



LOVEC



Revija za lovstvo, lovsko
kinologijo in varstvo narave
Letnik LXXXVII., št. 7-8
julij – mali srpan
avgust – veliki srpan 2004
Glasilo izdaja



Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštšina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Glavni urednik Janez Černač
Odgovorni urednik Boris Leskovic

Bojan Avbar, Tomaž Burazer,
Franc Černigoj, Romana Erhatic
Šrnik, Janez Hartman, Boris
Kryštufek, Marjan Toš

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovca izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.200 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5 % stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-mailu (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom
odgovorne osebe ZLD/LD, in
fotografije pa v originalu ali na
CD. Pripišite tudi svojo telefonsko
številko.

Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovca
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovca@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovstvo.net>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 1000 SIT,
od 15 do 25 besed 1300 SIT,
od 25 do 30 besed 1500 SIT.
Za vsako nadaljnjo besedo 50 SIT.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lavske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.



Foto: M. Rovšek – Diana

IZ VSEBINE:

J. Kopač:	Slovenija je v evropskem ekološkem omrežju 2000	388
IZ DNEVNEGA TISKA		389
MNENJA IN KRITIKE		391
M. Cajner:	Popotnica lovskoupravljalavskim območjem (LUO)	391
B. Pokorny:	Parkljarji in promet	393
I. Ambrožič:	Spremljanje KPK pri divjih prašičih	398
M. Marenče:	80 let Triglavskega narodnega parka	399
J. Hartman:	IWA bila je živa	404
PO LOVSKEM SVETU		409
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	409
B. Leskovic:	Rosomah v Skandinaviji	410
Uredništvo:	Iz manifesta FACE	416
T. Jamšek:	Sardinija – še obstaja lovski raj	418
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		421
F. Č. Grmek:	Odmev pasjega laježa	421
LOVSKA ORGANIZACIJA		425
J. Mehle:	Divjad ne pozna meja	425
F. Wakounig:	Slovesnost lovcev ob vstopu Slovenije v EU	427
F. Rotar:	Srebrni jubilej lovskega sodelovanja	428
B. Krže:	Pregled odstrela jelenjadi v Notranjskem LGO za leto 2003	429
S. Gabrijel:	Tečaj za pripravnike v ZLD Novo mesto	430
D. Kudrnovsky:	Dravogradska okrogla miza dosegla svoj namen	432
B. Leskovic:	Kras – flora iz favna	432
JUBILANTI		434
LOVSKI OPRTNIK		435
J. Mehle:	Dan jelenjadi na avstrijskem Koroškem	435
B. Leskovic:	Čekani merjasca z Madžarske – novi svetovni rekorderji	437
L. Števanec:	Mednarodno tekmovanje registorov na Češkem	439
M. Tominec:	Zahvala ob odhodu v pokoj	441
M. Erzar:	Kulinarični kotiček	442
V SPOMIN		443
LOVSKA KINOLOGIJA		444
T. Jamšek:	Arieški zajčar	444
M. Bauman:	Ptičarji očitno spet na pohodu ...	445
B. Krže:	Tečaj za vodnike krvosledcev 2004	445
V. Pirher:	Preizkušnja naravnih zasnov ptičarjev v Kotingbrunu	446
KZS:	Predvidena legla	448

SLIKA NA NASLOVNICI:

Divji prašič (*Sus scrofa*)

Foto: Foto Spring MB

OPOZORILO

Dvajsetega maja je začel veljati novi Zakon o divjadi in lovstvu, ki pa med člani ne navaja tudi lovnih dob na divjad posameznih vrst. Te bodo določene naknadno s podzakonskim aktom. Lovne dobe po starem lovskem zakonu zato veljajo le do izida podzakonskega akta k novemu zakonu, ki bo določal nove lovne dobe.

Uredništvo



navadni jelen-samec
od 1. 8.



srnjak



divji prašič
(odstrel vodeče
svinje je prepovedan)



mufion oven
od 1. 8.



gams kozel
od 1. 8.

gamsja koza
in mladič od 1. 8.



jazbec
od 1. 8.



mlakarica
od 15. 8.

Slovenija je v evropskem ekološkem omrežju 2000

Vlada RS je konec aprila določila območja Natura 2000. S tem je Slovenija na področju varstva narave izpolnila pridružitvene obveznosti do Evropske unije. Biseri slovenske narave so postali del evropskega omrežja Natura 2000, ki je eden izmed mehanizmov za ohranjanje biotske raznovrstnosti v Evropi.

Območja Natura 2000 predstavljajo mrežo ohranitvenih območij, katerih cilj je ohranjanje živalskih in rastlinskih vrst ter življenjskih prostorov, ki so na evropski ravni redki ali ogroženi in določeni z Direktivo o habitatih in Direktivo o pticah.

Podlaga za odločitev vlade je bilo delo več deset slovenskih strokovnjakov iz osrednjih znanstvenih in strokovnih ustanov in nevladnih organizacij, ki so predlagali območja na podlagi obeh direktiv. Na podlagi evropskih določil je v Sloveniji ugotovljenih kar 111 vrst in 56 habitatnih tipov, od katerih so številni prednostni, kar pomeni, da jim moramo nameniti veliko pozornost. Z območji, opredeljenimi po Direktivi o pticah, ohranjamo kar 102 vrsti ptic. Glede na število vrst in delež državnega ozemlja v omrežju Natura 2000 je Slovenija v samem evropskem vrhu, kar se kaže tudi pri deležu ozemlja v Naturi 2000 – 35,5 odstotka.

Po Direktivi o habitatih je določenih 260 območij, ki zajemajo 31 odstotkov, po Direktivi o pticah pa 26 območij, ki zajemajo 22 odstotkov Slovenije. Večji del teh območij porašča gozd, 9 odstotkov je nad gozdno mejo, pomemben je tudi delež travnišč. V obstoječih parkih je 25 odstotkov skupne površine območij Natura 2000.

MOPE je vzporedno s pripravo strokovnih predlogov vodilo tudi komunikacijske aktivnosti. Z interdisciplinarnim pristopom je zagotovilo sodelovanje Zavoda RS za varstvo narave, Zavoda za gozdove Slovenije in Kmetijsko-gozdarske zbornice. Opravljena je bila komunikacija s 100 lokalnimi skupnostmi, aktivnosti pa se nadaljujejo v smeri skupnega pristopa, kar je dobra podlaga za implementacijo. Lokalne skupnosti so bile v zadnji fazi tudi intenzivno informirane in izvajalo se je aktivno usklajevanje na lokalni in državni ravni, ki je vodilo do končne odločitve o območjih.

Ohranjena narava na teh območjih je tudi razvojna priložnost, predvsem za razvoj ekoturizma in z njim povezane ponudbe. Uresničiti jo bo mogoče tudi s spodbudami Evropske unije. Finančni program za sofinanciranje naravovarstvenih projektov (Life III - Narava) Slovenija že uspešno izvaja na 8 območjih Natura 2000. Od maja 2004 so območja Natura 2000 deležna posebne finančne podpore iz finančnih programov Evropske unije za naravi prijazno kmetovanje, in sicer v sklopu programa razvoja podeželja. Na voljo bodo tudi nekatere strukturni skladi Evropske unije.

Ministrstvo je že od začetka projekta sodelovalo z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov, kar je naloga Nature 2000, bomo v večini območij dosegli z ohranjanjem obstoječega načina gospodarjenja. V ospredju je trajnostno gospodarjenje z gozdovi, ki ima v Sloveniji že dolgoletno tradicijo in lahko služi kot primer dobre prakse v Evropi. Na

traviščih, na primer, bomo nadaljevali z uveljavljenimi dejavnostmi, pašo ali košnjo suhih ali vlažnih travnikov in ponekod to prilagodili. Taki ukrepi so tudi edini mogoči sistemski ukrepi za vzdrževanje krajine v določenih sukcesijskih stadijih. Posebne podpore za ukrepe, ki so v podporo Naturi 2000, nudi tudi Slovenski kmetijsko-okoljski program. Območja Natura 2000 bodo gotovo lahko razvojna priložnost tudi za trženje v Sloveniji pridelane zdrave hrane.

Zavedanje, da je naša narava izjemno ohranjena, je med prebivalci Slovenije široko razširjeno. Sedaj imamo priložnost in zavezo, da z njo še ustrezneje ravnamo, saj to vrednost potrjujejo tudi evropska naravovarstvena merila. Hkrati je to izziv za različne vladne resorje in za strokovne službe znotraj ministrstva, saj lahko le z usklajenim delovanjem in smotnim prostorskim načrtovanjem dolgoročno ohranjamo ugodno ohranitveno stanje vrst in habitatnih tipov ob ustreznem regionalnem razvoju. To je in mora biti tudi v prihodnje naš skupni cilj.

Mag. Janez Kopač,
minister

Pripis uredništva:

S 1. majem 2004 je Republika Slovenija postala članica Evropske skupnosti. Pogoji za sprejem v to skupnost so bili zelo zahtevni, saj smo morali poleg drugih izpolnjenih določil prevzeti njihov pravni red. Na vseh področjih so pozorno spremljali in tudi preverjali usklajevanje naše zakonodaje z evropsko. Eno od zahtevnejših prilagajanj je bilo tudi na področju varstva narave in okolja. Pridružitvene obveznosti na področju varstva narave so sprejete predvsem z izpolnjevanjem dveh direktiv, ki ju poznamo pod skupnim imenom Natura 2000, o čemer govori naš uvodnik gospoda Janeza Kopača, ministra za okolje, prostor in energijo.

Velik delež ozemlja naše države, ki je sedaj vključeno v Naturo 2000, med drugim kaže tudi na izjemno velik pomen teh opredelitev za divjad in lovstvo. Prostoživeče divje živali – divjad – so namreč neločljivo povezane in odvisne od njihovega življenjskega prostora. Zato je varstvo rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov odločilnega pomena za trajnostno rabo divjadi. Lovci moramo zavzeto zagovarjati in spoštovati zapovedi Nature 2000!

Naš novi zakon o divjadi in lovstvu je že prevzel obveznosti na področju varstva narave, ki so odraz obveznosti naše države iz mednarodnih pogodb. Vse druge zadeve na področju lovstva pa so prepuščene posameznim državam, da jih urejajo po svojih pogojih in tradiciji. Prvič smo že izvolili svoje poslance v evropski parlament, kjer bodo sprejemali in spreminjali tudi zakone o ohranjanju narave, kar bo vplivalo na naše lovstvo.

Lovstvo na slovenskem ozemlju je prešlo vsa burna zgodovinska obdobja, kar se je odrazilo v pravnih redih srednjeveških urbarjev, v patentih cesarjev, v zakonih kraljevin in republik.

Sedaj smo prišli v družbo evropskih narodov z različno zgodovino lovstva, z različnimi etičnimi normami lovcev, z različno lovsko kulturo in tradicijo; vendar pa tudi v skupnost, ki še najbolj na vsem svetu spoštuje človekove pravice, ki ima najvišje standarde pri ohranjanju narave ter pri varstvu živali.



Foto: M. Samar

S SEJMOVOM LOV 2004 V EU

Večer, Prepih, Savinjske novice in drugi, 30. 4. 2004 – V okviru Pomurskega sejma so že drugič organizirali mednarodni sejem Lov; predstavili so tudi lovski turizem in dejavnosti slovenske lovske organizacije, na ogled pa je bila tudi naravoslovna učilnica OŠ Dušana Muniha z Mosta na Soči. Ob dnevu lovcev so se pogovarjali o mali divjadi, razstavljali pa so tudi likovna dela učencev slovenskih osnovnih šol v okviru nagradnega natečaja Narava – skupen dom živali in človeka. Na sejmu so govorili minister **Janez Kopač**, predsednik LZS **Bojan Lepičnik** in direktor Pomurskega sejma **Janez Erjavec**.

NATURA 2000

Večer, Delo in drugi časniki, maja (Bojan Bauman, Borut Tavčar). – Vlada je pod naslovom *Natura 2000* razpravljala o programu varstva narave: živali in rastlin, ki živijo na okoli 38 odstotkov slovenskega ozemlja. Občine ugotavljajo, da s tem izgubljajo del pravic in protestirajo proti mačehovskemu odnosu države do njih. **Janko Veber**, kočevski župan in poslanec državnega zbora, ugotavlja, da tisti, ki živijo na zavarovanem območju, ob tem ne bodo smeli reči niti »a«. **Mladen Berginc**, državni podsekretar za naravo, nasprotno trdi, da z *Naturo 2000* ne ustvarjajo zaščitnih con, ki bi bile zasnovane po načelu nacionalnih parkov. To je eko-

loška mreža območij, na katerih naj bi človek z zdravim in spoštljivim odnosom pripomogel k ohranitvi redkih živali in rastlinskih vrst. O tem je Večer objavil zanimiv pogovor **Branka Zunca** z **Almo Vičar**, svetovalko vlade za zavarovana območja. **Gregor Pucelj** je v Delu zapisal, da je na rdečem seznamu ogroženih vrst v Evropi 780 vrst, od tega 64 živalskih in rastlinskih. Nove članice prinašajo v EU dokaj ohranjeno naravo. »Ohranjanje narave je naša razvojna priložnost,« je podčrtal Kmečki glas.

V medijih je bila tudi polemika – za in proti – o vetrnih elektrarnah na Volovji rebri v Občini Ilirska Bistrica.

POLEMIKA O DIVJADI IN LOVU

Mag, 29. 4. (Igor Guzelj). – Pisec daljšega članka med drugim kritizira »unikatno lovsko ureditev« v Sloveniji. Med drugim ugotavlja, da »ohranjanje nekdanjih državnih rezervatov zdaj moti celo nekatere politične pravoverneže«. Potem navaja 29. člen, ki da je vnesen v zakon o divjadi in lovstvu »zaradi lepšega«; v njem je zapisano, naj bi iz izkupička od koncesnin polnili poseben sklad, namenjen zmanjšanju posledic obremenjenosti okolja. Novinar je o tem povprašal tudi **Bojana Lepičnika**, predsednika LZS, »krovnega združenja 418 lovskih družin v državi, ki skupno štejejo 23 tisoč članov«. Ta je prepričan, da se v sklad ne bo nateklo kaj prida cvenka, kajti koncesnino obračunavajo samo od mesa uplenje-

nih živali, ne pa tudi od trofej. Te pripadajo lovcem, ki so jih uplenili in ki v zameno zanje vložijo mnogo ur prostovoljnega dela v urejanje lovišč in gojitveno dejavnost, vsekakor mnogo več, kot če bi trofeje plačali.

Zanimivo je bilo televizijsko soočenje med ostro nasprotnico pobijanja živali in lova nasploh ter kandidatko za evroposlanko **Alenko Paulin** in predsednikom LZS **Bojanom Lepičnikom**. Paulinova vidi v prihodnosti lovsko zvezo kot naravovarstveno organizacijo; s tem se je strinjal tudi Lepičnik, le da bodo lovci po njegovem »naravo še naprej varovali s puško«.

Mag. Bernard Goršak, naravovarstvenik Kozjanskega parka, je med drugim zapisal, da za izvedbo enega referenduma damo v Sloveniji več kot za varstvo narave v enem letu.

ČEDALJE VEČ POTEPUŠKIH PSOV

POP TV, TV Maribor idr., 4. 5. (Maja Nemec). – »Pes je bil samo 30 metrov stran, pa ga je lovec vseeno ustrelil,« je poročala sodelavka televizije. Slovenske novice so poročale, da se je lovec iz Mislinje sredi naselja spravil na nemškega ovčarja in pri tem dodale, da je njegov sin predsednik LD Dolič. Povsem drugače pa se bere poročilo o grozovitem pokolu srn na območju LD Ptuj, med Apačami in Selami. Zato je povsem na mestu opozorilo LD Rače, da je divjad, predvsem srnjak pa tudi fazani, resno ogrožena zalvojo psov, ki se nenadzorovano

gibljejo v bližnjih gozdovih in na travnikih. Da se to ne bi dogajalo, so po pisanju Nedela v Litiji organizirali pasjo šolo za 'socializacijo psov'.

JUTRANJA PUSTOLOVŠČINA SREDI LJUBLJANE

Dnevnik, 4. 5. (Miča Vičpotnik). – V ponedeljek, 3. maja, je pred sedmo uro po Ljubljani priplaval srnjak in splezal na obrežje. Poskušali so ga ujeti, vendar se je srnjak pognal nazaj v vodo, zaplaval nekaj krogov, nato pa spet zlezal na suho in stekel proti Gostilni Maček. Na koncu so preplašeno žival le ujele, jo odnesli na Golovec in tam izpustili.

Povsem drugače je bilo, ko si je »nori medo« na cesti med Divačo in Kozino privoščil za večerjo srno, potem pa se je zaletel še v avto. Medvedka z mladiči se je, nedaleč od Zabič, sprehajala po jasi in pozirala številnim obiskovalcem, ki so ji prinašali cele štruce, a so ostale nedotaknjene.

PRIZNANJE TRIGLAVSKEMU NARODNEMU PARKU

Delo, Večer, Primorski dnevnik in drugi, 13. 5. – Skoraj vsi množični mediji so objavili razveseljivo novico, da je Triglavski narodni park prejel evropsko diplomato za zavarovano območja, kar je vsekakor najlepše darilo ob njegovi 80-letnici. Osrednja slovesnost je bila v Trenti. Sledilo bo junijsko srečanje kmetov, ki živijo in delajo na visokogorskih kmetijah in ki so po mnenju Delove sodelavke **Katje Roš** »sooblikovalci kulturne krajine in varuhi naravnih virov«. Ob tem je bil deležen priznanj tudi **dr. Albin Belar**, ki velja za očeta in pobudnika TNP, saj se je za park okoli Triglava zavzel že leta 1908.

Manj razveseljive pa so bile pritožbe mnogih ljudi zaradi zaprte ceste čez Vršič. Nezadovoljstvu se je pridružil tudi direktor TNP **Ivan Bizjak**. »Nihče se še ni vprašal, kdo je kriv za gospodarsko škodo, ki se večja vsak dan, ko je cesta zaprta,« je izjavil.

ŽIVETI Z MEDVEDI

Delo, Jana, 28. 5. – V Triglavskem narodnem parku

je mama medvedka nekega majskega dne pokazala svoje mladice. To se ne dogaja prav pogosto. Drugače je bilo pred stotimi leti, ko je bil kosmatinec stalni prebivalec tega dela Slovenije.

Ni naključje, da je v tem mesecu knjiga *Živeti z medvedom* (Living with bears), ki je lani izšla pri nas v angleškem jeziku, v Bukarešti prejela nagrado za najboljšo delo na področju naravovarstva. **Bojan Lepičnik** je o tej knjigi med drugim dejal: »To je izvrstna knjiga, ki na zelo poljuden način prikazuje, kako živeti z medvedom.« Knjigo so napisali **Boris Kryštufek**, **Božidar Flajšman** in Anglež **Huw Griffiths**. (Več na str. 440.)

Dnevnik je poročal o pomladanski akciji cepljenja lisic proti steklini; vabe so tudi tokrat 'polagali' z letali. Mag je to v šali imenoval 'letalski boj proti steklim lisicam'. **Simona Fajfar** je v Delu objavila celoten predlog zakona o Kočevskem narod-

nem parku, ki ga je pripravil poslanec **Bogomir Vnučec**. Časniki so objavili tudi vest, da je za novo direktorico ZOO Ljubljana izbrana **Zdenka Barbara Ban Fischinger**. Primorski dnevnik je poročal, da je dežela FJK zaradi prevelikega števila divjih svinj pooblastila lovce Goriških Brd za odstrel 50 merjascev. **Tomaž Ranc** nas je na televiziji razveselil z vestjo, da se je veliki petelin letos zopet približal Kočnikovi kmetiji in da jih na Koroškem nad tisoč metri nadmorske višine živi okoli 90. V časnikih ter na radiu in televiziji se je pojavljalo tudi vprašanje: Ali naj Cerkev postane lastnica dela najstarejših in najlepših parkov v Alpah? **Gasper Blažič** (Demokracija) je nasprotnikom vračanja gozdov Cerkvi odgovoril: »Mar je slovenska Katoliška cerkev za nas tuja sila?«

V medijih smo zasledili tudi kar precej skrb vzbujajočih vesti o škodi, ki jo povzroča divjad našim kmetom. Zadnja Večero-va vest z dne 26. maja se glasi:

»Srnjad je uničila trsne cepljenke Radgonskih Goric.« Divje zveri so **Franju Josiču** s Kočevskega v enem letu pokončale kar 100 ovac in jagnjet. Primorske novice so poročale, da so velike zveri v Čičariji v enem tednu poklale najmanj deset glav drobnice in enega žrebička, čeprav ima kmet **Franc Miklavc** pašnik ograjen z električnim pastirjem.

Kmečki glas je poročal o obisku evropske veterinarske inšpekcije v Sloveniji. Ugotovila je, da je naša veterinarska inšpekcija ustrezno organizirana, imamo tudi ustrezno zakonodajo glede stekline, nekoliko pomanjkljiv pa je nadzor.

Reški Novi list je pisal, naj bi LD Zemon in gozdarji postavljali lovske oznake do 200 metrov na hrvaškem teritoriju. 'Mejni spor' je očitno napihnen. Predstavnik LD Zemon je izjavil, da niso postavljali nobenih oznak.

In še zadnje vprašanje, kakor ga je 28. maja postavil Žurnal: »Zakaj Slovenija ne zaščiti več ozemlja z oznako »nacionalni

park«? Zdaj imamo samo en narodni park (TNP), dva regijske parka (Škocjanske jame in Kozjanski park) ter pet krajinskih parkov.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 31. maja 2004 je bilo z območja 47 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 107 živali.

Odsek za virologijo na Inštitutu za mikrobiologijo in parazitologijo Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani je pregledal 76 lisic, 10 psov, 7 mačk, 2 kuni, 5 jazbecev, 3 sme, veverico, podgano, gamsa in ovco.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri eni živali: Semič – 1 lisica

Primož Košir, dr. vet. med.,
svetovalec VURS II



KARTNO GRADIVO ZA OSREDNJI SLOVENSKI REGISTER VELIKE LOVNE DIVJADI IN VELIKIH ZVERI

Spoštovane članice in člani lovskih druženj LZS!

Lovska zveza Slovenije je na pobudo Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire BF pristopila k uveljavitvi *Osrednjega slovenskega registra velike lovne divjadi in velikih zveri*. Zato smo v maju vsem lovskim druženjem in gojitvenim loviščem dostavili karte v merilu 1 : 50.000 z vrisano kilometrsko mrežo, šifrantom in približnimi ali »okvirnimi« mejami lovišč ter napotke za vnos podatkov. Ker smo od tedaj poleg številnih pozitivnih mnenj o samem registru prejeli tudi kritične pripombe, ki se nanašajo predvsem na vrisane okvirne meje lovišč, in tudi vprašanja o morebitnem pomenu teh meja pri pripravljanju novih lovskoupravljaljskih območij ter s tem povezanih sprememb meja lovišč, smo se odločili, da postopek izdelave in namen vročenih kart podrobneje pojasnimo.

Karte za omenjeni register smo izdelali na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire. Pri tem smo uporabili edino dostopno karto meja lovišč, ki prekriva vso Slovenijo in je v digitalni – vektorski obliki. Že dolgo je, kar je bila izdelana, in sicer v druge namene, z digitalizacijo grobe fizične karte lovišč v merilu 1 : 250.000. Že ob pripravi kartnega gradiva smo se zavedali, da je digitalna karta lovišč, ki smo jo uporabili, že zastarela in ponekod res precej nenatančna, vendar pa druge nismo imeli. Da bi na to opozorili, smo v legendo tudi vpisali »okvirna« meja lovišča.

Okvirne meje lovišč, vrisane v vročenih kartah, so namenjene zgolj grobi orientaciji v prostoru in nikakor ne predstavljajo

jo kakšnih novih meja lovišč ob spremembah lovskoupravljaljskih območij, niti ne morejo in ne smejo služiti kot podlaga za reševanje morebitnih obmejnih sporov.

Če v naravi meja lovišča odstopa od »okvirne« meje lovišča, vrisane na karti, upoštevajte le dejansko mejo. Npr: če je bila neka žival uplenjena v kvadrantu, ki je dejansko znotraj vaše LD, sodeč po »okvirni meji lovišč« pa že zunaj, jo obravnavajte tako kot druge. Vpišite jo k izločitvam v vaši LD in označite ustrezen kvadrant, ne glede na to, da je le-ta, sodeč po okvirni meji, že zunaj vaše LD. Natančnost »okvirnih« meja lovišč tudi pri nadaljnji, prostorski obdelavi podatkov, zbranih v registru, ne bo pomembna, saj bodo vse informacije o izločenih živalih vezane na šifre kvadrantov oz. iz njih izvedene geografske koordinate.

V upanju, da z izročnim kartnim gradivom nismo nehoti povzročili kakšnih negativnih čustev, ter z željo, da bo *Osrednji slovenski register velike lovne divjadi in velikih zveri* polno zaživel, Vas pozdravlja!

Mag. Klemen JERINA, univ. dipl. inž. gozd.
BF, Oddelek za gozdarstvo,
pobudnik registra

Mag. Janko MEHLE, univ. dipl. inž. gozd.,
direktor strokovne službe LZS

Popotnica lovskoupravljavskim območjem (LUO)

Dr. Jože Benigar, predsednik LZ LRS, je v letnem poročilu za Občni zbor, ki je bil 17. maja 1953, zapisal: »Življenje in notranji odnosi v lovski organizaciji so zaostali in zastareli po obliki in vsebini ...« in glede pričakovanj ob sprejemanju Zakona o lovu dodal: »Ostane pa in mora ostati kot cilj načelo pravičnega lova, gojitve divjadi ... glede meja lovišč se ne bi smeli načelno ozirati na politično-gospodarsko razdelitev, temveč na načelo gojitve ...« Novi Zakon o lovu je bil objavljen 8. julija leta 1954 in je postavil temelje zdajšnje organiziranosti lovstva na Slovenskem ter zametke sodobnega – ekološkega gledanja na divjad.

Ali ne zvenijo besede takratnega predsednika LZS še po petdesetih letih nekam domače in aktualno? Natanko na petdeseto obletnico prvega slovenskega lovskega zakona je začel veljati novi Zakon o lovu in divjadi. Temeljno načelo novega zakona je poudarek na ohranitvi, varstvu in izboljšanju habitatov prostoživečih živalskih vrst – torej na zagotavljanju ekoloških, socialnih in gospodarskih funkcij divjadi ter njenega življenjskega okolja. Ekološka načela upravljanja z divjadjo določajo lov kot trajnostno rabo narave. Zaradi zagotavljanja in izvajanja pomembnih naravovarstvenih nalog je lovstvo kot dejavnost v javnem interesu.

Poleg lovišča prinaša novi Zakon o lovu in divjadi na področju upravljanja z divjadjo nova **lovskoupravljavska območja** (v nadaljevanju LUO). LUO je velikopovršinska ekološka celota in se oblikuje na podlagi ekoloških dejavnikov skupin populacij divjadi, ki živijo in najbolj

vplivajo na okolje na večjih površinah, omejenih z naravnimi in umetno vnesenimi ovirami v prostoru, ki jih divjad redko prekorači. Z zakonom je določeno obvezno združevanje upravljavcev lovišč

lovcem jasno in odločno povedal: **LUO so razvojna priložnost in nujen temeljni pogoj za dolgoročno uspešno sonaravno upravljanje z divjadjo**, zato se pri ustanavljanju le-teh ne smemo ozirati na politično-upravno razdelitev, na dosedanje meje ZLD, temveč na načela ekološkega gledanja na življenjsko zaokrožen prostor populacij divjadi! Ali je nekaterim v lovski organizaciji res nemogoče dopovedati, da se upravljanje z divjadjo na naravovarstve-

vedno ukvarja le z vprašanjem, kako zagotoviti nadaljnji obstoj ZLD. Zaradi takšnih razmer ostaja ZGS pri ne-hvaležni nalogi priprave strokovnih podlag za določitev LUO bolj ali manj osamljen. Pri tem ostajata dve rešitvi.

Po prvi, poenostavljeni varianti, ki bi bila v nasprotju z zakonom in s strokovnimi argumenti, bo ZGS skušal uga-jati lovcem, ki tradicionalno niso naklonjeni nobeni spremembi. Splošno znano je, da se ljudje po petdesetih neradi

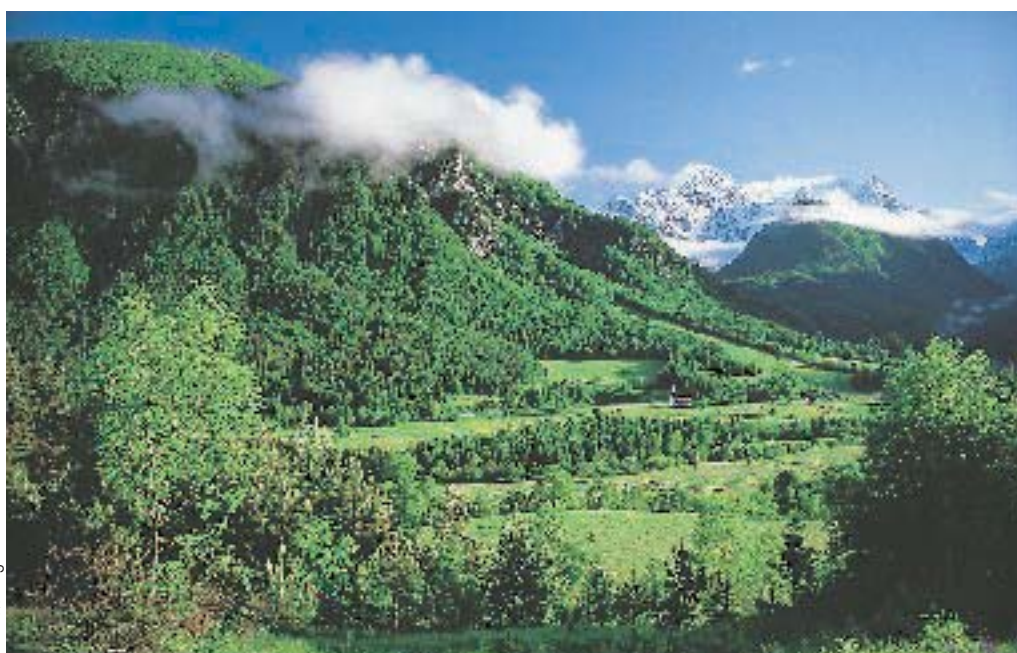


Foto: M. Pogčnik – Diana

Na robu Mežakle

znotraj LUO v **Območno združenje upravljavcev. To je po določitvah 64. člena zakona nova lovška organizacija, ki kot javno pooblastilo opravlja najmanj naloge iz četrtega odstavka 21. člena ter ima pristojnosti iz četrtega odstavka 67. člena zakona.** Nobenega dvoma ni, da bodo območna združenja **samostojne pravne osebe**, ki se bodo financirale na osnovi meril, ki jih na predlog Zavoda za gozdove (v nadaljevanju ZGS) **predpiše pristojni minister.**

Žal je sedanjí predsednik LZS Bojan Lipičnik podlegel številnim hudim pritiskom s strani predsednikov ZLD, zato očitno ni zmožni toliko moči in poguma, da bi se ozrl naprej in slovenskim

nih temeljih ne začne niti ne konča na mejah LD in še manj na mejah lokalnih skupnosti ali mejah preživelih ZLD? Zakaj lovška organizacija vse od uveljavitve starega Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, torej vse od leta 1976 naprej, pravzaprav ni uspela oblikovati pravih lovskogojitvenih območij?

Oblikovanje novih LUO je torej najpomembnejša in razvojno najzahtevnejša naloga, ki postavlja nove temelje slovenskega lovstva na poti preoblikovanja. Namesto da bi lovske organizacije zbrale vso energijo in znanje, da bi skupaj z ZGS poiskali dolgoročno najboljše rešitve pri oblikovanju LUO, se večina vodstev ZLD še

odločajo za spremembe, da se po šestdesetih spremembam upirajo in da jih po sedemdesetih praviloma ne razumejo. In koliko so v povprečju stari člani v lovski organizaciji? Ali še pomembneje, koliko je povprečna starost članov v organih ZLD ali starost njihovih predsednikov?

Po drugi in strokovno edino sprejemljivi varianti bo ZGS pri oblikovanju LUO vztrajal na strokovno argumentiranih podlagah ekološko zaokroženih celot populacijskih območij velikih zveri, jelenjadi in divjih prašičev ne glede na meje lovišč dosedanjih LGO in območij ZLD. Tudi mimo meja, ki jih je v prostor zarezal slovenski avtocestni križ, ne bo mogoče. **Če bomo lovci pri tem osta-**

li strokovno premalo pripravljeni na aktivno sodelovanje z ZGS in če ne bomo razumeli ter znali sprejeti pričakovanih sprememb, ki bodo dolgoročno naravnane v dobro divjadi, ne bomo upravičeni do nobene kritike.

Menim, da je nedopustno, da se v tem občutljivem času predsedniki ZLD – namesto s promocijo novega zakona, s pripravami na ustanovitev novih LUO in z njimi povezanimi bolečimi spremembami mej lovišč – vse od sprejetja novega zakona ukvarjajo pretežno le z lastnimi interesi. Ali so res lovsko upravičena metanja polen novi organiziranosti in intenzivna prizadevanja le zato, da bi vzporedno in mimo določb zakona oziroma v nasprotju z njegovimi usmeritvami ponovno, kot vzporedno organiziranost lovstva, obdržali oziroma ustanovili še ZLD. Ali nekateri res nočejo razumeti, da je zakonodajalec z določbami o organiziranosti lovstva jasno pokazal nujno smer preoblikovanja lovske organizacije na Slovenskem? Mar ni zakonska določba, ki določa, da se morajo vse LD obvezno včlaniti v območna združenja, zaradi urejanja in usklajevanja skupnih nalog pri upravljanju z divjadjo znotraj LUO, dovolj huda zaušnica dosedanjim ZLD, ki so se v preteklosti praviloma bolj ukvarjale same s seboj kot pa z urejanjem skupnih nalog pri upravljanju lovišč za svoje članice? **Več kot očitno je, da je zakonodajalec pravilno ocenil, da so ZLD pravzaprav kot »država v državi« cokla razvoja lovstva, vsaj kar zadeva upravljanje z divjadjo.** Lahko nekdo iz vodstva lovske organizacije jasno odgovori, koliko je v Sloveniji ZLD, ki so na primer v zadnjih letih namenjale več sredstev za strelstvo ali celo za kilometrino in dnevnice svojemu predsedniku kot za delovanje gojitvenih komisij?

Vprašajmo se tudi, zakaj tolikšen strah predsednikov ZLD pred novimi LUO ozi-

roma območnimi združenji upravljalcev lovišč? Zakaj recimo organi območnega združenja upravljalcev lovišč ne bi zmogli uspešno uresničevati z zakonom določenih nalog in drugih nalog za potrebe upravljalcev lovišč – LD, kot je to predvideno z določbo zadnje alinee četrtega odstavka 67. člena zakona? Ali nova organiziranost ne more postati učinkovita le zaradi novega imena združenja in z zakonom določene obvezne naloge urejanja in usklajevanja skupnih nalog pri upravljanju z divjadjo ali pa se mogoče kdo le preveč boji, da bi v novih izvršilnih organih združenja ne bilo več prostora za dosežanje funkcionarje območnih zvez? Čeprav sem bil v času sprejemanja novega zakona tudi sam zelo naklonjen zakonski ureditvi, ki bi omogočila načrtno preoblikovanje ZLD, ugotavljam, da razvojne poti nazaj ni več, niti ni potrebna. Preprosto se bo treba sprijazniti z dejstvom, da predsedniki ZLD pri lobi-ranju glede prihodnje organiziranosti preprosto niste bili uspešni. Namesto da bi se sprijaznili z zamujeno priložnostjo, z ustanavljanjem oziroma ohranjanjem ZLD, hitite pirovi zmagi naproti in peljete lovsko organizacijo v neizogiben konflikt in organizacijski *polom*. LD Dreta Nazarje pri umetnem in za članstvo predragem ohranjanju delovanja ZLD ne bo sodelovala in verjamem, da nam bo sledilo še veliko drugih.

Ponovna ustanovitev ZLD, ki jih sicer LD prostovoljno ter z dodatnim financiranjem lahko ustanovijo po Zakonu o društvih, je glede na z zakonom določeno organiziranost lovstva zelo vprašljiva, predvideno poenostavljeno prenašanje nalog nazaj na ZLD pa je navadna farsa. **Kot da že vnaprej ne priznamo zakonsko določene porazdelitve nalog med upravljalce lovišč, območna združenja in LZS.** Ali LZS res ni sposobna odgovorno prevzeti in uspešno izvajati – v zadovolj-

stvo vseh lovcev – nalog po novem zakonu? Zakaj se v nekaterih vodstvih ZLD še vedno trudijo dopovedati, kako bodo ZLD še naprej opravljale vse naloge po stari organiziranosti, torej tudi tiste, ki so kot javno pooblastilo ali javna služba po zakonu določene za druge pravne subjekte. **Prenos javnih pooblastil in nalog javne službe na druge pravne osebe zasebnega prava – ZLD, ki jih novi lovski zakon kot specialni predpis tudi v določbah o organiziranosti lovstva sploh ne omenja, preprosto ni mogoč!**

Tudi ni res, da ohranjanje oziroma ponovno ustanavljanje ZLD ne bo podražilo delovanja lovske organizacije. In če bi to bilo celo res, zakaj v tem trenutku ne zberemo moči, da končno začnemo razmišljati in odgovorno iskati rešitve, **kako poceniti delovanje lovske organizacije.** Zakaj ne bi za isti znesek, ki ga plačujemo lovci iz svojih žepov, dobili od skupne organizacije nekoliko več? Zakaj recimo LZS, ki ji je kot javno pooblastilo zaupano izobraževanje lovcev, ne bi zmogla in znala na terenu – znotraj LUO – organizirati bolj kakovostnega izobraževanja, kot je to praksa v nekaterih ZLD? Ali res ni mogoče na račun članarin, ki smo jih doslej namenili za delovanje ZLD, organizirati brezplačnega opravljanja lovskih izpitov? Zakaj ni mogoče zagotoviti boljšega dopolnilnega izobraževanja članov LD? **Menim, da za pomladitev članstva ni dovolj le odprava pristopnin, ampak bomo morali mladim približati in omogočiti cenejše in dostopnejše izobraževanje za lovski izpit.**

In kaj nam še prinaša novi Zakon o divjadi in lovstvu v času, ko smo vstopili v EU in nam širša javnost – tako kot lovcem tudi drugje po Evropi – ni preveč naklonjena? Predvsem bomo morali lovci sami veliko pozornosti nameniti okrepitvi in povrnitvi dobrih odnosov z lastniki kmetijskih

zemljišč in gozdov, ki so se skrhalo zaradi politizacije ob sprejemanju zakona. Več in bolj prepoznavno bo treba sodelovati z drugimi uporabniki prostora. Dopolniti bomo morali svoje znanje in povečati vpliv na področje naravovarstva. Ali ni žalostno, da je projekt Natura 2000 tako rekoč nastajal v nevladnih organizacijah in da pri tem lovci sploh nismo znali in zmogli sodelovati, kaj šele, da bi uveljavili naša spoznanja in razvojna hotenja pri upravljanju z divjadjo in lovišči? Tudi sicer nas pri uveljavljanju zakona čaka več novosti in novih nalog, kot ta trenutek želijo razumeti posamezniki v vodstvih ZLD.

Vem, da se številni lovci sprašujete, kako naprej v zmešnjavi, za katero nosi največjo odgovornost prav vodstvo lovske organizacije. Nesporo bo to delo in povezovanje LD znotraj novih LUO. Tako bomo lovci na najlepši način dokazali, da zmoremo korak naprej, kljub tradicionalnemu nezaupanju do sprememb, da zmoremo strniti svoje vrste v širšem prostoru tudi, ko gre za vprašanje upravljanja z divjadjo in ne le za obrobne dejavnosti našega delovanja. **Takšno sodelovanje lahko ponovno okrepi strokovno vlogo ter pomen lovskih organizacij navzven.**

Čeprav nekateri še vedno težko in neradi priznajo, je lovskogojitveno načrtovanje, ki ga po uveljavitvi Zakona o gozdovih opravlja ZGS, prineslo ogromen napredek. Veliko kakovostnejši so postali novi načrti, še zlasti tam, kjer sta vzpostavljena primeren strokovni dialog in sodelovanje med lovci in strokovnjaki ZGS. **LUO so priložnost, da dokažemo svoje naravovarstveno znanje tudi lovci sami in pokažemo, da pri uresničevanju skupnih nalog pri upravljanju s populacijami divjadi zmoremo korak naprej ter da pri tem ni prostora za preživelost organizacijsko zaplankanost.**

*Starešina LD Dreta Nazarje,
Milan Cajner*



Foto: Foto Spring MB

Parkljarji in promet

UKREPI, USMERJENI NEPOSREDNO K ŽIVALIM

V prejšnjem prispevku smo predstavili dve skupini ukrepov, ki naj bi zmanjšali število trkov vozil z divjadjo: tiste, usmerjene k voznikom, in tiste, usmerjene v življenjski prostor divjadi. V tem prispevku predstavljamo še tretjo skupino ukrepov, ki so usmerjeni neposredno k populacijam parkljarjev. Razdelimo jih lahko v dve podskupini, in sicer: (a) načrtovanje in realizacija odstrela (ustrezna višina, struktura in prostorsko usmerjanje odstrela); (b) preprečevanje, zmanjševanje, usmerjanje in časoven zamik prehajanja živali prek cest ter njihovo odganjanje od cestišč.

Lov in prostorsko usmerjanje odstrela

Za zmanjšanje števila trkov vozil z divjadjo se v nekaterih loviščih Slovenije opravlja **intenzivnejši odstrel (zlasti srnjadi) v neposredni bližini cest**. Ukrep temelji na predpostavki, da so živali v bližini cest najbolj izpostavljene prometu. Ob tem je treba upoštevati dve alternativni, zakaj sploh so

živali ob cestah: (a) habitati ob cestah niso optimalen življenjski prostor, a so se živali vanj priselile iz drugih (ustrežnejših) predelov, kjer zanje ni bilo prostora; (b) habitati ob cestah so za živali optimalen življenjski prostor, zato jih naseljujejo neodvisno od populacijske gostote v drugih predelih lovišča. V prvem primeru so ob cestah t.i. *robni (marginalni) osebki*; z njihovo odstranitvijo se druge živali ne bodo vselile na njihovo

območje, zato bomo z odstrelom teh živali dejansko zmanjšali možnost za trk vozil z divjadjo. V drugem primeru pa tega ne bomo dosegli, saj so ob cestah živali zaradi večje primernosti življenjskega okolja; z odstrelom izpraznjen teritorij bodo takoj zasedle druge živali, ki na promet še niso prilagojene, zato lahko z odstrelom teritorialnih živali ob cestah celo povečamo možnost trkov. Zlasti za srnjad kot vrsto, značilno za

gozdni rob, velja, da je zanjo lahko bližina cest zelo primeren življenjski prostor. Zato je treba pred intenziviranjem odstrela za vsak problematičen odsek opraviti temeljito analizo in ugotoviti, ali bomo s tem ukrepom dejansko zmanjšali izgube v prometu.

Za zmanjšanje števila povoženih parkljarjev je zelo pomembno **opravljanje optimalnega odstrela po številu in sestavi**. Pri tem moramo vedeti, da je za populacije prostoživečih živali značilen t.i. *princip nadomestne smrtnosti*, ki v najbolj preprosti razlagi pomeni, da mora višek živali populacijo zapustiti na takšen ali drugačen način – če tega ne bomo naredili lovci z odstrelom, bodo svoj davek pač terjale bolezni ali nenaravne izgube (vključno s prometom). Povedano drugače – velika prevlada števila povoženih srn nad številom povoženih srnjakov ni le posledica večje zastopanosti srn v populacijah in nedoslednih evidenc, temveč je predvsem posledica premajhnega odstrela ženskega spola. S tega vidika osebno menim, da je nesmiselno vključevati izgube v kvoto načrtovanega odzema (izločitve); menim namreč, da bi bilo primerneje odstrel opravljati v načrtovani višini (le-ta bi bil seveda nekoliko nižji od sedaj načrtovanega celotnega odzema) in strukturi, vse izgube pa zgolj prišteti k odstrelu.

Fizične (mrežne) ograje

Živalim lahko prečkanje cest z dovolj veliko zanesljivostjo preprečimo le z uporabo fizičnih ograj (mrež), ki pa **zelo negativno vplivajo na ekologijo populacij** (onemogočajo selitve živali in povzročajo izolacijo populacij) ter so tudi velik finančni strošek. Zato na večini cest (izjema so avtoceste) prečkanja divjadi ni smiselno preprečiti, temveč zgolj omejiti, prostorsko usmeriti ali odložiti na čas, ko ni mogoč trk z vozilom (Putman, 1997).

Postavitev mehanskih ograj je upravičen in učinkovit ukrep le, če je:

(a) določen odsek ceste ekstremno izpostavljen ali so za cesto značilne velike hitrosti;

(b) zagotovljena dovolj velika dolžina ograje, ki preprečuje koncentracijo prehajanja divjadi na koncu ograje;

(c) opravljena konstrukcija enosmernih izhodov, ki omogočajo, da živali, ki so naključno zašle na cestišče, le-to zapustijo;

(d) strošek trkov z divjadjo tolikšen, da ekonomsko opravičuje postavitev mehanske ograje (v Ohio je analiza pokazala, da je razmerje med koristmi in stroški postavitve ograje na enoto dolžine ceste od 0,46 do 0,61, kar pomeni, da ta ukrep v določenih razmerah ekonomsko ni opravičljiv; Wu, 1998);

(e) dan poudarek k izgradnji objektov (podhodi, nadhodi, prehodi), ki živalim omogočajo prečkanje ceste, s tem pa tudi normalno delovanje posameznih populacij (Staines in sod., 2001).

Poleg stroškov postavitve ograje je velik strošek tudi njeno vzdrževanje (letni strošek vzdrževanja znaša približno 1 % stroškov postavitve ograje; Danielson in Hubbard, 1998). Ograje morajo biti namreč redno pregledovane, morebitne poškodbe pa takoj opravljene, saj se živali zelo hitro prilagodijo na nastale odprtine v ograji. Zelo zanimiv je podatek, da se lahko srnjad pod mrežo povleče že, če je ta več kot 7,5 cm nad tlemi (Staines in sod., 2001).

binaciji z mehanskimi ograjami; številne raziskave (zbrano v Farrell, 2002) so pokazale, da so nadhodi in podhodi učinkovit ukrep, ki omogoča prehajanje ograjenih prometnic. Vendar je ciljna vrsta vsaj v začetni fazi pogosto nezaupljiva (srnjad, npr., potrebuje 6 mesecev, da se znebi strahu pred novimi objekti in jih začne uporabljati (prehajati); za jelenjad je ta čas krajši in traja približno 2 meseca). Zato je treba pri konstruiranju teh objektov poleg samega položaja v krajini (upoštevati je treba obstoječe stečine divjadi in razdaljo med ekodukti) **poudarek nameniti tudi njihovim tehničnim lastnostim**. Na splošno velja, da rastlinojedi parkljarji pogosteje uporabljajo večje in bolj odprte (pregledne)



Jelenji teleti, značilno pegasti.

Podhodi in nadhodi za divjad (cervidukti, ekodukti)

Za učinkovito reševanje problematike trkov vozil z divjadjo in za ohranitev primerne delovanja populacij je treba **zagotoviti, da bodo lahko živali prečkale ceste na varen način**. Ekološko najustreznejši način so t.i. *ekodukti* (v evropskem prostoru so namenjeni zlasti parkljarjem, zato se zanje uporablja tudi izraz *cervidukti*) – ozelenjeni podhodi in nadhodi, ki živali usmerjajo k prehodu ceste, ne da bi jo tudi neposredno prečkale (temveč gredo nad njo ali pod njo).

Ekodukti se uporabljajo zlasti v kom-

objekte. Raziskovalci priporočajo, naj bi podhodi v višino in širino merili vsaj 4,3 m in naj bi bili čim krajši. Pri tem je zlasti pomembno razmerje med vidno odprtino in dolžino ((širina x višina)/dolžina); v primeru, da je razmerje < 1,5, jelenjad skozi takšen podhod ne bo prehajala, medtem ko je srnjad nekoliko manj občutljiva (minimalno razmerje: 0,75; Putman, 1997). Pomembne so tudi nekatere druge lastnosti; tako npr. srnjad in jelenjad raje prehajata skozi podhode z naravnimi tlemi (izogibata se betonskim) in tiste, pri katerih sta obe strani (vhod in izhod) zakriti z dovolj gostim rastlinjem. Nadalje se živali izogibajo osvetljenim podhodom, a tudi tistim s temnimi stenami; kot najprimernejši so

se pokazali podhodi s svetlo sivimi stenami (zbrano v Staines in sod., 2001).

V primeru gradnje novega odseka ceste je izvedba podhodov preprostejša in cenovno ugodnejša, kot bi bila gradnja nadhodov. Primerne podhode za divjad lahko namreč naredimo že z manjšimi povečavami in prilagoditvami objektov, ki bi jih morali tudi sicer vključiti v cestno telo. Nasprotno je v primeru že obstoječih cest primernejša konstrukcija nadhodov (Putman, 1997). Tudi zanje velja, da morajo biti dovolj široki (vsaj 40 do 50 m, optimalno 100 do 200 m; Huber 2004), z zatravljenimi tlemi in dovolj gosto vegetacijo na vhodni oz. izhodni strani; zaželeno je tudi sajenje drevnin na nadhodih. Na splošno pa velja, da div-

volk, divji prašič in jelenjad. Zato bi bilo treba ekodukte v začetni fazi graditi predvsem v osrednjih območjih prisotnosti naštetih vrst (kraško-dinarski del Slovenije), medtem ko je (razen gradnje novih avtocestnih odsekov) njihova ekonomska upravičenost v večini drugih območij Slovenije vprašljiva.

Prehodi za divjad

V Severni Ameriki so upravljavci z divjadjo zaradi velikih stroškov ureditve ekoduktov začeli razvijati način preprostega prečkanja cest – t.i. prehode za divjad (ang. *crosswalks*). Prehode uporabljajo v kombinaciji z mehanskimi ograjami, ki divjad usmerjajo k **prečkanju ceste na natančno določeni, dobro označeni lokaciji, na katero so vozniki vnaprej opozorjeni**. Na mestu prehoda je v ograji odprtina, skozi katero pridejo živali v zamišljeno pot (lijak), ki jih pelje do ceste (ob poti so zloženi rečni prodniki, ki preprečujejo, da bi živali zapustile pot) in tudi prek nje (pot prek ceste je prečno označena z linijami črt, ki opozarjajo voznike, sočasno pa usmerjajo živali naravnost prek ceste). Poleg črt voznike na prehod divjadi opozarjajo tudi posebni (nekonvencionalni) prometni znaki. Za izhod živali, ki po naključju zapustijo predvideno pot, so na vsaki strani cestišča zgrajena enosmerna vrata (Lehnert in sod., 1996; glej *sliko 1*).

Sistem se je izkazal kot zelo učinkovit za živali, ki nameravajo zgolj prečkati cesto; nasprotno pa živali, ki se želijo prehranjevati na brežinah, pogosto vdrejo zunaj zanje predvidenega območja, posledica česar je veliko povoženih jele-

nov. V nekaterih državah v ZDA in tudi na Finskem so v zadnjem času za večjo učinkovitost skupaj s prehodi začeli razvijati ter uporabljati najsodobnejše sisteme zaznavanja (npr. mikrovalovni radarji, infrardeči sistemi zaznavanja, seizmični senzorji), ki zaznajo prisotnost velikih živali v območju ceste in posledično na dinamičen način opozorijo voznika nanje (npr. svetlobni ter zvočni signali). V vseh pilotskih študijah se je uporaba sodobnih tehnologij izkazala kot zelo uspešna glede zmanjšanja hitrosti vozil, posledično pa tudi zmanjšanja števila trkov z divjadjo (zbrano v Farrell, 2002).

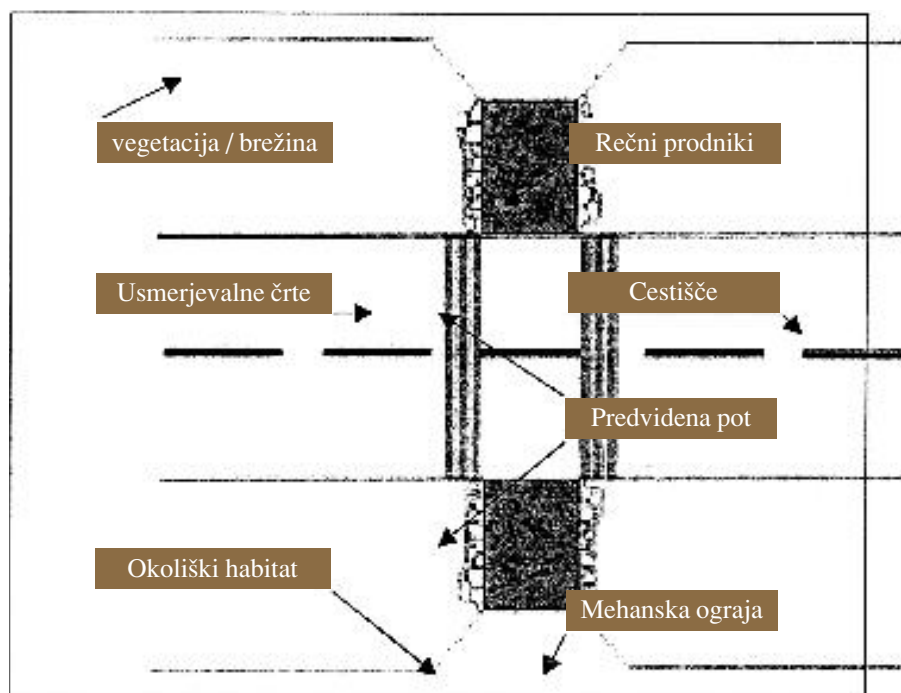
Prehodi za divjad omogočajo usmerjeno prehajanje živali prek cest, s čimer na določenem (dobro označenem in poznanim) mestu sicer povečajo možnost njihove prisotnosti na cestišču, a to verjetnost bistveno zmanjšajo na drugih odsekih trase. Ob dovolj veliki previdnosti in upoštevanju prometne signalizacije na mestu prehoda je celotno tveganje za trk z divjadjo bistveno manjše, kot bi bilo pri naključnem prehajanju ceste. Gradnja takih prehodov je relativno preprosta in cenovno ugodna tudi na že obstoječih cestah (15.000 do 28.000 \$ na prehod, kar je le šestina stroškov gradnje podhodov; Lehnert in sod., 1996) in je tudi ekonomsko upravičena (razmerje koristi : stroški je v intervalu 1,35–4,81; Wu, 1998). Vendar je ukrep primeren zlasti **za vrste, za katere so značilne izrazite sezonske selitve po znani ustaljeni poti** (npr. severni jeleni, mulasti jeleni, bizoni). Ker za srnjad in jelenjad tovrstne selitve niso značilne, za naš prostor takšni prehodi niso najprimernejši ukrep.



Foto: J. Papéž – Diana

jad uporablja nadhode manj pogosto kot podhode (Putman, 1997), pri čemer jih jelenjad in divji prašiči uporabljajo bistveno pogostejše kot srnjad (Van Wieren in Worm, 2001).

Čeprav je gradnja nadhodov (podhodov) zelo drag ukrep (stroški znašajo od 90.000 do 170.000 € za posamezen podhod; Lehnert in Bissonette, 1997), ki zgolj ekonomsko ni opravičljiv (razmerje koristi : stroški v razponu 0,64–0,85; Wu 1998), so ekodukti dandanes že splošno uveljavljen ukrep za vrste, ki imajo velike areale aktivnosti, izrazite selitvene vzorce ali živijo v značilni krpasti (metapopulacijski) razporeditvi (Adamič in sod., 2000). V slovenskem prostoru so takšne vrste zlasti medved,



Slika 1: Shematski prikaz prehoda za divjad (prirejeno po Farrell, 2002)

Kemična odvratača (repelenti) ali vonjalne ograje

V nekaterih državah srednje in severne Evrope (npr. Nemčija, Švedska) so v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja začeli uporabljati kemična odvratača ali repelente (t.i. *vonjalne ograje*), ki naj bi z **neprijetnim ali celo zastrašujočim vonjem** (npr. vonj po naravnih plenilcih) **odganjali parkljarje od bližine cest in preprečevali njihovo prečkanje**. Pri repelentih, namenjenih izključno preprečevanju naletov živali na cestišča, se aktivna sestavina s pomočjo posebne brizgalne vnese v organsko peno, ki jo moramo poprej nanesti na rastlinje ob cestišču. Pod vplivom svetlobe se iz organske pene začno sproščati hlapne snovi z neprijetnim vonjem, kar za parkljarje ustvari posebno vrsto »nevidne vonjalne ograje«. Ker se sestavine sčasoma razgradijo, je treba tovrstno ograjo redno vzdrževati (poleti na nekaj tednov, sicer pa na dva do tri mesece). V Sloveniji je v devetdesetih letih tako namensko odvratačo (repelent) pod tržnim imenom »nevidna ograja« proizvajala **TKK Srpenica**, ki pa je zaradi premajhnega povpraševanja proizvodnjo kmalu končala. Trenutno je pri nas mogoče dobiti predvsem univerzalno kemično zaščitno sredstvo **Arbin**; njegova prednost je zelo preprosta uporaba (krpe, ki jih namočimo v zaščitno sredstvo, namestimo na medsebojni razdalji nekaj 10 m na obcestno rastlinje), a je učinkovitost vprašljiva (mnenje večine predstavnikov lovišč, ki imajo izkušnje z uporabo tega sredstva).

Za namenske kemične repelente so raziskovalci v začetku navajali, da se je po njihovi uporabi število povoženih živali zmanjšalo za 50 do 70 %. Tako naj bi se npr. v Nemčiji na enem odseku število na leto povožene srnjadi zmanjšalo z 22 na 2 osebka. Vendar so novejša raziskave, ki niso bile financirane s strani proizvajalcev, pokazale, da **vonjalne ograje še zdaleč niso tako učinkovite, kot je bilo prvotno prikazano** (Staines in sod., 2001).

Glavna prednost kemičnih repelentov je njihova preprosta uporaba in zelo majhni stroški. Njihova najpomembnejša pomanjkljivost je, da v načelu delujejo podobno kot neprepustna ograja – na tretiranem odseku preprečijo prehajanje cest, zato pa povzročajo koncentracijo prehajanja na mestih, kjer se konča vonjalna ograja. Problematičen je tudi njihov neprijeten vonj, zaradi česar sredstev ni mogoče uporabljati v bližini naselij. Kljub omenjenim pomanjkljivostim velja učinkovitost kemičnih odvratač sistematično in statistično preizkusiti

v različnih območjih in krajinskih tipih Slovenije ter tako ugotoviti, ali imajo ustrezno možnost kot del integralne strategije reševanja problematike trkov med vozili in divjadjo.

Zvočne opozorilne naprave

Zvočne opozorilne naprave so sredstvo, ki naj bi **divjad za kratek čas pregnale (odvrnile) s cestišča oziroma odložile prečkanje ceste** na čas, ko se vozilo ne bo več približevalo kraju morebitnega srečanja. Tovrstne naprave so praviloma na pokrovu motorja; v primeru, da vozilo doseže dovolj veliko hitrost, začno oddajati zvok na visoki frekvenci (16 do 20 kHz), ki naj bi živali ob cesti opozoril na bližajočo se vozilo. Vendar doslej še nobena raziskava ni potrdila, da se parkljarji dejansko bojijo zvoka na takih frekvencah; nasprotno, mulasti jeleni v Utahu ob izpostavljenosti niso pokazali prav nobenih vedenjskih sprememb, zaradi česar uporaba zvočnih naprav ni vplivala na možnost trka z njimi (Romin in Dalton, 1992). Podobno tudi na Švedskem niso ugotovili nobene reakcije losov na zvok jakosti 70 dB, dokler ni njegova frekvenca presegala 21 kHz. Nadaljnja težava je, da se živali ob pogosti izpostavljenosti zvoku nanj spet zelo hitro privadijo, kar dodatno zmanjšuje učinkovitost zvočnih opozorilnih naprav (Farrell, 2002).

Svetlobni odsevniki (reflektorji)

Za preprečevanje naletov divjadi na cestišča je najbolj smiselna **uporaba ukrepov, ki divjadi prečkanja ne onemogočijo trajno, temveč ga le odložijo na čas, ko v bližini mesta prehoda ni nobenega vozila**. Takšno lastnost imajo svetlobni odsevniki, ki zunaj območja ceste usmerjajo svetlobo avtomobilskih žarometov in tako (kadar so osvetljeni) ustvarjajo posebno optično ograjo. Ta

koj pa, ko je določen odsevnik zunaj dosega žarometov, postane neaktiven – optična ograja se prekine, kar divjadi omogoči, da varno prečka cesto (Putman, 1997).

V svetu sta v rabi dve osnovni izvedbi odsevnikov – preproste plošče iz pločevine in namenski odsevniki; za slednje se pogosto uporablja izraz *reflektorji*. Obe vrsti odsevnikov se pritrudi na ustrezní višini (približno 0,6 m) na količke z medsebojno razdaljo 20 do 50 m na obeh straneh ceste. Medtem ko pločevinaste plošče v okolico ceste zgolj odklanjajo belo svetlobo žarometov bližajočega se vozila (samo v eni smeri), so reflektorji konstruirani in postavljeni tako, da s prenosom svetlobe žarometov oblikujejo kontinuiran pas belega, rdečega ali modro-zelenega spektra, ki poteka vzporedno z osjo ceste (*slika 2*). Najbolj znani in z najdaljšo tradicijo (že od leta 1973) so reflektorji *Swareflex* (Swarovski, Wattens, Avstrija); poleg njih se v Evropi pogosto uporabljajo tudi *WEGU Wildwarnreflektoren* (Gummi- und Kunststoffwerke, Kassel, Nemčija).

Zaradi njihovih lastnosti je ameriški *Inštitut za varnost na cestah* v svojem poročilu, ki ga je izdal 3. 4. 1993, navedel reflektorje kot najbolj obetavno sredstvo za preprečevanje trkov vozil z divjadjo. Avstrijska vlada pa je v zadnjih letih začela finančno podpirati nakup in postavitev odsevnikov. Tovarna *Swarovski* navaja naslednje **prednosti reflektorjev**:

- (a) preizkušnost in dokazana uspešnost njihove uporabe;
- (b) ohranitev naravnega delovanja populacij (selitve živali niso onemogočene);
- (c) ne vplivajo na voznike (reflektorji usmerjajo svetlobo zunaj cestišča, zato na voznike ne delujejo moteče);
- (d) preprosta postavitev (zelo preprosto jih je priviti na lesene, plastične ali železne količke; dovolj je, da se jih namesti na razdalji, ki je samo dvakrat manjša od običajne razdalje med obcestnimi količkami).



Slika 2: Prikaz reflektorja *Swareflex* (A) ter načina delovanja *Swareflex* optičnih ograj (B: skica tlorisa svetlobnega pasu, ustvarjenega s serijo reflektorjev; C: prostorski prikaz delovanja posameznega odsevnika) (vir: <http://www.swareflex.com>).



Takšne, v vetru vrtljive odsevnike za divjad pa smo zadnje čase opazili na avstrijskem Koroškem.

ki. To v praksi pomeni, da polovica potrebnih količkov že stoji ob cestah;

(e) preprosto vzdrževanje (ravna površina odsevnikov omogoča preprosto čiščenje s suho ali vlažno krpo; ob rednih vsakoletnih avtomatiziranih čiščenjih obcestnih količkov je hkrati treba očistiti tudi nanje pritrjene odsevnike);

(f) primernost za vsak teren (mogoča je uporaba tako na ravninskih kot tudi na zelo strmih terenih).

Poleg ekološke primernosti in preprostosti uporabe je zelo pomembna relativno nizka cena (ob povprečnem številu 100 odsevnikov na km ceste znašajo materialni stroški 600 do 1000 €; Eigenter, 2003). Postavitev optične ograje se torej ekonomsko izplača že, če v njenem življenjskem obdobju (to je ocenjeno na 10 do 15 let) v povprečju zmanjšamo število povoženih parkljarjev za 3 osebe na vsak km postavljenih reflektorjev. Kot takšna je uporaba svetlobnih odsevnikov **daleč najbolj racionalen ukrep za zmanjšanje števila povožene divjadi** (razmerje med koristmi in stroški: 11,8 – 15,7; Wu, 1998).

Največja **pomanjkljivost odsevnikov** je, da kot optične ovire delujejo le v temnem delu dneva; vendar se velika večina (>90 %) trkov z divjadjo zgodi ravno v tem času (Pokorny, 2004). Pri uporabi pločevinastih plošč je velika težava tudi hitro zmanjšanje njihove učinkovitosti zaradi korozije. Pri uporabi reflektorjev težav s korozijo ni, zato pa obstaja možnost privajanja živali nanje; ta je še zlasti verjetna, če je optična ograja večino časa aktivna (t.j. ob zelo gostem prometu). V takih razmerah ni omogočen osnovni način delovanja, t.j., da le začasno preloži prečkanje živali in ga ne preprečijo v celoti. Posledično postane uporaba reflektorjev neučinkovita v razmerah zelo gostega prometa, ko ni zagotovljenih

dovolj obdobja neaktivnosti. Uporaba je torej smiselna le na cestah, na katerih je v temnem delu dneva promet redek (Staines in sod., 2001).

Ob morebitni uvedbi reflektorjev je treba upoštevati, da so lahko učinkoviti le, če:

(a) je sistem reflektorjev popoln (redno je treba pregledovati in zamenjevati morebitne manjkajoče ali polomljene odsevnike);

(b) so njihove površine čiste (reflektorje je treba čistiti vsaj dvakrat na leto);

(c) v njihovi okolici ni rastlinstva, ki bi vplivalo na lom svetlobe (občasno je treba vegetacijo ob količkih pokositi ali uničiti s herbicidi) (Anonimus, 1997). Ponekod je lahko težava tudi vandalizem; tako so npr. v edinem preizkusu njihove učinkovitosti v Sloveniji neznanci že po nekaj dneh odstranili vse reflektorje, zaradi česar jih pozneje sploh niso več uporabljali (Krže, 1996). Dogodek kaže na potrebo po primernem informiranju javnosti.

Zelo zanimive so **dosedanje izkušnje s svetlobnimi odsevniki**. Tako so *Swareflex* reflektorji bistveno zmanjšali število povoženih parkljarjev na Danskem (za 85 %), v Wisconsinu (60 do 90 %), Iowi in Washingtonu, ne pa tudi v nekaterih drugih ameriških državah (zbrano v Putman, 1997). Podobno so se WEGU reflektorji izkazali kot neučinkovit ukrep za zmanjšanje števila povoženih damjakov na Danskem (Farrell, 2002). Nasprotno sta Pafko in Kovach (1996) ugotovila izjemno učinkovitost rdečih reflektorjev *Swareflex* v vseh (so)naravnih ekosistemih v Minnesoti (število povoženih belorepih jelenov se je v povprečju zmanjšalo za 90 % v območju iglastih gozdov, 87 % v območju listnatih gozdov in 79 % v agrarni krajini), ne pa tudi v suburban krajini (slednje pojasnjujeta s pregostim prometom in z motečim vplivom soli in prahu, ki v primestnem okolju zelo hitro zamažeta odsevnike ter tako zmanjšata njihovo učinkovitost). Učinkovitost reflektorjev *Swareflex* potrjuje tudi namensko zasnovan preizkus, v katerem so med jesenjo in spomladjo že postavljene odsevnike sistematično pokrivali (deaktivirali) in odkrivali. V nočeh, ko so bili reflektorji pokriti (neaktivni), je bilo na štirih testnih odsekih cest skupaj povoženih 52 belorepih jelenov, v tistih pa, ko so bili odsevniki aktivni, je bilo povoženih le 6 živali, kar jasno potrjuje njihovo učinkovitost (Schafer in sod., 1988). Z ustreznimi statističnimi metodami je učinkovitost reflektorjev (zmanjšanje števila povoženih živali za 78 do 90 % na različnih testnih mestih v ZDA in Kanadi) ugotovil tudi Grenier (2002).

Večina raziskav torej kaže, da so lahko **svetlobni odsevniki zelo učinkoviti**

ukrep za zmanjšanje števila trkov vozil z divjadjo. Vendar na njihovo učinkovitost vplivajo številni dejavniki (npr. ciljna živalska vrsta, vrsta in tip vegetacije ob cesti, značilnosti krajine, pogostost in način selitev, spremembe v velikosti populacij, gostota in hitrost prometa). Zato je treba pred širšo uvedbo svetlobnih odsevnikov njihovo učinkovitost ustrezno preizkusiti v lokalnih razmerah (Pafko in Kovach, 1996). Predlagamo, da bi podoben preizkus izvedli tudi v slovenskem prostoru.

Sklepne misli

Dejstvo, da se število trkov vozil z divjadjo (s tem pa tudi tveganje za udeležence v prometu in ekonomska škoda) dramatično večja povsod po svetu (Slovenija ni nobena izjema), terja **načrtno in sistematično reševanje problematike**. V ta namen smo v dveh prispevkih (Lovec, 6 in 7–8/04) predstavili najpomembnejše ukrepe, ki lahko doprinesejo k zmanjšanju števila trkov vozil z divjadjo.

Ekonomska analiza s trki nastale škode je zelo kompleksna, saj mora vključevati stroške na lastnini (poškodovani avtomobili), stroške zdravljenja in izpada opravilne sposobnosti poškodovanih oseb, neposredne stroške izgube divjadi (izguba mesa in dohodka zaradi izpada trofeje) ter stroške izgub drugih funkcij povoženih živali (npr. vrednost živali kot potencialnega objekta rekreacije) (Putman, 1997). Če povzamemo v literaturi najpogostejše uporabljen podatek, da celotni stroški na posamezen trk s parkljarji v povprečju dosegajo 2000 € (Danielson in Hubbard 1998, Wu, 1998), potem je očitno, da **lahko že zgolj z ekonomskimi pokazatelji opravičimo smiselnost relativno velikih vlaganj v ukrepe za zmanjšanje števila trkov vozil z divjadjo**. Zaradi pomanjkanja podatkov o učinkovitosti in ekonomski upravičenosti posameznih ukrepov je v strategijo, ki jo je zaradi družbenega pomena problematike nujno treba izpeljati z angažiranjem proračunskih sredstev, za nekatere predlagane ukrepe treba vključiti tudi njihov predhodni preizkus. Strategijo in nadaljnje aktivnosti za preizkus nekaterih ukrepov, ki jih bomo v izbranih loviščih Slovenije v sodelovanju z *Direkcijo Republike Slovenije za ceste* in *Družbo za državne ceste* predvidoma začeli opravljati še letos, vam bomo podrobneje predstavili v zadnjem izmed serije prispevkov o **prometu in parkljarjih**.

Seznam uporabljenih virov je dostopen pri avtorju.

Dr. Boštjan Pokorny, ERICo Velenje, bostjan.pokorny@erico.si

Spremljanje KPK pri divjih prašičih - načrt vzorčenja za letos

Bolezen KPK (klasična prašičja kuga) pri divjih prašičih je tesno povezana z domačimi, zato je nujno, da z intenzivnim spremljanjem dogajanj v populaciji divjih prašičev bolezen odkrijemo pravočasno. Da bi pri divjih prašičih bolezen odkrili pravočasno, da bi preprečili prenos bolezni med domače prašiče in omogočili neovirano trgovanje s svinjskim mesom znotraj meja EU, smo že lani (2003) začeli spremljati klasično prašičjo kugo pri divjem prašiču. Monitoring nadaljujemo tudi v letu 2004 in zajema:

- **vzorčenje po načrtu VURS,**
- **pregled vseh poginulih in povoženih divjih prašičev**
- **dodatno vzorčenje vseh odstreljenih divjih prašičev v drugi polovici leta 2004 v loviščih LD, ki neposredno mejijo na Republiko Hrvaško.**

Pravilnik o opravljanju sistematičnega spremljanja stanja (monitoringa) kužnih bolezni in cepljenj živali v letu 2004 (Uradni list RS, št. 8/04) v 19. členu določa, da morajo lovske družine in gojitvena lovišča skladno s programom, ki ga pripravi VURS, **odvzeti vzorce krvi odstreljenih prašičev**. Vzorce je treba serološko preiskati na prisotnost protiteles proti klasični prašičji kugi v laboratoriju Nacionalnega veterinarskega inštituta (v nadaljevanju NVI), Gerbičeva 60, Ljubljana.

V načrtu vzorčenja za leto 2004 smo nekatere manjše LGO-je, ki so statistično podobni (podoben odvzem na km²), združili tako, da smo dobili **13 območij vzorčenja**. Združili smo Idrijsko in Slovensko-Goriško LGO, ki imata zelo majhen odstrel, in za to območje nismo predvideli vzorčenja. Združili smo tudi Zasavsko in Krmsko LGO, Novomeško in Posavsko, Pomursko in Ptujsko Ormoško, Dolomitsko in Domžalsko-Kamniško LGO. V 10 območjih je treba odvzeti 29 vzorcev v vsem letu, v 2 ob-

močjih pa 58 vzorcev v vsem letu, tako da je po načrtu monitoringa, ki ga je pripravil VURS, treba odvzeti **406 vzorcev** krvi odstreljenih divjih prašičev. **V letu 2004 je v vzorčenje po načrtu VURS zajetih 141 lovskih družin.**

Na prisotnost virusa KPK

Preglednica: Potrebno število vzorcev krvi odstreljenih divjih prašičev po LGO (ali združenih LGO)

Lovskogojitveno območje (LGO)	Število načrtovanih vzorcev	Število lovišč LD, zajetih v vzorčenje
1. Idrijsko in Slovensko-Goriško	0	0
2. Obalno-Kraško	29	11
3. Soško	58	11
4. Notranjsko	29	11
5. Kočevsko-Belokranjsko	58	11
6. Savinjsko-Kozjansko	29	16
7. Pohorsko	29	13
8. Gorenjsko	29	7
9. Triglavsko	29	4
10. Krmsko in Zasavsko	29	13
11. Novomeško in Posavsko	29	15
12. Pomursko in Ptujsko-Ormoško	29	16
13. Dolomitsko in Domžalsko-Kamniško	29	13
Skupaj	406	141

je treba preiskati tudi vse poginule in povožene divje prašiče. Lovske družine, gojitvena lovišča in upravitelji cest (cestna podjetja, DARS) so o **povoženih** divjih prašičih dolžni obvestiti Veterinarsko-higiensko službo območne enote Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI). Vse **povožene** divje prašiče veterinarska higienska služba odpelje v secirnico NVI, kjer se opravi sekcija, odvzamejo vzorci za virološko preiskavo in se pošljejo v analizo v virološki laboratorij NVI.

Vzorce **poginulih divjih prašičev** (del vranice) lahko odvzamejo že lovci na mestu najdbe, če ni mogoč normalen odvoz veterinarsko-higienske službe (bližina ceste). Vzorce naj dostavijo v najbližji laboratorij NVI ali pa naj o odvzetem vzorcu obvestijo pristojnega inšpektorja VURS. Lovec mora ob oddaji vzorca posredovati naslednje podatke: **kraj najdbe, ime in priimek najditelja, ime lovske**

družine, spol najdenega divjega prašiča, **kategorijo, težo** (ocena) in navesti **morebitne spremembe v obnašanju oziroma spremembe na trupu**. Lovci, ki odstrelijo divjega prašiča, ki se sumljivo obnaša, morajo poleg krvi za serološko preiskavo odvzeti tudi

lahko napisan tudi lastno-ročno, če vsebuje navedene podatke o vzorcu.

Obveščanje o rezultatih

Podatke o rezultatih preiskav na KPK bomo objavljali 2-krat na leto tudi v glasilu Lovec. Posameznih LD o **negativnih izvidih preiskav** ne bomo obveščali posebej, takoj pa bodo LD obveščene v primeru serološko ali antigen **pozitivnih** izvidov.

Zaradi nejasne epizootološke situacije v Republiki Hrvaški je potrebno dodatno vzorčenje vseh odstreljenih divjih prašičev v drugi polovici leta 2004 v lovskih družinah, ki neposredno mejijo na Republiko Hrvaško na območjih naslednjih LGO: **Kočevsko-Belokranjsko, Novomeško, Posavsko, Savinjsko-Kozjansko in Ptujsko-Ormoško**. V **Notranjskem LGO** se dodatno vzorči vse odstreljene divje prašiče še v GL Jelen-Snežnik in LD Babno Polje. V dodatno vzorčenje ob meji z R Hrvaško bo predvidoma vključenih še **40 lovišč LD** in dve gojitveni lovišči.

Lovskim družinam (LD) in gojitvenim loviščem (GL) bodo izdane **odločbe o jemanju vzorcev za monitoring KPK** po načrtu VURS, prav tako pa tudi za dodatno vzorčenje ob meji z Republiko Hrvaško. Skupaj z odločbo bo lovskim družinam posredovan tudi **osnutek pogodbe o jemanju vzorcev za leto 2004**. Lovske družine morajo v osnutke pogodb vnesti manjkajoče podatke o LD, odgovorni osebi LD in jih poslati na glavni urad VURS.

Na koncu prispevka se želimo lovskim družinam zahvaliti za sodelovanje pri jemanju vzorcev v minulem letu in v prihodnje, saj je uspešna izvedba monitoringa odvisna prav od zavzetosti lovcev.

Mag. Ivan Ambrožič,
dr. vet. med.,
pomočnik direktorja,
Veterinarska uprava RS

80 let Triglavskega narodnega parka

Prvega julija 2004 praznujemo 80-letnico Triglavskega narodnega parka (TNP). To je priložnost, da nekaj povemo o prehojeni poti in se zazremo tudi v prihodnost. Zgodovina pobud, prizadevanj, ustanavljanja ter vsebinskega in površinskega spreminjanja TNP je bila podrobno predstavljena zlasti ob 50- in 60-letnici ustanovitve parka ter v zborniku Varstvo narave, I – 1962.

Začetki

Prvi začetki segajo v leto 1908, ko je seizmolog dr. **Albin Belar** predlagal ustanovitev »naravovarstvenega parka nad Komarčo«. Uresničitev predloga pa ni bila mogoča, ker ni bilo pravne podlage za takšno razglasitev. Kljub temu je iskrica v tej smeri le posvetila. Velika tema slovenskega varstva narave se je »odprla« leta 1919 z ustanovitvijo Odseka za varstvo prirode in pri-

rodnih spomenikov pri Muzejskem društvu za Slovenijo. Znani naravoslovec **Ferdinand Seidl** je na občnem zboru društva predlagal oživitev varstva narave. Iz te pobude se je rodila znamenita *Spomenica*, v kateri je tudi zahteva za ustanovitev »varstvenih parkov«. Med predlogi je načrt za ustanovitev parka v Dolini Triglavskih jezer. Po nekaj letih prizadevanj je bila **1. julija 1924** na predlog Odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov ter Slovenskega planin-

skega društva podpisana zakupna pogodba za dobo dvajset let o razglasitvi parka v Dolini Triglavskih jezer v velikosti 1.400 ha. Organizator varstva narave v Odseku in gonilna sila prizadevanj za razglasitev je bil gozdarski inženir **Anton Šivic**, ki je s svojimi prizadevanji nadaljeval tudi po izteku dvajsetletne pogodbe. Zanimivo je, da so park različno poimenovali. Ime *Triglavski narodni park* je prvi uporabil botanik dr. **Fran Jesenko**, katerega ime je tudi sicer najtesneje

povezano s prvim parkom v Dolini Triglavskih jezer. S svojimi študenti je, ob podpori Slovenskega planinskega društva in gozdne uprave, označil meje parka in postal eden najbolj vnetih zagovornikov in »nadzornikov« parka.

Po dvajsetletni pogodbi ...

Prišla je druga svetovna vojna in čas po njej. Dvajsetletna pogodba se je iztekla in iskali so možnost za ponovno zavarovanje vsaj v velikosti prejšnjega parka. Prizadevanja so trajala petnajst let. Medtem so nastajale različne pobude, zlasti za povečanje zavarovanega območja v Bohinjsko kotlino. V tistem času sta bila med najprizadevnejšimi za ponovno zavarovanje dr. **Angela Piskernik**, referentka za varstvo narave pri *Zavodu za spomeniško varstvo Slovenije*, ter nekoliko pozneje dr. **Miha Potočnik**, ki je predsedoval komisiji, katere naloga je bila pripraviti osnutek odločbe novega zavarovanja. Komisija je predlagala, da bi za narodni park razglasili Bohinjsko kotlino in Dolino Triglavskih jezer, in sicer s posebnim zakonom. Ker tovrstne zakonodaje še ni bilo, so najprej poskrbeli za sprejetje Zakona o narodnih parkih. Na osnovi tega zakona je bila imenovana Republiška komisija za narodne parke, ki je odločila, da se za narodni park razglasi le Dolina Triglavskih jezer, povečana z območjem Komarče in slapom Savica. Na osnovi tega predloga je leta 1961 takratna republiška skupščina sprejela *Odlok o razglasitvi Doline Sedmerih jezer za narodni park*. Imenovana je bila komisija za upravljanje Triglavskega narodnega parka (TNP), dokler ni po desetih letih upravljanja nadzorstvo in vzdrževanje parka prevzel Zavod za gojitev divjadi Triglav – Bled, s sedežem na Bledu.

Člani komisije za upravljanje TNP so že na začetku svojega delovanja razmišljali o širitvi parka. Tako so leta 1964 ponudili predlog dr. Mihe Potočnika za širitev območja narodnega parka na sosednja območja Doline Triglavskih jezer. Predlog so strokovno preverili in obdelali. Na osnovi predloga so v takratnih inštitucijah prostorskega načrtovanja pripravili temeljito študijo o celostni ureditvi območja Julijskih Alp, v kar je bilo vključeno tudi členjenje narodnega parka glede na vsebino strožjega varstva in razvojnih možnosti. Leta 1970 je bila študija predstavljena kot *Julijske Alpe - regionalni prostorski načrt območij za posebne namene*. Avtorji študije so vseslovenski narodni park v Julijskih Alpah razdelili na ožje območje parka s štirimi naravovarstvenimi kategorijami ter območje predparka kot prehodnega območja, vse skupaj v velikosti 160.000 ha. Površina ožjega območja parka je obse-



Mlinarica - Razor – domovanje kozorogov v Triglavskem narodnem parku

gala okoli 78.000 ha, od tega jedro parka z ohranitvijo njegovih naravnih in krajinskih značilnosti (visokogorje ter Bohinjsko jezero) v velikosti 28.000 ha. V naslednjih desetih letih je predlog doživel še nekaj sprememb (uskladitev interesov) ter se rodil kot zdajšnji Triglavski narodni park, razglašen z zakonom leta 1981.

Lovski čuvaji so postali naravovarstveni nadzorniki

In kaj se je dogajalo zadnjih dvajset let po razglasitvi? Varstvo, upravljanje in nadzor je prevzela delovna organiza-

cija Triglavski narodni park, ki se je preoblikovala iz Zavoda za gojitev divjadi Triglav in v samostojni Sloveniji preimenovala v Javni zavod Triglavski narodni park. Nekdanji poklicni lovski čuvaji so postali (ob stalnem izobraževanju) naravovarstveni nadzorniki z odgovornejšimi nalogami in obsežnejšim delom. V upravljanju javnega zavoda TNP je ostalo državno (gojitveno) lovišče Triglav. Tako so nekateri nadzorniki opravljali parkovne in lovskoupravljaljske naloge. Ves čas so bile v ospredju prostorske težave, zlasti nedovoljene gradnje. Sedaj nas »prehiteva« množičen obisk, pa tudi različne oblike novodobne rekreacijske dejavnosti ob neuveljavljeni



Foto: M. Marenčič TNP

prostorski členitvi (»coniranju«) glede različnih vsebin: npr. območja miru za prostoživeče živali; neurejena paša domačih živali in še bi lahko naštevali. Najbolj pa so bila (in so) v ospredju prizadevanja za uveljavitev načel IUCN (Mednarodne zveze za varstvo narave). Pri tem so šle nekatere stvari svojo pot, mimo veljavnih zakonskih določil, z bolj ali manj vprašljivimi začasnimi odločbami in odločitvami in s tem so nastala različna tolmačenja in precej nejevolje. To se je zlasti pokazalo pri lovu. Neuresničena ostajata *načrt upravljanja* kot operativni varstveni in razvojni dokument ter *celotna podoba* narodnega parka.

Seveda pa je tudi »svetla« stran parkovne dejavnosti. Najprej je tu kar solidna poklicna organizacija, uveljavljena in usposobljena za parkovne naloge. S tem pa ni rečeno, da smo s sedanjo kadrovske zasledbo zadovoljni. Še kar nekaj tovrstne širitve potrebujemo, da bomo primerljivi z drugimi narodnimi parki po svetu. Toda ta naloga je povezana z denarjem. Zdajšnji državni proračun ne zagotavlja kadrovske širitve in s tem učinkovitejšega nadzora ter z več strokovnega dela. Če začnemo z naštevanjem opravljenega dela po delovnih področjih (raziskovalni programi, vzgoja in izobraževanje, poklicna in prostovoljna nadzorna služba, mladi nadzornik, pu-

blikacije, informacijsko središče v Trenti, prispevek k sonaravnemu kmetovanju in razvoju podeželja, opremljanje parka z učnimi potmi, spremljanje stanja prostoživečih živali, izpolnjevanje lovsko-upravljaljskih načrtov in še kaj), bi se vsega v tolikih letih nabralo kar nekaj. Tu skromnost ni potrebna. Vendar velike teme zaenkrat ostajajo neizpolnjene. S tem pa se kažejo naloge za jutri.

Kakšen bo nov zakon o TNP? Bosta upoštevana tudi narodova tradicija in izročilo?

Smo sredi (ponovnega) burnega dogajanja. Tako kot vedno ob »prelomnicah«. Pripravljamo namreč nov zakon o Triglavskem narodnem parku. Kaj nam bo prinesel? Obrisi so že vidni. Nekateri menijo, da je boljši od prejšnjega, veliko pa jih pravi, da je zanič in da ga je treba na novo napisati. Spet se je še bolj pokazalo različno gledanje in razumevanje »prave« vsebine narodnega parka. Lahko jih razvrstimo v tri skupine: zagovornike popolnega varstva na najmanj 75 % celotne površine (smernice IUCN za narodne parke), zagovornike členjenja parka (več varstvenih kategorij) glede na prostorske danosti ter tiste, ki jim je za narodni park vseeno ali so celo za njegovo ukinitve. Je teh največ ali najmanj? To vprašanje lahko postavimo ob ugotovitvi, da Slovenci Triglavskega narodnega parka (še) ne sprejemamo za svojega. Za zagovornike prevladujočega popolnega varstva, t. j., da vse prepustimo naravi, je »vizija« jasna in tudi »uradno« začrtana. Toda uveljavlja se varstvena biologija, ki človeku daje enakovredno mesto in na dogajanja v zavarovanih območjih gleda nekoliko drugače. Mnogi opozarjajo, da naravo ohranjamo za človeka in ne pred njim. Zato je vprašljiva ugotovitev, da je narodni park proces, ki nastaja desetletja, pri čemer je mišljeno postopno izločanje prevladujoče površine parka v popolno varstvo. Narodni park je proces dolgoročnega oblikovanja in spreminjanja, ki ga prinašajo družbene razmere in spoznanja, ujeta v določen čas. Zato je odveč obremenjevanje z »vizijami«. Le-te namreč vsaka generacija postavlja predvsem sebi, saj ni nikjer rečeno, da bodo naslednji rodovi vizije upoštevali. Všeč mi je zaključno razmišljanje **Tomaža Banovca**, aktualnega predsednika *Sveta Triglavskega narodnega parka*, ob 20-letnici Triglavskega narodnega parka 1981–2001 in nič manj, ko govori o lovu, ki je »omogočal investicije v čudovite lovske poti, čiščenje razglednikov,



morala biti, poleg naravovarstvene in spomeniškovarstvene, tudi kompleksnejša etnološka študija, ki bi vključevala pomen tega prostora za gospodarstvo bohinjskega kmeta tudi v prihodnosti in bi spomeniškovarstvena načela gradila ob živi gospodarski funkciji planin.« Tudi tu gre za tradicijo in izročilo, gre pa še za ohranjanje avtentične kulturne krajine.

Gozdar dr. **Hans Biebelriether**, dolgoletni direktor nemškega narodnega parka Bavarski gozd in mednarodni naravovarstveni uglednež, je ob 20-letnici TNP (1981–2001) med drugim zapisal: »Večina obiskovalcev narodnih parkov danes pričakuje, naj to še enkrat poudarim, da na zavarovanih območjih tako visokega ranga ne sme pasti noben strel več in ne zazveneti sekira.«

Že samo iz teh razmišljanj lahko razberemo, kako različna gledanja in pričakovanja imamo z narodnim parkom. Kaj je torej narodni park? Čeprav imamo definicijo (ki se je skozi čas spreminjala), pa nam očitno to (še) ni jasno. Ali pa vendarle s tem, da se »razhajamo« v tolmačenju »prave« vsebine na konkretnih narodnih parkih. Kdo bo rešil »kvadraturu kroga« TNP v sedanji velikosti in s prostorskimi danostmi s smernicami IUCN? Z opredelitvami IUCN za narodne parke ni nič narobe, takšne pač so,

Foto: M. Pogačnik – Diana

v čudovite preže in razgledišča, kjer smo se nepooblaščenim tudi kdaj izgubili; in hudo mi je, ko ta tehnična, gorska infrastruktura, narejena predvsem za lovske funkcije, vendar koristna in lepa na sploh, tako hitro propada«. Dodal bi še, da ne gre le za tehniško kulturo, ki jo je lovstvo prineslo v neko obdobje, ampak tudi za lovsko tradicijo in izročilo gorjanov. Seveda bi lahko »infrastrukturo« ohranili tudi brez lova, a je ne bomo. Pa tudi če bi jo, ali naj »služi« množicam, ki »hodijo« po domovanju divjih živali? Ne, ker je živalim potreben mir. Pa vendar je ljudem mogoče »pričarati« gorska doživetja z živalmi. Le urejeno mora biti, usmerjeno in vodeno, z natančno določenimi pravili obnašanja, kdaj in kje se kaj lahko počne. Za to pa potrebujemo usposobljeno naravovarstveno nadzorno službo in z utripom narave usklajene obiskovalce. Bolje bi bilo, ko bi moči usmerili v programe za naravo in ljudi in se nehali prepirati o številu »kvadratnih metrov nedotakljive narave«.

Podobno lahko razmišljamo z etnologinjo **Anko Novak**, ki je podrobno proučevala planšarsko kulturo bohinjskih planin in je nekje zapisala: »Pomembna sestavina v prizadevanjih za ohranjanje kulturnega izročila v območju TNP bi

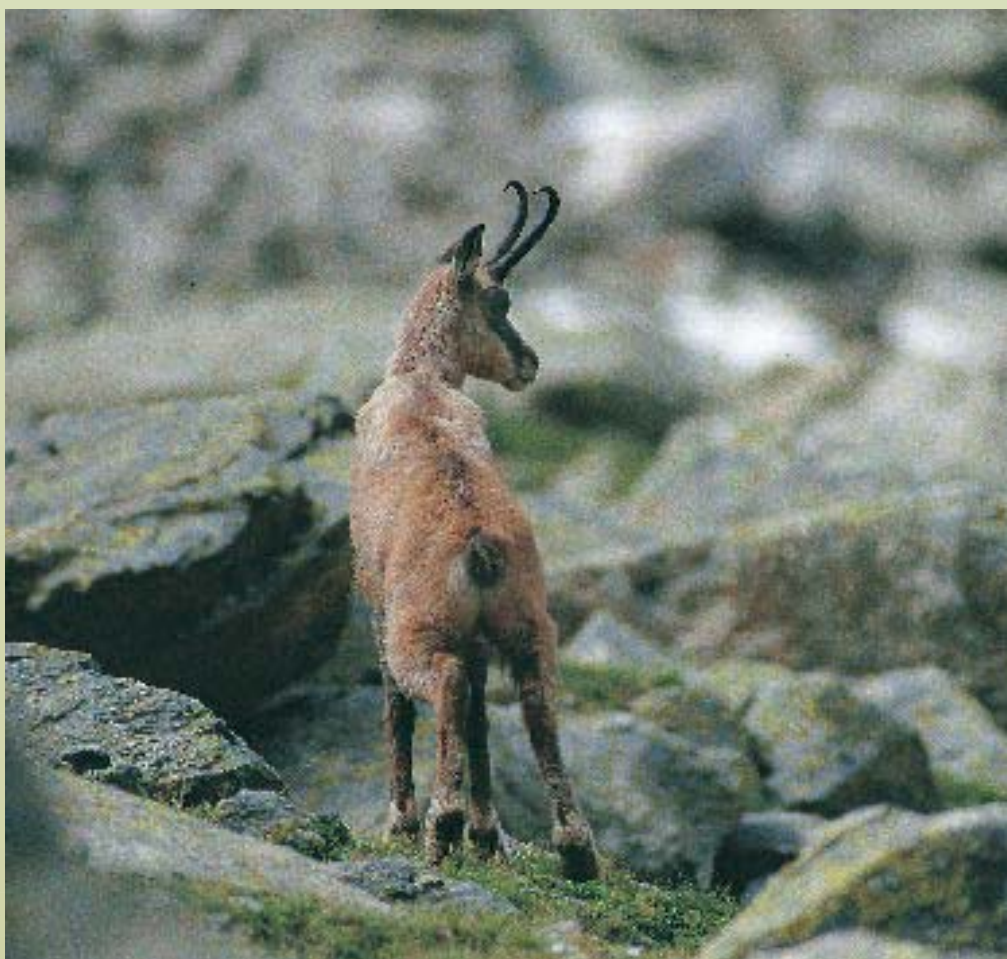


Foto: M. Mastler – Diana

porojene v glavah zagovornikov »prepu-
stiti dele narave naravi, brez človekovih
dejavnosti« in s tem ustreči ljudem, ki
želijo doživljati neokrnjeno naravo (div-
jino). Očitno gre za prerazporeditev »iz-
koriščanja« v narodnem parku, kjer se
prepletata (pogojno) naravna in kulturna
krajina: na eni strani domačini s svojimi
dejavnostmi in dediščino, na drugi pa
obiskovalci, željni doživljanja divjine.
Zato je spor neizbežen. S stališčem, ki
ga je izrekel dr. Biebelriether, je jasno
eno: narodni park lahko razglasimo le na
območjih divjine oz. še toliko ohranjene
prvobitne narave, da jo bo čas »spreme-
nil« v divjino. Divjina in kulturna kraji-
na pri razglašanju narodnega parka očit-
no ne gresta skupaj oz. se v evropskih
razmerah dopušča do 25 % celotne po-
vršine narodnega parka kot kulturno
krajino, vključno s kakšnim naseljem v
njem. O tem, da divjina, ne glede na raz-
glasitev za narodni park ali ne, »ne pre-
nese« nenadzorovanega in množičnega
obiska, pa je že druga zgodba ...

Narodni park naj bo narodov!

In kaj je moje pričakovanje v prihod-
njih dvajsetih letih spreminjanja Tri-
glavskega narodnega parka? Postaviti
stvari na pravo mesto. Dobra (uporab-
na) izhodišča so nam zapustili snovalci
naloge *Julijske Alpe – regionalni pro-
storski načrt območij za posebne name-
ne*. Obrišimo prah z njega in poimenuj-
mo območja različnih stopenj varovanja
in razvoja z ustreznimi imeni IUCN za
zavarovana območja. Še lepše bi bilo,
če bi ves zavarovani prostor, vključno s
predvideno širitvijo, tudi naprej imeno-
vali le Triglavski narodni park, in sicer
s priznanjem vseh posebnosti ter pro-
storskih in vsebinskih razlik, ki terjajo
različne stopnje varstva in razvoja. Po-
tem seveda ne smemo zavajati, da v na-
rodnem parku »ne sme pasti noben strel
več in ne zazveneti sekira«. In še eno
veliko željo imam: da bi lastnina zem-
ljišč (vsaj) v osrednjem delu Triglav-
skega narodnega parka (kolikršen že
bo) pripadala kot javno dobro vsemu
slovenskemu narodu. Narodni park naj
bo narodov!

Razmišljanje o **našem narodnem** par-
ku končajmo s hvaležnim spominom na
najzaslužnejše može in žal le eno ženo,
ki so v Triglavski narodni park za vedno
vtkali svoja imena. Pri tem mi oprostite,
če bom koga spregledal, kajti ljudi, ki so
prispevali večji ali manjši delež k nast-
ajanju našega narodnega parka pod Tri-
glavom, je kar veliko. Sicer pa so še živi
nekateri, ki so sodelovali pri nastajanju
in spreminjanju TNP po drugi svetovni
vojni. Naj še ti dopolnijo, če bo kaj

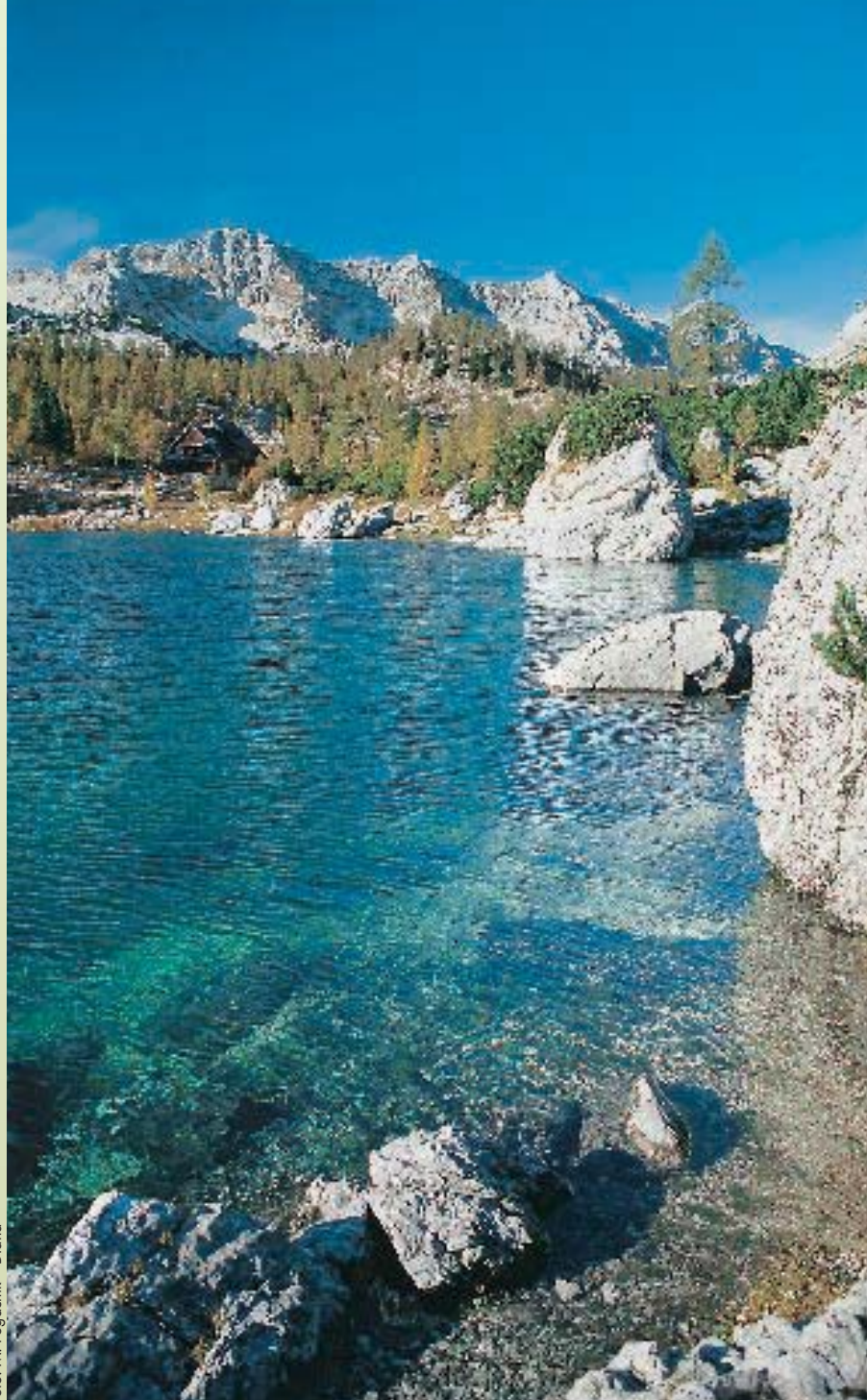


Foto: M. Pogačnik – Diana

Pogled na eno od sedmerih Triglavskih jezer

pozabljenega. Do konca pravični tako ne
bomo nikoli, tudi zato ne, ker vsega
dogajanja (zlasti na začetku) žal nimamo
dokazanega z dokumenti (dokumentira-
nega). Pri prebiranju zapisov o nastaja-
nju TNP lahko izluščimo, da so nekateri
sodelovali bolj »akademsko«, predvsem
s pobudami, drugi pa so bili »garači«, ki
so narodni park udejanjali. Časovno
lahko nastajanje in spreminjanje TNP
razdelimo v tri obdobja: v začetnem iz-
stopajo Albin Belar, Ferdinand Seidl,
Anton Šivic in Fran Jesenko, v drugem
obdobju Angela Piskernik in Anton Ši-
vic, nekaj let pozneje še Miha Potoč-
nik, ki je svoje delo nadaljeval še v tret-
je obdobje, ko je skupina okoli Avguš-
tina Laha, Marjana Debelaka in Mat-
jaža Jeršiča pripravila regionalni pro-
storski načrt za Julijske Alpe. Mož, ki je

zadnjih štirideset let službeno »povezo-
val« dogajanja ter strokovno sodeloval
in zanesljivo največ ve, pa je **Stane Pe-
terlin**.

Če že ni mogoče ob tem jubileju, pa
izpolnimo dolg zaslužnim ob nasled-
njem: v informacijskem središču Tri-
glavskega narodnega parka, v Trenti, jim
ohranimo dostojen spomin, **enakovre-
den vsem**, s fotografijo in osebnimi po-
datki, predvsem pa s prispevkom pri
nastajanju Triglavskega narodnega par-
ka. Lepo bi bilo, ko bi o našem narod-
nem parku pisno razmišljali tudi do-
mačini v parku, čeprav morda ne tako
vešči pisanja, pa vendarle z iskreno
mislijo, kaj si v parku želijo, da bo
narodni park tudi njihova prihodnost
in naš skupni ponos.

Miha Marenče

IWA bila je živa

Novosti z nürnberškega sejma orožja

Tisoč razstavljalcev, od tega več kot 70 % iz drugih držav, 30.000 profesionalnih obiskovalcev (trgovci, novinarji) iz 100 držav – to je zgoščena statistika 31. sejma IWA (NürnbergMesse; 12.–15. 3. 2004), največje sejemске predstavitve civilnega orožja in opreme na stari celini. Sledi poročilo iz prve roke, seveda predvsem glede novosti o orožju, ki bi bile lahko zanimive tudi za slovenskega lovca.

Pištole

Nedavno smo si slovenski lovci povrnili staro pravico do kratkocevnega orožja. Zato menda ne bo pretirano neobičajno, če poročilo začnemo s tem lovskim orožjem, namenjenim humani usmrtni ranjene divjadi in obrambi pri iskanju obstreljene nevarne divjadi.

Najprej smo si ogledali Sigovo različico dobre stare Colt/Brownigove enajstice (M1911/A1). Eden vodilnih proizvajalcev sodobnih pištol se je namreč odločil, da se preizkusi tudi v tej klasični konstrukciji, ki ima očitno še širok krog občudovalcev. Kljub takojšnji razpoznavnosti – je približen in ne povsem točen posnetek – smo bili zadovoljni tako z zasnovo kot z izdelavo pištole SIG GSR kalibra .45 ACP. Med najbolj očitnimi odkloni (nadgradnjami) od klasičnega governmenta je zobata tirnica (pred brankom sprožilca) za namestitev namerilnih pripomočkov te in one vrste. Mimogrede, svojo različico klasične enajstice ponuja tudi Smith & Wesson, sicer tradicionalni proizvajalec revolverjev.

Novodobna SIG-Sauerjeva pištola je »plastenka« P 250 DCc z lahkim polimerskim ogrodjem. Orožje ima izboljšan sprožilec DAO (Double Action Only, torej le dvojno delovanje) s kratkim, le 3-milimetrskim odmikom za hiter naslednji strel. Osnovni podatki: 15-strelni okvir, dolžina cevi 102 mm, dolžina pištole 180 mm, višina 135 mm, širina 37 mm, prožilna sila 35–40 N, masa orožja 720 g. Osnovni kaliber je 9 x 19 (9 mm Luger/Parabellum), sledijo .357 SIG, .40 S&W in .45 ACP. Podobno, vendar za spoznanje bolj tradicionalno je zasnovana pištola Sig Pro, ki – v nasprotju s P 250 – še ima napenjalno kladivce z repom in odpenjalni vzvod. Obe novi plastenki sta bili sicer razviti za policijo, vendar sta zelo primerni tudi kot lovčev orožje.

Morda po vzoru Waltherja so se pri SIG-Sauerju odločili za vpeljavo (lansiranje) malokalibrske pištole Mosquito. SIG-Sauerjev komar sprejme 10+1 naboj kalibra .22 Long Rifle, ima 102-mm



Sig Pro: razvita za policijo, na voljo tudi lovcem.

cev, dimenzije so 180 x 135 x 37 mm, sila proženja 2 kp (SA – Single Action, enojno delovanje) – 5 kp (DA – Double Action, dvojno delovanje), masa 720 g. Malokalibrka je izdelana na osnovi znane modela 226 in je zelo primerna za vadbeno streljanje.

Steyr ponuja izboljšano različico svoje plastenke M-A1; posebej so se potrudili glede ergonomike ročaja, trikotnemu namerilnemu sistemu pa se je pridružil običajni oglati.

Walther (Umarex) je predstavil kompaktno izpeljanko plastenke P99, ki je razširjena tudi med našimi lovci, vodilni plastičar Glock pa je tokrat počival na lovorikah.

Revolverji

Lanski veliki revolverski šok – seveda v pozitivnem pomenu – Smith & Wesson .500 Magnum je sedaj na voljo tudi v priročni, kratkocevni različici. Predvsem lovu na veliko (in nevarno) divjad namenjeni peterokres zvonečega imena z navzgor zaokroženim kalibrom je bil sprva dosegljiv le v dolgocevni obliki, bolj namenjeni udobnemu lovskemu čezramnemu toku in smo si ga za običajno nošenje na boku bolj težko predstavljali.

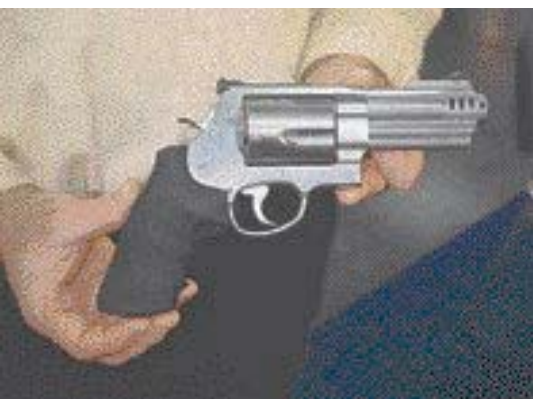
Letošnja različica ima priročno 4-colsko (102 mm) cev in revolver je sedaj povsem znosen tako za ravnanje kot za nošenje. »Tole pa je videti prava stvar za medvedjo deželo,« sem komentiral z modelom 500 v roki. Smith & Wessonov predstavnik pa je dodal: »In nemara tudi za slona.« S skrajšanjem cevi se je še povečal že prej mogočen odsun orožja. Zato ne čudi, da ima revolver na ustju cevi kompenzator. Pravzaprav sta kompenzatorja dveh velikosti in sta zamenljiva; če nam je pomembnejša nosljivost, bomo namestili manjšega, če pa nas zanima predvsem obvladljivejši odsun, se bomo odločili za večji oziroma učinkovitejši cevni podaljšek s serijo zarez za preusmeritev dela smodniških plinov. Magnum 500 ostaja nerjavno orožje z gumijastim ročajem, kar je pri revolverjih zadnja leta pravzaprav standard. Cena tega magnuma nad magnumi je v ZDA okoli 1.000 €, kar pa se bo na poti do polic evropskih orožnih trgovin krepko »oplemenitilo« – tudi to je, žal, standard ...

Za »revolveraše« z nekoliko plitvejšim žepom je ponovno poskrbel Taurus. Ta nadebudni brazilski proizvajalec se je potrudil in že ponuja svojo različico re-

volverja v kalibru .500 Magnum. Južno-ameriška petstotica je nastala okrog znanejšega težkega revolverja Raging Bull; to je petstrelno nerjavno orožje z dolgo, 10-colsko (254 mm) cevjo in maso nekromnih 2.040 g. Raging Bull je zasnovan kot primarno lovsko orožje, za slovensko lovsko rabo pa bo primernejša druga Taurusova novost, model 444. To je lahek revolver kalibra .44 Magnum, namenjen za bočno orožje lovcem (pa tudi drugim) v medvedji deželi. »Ultra-ultra« lahki šesterokres iz lahkih litin ima pri 4-colski (102 mm) cevi maso le 790 g. Zanimiva alternativa je model 44 Tracker. Kaliber je prav tako .44 Magnum, tudi dolžina cevi je enaka (4"/102 mm), je pa bobnič ožji petstrelni, zgradba iz nerjavnega jekla, masa pa za spoznanje večja.

Med majhnimi revolverji je Taurusova novost model IB (Instant Backup), ki je nekoliko pomanjšana izpeljanka znanega toponoška M85, ki pa ima sedaj kaliber 9 x19 (5 strelav) ali .17 Hornady (8 strelav). Revolverček na pištolno strelivo naj bi ustrezal predvsem policistom kot rezervno orožje, saj uporablja enako strelivo kot njihovo osnovno orožje, zanimiv pa je tudi kot lahko lovčevno orožje za *coup de grace*.

Še ena Taurusova revolverjska novost je Gaucho Single Action (enojno delovanje; strelce pred vsakim strelom napne



Smith & Wesson .500 Magnum: priročna kratka različica za bočno nošenje.



Beretta Stampede: nerjavni »pomirjevalec« se lepo prilega lovčevi dlani.



Heckler & Koch SLB 2000: polavtomatka po okusu evropskih lovcev.

udarno kladivce). Kopija legendarnega Coltovega pomirjevalca (Peacemaker) je očitno namenjena predvsem športnim strelcem discipline *kavbojsko streljanje*, čeprav ta preprosti sistem revolverja ceni tudi marsikateri lovec. Za sedaj je na voljo le srednja cev dolžine polšestega palca (140 mm), in to v klasičnem kalibru .45 Long Colt.

Svojo različico pomirjevalca z imenom Stampede je prikazala tudi Beretta, ki je pred nedavnim prevzela Ubetija, vodilnega zunajameriškega proizvajalca teh tudi lovsko zanimivih revolverjev.

Puške risanice

Že takoj na začetku nas je presenetila velika ponudba »civiliziranih« sodobnih vojaških pušk, ki so bile v Nemčiji dolga leta prepovedane – pač zaradi nestvarne, za lase privlečene zakonodaje. Končno je novi nemški orožni zakon lani opravil z nepotrebno navlako preteklosti in proizvajalci ter trgovci so se obilno odzvali ter ponujajo civilne »vojaške« puške za vsakogar. Ob tem se kar sama po sebi ponuja žalostna primerjava s Slovenijo, kjer novela Zakona o orožju določa prav nasprotno, namreč prepoved civilnega orožja, ki je po obliki podobno vojaškemu ... »Slovenčeljni« smo pač sila radi bolj evropski od Evropejcev, posebno še v škodo lastnih državljanov, v tem primeru predvsem športnih strelcev.

Vendar po polavtomatskih risanicah segajo tudi lovci. Nekaterih ne moti vojaška oblika – spet drugim je celo všeč – večina pa raje segajo po namenskih, lovsko oblikovanih puškah na kroglo. Med slednjimi je ena vodilnih risanic Browningova BAR. Na sejmu smo izvedeli, da so jo pred nedavnim izdelali v mili-

jontem primerku; gotovo dober pokazatelj, da je polavtomatska risanica med lovci čislano orožje. Značilna nemška lovška polavtomatka je Heckler & Koch SLB 2000 (nova je lahka različica Light), najnovejša pa italijanska Benelli Argo kalibra .30-06 Springfield.

Tudi tu ne moremo mimo primerjave z (žalostnimi) razmerami na sončni strani Alp. Novi lovski zakon omejuje zmogljivost nabojnika polavtomatke na dva naboja, s čimer se skorajda izniči poglavitna prednost tega orožja, namreč oddajanje hitrih, a dobro namerjenih zaporednih strelav vse do lovsko pravičnega padca divjadi v ognju (v mislih imamo predvsem tradicionalni pogon na divje prašiče). Stereotipna kritika, da je to navajanje k streljaštvu, je iz trte zvita, saj je nagnjenje k morebitnim nepravilnim strelom v glavi in ne v orožju!

Novi Mauser

In kaj je novega pri najbolj razširjenih lovskih risanicah, torej pri repetirkah z vrtljivim zaklepom? Za morda največjo novost je poskrbel legendarni Mauser s svojo risanico M 03, obelodanjeno konec minulega leta. Če zanemarimo premovlečno M96 izpred nekaj let, je to pravzaprav šele tretja kapitalna lovška konstrukcija iz Mauserjeve tovarne. Prva je legendarni model 98, ki je v bolj ali manj spremenjeni obliki še vedno pojem klasične lovske repetirke, druga pa je bil model 66 (Mauser-Gehmann) s svojim takrat revolucionarnim ultrakratkim zaklepom brez klasičnega zaklepišča. Model 03 ima običajni dolgi zaklep s klasičnim zaklepiščem, a tudi vrsto novodobnih tehničnih rešitev, ki ga bistveno odmikajo od stoletne klasike. Najprej

omenimo varnostni udarni mehanizem, ki ga strelec napne tik pred strelom, kar je pri sodobnih evropskih risanicah že kar norma. Pri novi mavzerici je to izvedeno z napenjalno-odpenjalnim krilcem na licu zadka zaklepa. Orožje nosimo z nabojem v cevi, a nenapeto; pred strelom s palcem pomaknemo vzvod z leve (S) na desno (F) in s tem je puška napeta. Po prvem strelu orožje deluje kot običajna samonapenjalna repetirka, če pa streljanje prekinemo (z nabojem v cevi), puško odpnemo s premikom krilca z desne (F) na levo (S). Preprosto, priročno in varno. Novodobni prijem najdemo tudi v sprednjem delu zaklepa. Glava zaklepa je namreč snemljiva in menjalna ter na voljo v treh velikostih: mini, standard in magnum. V kombinaciji z menjalnimi cevmi in ustreznimi nabojniki je puška tako instantno nared za streljanje nabojev od kalibra .222 Remington do .375 Holland & Holland Magnum. Zaklepna glava zapahne zaklep neposredno v cev, in to s pomočjo šestih zaklepnih bradavic; dvizni kot ročice oziroma zaklepa je 60-stopinjski. Nekaj besed si zasluži tudi bistrourmni nabojnik. To je škatlasti snemljivi okvir, ki pa ga je mogoče hitro polniti tudi, ko je nameščen v puški (nekako tako kot stari britanski Lee-Enfield). Zmogljivost okvirja je (nad)standardna: pri običajnih kalibrih 5 nabojev, pri magnumskih 4, pri kratkih (in debelih) magnumskih 3. Za nameček ima okvir posebej dognano utrjevalo, kar je pri snemljivih nabojnikih še kako pomembno. Za hitro streljanje na blizu (npr. pogon) ima puška robusten jeklen merek (nastavljiv po smeri) in srebrno muho (nastavljiva po višini). Namestitev strelnega daljnogleda pa je opravljena po sistemu Double Square, torej s pomočjo dvojnih integralnih kvadratnih utorov, v glavi in mostiču zaklepišča. Standardni sprožilni sistem predstavlja neposredni sprožilec, ki mu na posebno željo dodajo francosko (vzvratno) naprožilo. Kopito je – hvalabogu – klasično oblikovano, visoko, a brez svinjskega hrpta ali monterkarlovske stopnice, pač pa ima elegantno naslonilno ličnico. Tudi (pol)pištolni ročaj je primerno izdelan, dovolj mesnat za dober oprijem, a ne pretirano po nemško pokončen. Nemci so se očitno trudili, da bi bila nova mavzerica povšeči tako evropskim kot ameriškim kupcem in, vsaj kar zadeva Vašega poročevalca, jim je to izjemno lepo uspelo. Še nekaj numeričnih podatkov: dolžina cevi 60 cm (mini in standardni kalibri; po želji tudi 52 cm) oziroma 65 cm (magnumski kalibri; po želji tudi 60 cm), dolžina orožja 112 cm oziroma 117 cm (magnum); masa orožja okrog 3,5 kg, pri močnih kalibrih nekaj več. Dosegljivi kalibri (ne pozabimo – tudi v hitromenjalnih ce-

veh): (mini:) .222 Remington, .223 Remington, (standard:) .243 Winchester, 6,5 x 55 švedski, 6,5 x 57, 6,5 x 65 RWS, .270 Winchester, 7 x 64, .308 Winchester, .30-06 Springfield, 8 x 57 IS, 9,3 x 62, (magnum:) 7 mm Remington Magnum, .270 Winchester Short Magnum, .300 Winchester Short Magnum, .300 Winchester Magnum, .300 Weatherby Magnum, 8 x 68 S, .338 Winchester Magnum, .375 Holland & Holland Magnum.

Repetirka Merkel

Med repetirnimi risanicami je za drugo presenečenje poskrbela še ena legenda med nemškimi proizvajalci lovskega orožja, suhlski Merkel, ki je sicer znan po prelamačah. Če se je Mauser odločil graditi svojo novodobno repetirko na klasičnem dolgem mehanizmu, si je

oziroma točneje zadku zaklepišča ima tri pozicije. Sprožilec je enojni neposredni in je opremljen z vzvratnim (francoskim) naprožilom. Posebno zanimivo je narejen nabojnik. Orožje ima snemljiv okvir, ki je skrit pod ploščo sprožilca; pred polnjenjem in praznjenjem okvirja je treba najprej odmakniti omejeni pokrov, ki zaniha na tečaju spre-daj. Pri tem se samodejno vklopi varovalka in celo odpne naprožilo. Da bi čim bolj izkoristili kratek in lahek zaklep, so tudi menjalne cevi izdelali lahke in kratke: 515 mm ali 565 mm za standardne kalibre in 615 mm za magnumske naboje. S kratko cevjo je dolžina puške le 98 cm, njena masa pa je 2,9 kg. Kopito je značilno nemško z »grbo« (svinjski hrbet), ročaj modificirani »cesarski« (poudarjeno pokončen); posebna izvedba ima še ostro bavarsko ličnico in spre-daj zaključek z ustnico. Zmogljivost



Mauser M 03: varnostni udarni mehanizem, menjalni kalibri.



Merkel KR 1: ultra kratek zaklep, menjalne cevi.

Merkel za osnovo svoje novotarije »izposodil« Mauserjev (Gehmannov) kratki zaklep iz leta 1966. Merklova repetirka se imenuje KR 1, kar je kratko za Kurzrepetierbuechse, torej kratka repetirna risanica. Kratki zaklep teče po spodnjem zaklepišču in (v zaprtem položaju) objema vse odprtine, tako da tujkom brani vstop v mehanizem. Ročica zaklepa je v nasprotju z Mauserjevo bolj priležne oblike, nekako »a la Mannlicher«. Menjalna glava zaklepa s šestimi bradavicami se zapahne neposredno v cev. Ta je menjalna in na njej so štirje vzdolžni utori za namestitev strelnega daljnogleda. Varovalka na vratu kopita

puške je 3+1 naboj, dosegljivi kalibri pa so: 7 x 64, .308 Winchester, .30-06 Springfield, 8 x 57 IS, 9,3 x 62, 7 mm Remington Magnum, .300 Winchester Magnum.

Sauer, Krico, Steyr

Trendovske menjalne cevi pri repetir-kah imajo vsaj dve veliki prednosti: hitro zamenjavo kalibra po potrebi in preprosto razstavitev puške za lažje prenašanje v kompaktni prtljagi (dolgi namenski kovčki za puške so kar prehitro opazna tarča za zmikavte). Lani nas je presenetila hitro razstavljiva različica repetirke

Sauer model 202; zadeva je očitno zadevala v črno, saj so bile letos standardne 202 skoraj neopazne, razstavljive pa so ponujali v paleti novih različic, vključno velikokalibrske za afriški lov. Za ljubitelje klasičnih lovskih mavzeric 98 ponuja izborno oblikovano in izdelano razstavljivo puško nemško podjetje Waffen Jung, letos pa smo opazili tudi razstavljivo različico repetirke Krico (Kriegskor-te). Puška Krico, model 902 Deluxe, je še ena sodobno zastavljena repetirka z menjalnimi cevmi, ki se odlikuje po modularni zgradbi in drugih novodobnih prijemih. Za zaklepanje poskrbijo tri bradavice, kar omogoča kratek 60-sto-

Ameriške risanice

Da ne bomo zagrešili prevelikega »evropocentrizma«, spoznajmo še kakšno ameriško risanico. Kakovostna, a ne predraga repetirka Remington, model 700 – mimogrede: je najbolj prodajana risanica med ameriški lovci – je dobila doslej morda najbolj lično izpeljanko, ki bo godila tudi lovcu z evropskim okusom. To je nova različica M700 CDL (Classic De Luxe). Preprosto zasnovan, a trden in zanesljiv ter kar pregovorno natančen valjasti zaklep ima standardni parni zaklepni bradavici, cev je »čista« (torej brez namerilnih naprav), kopito pa

klasično visoko (brez stopnice Monte Carlo). Poleg umirjeno oblikovanega kopita je za to različico značilna elegantna in lovsko praktična zamolklja »satena-sta« končna obdelava tako na kopitu kot na bruniranem jeklu. Dosegljivi kalibri so v razponu od .243 Winchester do .300 Remington Ultra Magnum.

Ruger sicer ni prikazal posebnih novosti glede risanic, a ga velja omeniti že zato, ker se je – končno – pojavil tudi na slovenskem trgu lovskega orožja. Ruger, ki je eden vodilnih ameriških proizvajalcev kakovostnega civilnega orožja raznih vrst, poleg klasičnih risanic repetirk z valjastim zaklepom M77 MKII ponuja še priročne polavtomatke in izjemne enostrelke z bločnim zaklepom, ki so po skromnem mnenju vašega poročevalca samosvoj zbir tehnične dovršenosti, klasične elegancije in zmerne cene.

Medvedarica in pol iz Kragujevca

Seveda nismo spregledali razstavnega prostora kragujevske Zastave, ki nas je pred nekaj leti presenetila s prototipom zanimive premovlečne repetirke a la Blaser. Tokrat o premovlečnici ni bilo duha, bilo pa je nekaj sluha. Predstavnik tovarne nam je pojasnil, da so prototip umaknili zaradi nedodelanosti, pa tudi Blaser da je nekaj godrnjal ... Vendar pri Zastavi te puške niso vrgli v koruzo, pač pa jo nameravajo razviti na novo, okrog bolj klasičnega zaklepišča Mauserjeve vrste. Živi bili pa videli!

Če smo začeli z »vojaškimi« risanicami, pa še sklenimo z njimi. Take so velikokalibrske ostrostrelne puške, ki se v civilnem sektorju uporabljajo v prvi vrsti



Sauer 202: 1-2-3, razstavljena si zdaj ti ...

pinjski hod ročice. Standardna dolžina cevi je 57 cm, orožje je dolgo 108 cm in ima maso 3,1 kg. Dosegljivi kalibri so v razponu od .243 Winchester do .300 Winchester Magnum.

Steyr sicer ne ponuja risanic z menjalnimi cevmi, pač pa je prikazal novo ultra lahko različico svoje standardne lovske repetirke. Steyr Ultra Light ima predvsem po zaslugi lahke in kratke (485 mm) cevi maso le 2,7 kg, celotno orožje pa je dolgo 1.020 mm. Leseno kopito je oblikovano podobno kot pri novi risanici Merkel, torej ima svinjski hrbet in prilagojen cesarski ročaj, novost pa je še integralna tirnica (prizma) vrste Weaver za preprosto pritrditev strelnega daljnogleda ali drugih namerilnih instrumentov. Snemljiv sintetični nabojnik ima zmogljivost 4 nabojev, dosegljivi kalibri pa so .222 Remington, .223 Remington, .243 Winchester, 7 mm-08 Remington in .308 Winchester.



Ruger No.1: vodilna serijska enostrelka je po novem naprodaj tudi pri nas.



Ruska revolverska šibrenica: ko misliš, da si videl že vse ...

kot športno orožje za zelo oddaljene tarče; standardni kaliber je 12,7 x 99 mm oziroma v izvirniku .50 BMG (Browning Machine Gun). Ponudba teh težkih risanic z nožicami je bila na letošnji IWI presenetljivo velika, gotovo spet kot posledica novega nemškega orožnega zakona.

Risanico kalibra .50 Browning ponuja tudi Zastava. Kragujevska Black Arrow ima valjasti zaklep, je pa v nasprotju z nekaterimi drugimi repetirka in ne enostrelka. Zanimivo je, da jo Zastava priporoča tudi kot lovsko risanico, in to za cilje do 1.600 metrov. V njihovem prospektu je navedeno: »Kamor koli nameirate na lov, na safari, na Severni tečaj ... naša daljnosežna risanica je za vas perfektna izbira.« Poleg orožja je fotografija polarnega medveda; morda je dresiran za nošenje puške, saj si sicer težko predstavljamo lovca, ki bi se odločil za 14,5-kilogramsko risanico, pa četudi je še tako perfektna ...

Šibrenice in kombinirane puške

Holland & Holland, London – ta magični napis se je vil nad razstavnim prostorom verjetno najbolj prestižnega izdelovalca dvocevov na svetu, ki je sicer na Iwi redke razstavljal. Posvečene puške so bile skrbno zaklenjene v neprodušnih vitrinah, ob katerih so bili kot stražarji postavljeni trofejni slonji okli ... Dvocevke H&H lahko kupite prek zastopnika Frankonia Jagd, pri čemer imejte v žepu (vsaj) 90.000 €.

Za naše razmere je zanimivejša nova Browningova bokarica Cynergy, ki se med drugim odlikuje po zelo vitkem bas-



Krieghoff Optima: dognana tricevka za petične lovec.

kilu, ki ga omogoča nov zaklepni sistem MonoLock, in po mogočni ramenski kapi, pravzaprav kar blažilnemu sistemu Inflex. Ta zavzema dobršen del kopita in je podrejen enemu samemu cilju: kar največji eliminaciji odsuna v strelčevo ramo.

Merkel je predstavil novo različico bokarice model 2000E (posodobljen klasičen model 200E, razširjen tudi pri nas), ki ima sedaj trendovska ročno napenjalna celina. Namen je povečana varnost – čeprav le-ta ostaja predvsem v strelčevi glavi. Merkel je podobno dodelal tudi druge prelamače, pri čemer pa nikakor ni osamljen.

Po dolgem času smo doživeli šibreno novost tudi pri Zastavi. Doslej je bila

standardna Zastavina dvocevka (priveznjena šibrenica) model 75 povsem »rudimentarne« izvedbe, ki je v arzenalu marsikaterega slovenskega lovca. Nova »položara« se imenuje LP M04, kar brez posebnega dvoma pomeni Lovačka puška model 2004 godine. Sistem celinov ostaja klasični Anson & Deeley, nov pa je magnumski kaliber 12/76. Še bolj preseneča enojni izbirni sprožilec. Med drugimi lastnostmi sta trdo kromirana notranjost cevi in samodejna varovalka. Dolžina cevi je 71 cm, masa pa neskromnih 3,6 kg.

Morda najbolj neobičajna šibrenica, ki je bila na ogled v Nürnbergu, je ruska revolverska puška kalibra 12. Moj dvom, da je to praktično, serijsko orožje, je pregledal zastopnik proizvajalca, ki mi je ponudil naslov nemškega uvoznika, pri katerem da jo je mogoče kupiti, in to za ne pretiranih 600 €.

Pri kombiniranih puškah se nadaljuje

trend prepoveda že pozabljenih priveznjenih polrisanic »biksaric«, nemalokrat v kombinaciji z Jagerjevim prelomnobločnim zaklepom, prav tako potegnjenim iz pozabe zgodovine. Na pretek je tudi kombiniranih bokaric in tricevk. Med slednjimi omenimo novo kratko Merkel model 96K, ki ima le 55-centimetre cevi. Med Krieghoffovo ponudbo najdemo tudi pravo pravcato štiricevko. Z laskavim nazivom »orožje leta« pa se postavlja sodobno zasnovana tricevka Krieghoff Optima; verjamemo, da je dobra, a pri ceni 40.000 € (resda v razstavljeni luksuzni izvedbi), se ne bomo o tem verjetno nikoli prepričali iz prve roke ...

Janez Hartman

Vse foto: J. Hartman

Na kratko iz tujega tiska ...

ZDA: V tej severnoameriški državi se vsako leto pripeti približno 1,5 milijona prometnih nesreč, v katerih je udeležena tudi divjad. Pri tem na leto umre približno 150 ljudi, gospodarska škoda pa znaša približno 1,1 milijarde US\$. V zvezni državi Wisconsin je letos v prometnih nesrečah s kanadskimi jeleni – vapitiji (*Cervus canadensis*) umrlo 7 oseb. To so rezultati raziskave, ki so jo opravili raziskovalci univerze v Wisconsinu po naročilu zavarovalnih organizacij te zvezne države in v kateri so zajeli podatke od leta 1995 naprej. Poročilo vsebuje tudi priporočilo, da morajo lokalne oblasti kljub morebitnemu nasprotovanju v različnih krogih poskrbeti za zmanjšanje številčnosti vapitijev v državi. Vsi drugi ukrepi, kot je uporaba reflektorjev, visokofrekvenčnih piščalk, ki so pritrjene na vozila, različnih zaščitnih sredstev in odvrčal ob cestah, dajejo doslej žal samo omejene rezultate.

(Pirsch, 9/2004)



Foto: Foto Spring MB

Črni medved – baribal

Uganda: Državna služba, zadolžena za divjad, je v prizadevanjih za zmanjšanje divjega lova v državi ponudila vsem divjim lovcem, ki bi se sami prijavili, možnost, da bi se zaposlili kot lovski čuvaji. Rezultat je bil tudi za pobudnike akcije več kot presenetljiv: samo v okraju Kasese se je prijavilo kar 34 domačinov, vključno s svojim vodjem. Sedaj so oblasti pred drugim problemom: kako uresničiti obljubo in vsem, ki so se prijavili, da so divji lovci, zagotoviti primerno državno službo.

(Pirsch, 9/2004)

Lichtenstein: V tej obalpski državi so v predelu med avstrijskim Vorarlbergom in švicarskima kantonoma Graubünden in Sankt Gallen prvič opazili risa. Verjetno je ena izmed živali, ki so jih odlovili v zahodni Švici in jih pripeljali v vzhodni del države za ponovno naselitev.

(Der Anblick, 5/2004)

Avstrija: Rezultati označevanja (markiranja) mladičev srnjadi kažejo, da je povprečno 70 % vseh mladičev poleženih v času od 10. do 31. maja, v višjih nadmorskih višinah pa približno

14 dni pozneje. Zanimivih je predvsem preostalih 30 % – najbolj zgodaj poleženega srnjega mladiča so našli 22. aprila, najpozneje pa celo 24. avgusta!

(Der Anblick, 5/2004)

Kanada: V provinci Alberta se je populacija medvedov – grizlijev (*Ursus arctos horribilis*) povečala na približno 1.000 živali, zato je zveza za lov in ribolov od pristojnih oblasti zahtevala ponovno dovoljenje za lov omejenega števila živali. Tudi v provinci Ontario bo po štiriletni prepovedi ponovno dovoljen spomladanski lov na črne medvede baribale (*Ursus americanus*).

(Jäger, 4/2004)

Madžarska: Po sprejemu te države v Evropsko skupnost bo sedaj po zagotovilih pristojnih oblasti precej olajšan tudi uvoz in prenos orožja za lovške goste iz držav EU. Tako bo za prenos prek državne meje dovolj v evropski orožni list vpisano orožje in uradno vabilo za lov na Madžarskem.

(Weidwerk, 5/2004)

Avstrija: Lovske organizacije in lastniki oz. najemniki lovišč poskušajo na najrazličnejše načine zmanjšati izgube med mladiči srnjadi, zlasti zaradi košnje. Eden od načinov je postavljanje različnih stražil na travnik večer pred košnjo (utripajoče luči, plastični trakovi, ki šumijo v vetru ...), pa tudi pregledi površine s šolanim lovskim psom, postavitve kemičnih odvrčal tik pred košnjo ... V letu 2003 so s pomočjo prenosnih naprav, ki delujejo na podlagi toplotnega sevanja – »reševalcev divjadi« – odkrili 1.970 mladičev srnjadi, od tega 1.318 v Zgornji Avstriji, 419 v Spodnji Avstriji, 117 v Salzburgu, 44 na Štajerskem in 16 v preostalih zveznih deželah. Najpomembnejše pri vsem pa je dobro sodelovanje lovcev in kmetov!

(Weidwerk, 5/2004)

Nemčija: Na območju pogorja Harz so v minulih letih izpustili v naravo že več kot 1.000 divjih petelinov zaradi ponovne naselitve. V teh letih so skupni stroški projekta presegli vsoto 500.000 €, vendar je akci-

ja brez pravih rezultatov. Zato se je plačnik projekta, Spodnje saško ministrstvo za okolje, odločil za zaustavitev tega žal neuspešnega projekta.

(Weidwerk, 5/2004)

Italija: Čeprav je bila naša sosednja država, članica EU, v preteklosti že večkrat prijavljena na evropsko sodišče zaradi tradicionalnega lova številnih zavarovanih ptic pevk, je vlada pod vodstvom premiera Berlusconija italijanskim lovcem ponovno dovolila lov na nekatere vrste, kot so ščinkavci, škorci, drozgi, škrajanci, vrabci ... Tako lahko vsak italijanski lovec, ki ima dovoljenje (licenco) za tovrsten lov, na dan upleni do 30 ptic prej naštetih vrst pevk. V Italiji ima takšno licenco 750.000 lovcev, kar vsaj teoretično pomeni prek 20 milijonov ptic pevk na dan. Poleg tega je v deželah Furlanija, Venezia in Lombardija na osnovi posebnega dovoljenja dovoljen tudi lov s pomočjo velikih mrež – uradno je registriranih 35.

(Weidwerk, 5/2004)

Pripravil: **mag. Janko Mehle**

Rosomah v Skandinaviji



Foto: Foto Spring MB

V ledenih dobah je rosomah živel tudi na ozemlju Slovenije.

Rosomah (*Gulo gulo*) je dokaj redka, največja evrazijsko-severno-ameriška kopenska kuna iz družine Mustelidae. Prvič je bil opisan šele leta 1518. V prvem delu izdaje *Systema Naturae* (1735) sploh še ni omenjen, saj ga Linne nika kor ni vedel uvrstiti ali h kunam ali k psom.

Rosomah je dokaj velika kuna na kratkih nogah. Njegova morfologija je izrazito prilagojena na mraz. Ker ima velika, široka stopala, ker je polpodplatar, znaša pritisk telesa na podlago le 27–35 g/cm², kar mu znatno olajša gibanje po mehkelem snegu. Na vsaki nogi ima po pet prstov. Odrasel severni jelen ali severnoameriški karibu je sicer hitrejši od rosomaha v mehkelem snegu, če pa je na vrhu ledena skorja, je rosomah seveda na boljšem (tedaj lahko upleni tudi shirano odraslo

žival). Samci so v povprečju 30–40 % večji in težji kot samice, ki tehtajo nekako od 8 do 13 kg. Pozimi je glavna rosomahova hrana mrhovina, predvsem deli poginulih severnih jelenov in ostanki plena drugih zveri (volkov, risov in medvedov). Manjši plen usmrti sam z ugrizom v tilnik ter ga takoj poje. Ima izredno krepke čeljusti in močne žvekalne mišice in zobe, s pomočjo katerih z lahkoto drobi tudi močne kosti. Ostanke hrane skriva v več skrivališč, kjer jih pokrije s prstjo in se k njim vrne šele v času splošnega pomanjkanja, včasih tudi šele čez pol leta. Pestrejša je rosomahova poletna prehrana (ptiči, mali in srednji sesalci, rastline, ostanki mladičev severnih jelenov ipd.).

Paritveno obdobje rosomahov se razteza od aprila do avgusta. Tudi za rosomahe je značilno obdobje odložene

implantacije (obdobje spečih jajčec) ali zastoja v razvoju zarodkov. Samice mladiče skotijo po približno 9-mesečni brejosti, nekako od januarja do aprila, v vzrejnih brlogih. Število mladičev v skotu je od 1 do 4, povprečno 2,5 mladiča na samico. Brlog navadno skopljejo v snežni zamet ali si ga uredijo v kakšni skalni razpoki (duplini). Mladiči, ki so sprva slepi, ostanejo v brlogu do začetka maja. Samičke spolno dozorijo šele v naslednjem koledarskem letu. Če v nekem okolju ni dovolj hrane, se rosomahinje ne parijo vsako leto, če pa je je dovolj, naj bi kotile vsako leto.

Mladiči ostanejo pri materi vse poletje, do konca jeseni pa se še zadržujejo v rodnem okolju in v materini bližini. Mladi samčki zapustijo domače okolje v začetku prvega paritvenega obdobja, samičke pa ostanejo v njem še ne-

koliko dlje. Teritorij odraslih samic meri (odvisno od razpoložljive naravne hrane) od 30 do 350 km². Najizrazitejše teritorialno vedenje je opazno od aprila do septembra, ko teritorij branijo in označujejo tudi fizično. Rosomahi označujejo teritorialne meje z vonjavnimi (smradnimi) znaki. Samci imajo navadno veliko večje teritorije, ki obsegajo od 600 do 1000 km², tako da teritorij enega samca navadno prekriva teritorije več samic, pa tudi nekaj ozemlja drugih samcev. Rosomah postavlja vonjavne oznake predvsem z uriniranjem, odlaganjem iztrebkov na vzvišena mesta in z aktivnim označevanjem z izločki posebnih trebušnih žlez. Ko se živali gibljejo po tundri, ki je njihov osnovni habitat, se večkrat ustavijo, razkoračijo nad kakšnim grmičkom ali šopastim rastlinjem in se s trebuhom

Rosomah ali žeruh (*Gulo gulo*) Linnaeus 1758

Poimenovanje živali

Angleži pravijo tej največji kuni *wolverin*, Francozi *gluton*, Nemci *Vielfrass*, Finci *ahma*, Inuiti *gavvik*, Mongoli *zeekli*, Norvežani *jerv*, Rusi *rosomacha*, Švedi *Järv*, Slovenci mu pravimo rosomah ali žeruh.

Nekdanja razširjenost

V holarktični regiji (Evrazija + S. Amerika) se je območje njegove razširjenosti (areal) raztezalo od območij tajge in tundre Severne Amerike ter nato proti osrednjemu in južnemu delu v Evropo in Azijo. V ledenih dobah je rosomah živel tudi na ozemlju Slovenije. Njegove ledenodobne ostanke so našli v Kostanjevici na Krasi in v okolici Loža. V tistem obdobju je njegov areal segal celo do Dalmacije. Po koncu ohladitvenih dob se je ta, na hladne klimate prilagojena kuna umaknila na sever, tako da v zgodovinskem obdobju po ledenih dobah ni živel nikjer v Evropi in zahodni Sibiriji pod 50. zemljepisnim vzporednikom.

Zdajšnja razširjenost

Območja tajge in tundre na severni zemeljski polobli; izolirane populacije živijo v nekaterih severnejših državah ZDA, na Norveškem, Švedskem, Finskem ter v evropskem in azijskem delu območij nekdanje ZSSR, v severni Mongoliji, Mandžuriji, na Aljaski in v Kanadi.

Navade

Tej veliki kuni najbolj ustrezajo habitati, kakršni sta *tajga* in *tundra*; rosomah je aktiven vse leto in je nočna in tudi dnevna zver. V ekološkem pomenu ga prištevamo k velikim zverem (medved, volk, ris in rosomah). Območje aktivnosti ene živali je odvisno predvsem od hrane, povprečno pa obsega okrog 5000 m². Pleni divje in poludomačene severne jelene (karibuje v S. Ameriki), lose (v glavnem mladiče in bolne živali), snežne zajce, drobnico (mladiče), uživa pa tudi njihovo meso kot mrhovino, ki ostane po plenjenju drugih velikih zveri. Giblje se dokaj čudno; posebno po hoji se razlikuje od vseh drugih znanih živali. Nekako kotali se v velikih lokih, pri čemer pa čudno šepa in zadnje šape postavlja natanko v odtise sprednjih šap. Že stari naravoslovci so poročali o neverjetni požrešnosti (in »krvo- ločnosti«) te kune. Rosomahi, ki živijo posamič, sledijo volkovom in medvedom na njihovih pohodih, da si po njihovih pojdinah priborijo kaj za pod zob. Zveri se rosomaha izogibajo predvsem zaradi smrada, ki prihaja z rosomahove parne podrepne smradne žleze.

Populacijsko stanje

Je ogrožena vrsta velikih zveri (kun). Na Norveškem jih živi še okrog 150, na Švedskem 265, na Finskem 110, v evropskem delu Rusije pa naj bi jih živel okrog 1.500 (od tega v republiki Komi 880, v Arhangelski oblasti 400, na polotoku Kola 160 in v Republiki Kareliji 80). Podatki za azijski del Rusije in območja nekdanje ZSSR niso znani. V zadnjem času lokalne populacije zaradi učinkovitih naravovarstvenih ukrepov spet razširjajo svoje območje, zato jih skušajo zbrati v več zavarovanih območjih, kjer bi bili rosomahi ustrezno zavarovani. Ponekod so se tako zelo številčno opomogli, da povzročajo spet občutne škode med severnimi jeleni in drobnico. Zato so v nekaterih primerih spet dovolili odstrel določenega števila.

V ZDA je rosomah že skoraj izumrl, majhna populacija pa še živi v Kaliforniji. Z razliko od tega je na Aljaski populacija rosomaha stabilna in jo je dovoljeno tudi kontrolirano loviti s strelnim orožjem in tudi s pastmi.

Telesni opis

Dlaka na gobcu je kratka in tanka, na nogah je močna in svetlika- joča, po telesu pa dolga in resasta. Ob stegnih in na repu je dlaka trda in zelo dolga. Teme in hrbet sta rjava črna in pomešana s sivimi dlakami. Od pleč, prek bokov se vleče le za rosomaha značilna svetlejša proga dlake. Telesna teža se giblje od 15 do 30 kg, telesna dolžina je 70 + 30 cm (dolžina repa 20 do 30 cm), plečna višina 35 do 45 cm. Tudi pri tej kuni je podaljšano obdobje brejosti, ker ima obdobje odložene implantacije (embriotenijo). Tako skupna doba brejosti traja 8 do 9 mesecev.

Največja starost živali je bila zabeležena v ujetništvu in je bila 15 let.

Trofejna lobanja: Cb. (=kondilobazalna) dolžina 15,1 cm x 11,0 cm (širina na ličnih lokih) = 26,1 CIC točke.

Podvrsti

Različni avtorji opisujejo severnoameriškega rosomaha kot podvrsto *Gulo gulo luscus*, čeprav bi lahko trdili, da je vrsta evrazijskega rosomaha *Gulo gulo gulo* razširjena po celotni holarktični regiji.

drgnejo obenj (markiranje). Na podoben način tudi pri plezanju po nizkih vrbah označujejo svoje teritorialne meje.

V zadnjih 100 letih se je areal rosomahov zelo skrčil, kar je bilo še posebno očitno v Skandinaviji in vzhodni Kanadi (posebno v prerijskih provincih). Populacijska gostota te vrste kun se je najbolj zmanjšala v pokrajinah, ki so bile na gosto poseljene. Rosomah sicer nikoli in nikjer ni bil razglašen za prizadeto vrsto, pač pa spoznan za ranljivo. Ker so v prejšnjih desetletjih rosomahe še pravočasno zavarovali, so si posebno v zadnjih 20 letih precej opomogli in se zopet širijo. Ker je vrsta še vedno na seznamu lovne divjadi in ker ponekod v Skandinaviji povzroča občutno škodo v tropih severnih jelenov in med drobnico, ga smejo ponekod spet kontrolirano loviti (Švedska, Norveška). Tradicionalni živinorejci od vlade neprestano zahtevajo večji odstrel (podobno kot pri nas za medveda).

Zgodovina in stanje rosomaha v Skandinaviji je zelo podobna zgodovinski usodi vseh velikih zveri po svetu. Nagrade, ki so jih v preteklosti izplačevali za ubite rosomahe, ki so plenili med poludomačenimi severnimi jele-

ni in med drobnico, so povzročile hitro in nekontrolirano uničevanje (izumiranje) teh največjih kun. Na Norveškem so v letih 1846 in 1882, ko so tudi začeli z intenzivnim varstvom rosomaha, izplačali kar 5042 nagrad za uničene žeruhe. V istem obdobju pa so na Švedskem izplačali nagrade za kar 8000 uničenih rosomahov. V obeh državah je bil vzrok za uvedbo nagrad več kot občutno plenjenje med domačimi živalmi, in sicer med pol udomačenimi in divje živečimi severnimi jeleni (*Rangifer tarandus*) ter med domačimi ovcmi. Intenzivno uničevanje rosomahov zaradi škod se je kmalu odrazilo na precejšnjem zmanjšanju populacij te kune. Leta 1980 je skupna številčnost dosegla najmanjšo številčnost.

Kakor v svojih študijah in poročilih pišejo raziskovalci te vrste (**Arild Lande** z norveškega Inštituta za raziskovanje narave v Trondheimu, **Mats Linden** z Oddelka za ekologijo živali švedske univerze agrarnih znanosti iz Ulma in **Ilpo Kojala** s finskega Raziskovalnega inštituta za divjad in ribe iz Helsinkov), je bilo nekoč mogoče rosomahe srečati v borealnih (iglastih) in planinskih gozdovih Norveške in Švedske. Toda



■ Razširjenost rosomaha na Norveškem, Švedskem in Finskem



■ Divježiveči severni jeleni
■ Poludomačeni severni jeleni

po več kot stoletni državni podpori uničevanja, ker so upoštevali le interese živinorejcev, je bil že leta 1970 rosomah praktično tik pred iztrebljenjem. Le redke živali so še preživele v južni Norveški in severni Švedski.

Sledil je hiter varstveni ukrep, zaradi katerega si je rosomah res postopoma nekoliko opomogel. Leta 1979 so na Norveškem spet zabeležili prirastek, ki je obetal rešitev. Verjetno je nekaj živali prišlo prek državne meje iz severne Švedske. Populacija se je spet začela večati. Številčnost se je v obdobju 1978–1983 povečala na 120–180 rosomahov. Toda vse bi bilo v redu, če ne bi naravovarstveni posegi naleteli na zgrešeno enostransko vladno politiko in privilegirane uredbe z očitno večjo podporo živinorejci in njenim interesom, kakor pa v prid varstvu rosomaha v zanj najustreznejših habitatih.

Norveška vlada je razglasila osrednja varstvena območja (= Core areas); eno je bilo v jugo-osrednji Norveški in dve vzdolž norveško-švedske meje v pokrajinah Norland in Troms, kjer so bili rosomahi najbolj zavarovani pred dokončnim uničenjem. Zunaj teh območij je bilo varstvo manj strogo in je bil dovoljen tudi nadzorovan lov rosomahov na osnovi izdanih dovolilnic (licenc).

Zadnje raziskave glede številčnosti rosomahov v Skandinaviji so v glavnem obsegale sledenje živali v snegu (transekti), beleženje njihovih vzrejnih brlogov in spremljanje gibanja populacijske dinamike (monitoring), pa tudi odlov in nameščanje telemetričnih ovratnic ter ponovno izpustitev v naravo. Vse študije pa zaenkrat še niso dale dovolj podatkov, ki bi bili za namene uspešnega upravljanja s populacijami te vrste uporabni v praksi. Glede na pomanjkljiva znanstvena spoznanja so leta 1989 začeli z najnaprednejšimi in obetajočimi znanstvenoraziskovalnimi projekti na norveškem plačju Snohetta. Mnogi zbrani

ekološki podatki, nikakor pa še ne vsi, so dandanes že uporabni tudi pri reševanju konfliktnih primerov *rosomah* – *domače ovce* in *rosomah* – *pol udomačeni severni jeleni*. Leta 1996 se je začela že druga velika telemetrična študija v Tromsu na severu Norveške, ki se je nadaljevala do leta 2000. Vzoredno s tem je podoben projekt potekal l. 1992 tudi na severnem Švedskem.

Rosomahova hrana in njegov priložnostni plen

Na celotnem območju, kjer živi rosomah, je njegova glavna hrana meso velikih rastlinojedov – parkljarjev. Čeprav v glavnem pleni mladiče parkljarjev, pa je ta velika kuna v primernih snežnih razmerah sposobna usmrtiti tudi tolikšnega rastlinojedca, kot je evropski los (*Alces alces*), če so mu v pomoč olajševalne vremenske razmere; npr. visoka snežna odeja in hud mraz. Ko so živali oslabiljene, je uplenitev lahko uspešna tudi za rosomaha. Sicer pa je nasprotno znan kot dokaj neuspešen plenilec divjih parkljarjev. V večini območij je klatež, ki opreza in išče predvsem ostanke trupel velikih rastlinojedov, ki so jih usmrtili druge velike zveri, še posebno volkovi (*Canis lupus*). Prav nasprotno temu pa so že od nekdaj rosomahi zelo uspešni plenilci domačih parkljarjev in mladičev poludomačenih severnih jelenov.

Območje Snohetta je nekakšen neobičajen primer, saj tamkaj ne živi nobena druga vrsta velikih zveri, razen rosomaha (volkove so tamkaj iztrebili že leta 1900). Čeprav so rosomahi znani kot neuspešni plenilci severnih jelenov, pa je vseeno prav meso te vrste najpogostejša hrana rosomahov, kar so potrdili tudi pregledi in analize njihovih iztrebkov. V večini primerov so ugotovili predvsem uživanje ostankov poginulih živali, ki so poginile zaradi ostre zime ali obstrelitev pri lovu. Naslednji najpogostejši

plen so mali glodavci (voluharice in miši) in snežni zajci (*Lepus timidus*), kar je prav tako lahko lepo opaziti v iztrebkih.

Razmnoževanje z nizko stopnjo prirastka

Rosomah je ranljiva vrsta velikih zveri, ki ima tudi dokaj nizko stopnjo letnega prirastka, saj so zanj na severu Evrope značilna legla z malo mladiči (1–3) in maloštevilnim deležem rodnih (reproduktivnih) živali. Določen odstotek odraslih mlajših samic se sploh ne pari. Verjetno zato, da vsako drugo leto pospešijo uspešno paritev odraslih rodnih samic. Prav to pa je vzrok, da je večkrat opaziti ponovno zmanjšanje številčnosti že v »popravljenih« populacijah. Glede prehrane je za rosomaha zelo zanimiva pokrajina Snohetta, ki pa ima bogato in številčno živalstvo malih glodavcev. Tamkajšnji biologi opozarjajo, da je delež ostankov malih glodavcev v rosomahovih iztrebkih odvisen tudi od njihovih populacijskih ciklov (očitna so »mišja leta«), ki so še posebno značilna za severnjaške habitate.

Ustreznost habitata in stanišča

Rosomah potrebuje dokaj obsežen habitat: pretežno alpskega tipa, cone brezovih gozdičev in dele listnatih gozdov. Pozimi se giblje predvsem v nižjih legah, poleti pa se odpravi in živi višje. V Snohetti, npr., uporabljajo odrasli samci v povprečju 663 km², odrasle samice pa 335 km² velik bivalni teritorij. Ni popolnoma jasno, če so tolikšna stanišča zanje ustrezna zaradi prehranske ponudbe ali zaradi nenasičenosti habitata, kajti poročila drugih raziskovalcev govorijo o znatno manjših teritorijih te vrste. Zelo podobna stanišča imajo rosomahi tudi na severu Švedske. Z radiodajniki v ovratnicah opremljeni rosomahi so pokazali, da lahko uspešno

prečkajo tudi doline, preprežene z mnogimi prometnimi koridorji, ki delijo različna višavja okrog Snohette. Prav gotovo pa sposobnost premagovanja tudi zelo prometnih preprek pomaga rosomahom preživeti v razdrobljenih (fragmentiranih) in spremenjenih alpskih habitatih v južni Norveški, ki so taki zaradi človekovih posegov, in jim zagotavljajo nujno potreben genski pritok (osvežitev) ter izmenjavo s številčnejšo in bolj povezano populacijo v severni Švedski.

Na Norveškem ni nobeno dovolj obsežno območje takšno, da bi ga lahko imenovali pravo divjino, ki bi najbolj ustrezala rosomahom in kjer bi se lahko lepo ujeli z vsemi človeškimi dejavnostmi v njihovih habitatih. Norveško pokrajino zelo intenzivno in na najrazličnejše načine izkoriščajo ljudje. Zato bi jo bilo nemogoče in nepravilno primerjati s podobno pokrajino v Severni Ameriki. Norveška

Foto: Foto Spring WB





Že od nekdaj so rosomahi uspešni plenilci mladičev severnih jelenov. Poleti plenijo mladiče, pozimi pa se hranijo z mrhovino severnih jelenov.

alpska pokrajina je na gosto preprežena s cestami, potmi, daljnovidni, turističnimi pešpotmi; skratka, vse to je težko primerjati z razmerami v drugih delih Evrope in Severne Amerike. Kljub temu pa znanstveniki ugotavljajo, da so norveške planine še vedno dokaj primeren habitat za rosomaha. Severni jeleni – divji ali poldomači – se poleti pasejo po alpskih pašnikih, pa tudi mala divjad je tod razmeroma še dobro zastopana.

Podobno je na Švedskem, kjer pa na deželi oz. v rosomahovih habitatih živi veliko manj ljudi kakor na Norveškem. Nekatera obsežna območja na severu Švedske so brez cest in zelo podobna pravi divjini, ki je z Norveško pokrajino sploh ne moremo primerjati. Po drugi strani je na žalost tudi opaziti, da je na Švedskem veliko bolj liberalna uporaba motornih sani v prosti naravi (vnašanje nemira v gozdove) kakor kjer koli na Norveškem, kjer so tovrst-

ni predpisi izredno strogi. V obeh državah, kjer živi rosomah, pa nikjer več ne živijo volkovi (*Canis lupus*), ki jim zaradi ozkih ciljev živinoreje tudi ne bi dovolili, da bi se ponovno razmnožili. Populacija risa (*Lynx lynx*) se je spet povečala in ustalila v vseh skandinavskih območjih. V Skandinaviji so risi tudi zelo učinkoviti plenilci severnih jelenov (tako divjih kakor tudi poldomačih), njihova prisotnost pa posredno zagotovi tudi za rosomaha več hrane (mrhovine). Medsebojne odvisnosti obeh vrst zveri še niso povsem raziskane.

Plenjenje ovac in poludomačenih severnih jelenov

Odkar so leta 1979 začeli z raziskavami rosomahov v območju Snohette, se je populacija te kune precej stabilizirala. Lande (1998), ki je ugotavljal najmanjšo populacijo

sko gostoto na Norveškem in Švedskem, je proučeval vse znane rosomahove brloge v obdobju 1994–1996. Poleg tega je proučeval starostno in spolno sestavo populacij in ju primerjal. Ugotovil je najmanj 147 +– 25 in 265 +– 55 rosomahov na Norveškem in Švedskem.

Ena glavnih ovir za učinkovitejšo varstvo velikih zveri je gotovo njihovo naravno pogojeno plenilstvo tudi med čredami domače živine. V Severni Ameriki je obratno: rosomah je zelo redko zabeležen kot plenilec domačih rastlinojedih parkljarjev. To pa predvsem zato, ker se tamkaj njegovo območje razširjenosti ne pokriva z območji pašne domače živine in ovac! Prav v Skandinaviji je rosomahovo plenjenje med severnimi jeleni in ovci eden glavnih razlogov za nenehne zahteve za kontrolo številčnosti z odstrelom pri tej vrsti.

V mnoge konflikte med rosomahom in živino (rejci) sta vpleteni dve vrsti domačih (poldomačih) parkljarjev.

Reja drobnice je razširjena po celotni Norveški (zrejajo okrog 2,5 milijona ovac), ki jih vsako poletje spustijo na visokogorsko pašo. Še posebno intenzivna je ovčereja v jugozahodnem delu dežele. Ovce se pasejo na planinskih pašnikih in v gozdovih le poleti (od junija do avgusta), kajti zimske razmere so tod preostre, da bi jih drobnica lahko preživela zunaj. Včasih so ovčarji za varstvo drobnice uporabljali ovčarske in pastirske pse, zdaj pa je opaziti, da je uporaba psov zelo skromna in da so črede ovac poleti na pašnikih v glavnem povsem brez nadzora. Obstaja le nekaj ograj, ki omejujejo gibanje drobnice, tropi pa se lahko prosto premikajo po površinah od 10 do 100 km². Tak nezadosten nadzor povzroča in omogoča med živalmi občutne izgube.

Na Norveškem zrejajo še približno 210.000 poludomačenih severnih jelenov, na Švedskem pa 300.000.

Reja severnih jelenov je v skandinavskih deželah pravzaprav že tradicionalen način živinoreje, povezan tudi s kulturo tamkaj živčih ljudi; predvsem v pokrajini Saami, pa tudi v osrednji in severni Skandinaviji. Zato reja severnih jelenov združuje tako ekonomsko kakor tudi etnično sestavino in potrebo. Tovrstna živinorejska tradicija sega stotine, morda celo tisočletja nazaj (Paine, 1994). Razvoj motornih prevoznih sredstev v zadnjih desetletjih (motorne sani, all terrain vehicle, helikopterji in terenski tovornjaki) je povzročil tudi mnoge spremembe v tej tradicionalni panogi živinoreje. Kakor koli že, temelj tovrstne živinoreje je gojenje velikih čred poludomačenih severnih jelenov, ki se gibljejo prosto po obsežnem območju planinskih pašnikov, često v izrazitih sezonskih vzorcih. Ljudje trope dalj časa pustijo brez nadzorstva. **Glavna razlika z ovčerejo je v tem, da so**

severni jeleni na paši vse leto (ovce le od začetka poletja pa do zime), **zato so zaradi plenjenja tudi ranljivi dalj časa.**

Odkar vemo za zrejo severnih jelenov in drobnice (s skupnim imenom ju bomo imenovali kar živinorejo), živinorejci vedo, da zveri napadajo trope ovac in severnih jelenov. Prav zaradi slabega nadzora lastniki ne najdejo ostankov vseh poginulih živali.

Plenjenje mesojedov je bilo v letih 1980–1990 glavni vzrok skupne ugotovljene izgube ali smrtnosti (mortalitete) ovac in poludomačenih severnih jelenov. Raziskave so pokazale, da je v predelih, kjer so bile izgube med ovcami na poletnih pašnikih največje, plenilstvo zveri pomenilo kar 64 % vseh izgub med jagnjeti.

Na Norveškem navadno izgube (škodo) zaradi zveri povrnejo, če rejec lahko dokaže, da je izgubo povzročil plenilec (zavarovanje dokazov).

Kaj takega pa ni pričakovati v primeru tropov severnih jelenov. Zato so tamkaj že vrsto let žolčne polemike, do kolikšne odškodnine so rejci severnih jelenov sploh upravičeni. Odkar so uvedli sistem povračil za škodo zaradi plenjenja v tropih drobnice in med severnimi jeleni, se vsako leto odškodnine drastično povečajo. Resnici na ljubo pa je treba zapisati, da se je prav tako večala tudi številčnost rosomahov v posameznih območjih (npr. skupne izgube med ovcami so v letu 1979 na višavju Snohetta znašale 3000 ovac in 4.500 jagnjet, do leta 1994 pa so se izgube povečale že na 12.000 ovac in 19.000 jagnjet).

V omenjenem obdobju je bila populacija rosomaha dokaj stabilna. Spet je treba poudariti, da na tem območju nobena druga vrsta velike zveri ne živi več. Vse delo – plenjenje – je bilo zato pripisano le rosomahom (Gudvangen s sod. 1998, Mysterud, 1994).

Na Švedskem so leta 1996 uvedli nov način povračil za izgube med poludomačenimi severnimi jeleni. Od tedaj so bila nadomestila odvisna od ugotovljenega števila zveri in od ugotovljene reprodukcije pri rosomahih. Temeljile so tudi na ugotovljenih aktivnih brlogih z mladiči in opaženih družinskih skupnostih risov.

Tak soodvisen sistem je še posebno pomemben, kajti nov sistem izplačevanja nadomestil je povzročil tudi gospodarsko profiten razvoj ovčereje in severnih jelenov, zelo pa je zaježil divji lov plenilcev. Več rosomahov je bilo opaženih na nekem območju, večje rente (odškodnine) so dobili živinorejci v takem območju. Švedska vlada je rejcem npr. v letih 1996 do 1997 za vsako ugotovljeno aktivno leglo rosomaha plačala odškodnino blizu 100.000 švedskih kron (okrog 13.000 ameriških dolarjev). Vsako leto so živinorejcem na osnovi tega merila izplačali denarno nadomestilo (odškodnino za so-

bivanje s plenilcem), saj prisotnost teh zveri vpliva na dejavnost, od katere ljudje živijo.

Metode za zmanjševanje plenjenja med živino

Omenjene izgube med ovcami in poludomačenimi severnimi jeleni so kar nekajkrat večje kakor podobne škode, o katerih zaradi plenjenja rosomahov poročajo iz Severne Amerike in drugih območij Evrope, kjer so prav tako zabeleženi konflikti med zvermi in živino (Fritts s sod. 1992, Breitenmoser, 1998). Varstvo rosomaha je zato ozko odvisno od načinov, ki bodo lahko zmanjšali konflikte zaradi izgub v skandinavski živinoreji. Celotno uvedbo strogega varstva rosomaha, leta 1973, na jugu Norveške so uvedli nekaj dovoljenj za zmanjšanje številčnosti rosomahov (odstrel) v območjih, kjer so bile zabe-

Pozimi široka rosomahova stopala živali znatno olajšajo premikanje po mehkem snegu.



Foto: Foto Spring MB

ležene največje izgube zaradi plenjenja. Toda večalo se je tudi število nelegalno uplenjenih rosomahov! V letih 1979–1995 je bilo na območju snohettskega višavja ubitih najmanj 15 rosomahov (legalno + ilegalno). Med izgubami pri drobnici so plenjenje rosomaha opazili edino med jagnjeti v eni pašni sezoni.

Doslej so ugotovili, da poznamo le en način učinkovite zaščite ovac pred rosomahom (in tudi pred drugimi divjimi zvermi): to je tradicionalno stara živinorejska metoda s pomočjo ovčarskih in pastirskih pasem psov čuvajev (Linnell s sod., 1996, Mysterud s sod., 1996).

Leta 1993 so na severnem Norveškem (območje Nordland in Troms) SPET uvedli lov na rosomaha na osnovi izdanih dovoljenj (licenc) kot način dodatne kontrole številčnosti rosomahov, ki naj bi preprečila njihovo čezmerno plenjenje med živino. V naslednjih štirih lovnih sezonah so odstrelili 30 rosomahov (od dovoljene kvote 51). V nadaljevanju pa so jih odstrelili še 15 **na osnovi izdanih izjemnih dovoljenj** zaradi plenilstva med domačo živino.

Pozimi 1997–1998 je bil prav tako dovoljen licenčni lov, a le na jugu Norveške. Povsem politično poudarjena območna živinoreja (neprestane zahteve živinorejcev po zmanjševanju številčnosti teh velikih plenilskih kun) je zahtevala še 13 živali za odstrel. Lov na rosomaha sicer ni bil dovoljen v jedru varovalnega območja za rosomaha, a je bil dovoljen zunaj meja tega območja.

Švedska je ponovno vpejljal licenčni lov na rosomaha leta 1996, da bi zmanjšala plenjenje med severnimi jeleni. Leta 1997 so ustrelili 7 rosomahov.

V luči rezultatov iz Snohetta omejena kontrola številčnosti rosomahov ni imela dolgoročnih ciljev. Po ocenah naj bi na osnovi licenc v nekaj letih iz populacije izločili več kot 25 % živali. O učin-

kovitosti tega ukrepa še ni jasnih podatkov, saj ne poznamo socialne sestave rosomahove populacije, niti ne moremo oceniti njene stopnje naravne reprodukcije. Za primer naj navedemo, da so npr. pri sedanjih študijah pri rjavem medvedu na Švedskem odkrili, da ubijanje starih samcev posledično povzroči tudi visoko stopnjo detomorstva (Swenson s sod., 1997). V populacijskem pomenu sicer posledica odstrela samcev rosomaha še ni bila ocenjena, je pa povsem mogoče pogojeno z že opaženim detomorstvom tudi pri tej vrsti zveri. Obstaja verjetnost, da bo nacionalni načrt monitoringa (spremljanja) stanja vseh velikih zveri (vključno z rosomahom) razvil metode, ki bodo lahko izboljšale znanstveno osnovo za naravovarstvene cilje (Linnell s sod., 1998).

Na Norveškem je bil drugi vladni načrt za varstvo velikih zveri (pravijo mu »beli papir«) sprejet leta 1997. V tem dokumentu sta bili predloženi dve osrednji območji (Core areas) za varstvo rosomaha ukinjeni, ker se je po ugotovitvah norveške vlade populacija na severu Norveške že tako razširila in okrepi-la, da nista bili več potrebni. Toda strokovnjaki opozarjajo, da brez osrednjih območij v prihodnosti ne bo več mogoče nadzorovati lova ali vzpostaviti ustrezne kontrole plenilstva.

Različne ocene zdajšnjega statusa rosomaha

Lahko bi trdili, da je na Norveškem najslabše urejeno varstvo za rosomaha v celotni Fenoskandiji. Zato je upravljanje s to vrsto velike zveri nazadnjaško in je v tej deželi rosomahov položaj ocenjen kot ranljiv (vulnerable = V) do redek (rare = R). Finska označuje status svojih rosomahov kot ogrožen (endangered = E), medtem ko je Švedska označila status kot ranljiv (vulnerable = V). Toda omeniti je treba, da se

omenjena klasifikacija ne uje-ma prav dobro z ugotovljenimi relativnimi populacijskimi gostotami. Zato bo nujno potrebno, pravijo strokovnjaki, da bi poenotili vse metode ugotavljanja številčnosti.

Tako kakor na primeru rjavega medveda (Swenson s sod., 1995) se različne socialne in politične razmere na Norveškem in Švedskem odražajo tudi v zelo raznolikih situacijah glede načinov upravljanja (varstva) z rosomahom na Norveškem in tudi na Švedskem. Varstvo in normalen razvoj populacije rosomaha sta zagotovljena na Švedskem, saj naravovarstvena politika trdno sloni na osnovnih naravovarstvenih temeljih. Upravitelji so pripravili nekaj resnih podpornih akcij. Na Norveškem pa je, z razliko od Švedske, prihodnost rosomaha zelo vprašljiva, čeprav so prav tako uvedli nekaj pomembnih naravovarstvenih akcij za velike zveri.

Najpomembnejše je splošno spoznanje, da je upravljanje z rosomahom na Norveškem znatno težavnejše, kot je razširjeno splošno mnenje. Celotna Norveška ima bogat, lahko rečemo kakovosten habitat za to vrsto zveri, toda na istem območju se obenem razvija tudi živinoreja – ena izmed najmočnejših gospodarskih aktivnosti na svetu. Vse ustrezne naravovarstvene cilje podirajo egoistično usmerjeni cilji velikih združenj majhnih rejcev severnih jelenov, ki so sposobni postaviti na kocko tudi najso-dobnejše naravovarstvene programe ohranitve rosomaha na Norveškem (Bevanger, 1992). Zelo visoki odškodninski zahtevki živinorejcev zaradi rosomahovega plenjenja ne rešujejo ničesar in ne prispevajo k lažšanju tovrstnih konfliktov. V tej deželi je gospodarjenje z rosomahom nepovezano in neprimerljivo z drugimi deželami.

Na Norveškem je varstvo rosomaha mogoče, toda omejiti bi bilo treba konfliktno dogodka na relaciji *rosomah : severni jeleni*. To je mogoče

doseči le z osrednjo koordinacijo (urejanjem) načrta coniranja obeh dejavnosti: tako prednostnega rosomahovega območja kot tudi območja s prednostjo živinorejske dejavnosti. Rosomaha je dejansko treba odstraniti iz nekaterih območij, kjer živi, trdijo nekateri; zadrževati in varovati pa ga je treba v drugih zanj primernih območjih. Uvesti je treba tudi nekatere spremenjene živinorejske metode, npr: (1) *ukinitev ovčereje v nekaterih najbolj konfliktnih območjih*; (2) *spremeniti (preoblikovati) način ovčereje v način, ki je podoben pri govedoreji*; (3) *vesti še druge nove (nadomestne) metode živinoreje* (Linnell s sod., 1996). Vse to so dokaj zahtevne gospodarske odločitve, ki bodo politično le težko deležne podpore, menijo tamkajšnji poznavalci razmer. Kakor koli že, polovične rešitve ne bi pomagale ne rosomahu ne živinorejcem!

Akcijski načrt za varstvo rosomaha (Gulo gulo) je bil pripravljen pod pokroviteljstvom WWF in pomaga reševati konfliktna razmerja, pa tudi učinkovito varovati rosomaha. Zato je upanje, da bo uspel v cilju lažjega upravljanja s to vrsto velike zveri v prihodnosti.

Povzetki in ugotovitve v tem prispevku temeljijo tudi na podatkih Norveškega združenja raziskovalcev, Norveške direkcije za gospodarjenje z naravo, Švedske agencije za zaščito narave, Svetovnega sklada za varstvo narave, Švedskega WWF, Norveškega WWF, Sveta Evrope in Norveškega instituta za raziskovanje narave. Vse uporabne izvlečke sta pripravila Audrey Magoun in Vivian Bianci.

Boris Leskovic

Viri:

- W. Trens: The Big game of the World (1989)
- Seminar za Akcijski načrt za velike zveri (Strasbourg, 1998); Nizke Tatre (5.–7. 10. 1998)
- Sesalci, Mladinska knjiga; Ljubljana, 1996
- Huw I. Griffiths: Mustelids in a Modern World; Backhuys Publishers, Leiden, 2000

IZ MANIFESTA FACE:



FACE - Federacija Zvez za lovstvo in varstvo živali EU

- FACE, kot Skupnost evropskih lovskih zvez, **brani in predstavlja** skupne interese njenih članic na evropski in mednarodni ravni.
- FACE, kot nevladna organizacija za varstvo narave, podpira lov v skladu z **razumno in trajnostno rabo** naravnih virov, za varstvo in upravljanje z divjimi živalmi, za zaščito, ustvarjanje in obnavljanje habitatov, za biološko raznovrstnost in kot orodje za razvoj podeželja.
- FACE šteje trenutno (v letu 2004) 32 evropskih držav članic: Avstrija, Belgija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Češka republika, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Srbija in Črna gora, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica in Velika Britanija.
- FACE je neprofitna nevladna organizacija s sedežem v Bruslju. Ustanovljena je bila leta 1977 in predstavlja interese približno sedem milijonov evropskih lovcev prek lovskih zvez držav članic zveze. S sedežem v Bruslju je odgovorna za koordinacijo aktivnosti, projektov, programov in za pripravo ter izvajanje politike, ki jo sprejemata Uprava in Generalna skupščina (predsednik: g. Gilbert de Turckheim, Francija). Generalni sekretar dr. Yves Lecocq in njegovi sodelavci sodelujejo z različnimi evropskimi institucijami, državnimi uradniki, mednarodnimi nevladnimi organizacijami in sredstvi za obveščanje – mediji. Glavna naloga FACE je, da državam članicam pravočasno priskrbi najnovejšo informacije, ki se nanašajo na evropsko zakonodajo in spremembe.
- FACE je, kot jo priznava Evropska komisija, predstavniško telo sedmih milijonov lovcev. Spremlja zakonodajo EU glede lovstva, upravljanja z divjimi živalmi, varstva živali, zdravja divjih živali, glede zagotavljanja kakovosti divjačine itn.
- FACE vzdržuje redne stike s predstavniki Evropskega parlamenta. Od leta 1985 je most med parlamentarno skupino za lovstvo in civilno družbo.
- FACE ima status opazovalca v Svetu Evrope, še posebno pri Stalnem odboru Bernske konvencije (Comité Permanent de la Convention de Berne), ki skrbi za varstvo divjih živali in njihovih habitatov.
- FACE ima tudi status opazovalca pri mednarodnih konvencijah, kot so Bonška Konvencija o selitvenih živalskih vrstah (Convention de Bonn sur la Conservation des espèces migratrices), Afriško-Evrazijski sporazum o vodnih pticah selivkah (Accord sur la conservation des oiseaux d'eau migrateurs d'Afrique-Eurasie) in Konvencija o mednarodnem trgovanju z ogroženimi živalskimi vrstami (Convention pour le commerce international des espèces menacées).
- FACE skupaj z mednarodnimi organizacijami aktivno sodeluje pri številnih naravovarstvenih projektih in veliko prispeva k ozaveščanju javnosti o pomembni in trajni vlogi lovstva pri varovanju narave.

Več podrobnosti na: www.face-europe.org

Uvod

Evropska unija z novimi državami članicami ponuja nov iziv, pa tudi novo priložnost za zagovornike narave, še posebno za lovce.

Ta skupnost z več kot 7 milijoni lovcev je ena od najbolj organiziranih in skrbi za varstvo naravnih območij po vsej Evropi.

Lovce zanimata narava in upravljanje z naravo, zato so lovci objektivni partnerji pri oblikovanju nove politike za razvoj podeželja in je del reforme Skupne kmetijske politike (CAP).

Poleg pomembne politične moči, ki jo imajo lovci prek svojih organizacij, je pomemben socialno-ekonomski vidik lovske skupnosti in njene vloge posrednika med mestom in podeželjem.



Evropski parlament mora upoštevati lovsko skupnost z vsemi njenimi ekološkimi, ekonomskimi in socialnimi značilnostmi, predvsem za pomiritev določenih pojavljajočih se bojazni pred »Evropo lovcev«.

Bodoči izvoljeni snovalci politike in predvsem tisti, ki se bodo pridružili skupini Lov, podeželje in raznovrstnost (biodiverziteteta), bodo branili in promovirali tradicionalne načine razumne rabe naravnih virov (eden od njih je tudi lov)

in zagotavljali ohranitev raznolikosti in varstvo narave.

Evropski lovci in njihova krovna zveza FACE vam v tej obliki *manifesta* predstavljajo svoje smernice v prihodnjih letih svojega delovanja, prav tako tudi svojo skrb in prizadevanja, ki bi jih prihodnji Evropski parlament moral upoštevati in reševati.

Gilbert de TURCKHEIM,
predsednik FACE

Evropski lovec in politika Glasovanje na volitvah z razlogom in namenom!

V Evropski uniji je sedem milijonov lovcev. Vsi ti moški in ženske prihajajo iz zelo različnih okolij in socialnih skupin. Nasprotno od nekaterih prepričanj velika večina evropskih lovcev prihaja iz srednjega razreda, iz vrst kmetov, malih podjetnikov, uradnikov, učiteljev, upokojencev, ... prihajajo tako iz vasi kot tudi velikih mest. Vsi imajo skupen interes, t. j. narava, divjad in zavezanost podeželju, njihovim prebivalcem, kulturi in tradiciji.

Skupno vsem je tudi zavest, da ob priložnosti za demokratično glasovanje volijo z razlogom. Iz političnega vidika gledano vsi ti ljudje pripadajo različnemu spektru političnih usmeritev; njihova naklonjenost je različno usmerjena proti strankam leve ali desne. Vendar pa se ob evropskih volitvah, ki se veliko bolj kot lokalne, regionalne ali državne, usmerjajo k okoljskemu in podeželskemu razvoju ter varstvu živali, lovci ravna po drugačnih merilih. Lovci volijo svoje predstavnike, ki bodo odločali o pomembnih odločitvah, ki bodo temeljile na objektivnih in razumnih utemeljitvah. Dejstvo je, da preveč

ljudi meni, tudi ljudje v Evropskem parlamentu, da so seznanjeni z vsemi podatki, v resnici pa si informacije pridobijo prek propagandnih dejavnosti različnih organizacij in gibanj, ki oblikujejo stališča iz posameznih objav dogodkov v medijih, ki so napačno razumljena.

Lovski instinkt je globok in načelen v naši evropski zavesti. Čeprav se »samo« sedem milijonov državljanov Evropske skupnosti dejansko ukvarja z lovom, antropologi in sociologi menijo, da najmanj 50 % Evropejcev v sebi še vedno prepoznava ta naravni nagon, čeprav ga izražajo z drugimi aktivnostmi. Vendar pa niso vsi ljudje lovci in nimajo vsi radi lova. Lov v razpravah ostaja in bo ostal tema, v kateri so prisotna čustva. Pomisleki in nasprotovanja lovu so predvsem osebnega značaja. V demokraciji imajo ljudje pravico do svojega mnenja. Prav v demokratični družbi, kjer ni objektivnih smiselnih razlogov za prepoved ali omejitev določene oblike delovanja, tisti, ki se ne strinja, ne bi smel imeti pravice zahtevati nekaj, kar izhaja iz osebnega prepričanja.

Lovci prispevajo pomemben delež k varstvu narave in njeni raznolikosti. Poleg okoljevarstvenikov, ozaveščenih kmetov in lastnikov zemljišč, gozdarjev in ribičev se tudi lovci zavzemajo proti uničevanju okolja. Politiko uničevanja okolja zagovarja družba, ki se ravna po urbanističnih načelih, ki so v nasprotju z varstvom narave in okolja. Glede na raziskavo Eurobarometra v letu 2003 je bilo javno prepričanje v EU, da lov najmanj ogroža naravo, mnogo manj kot intenzivno kmetijstvo, množični turizem in razvoj industrije.

Lovci iz 25 držav članic EU so skupaj z njihovimi sorodniki, prijatelji in drugimi ljubitelji narave, skupaj več kot 25 milijonov glasov, aktivno sodelovali na junijskih evropskih volitvah 2004 ter volili svoje politične predstavnike v Strasbourg in Bruselj. Izvoljeni predstavniki se bodo zavzemali za upravljanje z naravo in divjimi živalmi. Glavne smernice delovanja in upravljanja so na kratko opisane v tem manifestu.

V FACE z veseljem pričakujemo srečanja z izvoljenimi političnimi predstavniki, in sicer tako ponovno izvoljene kot tudi novo izvoljene od julija 2004 naprej ter vzpostavitev trdnega in ustvarjalnega sodelovanja v času njihovega petletnega mandata.

Dr. Yves LECOCQ,
generalni sekretar

Anders GRAHN,
stiki z javnostjo

Kaj bi EU morala storiti:

I
ZA VARSTVO NARAVE S TRAJNOSTNO UPORABO

II
ZA VARSTVO RAZNOLIKOSTI NARAVE Z VKLJUČITVIJO REGIONALNE POLITIKE

III
ZA RAZUMNO UPRAVLJANJE Z DIVJIMI PTICAMI

IV
ZA SKUPNO SOŽITJE MED LJUDMI IN VELIKIMI ZVERMI

V
ZA ZMANJŠEVANJE NASPROTIJ MED LOVCI IN NARAVOVARSTVENIKI

VI
ZA OBJEKTIVNA MERILA ZA VARSTVO DIVJADI

VII
ZA LOV S PASTMI BREZ MUČENJA ŽIVALI

VIII
ZA KAKOVOST DIVJAČINE

IX
DA BI LOVCI Z MANJ TEŽAV POTOVALI PO DRŽAVAH ČLANICAH EU

X
ZA RAZVITO PODEŽELJE

Nadaljevanje v prihodnji številki





Vse foto: T. Jamšek

Sardinija – še obstaja lovski raj

Se spomnite, spoštovani lovski tovariši, časov, ko ste nestrpno čakali nedelje in z njo skupnih in skupinskih lovov, ki niso bili le bolj ali manj uspešno pripravljeni pogoni, ampak predvsem doživetja, druženja in družabne veselice, ki so se pogosto zavlekle v pozne večere? To so bili neizčrpni viri za hudomušne anekdote in dolge razprave, ki so popestrile delovni vsakdan lovca in ga bogatile pred drugimi, ko so njegovo dušo dogodki polnili z vrednotami, kakršne dandanes le še poredko srečamo.

Jaz tistih časov žal nisem doživel, ker sem premlad in jih poznam le iz pripovedovanj in starih zapisov. Se mi je pa zato ponudila priložnost obiskati deželo, v kateri bi se marsikomu milo storilo po starih časih.

Sardinija je drugi največji otok v Sredozemskem morju in nič ni zlaganega v turističnem katalogu, kjer piše, da je polna skrivnosti. Za prečudovito obalo z rajskimi peščenimi plažami se dviguje svet, ki glasno pripoveduje svoje zgodbe, če si le vzamemo čas, malo postanemo in prisluhnemo. Surova in neizprosna je bila narava s človekom, ki si je tam poskušal urediti dom in nahraniti svojo družino.

Le skromno ovco in kakšno kravo mu je uspelo obdržati med nizkim sredozemskim grmičevjem (makijo), ki pokriva svet med slikovitimi granitnimi gmotami. Da je obdelal polje, je moral vodo pripeljati daleč z gora. Vino je imel, olje je dobil od oljk, naskrivaj je v kakšnem grabnu kuhal žganje, steklenico pa skrbno skril, ker je bilo tako početje strogo prepovedano. Na steklenico je privezal žico, nato pa jo zakopal v zemljo tako, da jo je le malo gledalo iz zemlje. »Filu feru« (železna žica), kot imenujejo tako žganje na Sardiniji, so si med seboj pogosto kradli ali ga popili in vrnili prazno steklenico. Vsaki

deset let se je *Sardo* (prebivalec Sardinije) podal v svojo gmajno, kjer je lahko obrezal skorjo s svojih hrastov plutovcev in tako malenkostno pripomogel k izboljšanju življenjskih razmer svojih družinskih članov. Pri lupljenju plutovinaste skorje je uporabljal poseben pipec, ki v življenju Sardov še vedno igra posebno vlogo. Sami so si naredili prepogljive pipce z rezilom v obliki lame, ki se proti konici ne zoži. Za ročaj so uporabili roževino kozlovega ali ovnovega roga in prav tekmovali so, kdo bo imel imenitnejšega. Tak nož je imel posebno mesto v lastnikovem žepu, saj mu je zagotavljal preživetje in mu je

takrat pomenil skoraj toliko kot danes kmetu traktor. Tudi nože so si pogosto kradli, če pa ga je kdo komu podaril, je pomenilo, da ga neizmerno ceni ali da mu je napravil strašansko uslugo. Tako pojmovanje in tradicija sta se ohranila do današnjih dni in še vedno si lahko šteje vsak, ki ga dobi v dar, v veliko čast.

Ko je družina po napornem dnevu legla k zasluženemu počitku, so pogosto prihrumele trume osvajalcev, ki so si želele nove zemlje in podložnikov. Ravnodušno in iz navade sklonjenih hrbtov so jih domačini sprejemali enega za drugim, ki so na otok pripeljali nove kulture, nove

jezike in nove navade. Kljub vsemu je Sardinija ostala brez izraziteje razvite kulture, pa tudi zgodovina ne beleži prelomnih in pomembnih dogodkov. Domače ljudstvo, redko in razkropljeno, živi po neprijaznih hribih. Na tak način jih je bilo težko, če ne celo nemogoče dokončno podjarmiti, pa tudi nihče od osvajalcev ni imel koristi od revnega pastirskega prebivalstva.

S približno 24.000 km² in 1.600.000 prebivalci ter večno nadvlado tujih gospodov je Sardinija neverjetno podobna Sloveniji in Slovencem in morda je ob tradicionalni gostoljubnosti domačinov ravno to botrovalo, da sem na tem otoku navezal tako tesne prijateljske vezi, ki so nazadnje privedle do tega, da so nas povabili tudi v svojo lovsko družino. Tako kot Slovencu tudi Sardu pod nenehnim jarmom tujcev ni bilo dovoljeno loviti, vendar se je v boju za preživetje prekalil v prekanjenega in srčnega, za takratno politiko divjega lovca, ki se še vedno odpravi na lov z veliko lovsko vneto in strastjo.

Bilo je konec lanskega novembra, ko smo se odzvali vabilu in se odpravili na pot. Po izkrcanju v Olbiji smo se na hitro povzpeli na hribovje, ki stiska obalo k morju. Dobra ura vožnje nas je ločevala od vasi, kamor smo bili namenjeni. Urejena cesta se vije med redko poseljenim gričevjem, ki je bilo po jesenskem dežju živo zeleno, da se človek vpraša, če ne potuje morda po Škotski ali Irski. Višje kot smo se vzpenjali, je drevje postajalo le nekoliko večje, pravega gozda, kakršen je pri nas, pa skoraj ni. Med večja drevesa sodijo hrast plutovec ter seveda sredozemski bori z značilno gobasto krošnjo. Nazadnje smo se povzpeli v vas, kjer so nas že čakali. V preteklosti so bile strehe hiš v celoti krite s pluto in ker Sardi rečejo pluti v svojem narečju *bortigus*, so vasici nadeali ime Bortigadas ali »plutova vas«.

Celotno javno življenje Bortigadasa se dogaja v dveh go-

stilnah, ki si, stoječ nasproti, delita goste na glavnem trgu. Po toplem sprejemu in dopoldanski kavi se nam kot lovcem ni bilo težko zaplesti v živahen pogovor, ki je trajal do kosila pri enem od domačinov. Po kosilu se je tam začelo zbirati vse več vaščanov in do večerje, ki smo jo pričakali še vedno pri isti mizi, se je zbrala že pisana in vesela družba. Ne vem, kdaj bi se razprave končale, če ne bi nekdo že pozno ponoči ukazal počitek, sicer bi odhod na lov pričakali prav pri isti mizi.

Ob svitu se je »zelena družina« začela zbirati na omejenem trgu in v eni ali drugi gostilni so sreballi jutranjo kavo ter razne »dodatke« h kavi, v čemer pa niso pretiravali. Nismo se postavili v zbor, le nekdo je ukazal odhod in spustili smo se v gmajno pod vasjo. Razporedili so nas na stojišča. Gonjači so z druge strani pognali razmero- ma na kratko razdaljo, zato pa očitno toliko bolj temelji-

to, da je vseeno trajalo kar poldrugo uro, preden sem jih zagledal. V prvem pogonu, ko so gnali prek rebri, njihovega dela nisem mogel opazovati, je pa bilo toliko bolj vidno v drugem, ko smo zastavili širok graben in je pogon potekal pred menoj, kot v amfiteatru.

Območje lova je bilo tolikšno, kot je katero od naših državnih lovišč, in velja za



Moj plen ...



Med psi sardinijskih lovcev bi zaman iskali predstavnika čiste pasme lovskih psov.

»prosto območje za lov«. Tako tam lahko lovi katera koli skupina, ki izpolnjuje vse pogoje za izvajanje pogonov na divje prašiče. To je najmanj trideset lovcev z ustreznimi dovoljenji in z zadostnim številom psov za tak lov. Iz tega je potem razumljivo, da po vsem območju, kamor koli pogledaš po dolini, potekajo pogoni na divje prašiče. Iz preteklosti je do določene mere tudi znano, na katerem območju navadno lovi posamezna skupina, a si vseeno pogosto drug drugemu hodijo v zelje. Območje, ki ga skupina izbere za pogon, označijo tako, da zadnja gonjača v vrsti (levi ni desni) s svežim vejevjem, ki daje obilo dima, zakurita ogenj. Tako drugi vedo, da je območje za lov že zasedeno ali pa da so tisti dan na njem že lovili. Pred leti so menda take ognje prižigali že ob sobotah popoldne in jih potem »čuvali« vso noč, do nedelje. Drugi gonjači se poženejo v skoraj neprenehno goščo makije, iz katere pa brez dovolj ostrih psov ne bi izgnali prav ničesar. Vse pse, da bi se izognili zmotam pri streljanju, opremijo z ovraticami, na katerih so zvončki, tako da bi nepoznavalec najprej pomislil, da se med grmovjem giblje čreda ovac, ne pa krdelo lovskih psov goničev. Vendar bi med temi psi zaman iskali predstavnike ene ali druge pasme, saj na čistopasemskega lovskega psa tam le redko naletimo. Občutek sem dobil, da na dan lova lovci zberejo vse pse, ki se klatijo po vasi, in jih vzamejo s seboj na lov. Tako sem v pogonu lahko videl vse: od krepkega, velikega psa pa do malega ščeneta, nič večjega od mačke, ki so potomci potepuških, vaških cuckov. Le tu in tam sem opazil kakšnega beagla ali katerega od francoskih ostrodlakih grifonov, včasih italjanskega goniča, najti pa je mogoče tudi kakšnega istrskega goniča, ki jih na otoku zelo pohvalijo. Žal dobri psi vse prepogosto končajo pod streli zavistnih solovcev, kar jim ob že tako



Praščem so takoj ožgali dlako, jih razkosali in razdelili med sodelujoče na lovu (tudi gonjače brez pušk).

»pasjem življenju« v neustreznih razmerah še dodatno skrajšuje življenjsko dobo.

Če sardinskih lovcev ne moremo pohvaliti kot dobrih kinologov, pa jih lahko toliko bolj kot gonjače. Pogumno se poženejo med trnato grmovje in ob tem zganjajo strašanski vik in krik, ob katerem ne manjka niti trušč, ki ga ustvarjajo s kakšnimi pokrovkami ali z avtomobilsko »hupo«. Ko se ob srečanju s prašiči oglasiyo še psi, se hrup še podeseteri.

Tako organizirani pogoni so skoraj vedno uspešni in uspešen je bil tudi tisti, ki smo se ga udeležili. Med uplenitelje sem se na moje veselje vpisal tudi jaz. Pona-



Po pogonu se je lovska družba zbrala v koči sredi gmajne na »zadnjem pogonu«. Kaže, da je ta običaj enoten med lovci po vsem svetu.

vadi imajo lovci na stojiščih med makijo le majhen prostor na pregled. Zato so potrebni hitri refleksi in natančnost pri streljanju, če želimo upleniti divjad, ki tam povprečno ni nič večja od prašičev lanščakov, ki smo jih vajeni pri nas. Prav tako je v kratkem času tudi nemogoče določiti starost ali spol divjega prašiča, ki plane iz makije. Zato odstrel nikakor ni omejen na posamezno starostno kategorijo. Pri lovu je dovoljeno uporabljati samo orožje z gladko cevjo in enojno kroglo idealno, kar je popolnoma razumljivo v tamkajšnjih razmerah. Na območju je namreč tudi veliko lovcev iz drugih skupin, zato bi bila

lahko uporaba pušk risanic, katerih izstrellek dosega znatno večje razdalje, smrtno nevarna. Ob tej priložnosti se bom zato pridružil mnenju Slavka Mačka, ki v članku Ne sprenevedajmo se (Lovec, 1/2004) poziva, naj se izogibamo masivnega streliva. Čeprav je ponavadi večina strela oddana na razdalji do deset metrov, na Sardiniji zaradi nerazvite krvosledniške dejavnosti izgubijo veliko divjih prašičev prav zato, ker strelivo ne povzroča smrtnih ran, pa čeprav so živali zadele v predele, kjer bi morale nastati smrtne poškodbe.

Po pogonih se je družčina s plenom, ki so bili štirje odrasli prašiči, zbrala v koči

sredi gmajne. Običaja častnega »pozdrava lovini« tamkaj ne poznajo, zato pa so brž začeli obdelovati plen. Praščem so takoj ožgali dlako in jih začeli razkosavati. Vsakemu od udeležениh lovcev pripada delež, zato so pogosto tudi med gonjači nelovci, ki si na tak način (ker so sodelovali) prislužijo svoj delež mesa.

Ko sem uplenil svojega prašiča, sva s prijateljem, ki me je spremljal iz Slovenije, ravnala po naših običajih: odlomil sem vejico, jo omočil na smrtni rani in si jo zataknil za desno stran klobuka. Ob tem sta me pozorno opazovala dva mlada Sardinca in o naših »čirah-čarah« tudi poročala lovovodji. Naš običaj jih je tako zanimal, da smo jim morali na njihovo željo še pozno v noč razlagati o načinu lova pri nas in naših običajih.

Rutinirano so razkosali plen na toliko delov, kolikor je bilo udeležencev pri pogonih, in ga z žrebom razdelili med udeležene. Nato je tudi pri njih sledil »zadnji pogon«. Kaže, da je le-ta enoten za vse lovce po svetu. Dolga miza v koči, v kateri je prostora tudi do dvesto ljudi, je kar ječala pod pripravljenimi jedmi. Pravi bazar za pravega gurmana in enologa! Poleg v naprej pripravljenih jedi za konec lova je vsak udeleženec iz svojega nahrbtnika privlekel še svojo vrečo dobrot – in začeli so tudi naju prav »bombardirati« z domačimi jedmi in vini, ki jim ni bilo videti konca. Ni nam zmanjkalo besed in šele pozno ponoči nam je uspelo, po pestrem dnevu, svojim telesom nameniti vsaj malo počitka.

Sardinske lovce bom tako ohranil v spominu kot strastne, a pri lovu disciplinirane in garaške, ki si šele po lovu dajo duška ob mediteranski hrani in pijači, vsekakor pa tudi kot izredno tovariške, gostoljubne in radodarne. Imajo vrline, ki so vredne posnemanja. Da smo se tudi mi izkazali v njihovih očeh, smo spoznali, ko so nam podarili njihove znamenite pipce.

Tomaž Jamšek

Odrasel sardinski divji prašič, ki sodi v podvrsto *Sus scrofa meridionalis* (B. Krže: Divji prašič, 1982) tehta največ štirideset kilogramov in živi ob skromnejši prehrani in v toplejšem podnebnju. Podvrsta se je razvila le na otokih Sardiniji in Korziki. V zadnjem času so na otok pripeljali tudi predstavnike večje podvrste italijanskega prašiča *Sus scrofa majori* z namenom, da bi povečali telesno težo tamkajšnjih prašičev, da bi bili ekonomsko zanimivejši.

Vsak pravi lovec si prej ali slej zaželi lovskega psa goniča, ki ga bo spremljal na pohodih na lov, v divjino in mu gonil divjad, da jo bo videl in občutil v vsej njeni veličini.

Pravi lovski pes je rojen lovec; ima svojo strategijo, čuti, da je tvoj spremljevalec in v danih razmerah tudi prijatelj.

Ni vsak pes tako inteligenčen, da vse te kreposti spozna že v kratkem času; ponavadi se uči kar dve leti. Pasje življenje je približno sedemkrat krajše od človeškega, zato je dve leti dolga doba.

Srečen je lahko lovec, ki ima takega psa; mnogi ga nimajo nikoli. Jaz sem ga imel – to je bila moja Pikica.

Skotila se je na vrtu za hišo v velikem predmestju Toronta kot ena izmed desetih mladičev. Psica je bila čistopasemska lisičarka - foxhound. To so srednje veliki psi, dobri tekači in še boljši sledarji po toplem sledu. Imajo torej dober voh, a tudi vid. Njihova osnovna bela dlaka naj bi imela v sebi nekaj, kar odganja bolhe. Po hrbtu je bila temno rjava. Črno piko je imela prav na sredi glave in tudi po spodnjem

pozno ponoči prispela do steze, ki je vodila do nekaj sto metrov oddaljene kočice STZ. Ko sem odprla vrata vozila, sta oba psa skočila ven in planila po zorani cesti naprej. Zaman sem ju klical nazaj; divjala sta, kot bi ju gonil sam hudič.

Midva z Lelo sva znosila stvari v kočico, ukresala ogenj in šla spat. Psov ni bilo nikjer in snežni vihar, ki naju je spremljal že od North Baya, se je vsaj malo umiril. O psih ni bilo ne duha ne sluha.

Mogoče bo prišel nazaj Murček, sem si mislil, a za malo psičko ni bilo veliko možnosti.

Ob sedmih zjutraj je vihar še vedno divjal in zapadlo je nekaj čevljev snega. Zbudilo me je glasno lajanje. Odprla sem vrata in Murček je ves zasnežen planil naravnost v mojo posteljo.

»Kje je Pikica?« sem ga trdo vprašal, a se ni prikazal izpod odeje v topli postelji.

»No, vsaj eden je prišel nazaj,« je očitajoče pripomnila žena Lela in kmalu sva srebala toplo kavo in se pogovarjala, kam naj bi jo šel iskat.

Kmalu sva zaslišala: »Jap, jap, jap,« iz snega pred kočico.

Psička je očitno sledila Murčku in tako le prišla nazaj. Čeprav majhna, da se je ni videlo iz snega, je že imela dober nos (voh), da se je rešila.

Od takrat je postala moja stalna spremljevalka na lovskih pohodih, čeprav je bila manjša kot poljski zajec, ki ga je lovila. Skupaj z Murčkom je bila z menoj tudi na pomladnem medvedjem lovu, pa nato v Bancroftu na lovski farmi in ... skratka, vsepovsod.

Prvo leto je skotila deset mladičev, vse zdrave in lepe, da smo jih lahko celo prodali. Nekoč je prišla neka »fina« gospa kupovat psičke in enega skoraj vzela, a nam ga je dala nazaj.

»Zakaj?« je vprašala Lela.

Rekla je, da bi ga vzela, če bi imel glavo celo rjavo, na temnem hrbtu pa belo piko na vsaki strani.

»Pridite čez teden dni. Takrat bom zagotovo imela takega psa!« ji je dejala Lela, ker se ji je zdelo vse skupaj malo neumno. Med tednom je psička pobarvala, tako kot si je želela tista dama, ki je naslednji teden tudi zares prišla – in glej, vzela ga je. Še večkrat je prišla povedat, kako priden je psiček, le da je zamenjal prvotno dlako ...

Neki drug gospod bi tudi enega vzel,

FRANK ČRTOMIR GRMEK

Odmev pasjega laježa

delu telesa je imela mnogo pikic; zato je dobila ime Pikica. Rep je imela popolnoma bel, nosila ga je sablasto iztegnjenega in visoko nad hrbtno linijo, da se je dobro videla tudi iz visoke trave in mi marsikdaj celo kazala, kje je žival.

Ostala je doma s Cibo in Murko, ki sta bili veseli, da smo jima pustili enega mladiča za družbo, medtem ko smo vse druge oddali. Nedolgo zatem se je Murka zgubila v snežnem viharju za jezerom Simcoe in tako sta mi v zagrajenem vrtu za hišo ostala le še dva psa: samec in mala samica, in to v naše veselje, da smo se pozimi igrali z njima v hiši.

Tisto zimo smo šli z Murčkom in Pikico ob božiču loviti lose v Elk Lake. Po dolгих zasneženih cestah sva

a so imeli zanj predolgo dlako, zato ni vzel nobenega.

»Kolikokrat si strižete lase na leto?« ga je spet smelo vprašala moja žena.

»Vsak drugi mesec.«

»No, ta kužek še nikoli ni bil ostrižen. Če pa ga boste, bo tak, kot si ga želite.«

Še je nekaj mu jih je povedala o frizuri in gospod ga je vzel; trideset bankovcev je plačal zanj.

Na vrtu je bilo mnogo šolarjev, ki so po šoli prišli pogledat mladičke in se z njimi igrali. Z njimi smo se igrali tudi mi, posebno pa Peterček, najin sinček. Koliko veselja in življenja je bilo tedaj na vrtu. Še zelenjava nam je dobro obrodila, saj so kužki tudi dobro gnojili in zalivali ...



V jeseni, ko so po gozdovih doneli poki lovskih pušk, so psi kar ponoreli. Divjad so gonili čez drn in strn: lisice, zajce in volkove, pozneje pa po gozdovih rdečega javorja jelenjad.

Vsaj sto jelenov je Pikica prignala pred lovce. Skoraj vsak, ki se je ojunčil in prišel v okolico klubske hiše loviti jelenjad, je streljal pred njo, pa če je zadel ali ne.

Včasih je gonila celo medvede. Neko viharo noč sta oba psa imela v drevju črnega medveda in ga z laježem držala na mestu. Samec je prišel v barako in me vlekel s postelje, da sem stopil s puško ven in mu sledil. Na jasad pod električnim daljnovodom je Pikica na drevju držala baribala in besno lajala nanj. V Kanadi se ponoči ne sme streljati medvedov, zato sem oba psa od vlekel nazaj in prestrašenega medveda pustil, da jo je pobrisal nazaj v temne gozdove.

Kadar mi je pes zvečer ušel, ga navadno nisem dobil nazaj do naslednjega večera. Veliko je bilo z njimi dela in skrbi, veliko pa tudi veselja. Nekoč je mi je ušla Pikica in ni je bilo nazaj kar cele tri tedne. A sem jo dobil nekega jutra za klubsko hišo, ko je ležala na mojem lovskem suknjiču. Začudil sem se, saj sem ponoči slišal tuliti volkove okrog hiše. Pomislil sem že, da se je sprijateljila z volkovi ...

Samca je volčje zavijanje vedno tako razdražilo, da je nekoč strgal verigo in oba sta podila volkove po gozdu kar dva dni in eno noč. Pikica je prišla nazaj, samec pa ne. Stopinje velikega volka pa so tudi izginile. Po tem dogodku se je psička umirila. Od tedaj ni imela več mladičev in dolgo je žalovala za Murčkom. Tudi v pozni starosti je Pikica v dolgih zimah dobro gonila bele zajce; seveda veliko počasneje, a se mi zdi tudi bolj preudarno.

Nekaj dni pred njeno sedemnajsto lovsko sezono je zbolela. Lela jo je že nekajkrat peljala k veterinarju, ki pa ji ni dal dosti upanja, čeprav ji je storitve dobro zaračunal. Vse je plačala s svojim denarjem; žena jo je imela izjemno rada.

Ko se je nekoč izmuznila z ovratnice, se je na ograji hudo opraskala v prednjo tace. Tisti večer mi jo je pomolila, da sem jo umil, Lela pa ji je dala obliž. Moral sem na delo in zarotil sem se, da jo bom takoj, ko se bom vrnil domov, spet peljal k veterinarju. Še opoldne jo je Lela božala in ji zamenjala obliž, a ni vedela, da je tace že zastrupljena.

Ko sem prišel domov, sem takoj šel na vrt pogledat psičko. Pikica je spala na mojem lovskem suknjiču. Ob njej tako prijetnih vonjavah je na njem za

vedno zaspala. Čakala me je, da bi jo rešil, a prišel sem prepozno ...

Pokopal sem jo kot zvesto prijateljico na hribu za svojo kočo, kjer je tako rada posedala in gledala na kočo in jazerce pod njo. Čez nekaj let je tam zrasel rdeč kanadski javor. Sedaj se vsako leto, ko se začne lovska sezona, listi pordečijo svetlo rdeče, njenemu spominu in vsem lovcem v pozdrav.

Kadar se usedem pod tisto drevo in zamižim, nekje v daljavi zaslišim odmev pasjega laježa. Zdi se mi, da prihaja iz globokega močvirja pod kočo; mogoče pa z visokega grebena nad njim ali pa z visokega vrha gore Treeglow za ovinkom reke York, kjer sva tolikokrat lovila ... Toda to naredi le močan spomin nanjo, kajti bila je dolga leta moja zvesta spremljevalka. Z menoj je delila dobro in slabo v lepotah zelenega gozda - in me imela tako zelo rada.

* * *

Po tem nisem hotel imeti nobenega psa več, saj sem še vedno globoko v sebi čutil bolečino njene izgube. Toda pogosto sem gledal, kako se ljudje igrajo s psi in kako tekajo okoli njih in se jim dobrikajo. Dolgo sem krotil željo, da bi se jim spet pridružil.

Navadno je veliko psov po lovu na jelene, ki zgubijo svoje gospodarje; izgubljeni tavajo in iščejo križem - kražem, da bi spet našli svojega gospodarja. Sedijo pred tujimi kočami in žalostno cviliijo, saj so z gospodarjem tako rekoč izgubili tudi zagotovilo za preživetje.

Nekega mrzlega, sneženega jutra se je pred klubsko hišo v Bancroftu pojavila psica pasme foxhound. Odpravljali smo se na brakado in pospravljali po hiši. Že štiri dni se je motovila okrog hiše, pa nihče ni prišel ponjo. Bila je izrazito bele barve s črno rjavim plaščem na hrbtu in temnimi pikami po telesu. Skoraj takšna je bila kot moja Pikica.

Začel sem ji metati hrano, saj je bila očitno izstradana, da si skoraj videl skozenjo. Sosedom smo povedali, da je psica izgubljena in da samo poseda okoli naše hiše; očitno je nihče ni pogrešal. Kdo ve, od kod je prignala jelena čez reko ali reke, čez močvirja in gozdove in kako se je izgubila.

Ko sem zapiral vrata društvene hiše, mi srce ni dalo, da bi jo pustil tam v mrazu in snegu do naslednje pomladi. Poklical sem jo v avto in z veseljem je skočila vanj.

»Spomladi jo privedem nazaj in spustim v svobodo,« sem bil namenjen;

morda bo spet našla svojega gospodarja. Doma sem videl, da ni bila vajena življenja v hiši; lahko, da so jo imeli zaprto v hlevu. Bila pa je zelo poslušna. Prebiral sem tudi oglase v časopisih, a nihče ni poizvedoval po njej.

Zvečer je smela sedeti v hiši, ki se ji je počasi privadila in vseskozi pohlevno strmela vame. Očitno je čutila, da sem jo rešil.

Po božiču smo se že kar privadili nanjo, ona pa na nas. Ob sobotah sem jo vso dolgo zimo jemal na lov na zajce. Bila je dobra in se me je vseskozi držala, da se ne bi spet izgubila. Tudi če je pognala jelena, je bila v eni uri zagotovo nazaj. Zelo dobro, sem si mislil, saj so moji prejšnji psi po taki gonji noreli še cele dneve ali celo nekaj dni skupaj.

Ko sem bil v času velike noči spet v klubski hiši v Bancroftu, sem jo izpustil na prosto, a je bila takoj nazaj. Zaprl sem jo v hišo, ko sem šel pogledat mojo kočo v globeli. Tulila je, nato pa se je pognala skozi šipo zgornjega okna in pritekla za menoj. Od tedaj je bila vedno z menoj; morda je celo čutila, da sem boljši kot njen prejšnji gospodar.

Spomladi je povrgla dvanajst ljubkih mladičev in spet je bilo na vrtu polno življenja. Takrat je bila mala Štefka, hčerka mojega sina, dobesedno zagledana v njene mladiče. Vedno se je igrala z njimi, ko so bili na obisku. Včasih nam je celo ušla z doma, kakih petsto metrov daleč, da se je lepše igrala z njimi. Spomnim se, da je Peter poklical zgodaj zjutraj, če je Štefka morda pri nas. Ko sem mu povedal, da je ni, mi je dejal, naj pogledam v pasjo hišico. Zares, iz male pasje hišice na vrtu so gledale otroške nožice. To je nekajkrat storila in odtlej smo vedeli, kje je, zato je nismo več tako nervozno in zaskrbljeno iskali.

Izmed vseh psičkov je bil najbolj prikupen najmanjši. Kadar sem se pokazal na vrtu, je že vonjal za menoj, pa čeprav je imel oči še zaprte. Vedno me je iskal. Postal je najlepši izmed vseh in razvil je najbolj prefinjen nos (vonj). Štefka je bila nadvse vesela, ker smo ga obdržali doma.

Pa je v veselje naenkrat udarila tudi žalost! Psica je privezana skočila čez plot, da bi se rešila ovratnice, a obvisela na njem ... To se je moralo zgoditi zgodaj zjutraj. Preden sem šel na delo, sem stopil na vrt, da bi pobožal pse, ko sem jo zagledal negibno viseti čez plot. Bila je še topla in hitro sem ji dal celo umetno dihanje, a bilo je vse zaman.

Pri hiši sta ostala le Mali in Murček, najlepša dva od dvanajsterice. Murček je postal izredno dober lovski pes.

Kanadčani, ki so lovili v globeli za mojo kočo, so ga klicali »Long nose« (dolgi nos), ker je bil prvovrsten zasledovalec in pogosto so streljali pred njim na jelene.

Murček je bil lep, a se mi je večkrat izgubil. Prvo leto je gnal jelene daleč čez reko York in ni prišel nazaj. Ko je jelen padel, ga je čuval zame in tako so ga nekoč prijeli in mi ga odpeljali. Niso mi ga vrnil, čeprav sem ga iskal več dni. Šele Orwill, moj sosed, mi je povedal, kako je bilo takrat in da to niso storili oni, temveč neki tuji lovci, ki so ga odvlekli z jelenom vred.

Ostal mi je Mali, ki je postal najlepši in najboljši visokonogi gonič daleč naokrog. Njegov sloves se je razširil med različnimi lovskimi skupinami, a se ni pustil prijeti nobenemu lovcu, tudi če je jelen padel pred drugimi lovci. Nobena reka, nobeno močvirje ga ni zadržalo, pa se je kljub temu vedno vrnil domov.

Zdelo se mi je, da razume skoraj vse, kar sem mu govoril, posebno če sem mu govoril po naše, v slovenskem jeziku; a mi seveda ni znal odgovoriti. Škoda, ker bi mi verjetno po vsaki gonji lahko povedal obširno zgodbo. Če sem ga spraševal, kaj je gonil, mi je z glavo pokimal, ko sem izrekel pravo ime za tisto žival. Zame je bil neka tiha sreča v novi hiši, ki sem jo zgradil pri Zephyrju. Vsekakor je bil tudi on vesel spremembe, ko sva šla iz velemesta na deželo, obdano z gozdovi in svobodo, ki jo je užival v polni meri.

Pogosto sem ga spustil po enajsti uri zvečer in ga vzel v hišo spet pred peto uro zjutraj, ko živali počivajo in jih psi ne sledijo. Zavedal se je tega in mi zato le redko ušel z verige. Parili smo ga dvakrat in vnukinja Jenny in Štefi sta imeli spet veliko veselja, ko sta se igrali z mladički, dva pa so celo obdržali pri novi hiši. A prišla je huda zima. Temperatura je padla pod 40 °C pod ničlo in za hišo so se pojavili volkovi. Nekaj časa sem poslušal njihovo zavijanje okoli hiše, dokler mi ni Mali neko jutro ušel. S puško v roki sem prehodil vse naokrog, sledil njegove stopinje, včasih sem videl, da tudi on moje, a se do noči ni vrnil. Hkrati je gonil zajce in volkove. Ko sem zvečer zatrobil v kravji rog, sem ga slišal lajati, a se ni vrnil. V odgovor sem dobil ves volčji koncert, Mali pa je še kar gonil naprej. Vrnil se je šele pozno dopoldne. Prišepal je po treh nogah, ves opraskan in krvav po glavi in vratu. Volkovi so ga, sem bil prepričan. Zadnjo nogo je imel krvavo in vseskozi si jo je lizal. Drugi dan sem ga peljal k veterinarju Willesu. »Nobene cirkulacije!« je dejal veterinar. »Bil si v vojski

in zato veš, kaj to pomeni.« »Zmrznjena noga!« A kako to, saj je tekal naokrog, sem mislil.

»Odrezati jo bo treba,« je trdil veterinar.

Vsa masaža ni nič pomagala in morali so mu jo res odrezati. Tako je Mali izgubil nogo. Po tolikih letih sem tako rekoč spet izgubil enega od mojih najboljših psov, moje veliko veselje in ponos. A tudi na treh nogah je Mali še vedno tekel tako hitro, da ga ni bilo mogoče ujeti. Še vedno je skočil na psico – plemenjakino in spet smo dobili mladiče. Krasne, lepe in čistokrvne foxhounds. Enega od samčkov sem spet obdržal.

V nedeljo popoldne, preden se je odprla nova lovska sezona na jelene, so se morali v bližino psov prihuliti jeleni, ki so obirali jabolka. Mali je rohnul, a nisem imel časa zanj. Pakiral sem namreč stvari za Bancroft, da s slovensko skupino lovcev poženemo v tistih hribih in nato doline za klubsko hišo.

Med besnim laježem so se psi utrjali in pogнали jelene kar po gramozni poti. Soseda, fazanarka, t.j. gospa, ki upravlja fazanje lovišče čez cesto, jih je videla teči prav pred njenim tovarnjakom. Jelen pred njimi je bil pravi orjak, da je trdila, da je gotovo vapiti. Potem so gonili še dolgo v noč, da nisem mogel nikamor. Trobil sem v lovski rog, da bi jih priklical nazaj, a vse zaman.

Zgodaj dopoldne naslednjega dne se je prestrašeno prihulil samček, a sam. Prestrašen je bil in ni dal glasu od sebe, ko sem ga izpraševal. Ves dan sem se vozil naokrog in trobil v rog. Mali se ni oglasil, samec v avtu pa še manj, da bi mi dal znak, kje je Mali.

V torek popoldne ga je našla policija za glavo ujetega v past. Opazili so ga s ceste in ga rešili. Veterinar, ki mu je v prejšnji zimi odrezal nogo, je vedel, da je moj. Dobil sem ga nazaj na pol živega.

TV novice so pokazale tudi psa, z glavo ujetega v medvedovo past. Napovedovalec se je rotill, da je kriminal nastavljati past za medveda v tako rekoč »farmarski« občini in je pozival ljudi, naj kriminalca ovadijo. Takrat še niso vedeli, čigav je pes. Jezil sem se tudi jaz in se »pridušal«, da bom zločinca, ki je nastavil past, dobil. Mali je ležal na divanu in še dihal. Mazal sem mu predrta mesta in čez noč se je kar vidno popravil. Drugi dan je že skakal in prosil, da bi ga spustil ven.

V četrtek sem zmetal stvari v tovarnjak, vzel Malega in se zapeljal v Bancroft, da bi videl, kaj so naši ustrelili. Jože, general, je razkazoval dva jelena

in želel, da dam psa takoj spet na sled, ker se v bobrovem jezu v močvirju skriva še cel trop.

»Ne tako hitro!« sem takoj ugovarjal. »Pes mora priti k sebi.«

Ves četrtek je počival na moji postelji in je bil videti v redu. Naslednji dan je začel naletavati moker sneg in v zadnjem trenutku sem psa izpustil, saj je bil videti zdrav. Začel je teči galantno in na prvem bobrovem jezu res dvignil jelena. Po nekaj krogih je pognal proti Oskarju. Slišal sem strel, potem še drugega, a pes je glasno gonil naprej. Dobila sva se z Oskarjem, ki je rekel, da ga je velik jelen skoraj podrl, Mali pa, četudi na treh nogah, mu je skoraj visel na repu. Prepričan je bil, da z njim ni nič narobe. Ob peti uri popoldne se je privlekel čez stopnice v kočo. Utrujen, a v redu. Jedel je za tri in se ulegel na zofo. Vesel sem bil, da je zdrav; torej ga tudi medvedja past ni ugonobila.

Tudi sobota se je začela z mokrim snegom in Mali je pognal v snežni metež vse čez močvirje in reko York. Pokalo je za Degeerovo farmo; gotovo je spet Mali na delu, sem domneval. Nazaj je prišel pozno zvečer. Jože je poročal, da je gnal okrog tiste kmetije in da so tam domačini podrl velikega jelena. Pes je bil po tisti gonji tako zdelan, da se je komaj potegnil v hišo. Jedel ni nič in tudi zaspal ni. Tiščal je vame, da sem ga vzel v naročje in ga ljubkoval. Pozno zvečer je hotel ven, a ga nisem pustil. Položil sem ga na blazino nedaleč od ognjišča in ga negoval. Newfy in Kozak sta prišla iz mesta in ga pregledala. »Pes hira!« je dejal Newfy. »K veterinarju mora ...«

»Kam sedaj, saj je ura enajst zvečer in še sobota? Vse je zaprto.«

Zjutraj je bruhnil kri in se komaj držal na nogah. Spet je nametalo snega za poldrugi čevljev in Kozak je brundal, da bo težko zvoziti prvi klanec, da prideva v mesto. Mali je bil namreč na koncu z močmi. Bila je nedelja; nekje bo že odprto, sva menila. Ob desetih sva se le zrinila čez tisti klanec z njegovim nissanom 4 x 4 in prišla v mesto. Mali je ležal na blazini za nama in videl sem, da je vedel, kam ga peljeva. Iskala sva veterinarja, a vse je bilo zaprto. Šele ob trinajsti uri sva našla enega, trideset kilometrov južno od mesta.

Dolgo je vpisoval vse mogoče podatke o psu in spraševal, kaj je narobe z njim. Končno je le rekel, naj ga prinesem na mizo. Šel sem ponj. Ležal je kot prej, a čisto mirno; ni odprl oči, ki so vedno izžarevale veselje, če sem ga vzel v roke. Nič se ni premaknil in ni dvignil svoje tačke v pozdrav. Ležal je negibno na zadnjem sedežu, mrtev. Bil

sem zelo žalosten, saj mi je pravkar umrl iskren prijatelj.

Kaj se je vendar zgodilo? Ali ga je pritisnil jelen z rogovi? Na njegovi dlaki tega ni bilo videti! Ali ga je obrcal kak kmet, ker ni pustil do jelena, ko so ga ustrelili? Gotovo ne, saj je bil »Long nose« po tem znan daleč naokrog.

Ko sem se peljal mimo Degeerove hiše, sem se ustavil in Charley mi je dejal: »Hvala ti, sosed, tvoj »Long nose« mi je včeraj prignal jelena s štiri-najstimi parožki.« Prosim, a nič več, nič več ne bo preganjal jelenov, pred kratkim je poginil.

Zapekla me je vest! Očital sem si, zakaj sem ga spustil na gonjo, saj je komaj prišel iz smrtnega objema medvedje pasti. Moj ubogi Mali! Moral bi iti za laježem in ga pripeljati nazaj. Ubil ga je napor, saj je imel gotovo notranje poškodbe, ki bi se morale najprej zaceliti.

Pokopal sem ga poleg Pikice, pod rdečim kanadskim javorjem.

* * *

Mladič Malega je bil čudovit in spet sem ga klical Mali. Samičko iz prejšnjega leta sem dal Čehu Janotu. Bila sta lep par, kadar sta se igrala. Brez psov mi je bilo na lovu vedno strašno dolgočas.

Še en potomec iz tistega rodu je prišel k hiši, ko se je Slavko zadržal v Sloveniji. Klicali so ga Lucky (to je po slovensko Srečnež). Bil je lep, močan in mišičast pes. Ko sta Slavku že prej ušla oba psa, je nekdo streljal nanju. Enega je ubil, drugi pa se je rešil. Prek lobanje je imel rano, ker ga je oplazila krogla, zato je tudi dobil ime Lucky, saj je pritekel nazaj in ušel smrti.

Imel je krajše noge, vendar je lahko hitro tekkel. Po tistem streljanju pa se je bal strela in ni nikoli gonil tako daleč od mene. Zelo previden je bil in se je takoj skril, če je videl pijanega človeka.

Jelene je zavohal tudi do tristo metrov daleč. Novega Malija je učil svoje pasje lovske umetnosti in uvidel sem, da se novi Mali ni znal vrniti po sledu nazaj, temveč je taval ob ograjah, da bi spoznal teren.

Naslednjo jesen sva z Robertom vzela psička Malija v Elk Lake. Lucky se je bil namreč spet potepel in za kaznen ostal doma. Bilo je še zgodaj jeseni; vreme je bilo lepo in sezona lova na lose se je začela. Odločila sva se, da bova šla nazaj v petek, ker je moral Robert, »exterminator«, v nedeljo na delo. Čez dan sva imela psička privezanega pri baraki STZ, zvečer pa sem ga spustil, da je svobodno tekal

okrog in sem in tja že bevskal za zajci. V četrtek zvečer se je vesel podil okrog barake. Bil je lep, čudovit jesenski večer, saj je bilo toplo kot poleti. Vzšla je polna luna in pozlatila gozdove od gore Moose Call do velikega jezera Long Lake. Sedel sem zunaj in poslušal odmev njegovega laježa. Z jezera se je oglašala losova košuta (»krava« ji pravijo) in na vodi pred menoj so čofotali bobri.

Ob dvaindvajseti uri je bil Mali že v baraki, a me je prosil še za en poskok v veselo naravo. Čakal sem ga na skali pred vhodom, da bi se vrnil, ko je Robert pripravljaval vse potrebno za odhod.

Ob triindvajsetih ga še ni bilo nazaj in niti uro pozneje še ne. Šla sva spat. Do jutra bo že prišel, sem si mislil.

Zjutraj sem se že zgodaj zbudil v pričakovanju, da bom pred vrati zaslišal njegov lajež. Ni ga bilo!

Robert je opazil velike medvedove stopinje na poti proti cesti. Da bi psa zagrabil medved tako blizu barake, je bilo težko verjeti. Tudi losova košuta s teletom se je sprehodila čez cesto z jezera in mimo barake. Da bi psiček gonil teleta, je bilo tudi težko misliti. Kadar pes goni, se mu lahko vse pripeti. Največkrat nikoli ne zveš, kako je preminil.

Robert se je proti večeru odpeljal, ker je moral biti drugi dan na delu. Tiste tri dni sem ostal sam, a Malija ni bilo nazaj. V ponedeljek sem tudi jaz moral oditi, a s težkim srcem.

Naslednjo soboto sem se vrnil, ker me je pekla vest. V restavraciji v Elk Lakeu in v turistični loži na Long Lakeu sem razglasil nagrado, če mi kdo najde in pripelje psa. Bilo je že nekaj snega in sledil sem rise, volkove in medvede, a pasjih stopinj ni bilo videti nikjer. Lovec v brunarici ob spodnjem jezeru ga je še pred dvema dnevoma videl, kako se je prihulil pod barako in bežal, ko ga je klical, a na svežem snegu ni bilo videti nobenih njegovih stopinj.

Torej, moral sem nazaj in žal brez ubogega Malega. O tem sem obvestil tudi policijo in povedal na občini v New Liskeardu. Vendar me tisto dolgo zimo nihče ni klical, da bi mi sporočil, da ga je kje videl.

Drugo pomlad je Kozak našel okostje med barako in elektrovozom. Gotovo je bilo pasje. Žival, ki je poginila, je ležala na mahu z iztegnjenim repom. Ovratnice, ki sem mu jo zapel okoli vratu še tisto lepo noč, ko sem ga spustil v mesečino, ni bilo na tistem mestu.

Gotovo je bil to moj Mali, sem sklepal. Vrnil se je, ko me že ni bilo več tam. Čakal me je in tako je počasi od

lakote poginil. Ubogi moj Mali, tako lep in tako mlad je še bil! A vendar je umrl po lovsko, svobodno in v divji naravi, sem se tolažil.

* * *

Včasih si v svojih dnevnikih sanjah želim, da bi vsi prišli v Nebesa, prav posebno pa si to želim za vse moje lovske pse. Odpuščam jim vse, s čimer so me užalili, užalostili ali razjezili, ko sem jih iskal po snegu in mrazu, ponoči in podnevi; le zato, ker so sledili svojemu nagonu in vohu, zgolj zakonu narave. V svoji pasji prvobitnosti, nevednosti in nedolžnosti so »grešili«, zato jim moram odpustiti, saj nikoli niso mogli vedeti, kaj natančno hočem od njih, ker me niso mogli razumeti. Tako oni kakor jaz pa smo radi skupaj lovili in uživali v naravi. Svet je postal tako zapleten že zame, kako šele zanje. Ne vedo več, na koga zalajati, ne koga ugrizniti, četudi imajo svoj prav.

Ko bodo poginili, bodo prej kot slej pretekli most iz mavrice, čez katerega ni vrnitve. Kmalu za mostom mora biti čudovita livada, velika in polna vode, kjer se bodo svobodno gibali, saj so si to zaslužili, ker so tako zelo ljubili človeka, svojega gospodarja, in mu zvesto in vdano služili.

Taka livada onkraj mavričnega mostu je torej nagrada za njihovo ljubezen do človeka. Kadar koli ti gre vse narobe v življenju, ti pes vedno ostane zvest kot prijatelj in kot tak, če je treba, tudi umre. Ko psi zagledajo svojega gospodarja, ki pravkar prihaja za njimi čez tisti most, ga vedno takoj spoznajo in z njim veselo stečejo naprej v paradiž ...

»Lovec ni nikoli povsem srečen, četudi se znajde v Nebesih, brez svojega cenjenega(ih) prijatelja(ev), ki mu je(so mu) vse življenje izkazoval(i) ljubezen in zvestobo ter ga osrečeval(i) na lovu ...«

Frank Črtomir Grmek

To je odlomek Grmekove zadnje knjige z lovsko tematiko **ČAR DIVJINE IN DIVJADI**. Izšla je lani pred Novim letom v skromni nakladi 1000 izvodov. Založila in izdala jo je Založba Ilex, Ljubljana, uredil pa Sebastjan L. Kocmur. V trdo vezani knjigi, ki obsega 288 strani in 31 barvnih slik, lahko preberemo 17 napetih lovskih doživljajev. Zgodbe so iz Indije, Afrike, Mehike in predvsem iz kanadskega severa; iz okolja, kjer je naš rojak dolgo služboval in tudi lovil. Cena knjige je 3.500 sit, naročite pa jo lahko po telefonu (01) 515-62-70 ali 041/605-630.

Uredništvo



Foto: M. Masterl, Diana

Medvedja družina

Divjad ne pozna meja

51. generalna skupščina CIC je bila v Bukarešti (Romunija)



51. generalna skupščina Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) je bila od 27. 4. do 1. 5. 2004 pod geslom *Divjad ne pozna meja*. Prisotnih

je bilo več kot 200 članov in delegatov.

Skupščina je potekala po ustaljenem redu, od slavnostnega začetka prek dela posameznih odborov in komisij do sklepne slovesnosti. Vodil jo je predsednik CIC **Dieter Schramm**. Kot predstavnik Slovenije sva se je udeležila **Veljko Varičak**, ki je tudi podpredsednik CIC, in podpisani kot vodja slovenske nacionalne delegacije CIC ter **Franc Golija** kot član CIC.

Ponovno, tako kot v minulih letih, je bila zelo aktivna **Komisija za ptice selivke** pod vodstvom **N. Kanstrupa**, ki se je ukvarjala predvsem z vprašanjem ptičje kuge, resolucije glede upo-

rabe svinčenih šiber pri lovu na vodno perjad ter o pomenu raziskav in dejstev pri presoji vplivov na okolje. Tu je mišljen tudi lov; lov in lovno gospodarjenje z okoljem lahko nedvomno pripomoreta k učinkovitejšemu ohranjanju vrstne pestrosti in trajnosti, tudi na lokalni ravni. Udeleženci so spregovorili o problematiki prevelikega izkoriščanja populacij ptic selivk na Daljnem vzhodu, kjer je zlasti v Rusiji zelo razširjen ilegalen lov. Ni pa realnih podatkov, kakšno je stanje na Kitajskem, kjer so najpomembnejša zimovališča za večino tamkajšnjih ptic selivk. Za nas bolj zanimiva **Komisija za malo divjad** je predstavila in promovirala predvsem projekt Praha kot življenjski prostor, katerega bomo podrobneje predstavili v eni od naslednjih števil Lovca. Poročala je tudi o zelo uspešnem projektu ponovne nase-

litve poljske jerebice v Furlaniji - Julijski krajini, ki je potekala pod vodstvom angleškega biologa **P. Touta** in katerega smo si pred nekaj leti ogledali tudi predstavniki LZS. Veliko zaslug za dobre rezultate, poleg znanih ukrepov v okolju in zlasti zmanjšanju plenilskih vrst, pripisujejo dejstvu, da so pri naselitvi uporabili domačo podvrsto poljske jerebice, česar se ponavadi pri ponovnih naselitvah ne upošteva. Podoben projekt poteka tudi v južnem delu Finske. Predstavljeno je bilo tudi stanje z malo divjadjo v Romuniji; glede na izjemne naravne razmere, saj je približno 1/3 Romunije nižinske in 1/3 gričevja, je številčnost bistveno premajhna, čeprav se v zadnjih 3-4 letih postopoma povečuje. Velika je številčnost lisic, kune belice in zlatice ter divje mačke. Poseben problem so šakali, katerih številčnost se kljub

intenzivnemu lovu povečuje in so zdaj prisotni povsod zunaj življenjskega prostora volka.

V okviru Komisije za veliko divjad je bilo predstavljeno predvsem stanje v Romuniji. Tako številčnost rjavega medveda ocenjujejo na 5–6.000 živali; populacija je stabilna, opažajo pa občasne večje koncentracije osebkov tam, kjer jim je na voljo več hrane. Škode na domači živini seveda so, obenem pa že ves čas opažajo pojav t.i. »problematičnih medvedov«, ki ogrožajo tudi ljudi. V zadnjih nekaj letih (žal natančnejšega podatka nimam), ko je potekala večja raziskovalna naloga o rjavem medvedu v Romuniji, so medvedi smrtno po-

zadnjih letih dokaj hitro večja, seveda pa s tem tudi škode v kmetijskem prostoru. Povprečen odstrel divjadi nekaterih vrst v Romuniji v zadnjih letih je: medved 250, volk 400, ris 40, jeleňjad 1.000, gams 250, srňjad 5.000, divji prašič 10.000, poljski zajec 120.000, fazan 45.000, poljska jerebica 15.500, divji petelin 500, lisica 20.000 živali.

Komisija Tropska divjad je poročala o uspešnem projektu o grivasti črni antilopi, angl.: sable antelope (*Hippotragus niger*), katerega pobudnik je bil ravno CIC in ki dandanes naravno živijo samo še na dveh manjših območjih v Afriki. Na afriški celine se pojavljajo številni proble-

žav s takim načinom lova v ZDA in Kanadi.

Komisija Lovski psi je predstavila poročilo o delu in načrt za letos, potekala pa je tudi krajša razprava o uporabi raznih elektronskih sredstev pri šolanju in vodenju lovskih psov.

Komisija Sokolarjenje in ohranjanje ptic ujed je poročala o stanju v posameznih državah in o uspehu ponovnega vračanja nekaterih vrst ujed (zlasti sokola selca) v prosto naravo, in sicer prav zaradi interesov in prizadevanj sokolarskih organizacij. Sicer pa bo veliko več o teh vprašanjih na naslednji Generalni skupščini, ki bo marca prihodnje leto v Abu Dabiju (Združeni

arabski emirati), kjer je sokolarjenje zelo razvito, cenjeno in tradicionalno.

Zaradi trmoglavega vztrajanja pri nekaterih nedokazanih obtožbah zlasti na račun predsednika CIC in odklonilnega odnosa praktično vseh prisotnih do takih stališč, je **M. Nolens** odstopil z mesta predsednika *Komisije za razstave in trofeje*. Do volitev, ki bodo na naslednji Generalni skupščini, ga je zamenjal prejšnji predsednik te komisije, njen častni predsednik in podpredsednik CIC Veljko Varičak.

Lahko rečem, da je bila organizacija Generalne skupščine odlična, verjetno je k temu pripomoglo tudi dejstvo, da je predsednik romunske lovske zveze dr. **A. Nastase** hkrati tudi predsednik vlade, podpredsednik lovske zveze pa je romunski minister za kmetijstvo in gozdarstvo! Tako sta odprtje in sklepno slovesnost 51. generalne skupščine potekala v izjemnem okolju romunskega parlamenta, ki naj bi bil druga največja stavba na svetu, takoj za ameriškim Pentagonom.

Prvič se je Generalne skupščine udeležila tudi delegacija Kitajske, ki je pokazala veliko zanimanja za aktivno sodelovanje znotraj CIC, obenem pa je tudi zaprosila CIC za svetovanje pri pripravi usklajene zakonodaje glede lovstva in varstva okolja v njihovi državi.

Na zaključni slovesnosti so nam podelili tudi nagrado Prix Technique za najboljše literarno delo, ki jo je na predlog slovenske nacionalne delegacije CIC prejel strokovni zbornik Living with bears, avtorjev **B. Kryštufka**, **B. Flajšmana** in **H. Griffithsa**. Ker se avtorji Generalne



Foto: J. Mehle

Slovesnost ob zaključku 51. generalne skupščine CIC v Bukarešti.

škodovali 21 ljudi, prek 100 ljudi pa je bilo poškodovanih! Največ škod na domačih živalih povzročajo volkovi, predvsem na drobnici. V zadnjih letih se dokaj hitro večja številčnost volka, ki se pojavlja že na približno polovici celotne površine države. Številčnost ocenjujejo na približno 4.000 živali. Do leta 1989 so v Romuniji volka lahko lovili tudi s pastmi in strupi, pozneje je bilo to prepovedano. Številčnost risa ocenjujejo na 1.500–2.000 živali. Vse tri vrste velikih zveri tudi telemetrijsko spremljajo. Številčnost velikih rastlinojedov se v zadnjih letih počasi zmanjšuje, predvsem zaradi vpliva volkov. Tako danes zaradi tega razloga v Romuniji ni več muflona. Številčnost divjih prašičev pa se, podobno kot v srednji Evropi, v

mi pri obstoju in gospodarjenju z divjadjo, predvsem zaradi nestabilnega političnega in slabega gospodarskega položaja v nekaterih državah.

Aktivna je bila tudi **Komisija Lov kot trajnostna raba**. Eden od govornikov je bil tudi **R. Sharp**, vodja skupine za Evropo pri IUCN, ki je poudaril čedalje boljše sodelovanje med CIC in IUCN ter uveljavitev načel trajnostne rabe naravnih virov kot oblike ohranjanja in pospeševanja vrstne pestrosti.

Komisija Tradicionalen lov se sooča s številnimi težavami zaradi vedno večjega pritiska javnosti, da bi prepovedali tradicionalne oblike lova tako na veliko divjad kot tudi na lisice s tropi visokonogih goničev – lisičarjev. Trenutno imajo najmanj te-



Foto: J. Mehle

Vse aktivnosti 51. generalne skupščine CIC so potekale v prelepem okolju in protokolarnih objektih, ki jih je uredil nekdani romunski režim pod vodstvom Nikolaja Ceausescuja.

skupščine niso mogli udeležiti, je nagrado v njihovem imenu prevzel Veljko Varičak, avtorjem pa smo jo slavnostno predali na novinarski konferenci na Lovski zvezi Slovenije.

Letošnjo nagrado CIC za najbolj urejeno lovišče je prejelo madžarsko lovišče Guth, svetovno znano predvsem po najmočnejših rogovjih damjakov.

Sicer pa si lahko vse resolucije, ki jih sprejela letošnja 51. generalna skupščina, ogledate tudi na spletni strani CIC: www.cic-wildlife.org.

Mag. Janko Mehle

Slovesnost lovcev ob vstopu Slovenije v EU

Vstop Slovenije v Evropsko skupnost (EU) pa tudi jubilej, 40-letnica Kluba prijateljev lova - Celovec, stanovskega in strokovnega združenja slovenskih lovcev na avstrijskem Koroškem, sta botrovala skupni čezmejni slovesnosti med Lovsko zvezo Slovenije (LZS), Kärntner Jägerschaft/Lovsko zvezo Koroške (KJ) in Klubom prijateljev lova (KPL), na katero so povabili tudi predstavnike Društva slovenskih lovcev Furlanije - Julijske krajine - Doberdob iz Italije. Kakor smo že pisali, je bil na pobudo KPL, ki je bil tudi glavni organizator prireditve, prireditelj pa je bila KJ, sklep za prireditev soglasno sprejet letos marca na pogovoru med predstavniki LZS, KJ in KPL na gradu Mageregg pri Celovcu (Lovec, št. 5/2004).

Prireditev je bila v soboto, 15. maja 2004, v Kulturnem domu v Pliberku in že njeno dvojezično geslo V skupno lovsko prihodnost/In die gemeinsame jagdliche Zukunft je potrjevalo, da želijo lovci na obeh straneh meje nadaljevati delo, ki so ga v prid skupnih lovskih ciljev in plodnega sožitja opravljali že doslej, in to ne glede na vse meje in razmejitve, ki jih je v čas in ta prostor postavila zgodovina. (Leta 1955 je bila istega dne na Dunaju podpisana Avstrijska državna pogodba, ki s svojim 7. členom zagotavlja pravice koroških in štajerskih Slovencev ter gradiščanskih Hrvatov, Avstriji pa je prinesla dokončno državno suverenost.)

Dvojezičen pozdravni transparent nad vhodom v Kulturni dom ter kratka predstavitev 40-letne-



Častni gostje prireditve (od leve): Rajmund Grilc, predsednik KPL - Celovec Mirko Kumer, Jože Sterle, Bojan Lepičnik, dr. Ferdinand Gorton in Jure Žmauc.

ga delovanja Kluba prijateljev lova - Celovec v predverju doma sta lovce iz Koroške, Slovenije in Furlanije - Julijske krajine prijazno uvedla v slovesnost, ki se je začela z nastopom domačih rogistov Peca in pevskega Zbora Koroške lovske zveze.

Bojan Lepičnik, predsednik Lovske zveze Slovenije, je v svojem govoru posebej poudaril miroljubni, povezovalni in gojitveni vidik sodelovanja lovcev, in to tako v preteklosti kot tudi v novih okoliščinah in pogojih, ki jih ponuja in določa Evropska skupnost, katere članica je od 1. maja 2004 tudi Slovenija. Dejal je, »da divjad ne pozna meja, mejo so ustvarili ljudje v svojih glavah. Lovci na obeh straneh Karavank smo uspeli že v preteklosti to dobro razlikovati in ustvariti dobro sodelovanje na področju gojitve in varstva divjadi. V Evropski uniji bo zato naše sodelovanje še toliko bolj pomembno, saj se naše naloge vse bolj širijo v zaščito naravnih habitatov in le skupno bomo zmogli v celoti uresničiti naše poslanstvo«.

Predsednik LZS se je prisrčno zahvalil Klubu prijateljev lova za njegovo 40-letno sodelovanje, ki je bilo ob vsem trudu za krepitev skupnosti slovenskih lovcev na Koroškem vselej naravnano tudi v sodelovanje in zbliževanje lovcev z obeh strani državne meje.

Koroški deželni lovski mojster, dipl. inž. dr. **Ferdinand**

Gorton, je v imenu Kärntner Jägerschaft/Lovske zveze Koroške in vseh njenih članov izrazil zadovoljstvo nad prireditvijo in poudaril, da so koroški in slovenski lovci s skupnimi čezmejnimi projekti lahko vzor za vso Evropo, kako je treba reševati lovske zadeve. Čezmejno sodelovanje za lovce nikoli ni bilo vprašljivo. To potrjujejo dosednji pristni stiki, ki segajo v začetek 50 let minulega stoletja, in dogovori o skupnih lovskogojitvenih, varstvenih in lovskogospodarskih ukrepih in projektih ob meji. Tem dogovorom sta vezani tudi vodstvi LZS in KJ. Klubu prijateljev lova se je koroški deželni lovski mojster zahvalil za vse, kar je v 40 letih storil v prid lova na dvojezičnem ozemlju Koroške in prek meje ter mu obljubil podporo tudi za naprej.

Gost prireditve v Pliberku je bil tudi **Jure Žmauc**, slovenski generalni konzul v Celovcu, ki je v času svojega delovanja navezal iskrene in prijateljske stike z rojaki na Koroškem, kar seveda velja tudi za zeleno družino. Kratko in jedrnat, in to v obeh deželnih jezikih, je orisal pot Slovenije od osamosvojitve do vstopa v EU. »Ta pot ni bila poslana z rožicami, in v EU ne tečeta mleko in med, a Slovenci so se odločili za to opcijo, ker je EU projekt miru in »zdravilo proti sovražnosti«. Slovenija se ne vrača v Evropo, saj je pravzaprav vedno tam bila. Vrača pa se v

Evropo, ki temelji na miru in toleranci, ne pa na vojnah. Prav lovci so v preteklosti veliko prispevali h krepitvi miroljubnega sodelovanja, zato naj svojo pot gredo naprej, politiki pa se naj od njih učijo«. Posebej se je Žmauc zahvalil Klubu prijateljev lova in njegovemu predsedniku **Mirku Kumru** za vse delovanje.

Daljši in poglobljen pogled na doslej prehojeno potjo sodelovanja med lovci iz Slovenije in Koroške je namenil višji gozdar **Albin Knafl**, ki je kot dolgoletni lovski mojster obmejnega okraja Velikovec in kot član predstva Kärntner Jägerschaft/Lovske zveze Koroške živa priča dogajanja. Izjemen mejnik tega sodelovanja je bilo prvo srečanje predstavnikov lovskih zvez Slovenije in Koroške leta 1952, na katerem so se domenili za odstrel na meji in boj proti garjam. Omenjenemu srečanju so sledila številna druga; vselej so lovci našli skupno govorico, čeprav so bila izhodišča velikokrat diametralno nasprotna. »Nikdar se nismo razšli v jezi in brez dogovora,« je dejal Knafl, in spomnil na osebnosti, kot so **Georg Thurn-Valsassina**, **Bruno Skumavc** (bil je na slovesnosti), dr. **Jože Benigar**, **Gerhard Anderluh**, **Veljko Varičak**, **Dieter Senitz**, **Jože Kuntarič**, **Rade Pehaček** in druge, ki so imele posluh in vizijo za skupno reševanje lovskih vprašanj. Leta 1974 je bila ustanovljena Karavanska gojitvena skupnost za jelenjad, leta

Vse foto: F. Wakounig

1980 je sledila Gojitvena skupnost za gamse, pa Gojitvena skupnost za gozdne kure in snežne zajce. Zavedati se je treba, da so te gojitvene skupnosti zdaj evropsko pomembne in vzor za druge države.

Odkrito in jasno, kot doslej še

Furlaniji - Julijski krajini, ki so združeni v društvu Doberdob. Kumer je Sloveniji zaželel vse najboljše v EU, se zahvalil za številne čestitke in dejal, naj besedam sledijo tudi dejanja. Klub je dokazal svojo resnost in svoje strokovno poslanstvo, ki se bosta

nije. V imenu slovenskih lovcev v Furlaniji - Julijski krajini, s katerimi ima Klub tesne stike, je čestital predsednik **Karlo Furlan**, pozdrave pa je prinesel tudi velikovski okrajni lovski mojster **Franz Koschutnigg**.

Kaj bi bila lovška prireditev brez pesmi in rogistov. Poleg v uvodu omenjenih skupin so slovesnost v Pliberku oplešali še **Domžalski rogisti** pod vodstvom **Gregorja O. Rettingerja**, **Lovski pevski zbor iz Železne Kaple** pod vodstvom **Jozija Starca**, **Lovski oktet LD Prežihovo - Kotlje**, **Prleški rogisti** in na novo ustanovljeni **Zbor Kluba prijateljev lova - Celovec**. Domači lovci so ustrezno okrasili oder, posamezne točke sporeda pa je večje in v obeh deželnih jezikih povezoval tajnik Kluba prijateljev lova **Jurij Mandl**.

Po prireditvi, ki je izvenela s skupnim nastopom rogistov in v duhu prijateljstva, so lovci še dolgo ostali v Kulturnem domu, kajti bilo je treba reči in doreči še marsikatero, navezovali in kovali so se novi stiki, dosednji pa utrjevali. Prireditev je veliko pripomogla, da meje ne bodo več ločevale, ampak se bodo znižale vsaj toliko, da si bomo mogli brez ovir in težav pogledati v oči in si seči v roko. Konec koncev gre za lepšo in boljše lovsko prihodnost.

Franc Wakounig

LD Srndač - Hum ob Sotli (žal že oba pokojna), slavnostno podpisala listino o pobratenju koroških in hrvaških lovcev.

Zadnjo majsko nedeljo so se v mestu miru, Slovenj Gradcu, ponovno srečali dobri lovski prijatelji na slavnostni prireditvi, ki jo je v čast 25-letnice dobrega in uspešnega sodelovanja organizirala LD Slovenj Gradec. Proslave, ki je bila v slovenjgraškem kulturnem domu, so se poleg lovcev iz obeh pobratenih lovskih družin, ki ju vodita starešina **Dušan Leskovec** in predsednik **Vjenceslav Kučič**, udeležili tudi **Bojan Lepičnik**, predsednik LZS, **Mirko Kumer**, predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca, **Tone Navodnik**, podpredsednik Koroške lovske zveze, **Dušan Jukič**, član UO LZS, **Jože Jeromel**, podžupan, in **Jože Vrabčič**, svetnik slovenjgraške občine ter drugi ljubitelji zelene bratovščine.

Na slovesni prireditvi, ki je bila obogatena s pestrim kulturnim programom, v katerem so nastopali pevci **Lovskega okteta LD Prežihovo** in **Rogisti LD Muta**, povezovala ga je prikupna mlada lovka **Janja Razgoršek**, je LZS odlikovala LD (Udru-go) Srndač - Hum ob Sotli z redom za lovske zasluge III. stopnje. Odlikovanje je Venceslavu Kučiču izročil Bojan Lepičnik, ki je med drugim dejal: »... da



Kaj bi bila lovška prireditev brez lovske pesmi in skupin rogistov.

noben zastopnik Kärntner Jägerschaft/Lovske zveze Koroške, je Knafl poudaril, da bi brez Kluba prijateljev lova le težko dosegli takšne uspehe in tako visoko raven sodelovanja. Klub je bil vseh 40 let svojega obstoja steber čezmejnega sodelovanja in iskanja stikov. In vse to v skladu koroških lovcev ter lovske zveze.

Niz govornikov je s svojimi mislimi sklenil **Mirko Kumer**, predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca in hkrati tudi hišni gospodar, saj je predsednik Društva Kulturni dom. Izrekel je svoje veselje in zadovoljstvo, da so tudi lovci s posebno kulturno slovesnostjo obeležili vstop Slovenije v EU. Saj so že v času, ko še nihče ni mislil na širitev EU ali na poglobitev čezmejnega sodelovanja, krepili stike in strokovno izmenjavo. Prav Klub prijateljev lova, ustanovljen pred 40 leti, je bil pionir čezmejnega sodelovanja, saj se je kot stanovsko in strokovno zastopstvo slovenskih lovcev na avstrijskem Koroškem zavedal pomena živih in tvornih stikov z lovci v matični domovini ter konstruktivnega sodelovanja med lovskimi zastopstvi Slovenije in Koroške, ki naj koristi lovcem na obeh straneh meje ne glede na njihovo nacionalno, jezikovno ali siceršno pripadnost. Tem ciljem je Klub zavezan še danes. Klub in njegovi člani so se vselej vključevali v projekte čezmejnega sodelovanja, zato je Klub navezal tudi stike s slovenskimi lovci v

dodatno izražala v skupnem projektu večjezičnega lovskega slovarja - priročnika. Čas je, da dobi klub mesto v predsedstvu Kärntner Jägerschaft/Lovske zveze Koroške. To je bilo najlepše in najprimernejše darilo za njegovo 40-letnico.

Med gosti prireditve so bili tudi visoki predstavniki R Slovenije, koroškega deželnega zbora in številnih občin. Državni sekretar na MKGP, pristojen za lovstvo, **Jože Sterle**, je menil, da so slovenski lovci že pred Slovenijo vstopili v EU, saj so vsekozi imeli in imajo odlične odnose z lovci sosednjih držav, z njimi so podpisali vrsto sporazumov in vsehkozi so izkazovali in dokazovali svojo visoko lovsko strokovnost in etiko. »Če bo imela ljudi skupnega duha, kakor so to lovci, potem bo EU zaživela,« je dejal.

Član koroškega deželnega zbora **Rajmund Grilc** je menil, da je prireditev najbolj avtentična od vseh, ki so se zvrstile ob vstopu Slovenije v EU. Kajti prav lovci so pripravili pot za ta korak.

Pliberški župan **Štefan Visočnik** je izpovedal svoj ponos, da je bila prireditev v Pliberku in se zahvalil predsedniku Kluba prijateljev lova Mirku Kumru, da je prek lova navezoval stike s Slovenijo in tudi tako povečeval ugled občine. Predsednik Koroške lovske zveze **Dušan Leskovec** je Klub odlikoval s plaketo te območne lovske zveze iz Slove-



Dušan Leskovec, prizadevni starešina LD Slovenj Gradec, je v pozdravnem nagovoru v slovenjgraškem kulturnem domu med drugim spregovoril tudi o dobrem prijateljskem sodelovanju z lovci iz Huma ob Sotli.

Srebrni jubilej lovskega sodelovanja

Pred 25 leti sta **Franc Dular**, starešina LD Slovenj Gradec, in **Stjepan Završki**, predsednik

imamo slovenski lovci mnoge dobre prijateljske stike tudi izven Slovenije, je dokaz tudi 25-letnica tesnega sodelovanja med koroškimi in hrvaškimi lovci. V minulih letih vašega sodelovanja se niste srečevali samo na lovih, ampak ste prijateljsko sodelova-

nje plemenitili predvsem na kulturnem in družabnem področju. S tem ste iz leta v leto dokazovali, da lovcev nikoli ni ločevala nobena državna meja in želim si, da nas ne bo nikoli,« je poudaril Lepičnik.

Dušan Leskovec je lovцем iz Huma izročil pisno priznanje, na katerega so člani LD Slovenj Gradec zapisali: »*Narava in divjad sta nas združili, zato naj bo pobratenje primer tovariškega sodelovanja, varovanja narave in gojitve divjadi. Izraža naj se v*

1267. Med mnoga zanimiva srednjeveška pisana oblačila, čarovnike, plesalce srednjeveških plesov, kuharje, tatiče, biriče, klepetulje, dvorne norčke, obrtnike, »bruhalce« ognja, viteze in milostljivo gospodo, so se še kako lepo zlila tudi zelena oblačila slovenskih lovcev. Da je bilo temu res tako, so zabeležile tudi številne kamere in fotoaparati.

Slovenske in hrvaške lovce je pozdravil tudi **Matjaž Zakrajšek**, župan mestne občine Slovenj Gradec. »Čeprav nikoli ni-

ru poudarila tudi Bojan Lepičnik in Dušan Leskovec.

Ob koncu velja zapisati še nekaj podatkov o LD Slovenj Gradec, ki jo uspešno vodi starešina Dušan Leskovec, sicer tudi predsednik Koroške lovske zveze. LD je bila ustanovljena leta 1946. Zdaj je vanjo včlanjenih 77 lovcev in trije pripravniki, ki upravljajo z divjadjo v 4.126 ha obsežnem lovišču. V letu 2004 naj bi po načrtu odstrelili 125 glav srnjadi, 14 gamsov, 10 muflonov in po 2 glavi jelenjadi in divjih prašičev.

Hrvaška lovska družina Srndač - Hum ob Sotli je bila ustanovljena leta 1953. Ima 1.400 ha veliko lovišče, v katerem gospodari 76 lovcev, ki na leto odstrelijo okrog 18 glav srnjadi, 40 zajcev in okrog 200 fazanov, ki jih pred lovom spustijo v lovišče.

Franz Rotar

gozdov. Tudi sam sem sodil med najbolj goreče nasprotnike nekaterih radikalnih ukrepov, zlasti velikega odstrela, kar je pred skoraj 30-timi leti uveljavil pokojni **Anton Simonič**. Takratno odločitev o velikem odstrelu jelenjadi so tudi številni domačini ocenjevali kot usodno za ohranitev jelenjadi sploh. Dandanes je številčnost jelenjadi sicer bistveno manjša, ne le zaradi odstrela, pač pa tudi zaradi ponovne stalnosti volkov na tem območju.

Pregled odstrela jelenjadi za leto 2003, vključno z nekaterimi merljivimi kazalci v okolju, je prepričljiv dokaz o skoraj idealnem uravnovešenem odnosu med jelenjadjo in njenim okoljem. Ob markantnem številu zrelih, več kot 10-letnih jelenov se človeku zazdi, kot da tod živi



Foto: P. Juvan

Na glavnem trgu v Slovenj Gradcu, kjer so organizatorji ponazorili srednjeveški čas, so se sodobni »tlačani« fotografirali z graščakom Matjažem Zanoškajem. Od leve stojijo: Dušan Leskovec, Venceslav Kučič, Bojan Lepičnik, Matjaž Zanoškar, Ivan Draškovič in Mirko Kumer.

najrazličnejših oblikah in s tem prispeva h krepitvi medsebojnega sodelovanja med dvema državama, lovcev in občanov Slovenj Gradca in Huma na Sotli.

Venceslav Kučič, ki je bil s sprejemom in ponovnim srečanjem izredno zadovoljen, je LD Slovenj Gradec izročil plaketo LZ Hrvaške in dejal: »Po 25 letih dobrega sodelovanja lovci ponovno ugotavljamo, da sta bila pobudnika našega pobratenja Franc Dular in Stjepan Završki že takrat trdno prepričana, da bodo narava, divjad in lov, predvsem pa mnoga prijateljska lovska srečanja trajno povezala lovce s te in one strani državne meje. Želimo si, da bo sodelovanje pristno in še trdnije tudi v prihodnje.«

Zadnja sončna in topla majska nedelja pa v Slovenj Gradec ni privabila samo številnih lovcev, ampak tudi mnoge obiskovalce od daleč in blizu, saj je Slovenj Gradec že drugo leto zapored organiziral prireditev, s katero se je za en dan vrnil v srednji vek, v daljše leto 1251, ko je prvič dobil trške pravice, mestne pa leta

sem imel pravega veselja, da bi postal lovec, sem kar velik ljubitelj zelene bratovščine, saj imam nekaj dobrih prijateljev med lovci,« je začel razlagati priljubljeni župan. »Kot župan redno spremljam delo lovskih družin. Kar štiri so iz naše občine. Naša občina jih ves čas moralno in tudi finančno podpira pri njihovem delu in naporih za ohranjanje zdrave, z divjadjo polne narave,« je sklenil slovenjgraški župan.

Lovci so obiskali tudi slovenjgraško Galerijo likovnih umetnosti in si z velikim zanimanjem ogledali razstavo **Valentina Omana** in prisluhnili razlagi **Karla Pečka**, akademskega slikarja, ki je bil z obiskom lovcev izredno zadovoljen.

LD Slovenj Gradec je pri svoji lovski koči nad Selami organizirala družaben zaključek jubilejnega srečanja in že tradicionalno srečanje z zemljiškimi posestniki, s katerimi slovenjgraški lovci dobro sodelujejo. Kako pomembno je tesno sodelovanje z vsemi uporabniki naravnega prostora, sta v pozdravnem nagovo-

Pregled odstrela jelenjadi v Notranjskem LGO za leto 2003

Konec aprila je bila v pristavi gradu Snežnik javna predstavitev odstrela jelenov oz. jelenjadi v letu 2003, tako rekoč letna bilanca dela v enem od največjih in najpomembnejših habitatov jelenjadi v Sloveniji.

V številčno zadovoljivi udeležbi gostov in domačinov je bilo videti tudi tiste, ki že vsa leta neposredno ali posredno spremljajo ukrepe za gojitev jelenjadi ob sočasnem zagotavljanju pogojev za čim naravnejšo obnovo



Kočevska lovska veterana: Lado Švigelj, dolgoletni direktor GL Medved – Kočevje, in nekdanji vodja revirja v GL Snežnik – Kočevska Reka, Ivan Kovačič – Sine, sta bila nad tistim, kar sta videla v pristavi gradu Snežnik, zadovoljna.



Foto: B. Krže

Vodja GL Jelen Snežnik Anton Marinčič (levi) je upravičeno zadovoljen z vrhunskimi gojitvenimi dosežki pri jelenjadi v letu 2003. O tem se je lahko prepričal vsak obiskovalec tega vsakoletnega pregleda jelenjih rogovij, ki je bil organiziran konec aprila in v prvih dneh maja v pristavi gradu Snežnik.



Foto: J. Popež – Diana

drugačna podvrsta jelenjadi kot v drugih območjih Slovenije. Vendar vsi vemo, da je kakovost jelenjadi rezultat dolgoročne politike LG območja z vodilno

lja skromno priporočilo, naj le poskušajo za uho in srce boleče izraze kot sta »izločitev« ali »odvzem« nadomestiti z že dolgo uveljavljenima besedama »odstrel in izgube«.



Foto: B. Krže

Rogovji »dveh zrelih« iz revirja Mašun v rokah poklicnega lovca Zorana Bolčina in njegovega bratranca Gregorja Bolčina, strokovnega delavca LZS.

vlogo GL Jelen - Snežnik in dobre mere značilne notranjske trmoglavosti, ki je prepričala tudi večino lovcev in gozdarjev.

Vsakoletni javni pregled odstrela jelenjadi je nedvomno ena od najbolj pristnih in za motiviranje lovcev odločilnih metod uveljavljanja namenov in nalog LG območja, česar ne morejo nadomestiti zgolj suhoparne besede in številke, analize in fotografije. Avtorjem vsakoletnega zanimivega kataloga pregleda, v katerem ni imen upleniteljev, ve-

Samo želimo si lahko, da bi se v prihodnjih letih v skladu z znanim pregovorom »da zgledi vlečejo«, tak zgled udeležil tudi v drugih predelih Slovenije.

Blaž Krže

Tečaj za pripravnike v ZLD Novo mesto

Zveza lovskih družin Novo mesto vsako leto organizira

tečaj za

lovce – pripravnike v

skladu s *Pravilnikom o lovskem izobraževanju*. Predavajo predavatelji z visoko ravni strokovnega znanja za posamezne vsebinske sklope, ki skušajo svoje znanje na najbolj zanimiv in poučen način ob uporabi najrazličnejših didaktičnih pripomočkov prenesti tudi na tečajnike. Prav v ta namen so se usposabljali tudi predavatelji na najmanj dveh pedagoško-andragoških seminarjih, ki jih zadnjih nekaj let za člane aktiva predavateljev organizira Komisija LZS za izobraževanje. Vsako leto je na območju ZLD Novo mesto dovolj pripravnikov za en razred (kljub opaznemu splošnemu zmanjšanju zanimanja), njihovo število pa se giblje od 15 do 25. V preteklosti je bilo drugače, saj so hkrati potekala predavanja tudi v dveh razredih.

Letos smo organizirali izobraževanje še zadnjič po starem Zakonu o varstvu, lovu in gojitvi divjadi ter upravljanju lovišč. Le želimo si, da bi bilo tako tudi v prihodnje v okviru novega Zakona o divjadi in lovstvu. Imamo namreč pomisleke in slutnje, da bo Zavod za gozdove skušal vključiti svoje predavatelje, čeprav se po preverjenih in zbranih ocenah predavatelji iz predavateljskih aktivov LZS nesporno odlikujejo z visokim lovskim znanjem, ki so si ga nabrali z dolgoletnimi poklicnimi izkušnjami in prakso ter z visokošolsko izobrazbo različnih smeri naravoslovja, tudi gozdarstva, prava in pedagogike (andragogike).

Letos je tečaj obiskovalo 21 pripravnikov naše ZLD Novo mesto in eden iz sosednje ZLD Posavje. Vsi so opravili predpisane izpite v roku, brez ponavljanja in z visoko poprečno oceno



Veselo razpoloženje na zaključni slovesnosti.



Najuspešnejši pripravnik z mentorjem in tovariši.

4, kar je odraz resnosti, znanja in tudi rednega obiskovanja tečaja. Ob koncu predavanja so tečajniki obiskali Gojitveno lovišče LZS Žitna gora, ki je bilo poleg GL Ljubljanski vrh ustanovljeno prav v izobraževalne namene. Velika škoda je, da bodo ta lovišča

prešla v druge upravljalvske roke. Prav zato bo treba iskati ustrezno sodelovanje z ZGS, da nam bo tudi v prihodnje omogočil ogled sodobnih lovskih biotehničnih ter drugih objektov, s katerimi se je LZS dolga leta uspešno vključevala v mnoge znanstveno-razis-

skovalne (domače in tudi mednarodne) projekte. Le-te so si pripravniki in lovci dopolnilnih programov izobraževanja v lovstvu (lovski čuvaji in lovski tehniki/mojstri) vsako leto lahko sproti ogledovali in spoznavali na več strokovnih ekskurzijah v obeh manjših loviščih s posebnim namenom, ki ju je upravljala LZS.

Zaključek tečaja so vsi tečajniki počastili v slavnostnih lovskih uniformah, s čimer so jasno izkazali svojo pripadnost slovenski lovski organizaciji. Prav zaradi občutnih stroškov, ki jih imajo pripravniki z nabavo lovske opreme, bi bilo dobro na najvišjem nivoju razmisliti, da bi se izobraževanje v prihodnje financiralo iz proračuna, iz skupno zbranih sredstev vseh lovcev ZLD ali LZS.

*Stane Gabrijel,
strokovni tajnik ZLD Novo mesto*

minarju za lovske mentorje, ki je bil konec novembra leta 2003 v Dravogradu. LD Dravograd je na seminar prijavila nekaj mlajših lovcev, bodočih mentorjev, ki imajo že nekajletne lovske izkušnje in že opravljajo funkcijo vodij lovskih okolišev. Ker radi povemo, »da na mladih svet stoji«, ravno tu vidimo možnost večjega napredka pri zagotavljanju lastnega strokovnega kadra, in sicer ne samo na področju izobraževanja lovskih pripravnikov, temveč tudi na področju prevzemanja drugih vodstvenih funkcij v LD. Pohvale vredna je ugotovitev, da zdaj naša LD premore 13 lovskih mentorjev, kar je ob vzgoji in izobraževanju šestih (6) lovskih pripravnikov komaj še zadostno število. Ker bo v letos aprila KLZ organizirala še dodatni seminar za lovske mentorje, smo se v organih družine odločili, da tokrat prijavimo na seminar ustrezno število starejših članov v prepričanju, da bo pri vzgoji lovskih pripravnikov odigrala ključno vlogo kombinacija modrosti in mladosti.

Treba je poudariti, da je bil prvi seminar zelo dobro pripravljen, in sicer tako po strokovni strani kot po privlačnosti predavanja predavatelja, ki je s strogo rabo lovskega izrazoslovja tako pritegnil slušatelje, da je bil za slehernega udeleženca takšen

Projekt Life Co-op za alpsko metapopulacijo rjavega medveda

Life Cooperation je finančni instrument Evropske unije, ki Lomogoča pridobitev denarnih sredstev za projekt, v katerem sodelujejo vsaj tri države. Pogoj je, da v njih potekajo Life projekti s sorodno temo. Pobudnik takega projekta je Naravni park Adamello Brenta (Italija) v sodelovanju s partnerji iz Slovenije (Zavod za gozdove Slovenije) in Avstrije (WWF Avstrija) ter Univerzo v Udinah. V vseh treh državah omenjene organizacije (razen Univerze v Udinah) vodijo projekte o rjavem medvedu. Projekt sodelovanja med omenjenimi državami je decembra 2003 odobrila Evropska komisija.

Temeljna ideja Life Co-Op projekta je **osnovanje alpske metapopulacije* rjavega medveda**. Projekt bo na podlagi analize prostora določenih predelov Italije, Avstrije in Slovenije skušal odgovoriti na vprašanje, ali je mogoče povezati dinarsko-vzhodno alpsko populacijo na območju Slovenije in Hrvaške tudi z manjšimi populacijami v Italiji in Avstriji. Le prosto prehajanje medvedov bi namreč zagotovilo dolgoročno preživetje manjših populacij v Italiji in Avstriji ter s tem poselitev medvedovih nekdanjih zgodovinskih življenjskih prostorov.

Navedena informacija je povzeta po prvi številki **Novic o medvedu**, ki so začele izhajati v okviru projekta **Life III – Natura »Ohranitev velikih zveri v Sloveniji« Faza I – Rjavi medved** (več o projektu in medvedu najdete na spletnih straneh projekta: <http://www.gov.si/zgs/medved/>), pri katerem, kot smo že poročali v Lovcu, sodeluje tudi Lovska zveza Slovenije.

Novice so brezplačne in se nanje lahko naročite po telefonu (01) 23 91 438 ali po elektronski pošti: rjavi.medved@zgs.gov.si. V tej številki boste lahko med drugimi informacijami prebrali tudi zanimiva prispevka:

Slovenski potepuški medved začel novo generacijo medvedov v Avstriji in

Spremljanje medvedov na stalnih števnihih mestih, kjer je opisana nova predlagana metoda vzpostavitve mreže stalnih mest za preštevane medvedov trikrat na leto.

* Različno oddaljene in fizično ločene populacije bi se s prehajanjem osebkov med seboj lahko povezale.

Uredništvo

Lovsko izobražen mentor - porok za praktično znanje pripravnika

Da bi preprečili slabosti pri naših vsakdanjih opravilih in v lovišču, se je treba neprestano izobraževati. Tudi v **LD Dravograd** smo se odločili, da se



Mlajši dravograjski lovci mentorji; vsi z več kakor 8-letnim lovskim stažem.

dosledno prilagodimo novemu *Pravilniku o izobraževanju v lovskih družinah*. Prilagajati se moramo zahtevam sedanjega časa in predvsem mlajšim lovcem omogočiti več vseobsegajočega, tako teoretičnega kot tudi praktičnega lovskega znanja.

Prav to je ponudila **Koroška lovski zveza** našim mlajšim lovcem na izobraževalnem se-

način izobraževanja ne le vreden dogodek, temveč tudi nadvse prijeten. Vsa zahvala velja predavatelju **Jožetu Samcu** iz predavateljskega aktiva KLZ. Samo lovsko izobraženo članstvo je zagotovilo, da se bodo ohranile vrednote slovenskega lovstva tudi v prihodnje, ne glede na globalizacijske, evropske in druge povezave.

D. Kudrnovsky

Dravograjška okrogla miza dosegla svoj namen

Okrogla miza, ki jo je v sklopu praznovanja Slovenije ob vstopu v EU pripravila **LD Dravograd**, je dosegla osnovni namen: ljudi spodbuditi k razmišljanju o varstvu narave, sonaravnem bivanju ljudi in živali ter ohranjanju življenja v naravi.

Okrogla miza je bila organizirana 5. maja 2004 ob 19. uri v dvorani gasilskega doma v Dravogradu, udeležili pa so se je tudi predsednik LZS **Bojan Lepičnik**, podžupan Občine Dravograd **Alfonz Naberžnik**, predstavnik Koroške LZ **Dušan Leskovec**, predstavnik ZGS Območne enote Slovenj Gradec **Tone Pridigar**, predstavnik KGZ - Enota Dravograd, **Miroslav Lužnik** in voditelj omizja, starešina LD Dravograd. Dobra udeležba je bila dokaz, da si ljudje želijo tovrstnih odprtih pogovorov. V uvodu je bila nakazana rdeča nit pogovora, to je **Varovanje narave in gojitev divjadi na podlagi trajnostnih načel ob upoštevanju določil novega Zakona o Divjadi in Lovstvu**.

Prvi je bil k razpravi pozvan predsednik LZS, ki je zelo nazorno in temeljito predstavil dogajanja na vseh področjih lovskega delovanja, vključno s predstavitev novega lovskega zakona, ki je prinesel nemalo novosti, a vendar ne takšnih, ki ne bi tudi drugih uporabnikov prostora vzpodbujale k ohranitvi in trajnostnim zagotovilom varovanja narave in divjadi.

Podžupan je na izziv povezovalca predstavil obveznosti lokalne skupnosti, ki jih ima ta že sedaj na podlagi veljavne zakonodaje, kako varovati naravo in preiščeno posegati v prostor in kako z občinskimi odloki zagotoviti več reda na tem področju, predvsem glede uporabe hrupnih in zelo motečih motornih vozil v naravnem okolju (motorji za motokros, motorji brez dušnikov, motorne sani, vse se uporabljajo brez nadzora, nastajanje črnih odlagališč odpadkov, odsluženih avtomobilskih gum in razne druge navlake v gozdovih itn.) Slišati je bilo zagotovilo, da se na tem področju zadeve počasi premikajo na bolje in da bo v prihodnje še tesneje vzpostavljeno sodelovanje komunalne inšpekcije z lovsko organizacijo.

Predsednik koroške območne

zveze je pojasnil, kaj novi lovski zakon prinaša na področju organiziranosti lovske organizacije. Seveda so nekatere bistvene novosti, je med drugim poudaril, vendar reorganizacija sama ne bi smela posebej načeti naše sedanje organiziranosti. Zato upa, da se bomo lovci v najkrajšem mogočem času dogovorili, kakšno organiziranost si želimo in ki bo ob tem upoštevala tudi nova zakonska določila.

Voditelj omizja je še posebej poudaril tradicionalno dobre odnose z gozdarji, ki si jih želijo ohraniti tudi v naprej, kajti sodelovanje med lovci in gozdarji ni le zaželeno, temveč postaja nujnost. S takim uvodom se je strinjal tudi predstavnik ZGS - Enota Slovenj Gradec in ponudil iskreno sodelovanje na vseh področjih. Jasno je opredelil funkcijo ZGS na podlagi novega zakona in ne nazadnje izrekel skupno definicijo, ki nas vse zavezuje ohraniti pestrost prostoživeč

no. Lastniki si želijo samo, je poudaril predstavnik, da bi bili upoštevani kot lastniki, predvsem v primeru gradnje lovsko-gospodarskih objektov, za pomoč pri lovu in krmljenju divjadi (preže, krmišča) ali pa v primeru čezmerne škode od divjadi. Škodo je treba skupaj korektno oceniti in jo po dogovoru povrniti. Posebej je še poudaril, da ni lovec, je pa velik prijatelj lovcev; če ima le čas, zelo rad z družino obišče katero od lovskih koč v svoji bližini.

Drugi del omizja je ponudil vse vrste mogočih vprašanj prisotnih udeležencev na obravnavano tematiko. Vprašanj je bilo veliko in postavljena so bila v pomenu, da smo vsi uporabniki prostora, od lastnikov do pohodnikov in upravljavcev, enako odgovorni za vsa dogajanja in posege v živo naravo, še posebno v tista okolja, kjer ima prostoživeča divjad svoj naravni prostor, kjer biva, se skriva in kjer se raz-

Okrogla miza, ki je trajala debelo uro in pol, je bila osnovni pokazatelj, kako odprto se je treba pogovarjati o vsebinah, ki zanimajo tudi nelovce, in katerih sklepna ugotovitev je bila, da je bila prostoživeča divjad na Zemlji dosti prej kot človek. Zato je naša dolžnost, da živalim ohranjamo čim bolj naravne in velike habitate za njeno normalno razmnoževanje in razvoj.

D. Kudrnovsky

Kras - flora in favna

Poučen dokumentarec o živalstvu, rastlinstvu in ljudeh na Krasu

Predstavniki **Društva slovenskih lovcev Furlanije - Julijske krajine - Doberdob** iz Italije so na novinarski konferenci, ki je bila 26. 5. 2004 v Domu Brišički v Brišičkih, javnosti prvič predvajali in predstavili dokumentarni film (49-minutno kaseto) **Kras - flora in favna**, ki na poljuden način v sliki in besedi predstavlja značilnosti in življenje na Krasu. Ideja za nastanek tega dokumentarca je lani vzniknila prav med člani omenjenega zamejskega slovenskega lovskega društva, ki tesno sodeluje tudi s šolami in vrtci na tržaškem Krasu. Zavedajo se namreč, da je skrb za vzgojo mladih in spoštovanje do narave jamstvo, da bomo edinstveno naravno okolje in značilne naravne habitate mnogih živali in rastlin - in seveda tudi ljudi - le tako lahko ohranili tudi za naše zanamce.

Ker je bil projekt strokovno in finančno zelo zahteven, so njegovi snovalci k realizaciji povabili tudi mnoge druge sodelavce. Zagotovo dokumentarca ne bi bilo, so povedali člani društva, če ne bi že dolgo sodelovali s prof. **Pinom Rudežem**, nekdanjim ravnateljem tamkajšnje višje srednje šole in navdušenim amaterskim naravoslovnim snemalcem, ki je v zadnjem desetletju s kamero posnel izjemne prizore iz narave. Pino je sicer že znan po nekaj krajših filmih, ki so bili tudi že nagrajeni (npr. Ptičji kljuni). Člani Društva SL FJK - Doberdob so s temi filmi zadnjih nekaj let že predavali otrokom po šolah in vrtcih svojega širšega okraja. Tako je nastala ideja, ki pa je bila zahtevna tako po strokovni strani kakor tudi po finančni. Pokroviteljstvo so prevzeli Zadržna kraška banka z



Predsednika LZS in vodstvo dravograjške LD sta sprejela županja in podžupan Občine Dravograd.

divjadi vseh vrst na podlagi trajnostnega in strokovnega gospodarjenja.

Nagovor predstavnika lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov je bil značilen primer mišljenja poštenega slovenskega kmeta, ki zna živeti in doživljati živo naravo ter razmišljati s pošteno kmečko logiko. Zavedajo se, kakšni bi bili travniki in gozdovi brez divjadi, brez ptic, brez prečudovitih naravnih zvokov in oglašanj divjadi. In prav v tem je osnovna definicija sonaravnega bivanja ljudi in prostoživečih živali, ne glede na lastništvo posesti, za kar velja zasluga predvsem lovcem, je bilo ugotovlje-

množuje. Veliko vprašanj je bilo glede obor za damjake in o samem gospodarjenju v njih, kot tudi vedno izpostavljeno vprašanje, da je novi zakon preveč zaobšel lastnike kmetijskih zemljišč in gozdov in da je kot tak na neki način diskriminatoren do njih ter da se v praksi lahko zgodi, da bi postal konflikt.

Na vsa vprašanja so konkretno odgovorili gostje omizja. Lepičnik je strokovno, prepričljivo in argumentirano odgovoril na še tako zahtevna vprašanja, in svoje misli dokazoval z opisi primerov in organiziranosti lovstva pa tudi lastniških odnosov v sosednjih državah.



Opčin (katere direktor **Klavdij Brajnik** je na predstavitvi daroval društvu tudi DVD videoprojektor), Zveza kulturnih društev in Sklad prireditve Dnevi kmetijstva, ribištva, lovstva in gozdarstva.

Na predstavitvi, ki jo je povezoval **Stanko Budin**, so o projektu spregovorili: predsednik DSL FJK - Doberdob **Karlo Furlan**, urednik in idejni vodja **Erik Husu**. Pozdravne besede so dogodku namenili zgoniški župan **Mirko Sardoč** in repenjski župan **Aleksij Križman**, Klavdij Brajnik, v imenu LZS pa je za projekt čestital direktor LZS mag. **Janko Mehle**.

Podrobneje je projekt predstavil Erik Husu, ki je bil izbran za nosilca projekta. Med drugim je povedal, da »je bil prvi operativni sestanek oktobra lani v prostorih podjetja Videoest, kjer so z režiserjem in montažerjem **Žarkom Šucem** in snemalcem Pinom Rudežem ter naravoslovcem **Aljošo Gabrovcem** razdelili posamezne naloge. Začetno delo je pestilo pomanjkanje sredstev, pri katerem pa sta jim pomagali Občini Zgonik in Repentabor, pa tudi Odbor dnevnov kmetijstva, ribištva in gozdarstva ter Zveza slovenskih kulturnih društev. Ne smem pozabiti omeniti tudi drugih sodelavcev, ki so nam poma-

gali pri realizaciji končnega izdelka. To so bili: **Aleksander Sardoč, Alenka Bullo, Bruno Beltramini, Carlo Moser, Giuliano Calzi, Jan Daneu, Janko Kovačič, Jasna Simoneta, Kajetan Kravos, Lučka Susič, Marko Kravos, Maurizio Repetto, Nadja Debenjak, Paolo Babici, Paolo Forti, Stanko Budin in Vanessa Dare**. Pomembno vlogo je odigrala tudi Lovska zveza Slovenije, ki nam je ponudila pomoč odg. urednika glasila Lovca, **Borisa Leskovića**, ki je kot strokovni sodelavec pri tem projektu opravil strokovno revizijo slovenskega besedila. Zaradi zanimanja in navdušenja smo pripravili tudi različico kasete v italijanskem jeziku,« je še povedal Husu.

Krstne predstavitve dokumentarne kasete, ki prikazuje življenje na Krasu od pomladi, poletja, jeseni in zime, so se udeležili tudi mnogi ravnatelji slovenskih šol iz zamejstva, ki so po predstavi izrazili izjemno zadovoljstvo in se zahvalili za bogato vsebino in poslanstvo filma, saj bodo z njegovo pomočjo odslej otrokom lahko lažje in celoviteje predstavljali bogastvo in izjemno enkratnost kraškega sveta. Po drugi strani pa lahko ugotovimo, da je takšen odziv javnosti tudi izjemno moralno plačilo in na-

grada vsem snovalcem projekta za trdo enoletno delo. »Ob tem dogodku je treba članom Društva slovenskih lovcev iz italijanskega zamejstva le iskreno čestitati k delovnemu uspehu in jih je vredno pri tem v posnemati,« je k uspehu ob krstni predstavitvi čestital prav tako povabljeni **Mirko Kumer**, predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca. S sodelavci iz avstrijskega zamejskega slovenskega lovskega kluba se je z veseljem udeležil slavnostne premierne projekcije, ki se je končala z značilno kraško zakusko.

Boris Lesković

igrati dve obvezni skladbi, ki ju je določila Mednarodna rogistična zveza, ter eno po lastni izbiri. Šest sodnikov je ocenjevalo praktično vse: zunanjo podobo skupine (naša posebna oblačila), prihod na tekmovalni prostor, razpored in držo rogov ter izvajanje skladb, pri čemer so bili ocenjevalci še posebno pozorni na dinamiko, medsebojno usklajenost in ritem igranja. Sodnike ter številne gledalce smo presenetili z glasnostjo in taktčnostjo igranja, saj nas je v primerjavi z drugimi skupinami rogistov, kjer igra tudi po 20 fantov in deklet, prav malo.

Po končanem tekmovanju je



Foto: K. Konič

Štajerski rogisti trobijo na ES rogove.

Štajerski rogisti osvojili znak »zlati rog«

Letos je bilo mednarodno tekmovanje rogistov 15. maja 2004 v avstrijskem Waidhofnu ob reki Ybbs. Tekmovanja se je udeležilo 85 ekip, mi smo se tovrstne preizkušnje udeležili četrtič.

Tekmovanje je potekalo v 3 kategorijah glede na tip rogov. **Štajerski rogisti** smo kot predstavniki Slovenije, ki je med prvimi postala nova pridružena članica Evropske skupnosti, tekmovali v kategoriji »ES«, v katero spadajo naši rogovi.

V tej kategoriji je poleg nas, kot edinih predstavnikov Slovenije, tekmovalo še 26 skupin iz Avstrije, Nemčije in Nizozemske. Iz Slovenije so v kategoriji »B« tekmovali še **Idrijski rogisti**.

Tekmovalci smo morali od-

bila slavnostna razglasitev rezultatov. Tokrat smo osvojili 13. mesto in poseben znak »zlati rog«, ki se podeljuje glede na zbrano število kakovostnih točk.

Tekmovanje je bilo za vse nas zanimiva izkušnja ter potrditev, da je naš trud na lovsko-kulturnem področju igranja poplačan. Hkrati je za nas to tudi dobra motivacija za naprej in trdno smo odločeni, da bomo tudi v prihodnje iz svojih rogov izvajali vsečne in nepozabne glasove.

K. K., A. S.

OPRAVIČILO

Na osnovi umaknjene kazenske ovadbe se javno opravičujem lovskemu tovarišu **Marjanu Jarcu** iz LD Paloma - Sladki Vrh za žaljive besede, ki sem mu jih izrekel 20. 12. 2003 v lovskem domu omenjene LD.

Janko Lorber



Foto: B. Lesković

*Poučno kaseto so javnosti predstavili funkcionarji Društva slovenskih lovcev Furlanije - Julijske krajine - Doberdob (od leve): **Karlo Furlan, Stanko Budin in Erik Husu**.*



Franc Vrstovšek je letos 11. 2. 2004 v krogu svoje družine in lovskih prijateljev praznoval 80. rojstni dan. Rojen je bil leta 1924 v Dednji vasi pri Pišecah. Otroštvo in mladostna leta je preživel med trdim delom na majhni kmetiji na predgorju Orlice, ki je komaj preživljala družino. S prihodom vojne in nemškega okupatorja v naše kraje se je Francu sicer mirno in ustaljeno življenje obrnilo na glavo. Z družino vred je bil izseljen v Nemčijo. Klic svobode in domotožje po domačiji na Veselem Vrhu pa sta bila premočna, tako da je Franc kmalu uspel pobegniti in se vrniti domov. Ker so ga Nemci iskali, je našel stik z narodnoosvobodilnim gibanjem in odšel v partizane, v Kozjanski odred. Po vojni je nekaj mesecev delal pri Narodni milici, nato se je vrnil na domačo kmetijo, se poročil in ustvaril družino ter zgradil lepo in urejeno domačijo. Zaradi let, preživetih v gozdovih, v tesnem stiku in soodvisnosti z naravo, je takoj po vojni prišel v vrste LD Pišce. Je odličen lovec in je v lovcu vzgojil tudi svojega sina Francja mlajšega. Vrstovškova domačija v Rapovcah že desetletja na stečaj odpira vrata svojega doma lovcem naše LD. Ni ga lovca, ki bi od Francove hiše šel ježen in lačen. Franc je nekaj desetletij vodil tudi lovski sektor Ra-

povce, za njim pa ga je prevzel njegov sin. V lovski družini je bil od 1970 do 1986 član Upravnega in od 1986 do 1992 Nadzornega odbora. Je nosilec številnih družinskih priznanj, pa tudi znaka LZS za lovske zasluge in reda III. stopnje. Franc je odličen pevec in ne manjka lovske družbe, v kateri ne bi zazvenel njegov globoki bas. Veseljak po naravi, še vedno poln šal in domislje, iskrivega duha in odličnega spomina je naš Franc. Pa kakšen strelec! Še vedno padajo »cenarji«! Zato pa: Še na mnoga, mnoga, zdrava in srečna leta ti kličemo tvoji lovski tovariši, Franc!

LD Pišce – S. P.



Lovski tovariš, politik, revolucionar, borec NOB, ljubitelj narave, **Jožef Muc**, član LD Bukovje - Otiški Vrh, je 31. 3. letos praznoval svoj življenjski jubilej, 80. letnico rojstva, za kar mu člani LD Bukovje iskreno čestitamo.

Jožef se je rodil v Primosteku pri Metliki kot prvi sin leta 1924 v številni kmečki družini. Osnovno šolo je obiskoval v Podzemlju pri Metliki, potem pa je moral delati doma na kmetiji.

Med drugo svetovno vojno so Jožefa v začetku poletja 1942 aretirali in odpeljali v zapor v Črnomelj, od tam pa v taborišče na otok Rab, tedaj

znanem po imenu Otok smrti. Po kapitulaciji Italije, leta 1943, se je Jožef aktivno vključil v NOB; razporejen je bil v XIV. divizijo, pozneje pa v XV. udarno brigado. Konec decembra 1943 so ga poslali v oficirsko šolo glavnega štaba NOV in PO Slovenije. Po končani šoli je delal kot obveščevalni oficir v Belokranjskem in Kočevskem odredu in na OBV točki II. glavnega štaba Slovenije. Po vojni je deloval še pri II. diviziji KNOJ-a v Sloveniji, Kosmetu, Djakovici in na območju Nikšića. Po demobilizaciji leta 1947 se je zaposlil na Republiškem sekretariatu za NZ Slovenije. Po opravljenem študiju višje pravne šole MNZ v Beogradu je bil leta 1961 sporazumno premeščen na delovno mesto Zvezne carinske uprave Beograd. Leta 1965 je prevzel delovno mesto upravnika Carinarnice Dravograd, kjer je delal vse do upokojitve.

Jožef je poleg službe opravljal razne funkcije v občini in republiški skupščini. Za svoje delo je prejel vrsto priznanj, pohval, nagrad in odlikovanj, še posebno ponosen je na red dela s srebrnim vencem in red dela z zlatim vencem.

Kot ljubitelj narave se je rad družil s planinci, lovci, spoznaval je lepote narave, zato ni naključje, da se je vključil tudi v zeleno bratovščino in leta 1954 postal član LD Kupšinci pri Murski Soboti, kjer je leta 1956 opravil lovski izpit. V LD Kupšinci je bil član do leta 1965, kjer je bil dva mandata starešina.

Ko se je leta 1965 preselil v Dravograd, se je včlanil v LD Dravograd. Leta 1976 je prevzel funkcijo starešine in jo opravljal do leta 1979. Hkrati s to funkcijo je od l. 1976 do 1980 opravljal še funkcijo predsednika LGB Dravograd ter obenem še funkcijo delegata pri ZLD Maribor. V letu 1978 je končal šolo za lovskega tehnika.

Leta 1980 se je včlanil v LD Bukovje - Otiški Vrh, kjer je član še sedaj. V letih 1983 in 1984 je bil predsednik NO, nato član NO in od leta 2001 do danes zopet predsednik NO; en mandat je bil tudi predsednik DR LD.

Jože je precej časa namenil nara-vi, gojitvi divjadi, izdelavi lovskih naprav v lovišču, sodeloval je tudi pri gradnji novega lovskega doma, predvsem pa je iskren in pošten lovski tovariš.

Za ves njegov trud, delo in prizadevnost je v svoji lovski karieri dobil kar nekaj priznanj in odlikovanj. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje, prejel je priznanje LD Dravograd in LD Bukovje.

Jože, lovci LD Bukovje ti še enkrat iskreno čestitamo ob 80-letnici. Privoščimo ti še mnogo zdravih in krepkih korakov po stečinah našega lovišča in si želimo, da bi se še naprej srečevali na skupnih lovih in na naših prireditvah.

LD Bukovje – R. K.

V JULIJU IN AVGUSTU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Jernej Cimbias, LD Stahovica
Ivan Pfeifer, LD Boštanj

85-letnico

Drago Anderlon, LD Podčetrtek
Avgust Apšner, LD Slovenj Gradec
Viktor Brodnjak, LD Markovci
Danilo Eržen, LD Porezen, Cerkno
Stanko Kolbezen, LD Borovnica
Franc Komidar, LD Lož, Stari trg
Ivan Kukovič, LD Senovo
Albin Kuret, LD Koper
Stanislav Ličer, LD Trebuša
Stefan Novak, LD Libelice
Ferdinand Vode, LD Komenda

80-letnico

Augst Avberšek, LD Dobrna
Ivo Bajželj, LD Jošt, Kranj
Jože Blažič, LD Javornik
Jaka Denac, LD Taborska jama
Ferdinand Fink, LD Mala gora
Ivan Gantar, LD Rovte
Jože Germek, LD Škofljica
Maks Holcman, LD Vurmat
Rajko Jelenko, LD Jamnica
Janez Jureš, LD Križevci
Stefan Kociper, LD Ivanjkovci
Franc Končan, LD Domžale
Ivan Korošec, LD Bled
Karel Krajnc, LD Zabukovje
Ivan Lovšin, LD Dolenja vas
Anton Mlekuz, LD Log pod Mangartom
Igor Pfajfar, LD Logatec
Jože Počkar, LD Timav, Vreme
Janez Plohl, LD Markovci
Karel Rogan, LD Domžale
Janko Simoneta, DSL FJK - Doberdob

Janez Tomažič, LD Trbovlje
Marjan Trtnik, LD Storžič, Kranj
Ivan Varšek, LD Raka
Jože Versolato, LD Prestranek
Jože Vrtič, LD Boris Kidrič
Jakob Zamernik, LD Luče ob Savinji
Milan Ždrnja, LD Jezero, Komen
Izidor Žonta, LD Hubelj

75-letnico

Milan Baša, LD Prem
Emil Benčič, LD Videž, Kozina
Ignac Berložnik, LD Slovenj Gradec
Alojz Bohm, LD Dobova
Savo Bratuž, LD Videž, Kozina
Hinko Cukjati, LD Sabotin
Jože Črtalič, LD Kostanjevica
Jože Erzetič, LD Dekani
Vlado Ferenc, LD Križevci
Franc Florjan, LD Tabor v Savinjski dolini
Janez Gaber, LD Škofja Loka
Aldo Gregorčič, LD Koper
Alojz Grubelnik, LD Janžev Vrh
Emerik Hanc, LD Rakičan
Anton Henigman, LD Ribnica
Viktor Hrovatin, LD Vipava
Dušan Hus, LD Tabor v Savinjski dolini
Peter Jugovic, LD Jezersko
Franc Justin, LD Gorenja vas
Janez Karner, LD Trojane, Ožbolt
Franc Korošec, LD Cajnarje
Janko Kos, LD Artiče
Slavko Kovač, LD Kajuh, Šmartno
Bernard Kunej, LD Oplotnica
Filip Lampe, LD Javornik
Vinko Lapanja, LD Sorško polje
Stefan Lebar, LD Petišovci
Janez Lenart, LD Mlinše
Andrej Lovišček, LD Kanal
Miroslav Mahnič, LD Žabnik, Obrov
Ignac Merkač, LD Golavabuka

Ivan Mikl, LD Videm ob Ščavnici
Vinko Miklavžina, LD Škale
Vililabd Miklar, LD Koprivna, Topla
Franc Možina, LD Grosuplje
Alojz Pacek, LD Veliki Podlog
Mirko Papler, LD Dobrča
Dominik Pestotnik, LD Sela pri Kamniku
Zdenko Petrič, LD Novo mesto
Janez Picek, LD Ribnica
Fedja Presel, LD Kojnik, Podgorje
Tone Pšeničny, LD Pugled
Stane Rukše, LD Mala Gora
Aldo Svetličič, LD Jelenk
Mirko Špilman, LD Remšnik
Peter Štular, LD Sorško polje
Ignac Tomažič, LD Trbovlje
Anton Tomšič, LD Kočevje
Milan Tomšič, DSL FJK-Doberdob
Ignac Velikonja, LD Trnovski gozd
Franc Vodenik, LD Polšnik
Ciril Zakotnik, LD Križna gora
Jože Zgonc, LD Šentrupert
Milan Zupančič, LD Dobrnič

70-letnico

Anton Ambrožič, LD Remšnik
Franc Begusch, KPL Celovec
Angel Belingar, LD Gorica
Stane Blatnik, LD Polzela
Jože Bračič, LD Laporje
Anton Brmež, LD Destnik
Božidar Burazer, LD Črnomelj
Jože Cigan, LD Petišovci
Jože Demšar, LD Železniki
Mirko Ekart, LD Slovenj Gradec
Vasilij Fluher, LD Ruše
Marta Gajšek, LD Polhov Gradec
Vinko Gobec, LD Kamnik
Ludvik Grden, LD Velika Loka
Bruno Grogl, LD Vličina
Marjan Habič, LD Čepovan
Armando Hrvatini, LD Šmarje pri Kopru
Ivan Imperl, LD Zabukovje

Viktor Janc, LD Dobrča
Renato Kocjančič, LD Rižana
Viktor Kostevc, LD Pišce
Janko Kopše, LD Žetale
Albin Ličer, LD Tolmin
Ivan Mavrič, LD Kanal
Albin Medja, LD Podbrdo
Franc Meglič, LD Stol, Žirovnica
Anton Mihelič, LD Kozlek
Ivan Mihelič, LD Janžev Vrh
Vladimir Moljk, LD Banja Loka
Ivan Mravljak, LD Orlica, Vuhred
Remigio Olenik, LD Koper
Janez Pekar, LD Muta
Jože Petrovič, LD Sovodenj
Dominik Pflaum, LD Plešivica, Žužemberk
Justin Podoreh, LD Podbrdo
Emil Pucer, LD Šmarje pri Kopru
Marcel Ražman, LD Istra, Gračišče
Ivan Rebula, DSL FJK - Doberdob
Janez Rojko, LD Trnovska vas
Jože Rojko, LD Cankova
Vinko Rus, LD Dolenja vas
Jože Svetina, LD Velunja, Šoštanj
Aleksander Šabec, LD Hrenovice
Maks Šarman, LD Kamnica
Janez Šetina, LD Medvode
Oskar Šrol, LD Rečica pri Laškem
Ludvik Špes, LD Vojnik
Karl Toplak, LD Sveti Jurij
Stojan Valentinčič, LD Anhovo
Jože Vester, LD Begunjska
Jožef Vogrin, LD Negova
Jožef Vodopivec, LD Fajti Hrib
Janez Vrbinc, LD Gorenja vas
Franc Vrhovec, LD Dobrova
Zmago Žele, LD Prestranek

Vsem jubilarantom iskrene čestitke!

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznamih!

Dan jelenjadi na avstrijskem Koroškem

V prelepem okolju gradu Maggaregg (Celovec) je 29. 5. 2004 v organizaciji Koroške lovske zveze – Kärntner Jägerschaft in Odbora za jelenjad že 23. potekal *Dan jelenjadi*. Prvi del prireditve je bil na prostem, kjer je vse prisotne najprej pozdravil deželni lovski mojster dr. **F. Gorton**. Glavno besedo pa je imel predsedujoči odbora za jelenjad **V. Neuper**, ki je predstavil rezultate gospodarjenja z jelenjadjo na Koroškem v minulem letu. Odstrel je bil razmeroma velik, vendar na Koroškem ostaja zmanjšanje številčnosti jelenjadi ena glavnih nalog usklajevanja med gozdarstvom in lovstvom. Tako naj bi številčnost jelenjadi v prihodnjih nekaj letih zmanjšali za 30 %. Drugi glavni problem pa ostaja neprimerna starostna struktura odstrela, saj je delež uplenjenih jelenov v srednjem starostnem razredu še vedno prevelik, čeprav se stanje v zadnjih letih nekoliko izboljšuje. Izjemi sta gojitveni območji (Hegering), kjer je gospodarjenje z jelenjadjo uspešnejše, če lahko sodimo po deležu odraslih, zrelih jelenov. Sočasno so bili v grajskem parku razstavljeni vsi letos najdeni pari odpadlih vej rogovja jelenov po posameznih okrajih. Predstavljenih je bilo razmeroma zelo malo odpadlih vej rogovja zrelih jelenov, vmes pa je bilo videti nekaj tudi zelo zanimivih. Od skupno 953.000 ha, kolikor znaša površina Koroške, jih približno 42 % uvrščajo v osrednje in 34 % v robno območje jelenjadi.

Posebno težo letošnji prireditvi je dala prisotnost znanega nemškega strokovnjaka prof. dr. **Helmuta Wölfla**, ki smo ga imeli možnost spoznati tudi v Sloveniji pred nekaj leti. Prof. Wölfl je imel v predavalnici Koroške lovske zveze predavanje o jelenjadi, predvsem z vidika upoštevanja njenih ekoloških in bioloških značilnosti. Raziskave in poznavanje ekologije ter biologije posameznih živalskih vrst v zadnjih desetletjih hitro napredujejo, zato so številne trditve, ki so nam jih posredovali naši stari očetje glede gospodarjenja z divjadjo, zdaj že preživle ali pa so vsaj dopolnjene. V svojem predavanju je Wölfl poseben poudarek namenil pomenu zrelih živali v populacijah divjih živali, še posebno pri vrstah, za katere so



Foto: J. Mehle

Večji del prireditve je potekal v parku gradu Maggaregg, ki ga je koroška vlada že pred leti odstopila v brezplačno uporabo Koroški lovski zvezi.

značilni hierarhični socialni odnosi, kamor uvrščamo tudi jelenjad. Pri gospodarjenju z jelenjadjo naj bi bilo najpomembnejše vodilo, da je treba zagotoviti zadosten delež zrelih osebkov obeh spolov, torej jelenov in košut, ki naj bi v razred starih vstopili šele v 12. ali 13. letu svojega življenja. To praktično pomeni, da je treba **pretežen del odstrela jelenjadi obeh spolov doseči v prvem starostnem razredu do starosti 4 let**, kjer je tudi kakovost, če jo sodimo po razvitosti rogovja, manj pomembna. Še posebno pri enoletnih jelenih naj bi bilo popolnoma vseeno, kako razvito rogovje imajo. Nasploh je vrednotenje na podlagi razvitosti rogovja izrazito človekova lastnost; kaj je, evolucijsko gledano, uspešnejše za jelenjad kot vrsto, pa ne vemo. Dejstvo je, da se je jelenjad uspešno obdržala in razvijala skozi stoletja brez človekovega usmerjanja glede na zunanje znake razvitosti rogovja. Potem ko v prvem starostnem razredu mladih opravimo potreben odstrel, moramo **srednji starostni razred pustiti praktično popolnoma pri miru** do prehoda v razred starih. Tudi ledniški deseterak ali osmerak pri starosti 12 ali 13 let ima praviloma močno rogovje. Z zrelostjo jelenov in košut pa je povezano še nekaj drugih pojavov v populaciji. **Razvoj spol-**

nih celic je pri odraslih živalih zgodnejši kot pri mladih, kar omogoča, da so košute oplojene že pri prvi ovulaciji. To pomeni, da so naslednjo pomlad teleta zgodaj poležena in imajo dovolj časa za telesni razvoj do njihove prve zime. V primeru, da košuta ni oplojena pri prvi ovulaciji, se naslednje jajčece ponovno sprostí vsakih 18 dni, vse do uspešne oploditve, kar lahko traja tudi daleč v november, če v okolju ni dovolj zrelih jelenov. **Pozna oploditev pa pomeni tudi pozno poleganje in posledično slabšo telesno razvitost telet.** Ker ima določena populacija jelenjadi velik življenjski prostor, v katerem med letom zadovoljuje svoje življenjske potrebe, je ponavadi nujno usklajeno gospodarjenje več upravljavcev lovišč. Ravno glede tega pa nastajajo težave zlasti pri neuspešnem omejevanju lova srednje stare jelenjadi. Kot vemo, se **posamezne socialne skupine jelenjadi v določenem delu leta zadržujejo na določenih območjih.** Tako so lovišča, kjer v času, ko je lov dovoljen, npr. ni zrelih jelenov. Potreben bi bil dogovor, da se odstrel takih jelenov s strani tistega, ki mu je odstrel dovoljen, lahko opravi tudi v drugem lovišču, kjer so tedaj pač primerni jeleni.

Drugo pomembno vprašanje je **vprašanje lova z vidika vzne-**

mirjanja in tudi glede na kakovost okolja. Velikopovršinski, primerno organizirani skupni lovi na jelenjad, z uporabo primeren pasem lovskih psov, kjer se navadno doseže številčno razmeroma visok odstrel zlasti netrofejne jelenjadi in mladih jelenov, je za populacijo jelenjadi bistveno manj stresen in manj vznemirja okolje kot pa vsakodnevni lov na zalaz ali na čakanje. Še posebno v kakovostno slabšem okolju z manjšim deležem pašnih površin je vsakodnevno čakanje ob takih površinah zelo škodljivo in prispeva k povečevanju škod tako v gozdu kot na kmetijskih površinah. Problemi so seveda večplastni: na eni strani zaraščanje pašnih površin in zmanjševanje prehranske osnove za jelenjad, na drugi strani pa napake gozdarstva iz preteklosti. Velikokrat so na rastišča mešanih gozdov vnašali in pospeševali smrekove monokulture, ki so prehransko zelo revne, so pa sicer ugodne zaradi skrivališč in so energetske varčnejše (nižja snežna odeja in zato manjša poraba energije živali). **Pri takih velikopovršinskih skupnih lovih**, ki jih priporoča prof. Wölfl in ki naj bi potekali na površini 500–1.000 ha, naj bi kot gonjači sodelovali v pogonu samo vodniki lovskih psov (torej čim manj ljudi), uporabljali pa naj bi predvsem šarivce, brak-jazbečarje in

druge nizkonoge goniče (tudi jamarje). Jelenjad je namreč na tak način lova razvojno prilagojena, saj tako lovijo tudi volkovi, ki so bili v preteklosti glavni plenilci jelenjadi. Za uspešen skupni lov prof. Wölfl šteje lov, kjer uplenijo približno 30 % v pogonu videne jelenjadi. **Kategorije, ki jih je treba na takih lovih varovati, so:** vodeče košute,



Nekaj primerov zanimivejših odpadlih jelenjih vej rogovja, ki so bile predstavljene na prireditvi Dan jelenjadi v sosednji Avstriji.

srednje stari in stari jeleni. Z večine za odstrel načrtovane jelenjadi na nekaj skupnih lovih tudi dosežemo, da jelenjad ostaja dnevna divjad, saj je ne preganjamo z nenehnim zalazom ali čakanjem zvečer in zjutraj. To se ugodno odraža tudi z vidika škod. Na mir v lovišču enako negativno vpliva tudi podaljševanje lovnih dob na jelenjad, kar še posebno v zimskem času ni dopustno. Wölfl je ob tej priložnosti na kratko obravnaval tudi **srnjad, za katero kot za teritorialno vrsto veljajo popolnoma drugačne zakonitosti in značilnosti.** Uspešno gospodarjenje s srnjadjo je mogoče že na majhnih površinah, intenzivnost go-

spodarjenja pa je prav tako lahko zelo različna.

Predavanje je bilo izjemno zanimivo, program prireditve pa so popestrili tudi lovski rogisti s svojim nastopom.

Mag. Janko Mehle

Ali bo Trnovski gozd postal zgolj odlagališče tuje navlake?

Ena največjih vrednot, ki jo starejše generacije lahko zapustimo mlajšim, je ljubezen do narave. Pomembno je, da mlade naučimo spoštovati naravo, jo varovati in ohranjati čim bolj neokrnjeno.

Prvi moji spomini iz otroštva so povezani prav z naravo. Z očetom gozdarjem sem mnoge dneve preživel v gozdu. Učil me je spoznavati naravo ... Kot prvi pesnik Župančič:

»Tvoja roka, moj otec, ... mi je zavese prirode odstirala; ti si me sprovajal v les, razkladal skrivnosti glasov in družine dreves; in vedela sva, kje kosi mladijo, kje drozdi, kod divji mož hodi, kje vile se skrivajo v gozdi.«

Meni je moj oče v našem gozdu lahko povedal in pokazal še mnogo več: mnoge redke in nekatere celo samo tod rastoče rastline: kranjski jeglič, idrijski jeglič, smrdljivi brin, sibirski brin, celo vrsto sviščev, planiko, hladnikijo – ki jo na vsem svetu najdemo le pri nas. Pokazal mi je lahko planinskega orla, ki gnezdi na Čavnu ter v Govcih; velikega petelina; več vrst sov – tudi uralsko sovo ali kozačo; in mnogotero drugo divjad ...

Življenje nas, prebivalcev Trnovske planote, je že od nekdaj tesno povezano z gozdom. Kaj bi mi brez Golakov, Kozje stene, Smrekove drage, Zelenege roba in Govcev, brez Male in Velike Lazne, Smrečja, Krnice, Kuclja in Čavna! Kaj bi brez številnih brezimnih globač in vrhov, poraščenih s stoinstotisoči dreves! To so pljuča gosto poseljenih in industrijskih dolin, ki obdajajo Planoto. Že sto in več let se ob vrhove Trnovske planote zadevajo nizki frontni oblaki, ki iz industrijsko preobremenjene severne Italije s seboj prinašajo prah in žveplo. Milijoni in milijoni listov ter iglic prestrežajo industrijsko nesnago in čistijo zrak. Fina gozdna prst,

prepletena z življenjem, čisti in preceja strupeno vodo, da kristalna in hladna v nešteti izvirih priteče iz vznožja Planote.

Naši predniki so znali živeti z naravo, predvsem z gozdom, saj je bil zanje poglavitni vir preživetja. Gozd so razumno izkoriščali mnogi rodovi, vse do današnjih dni.

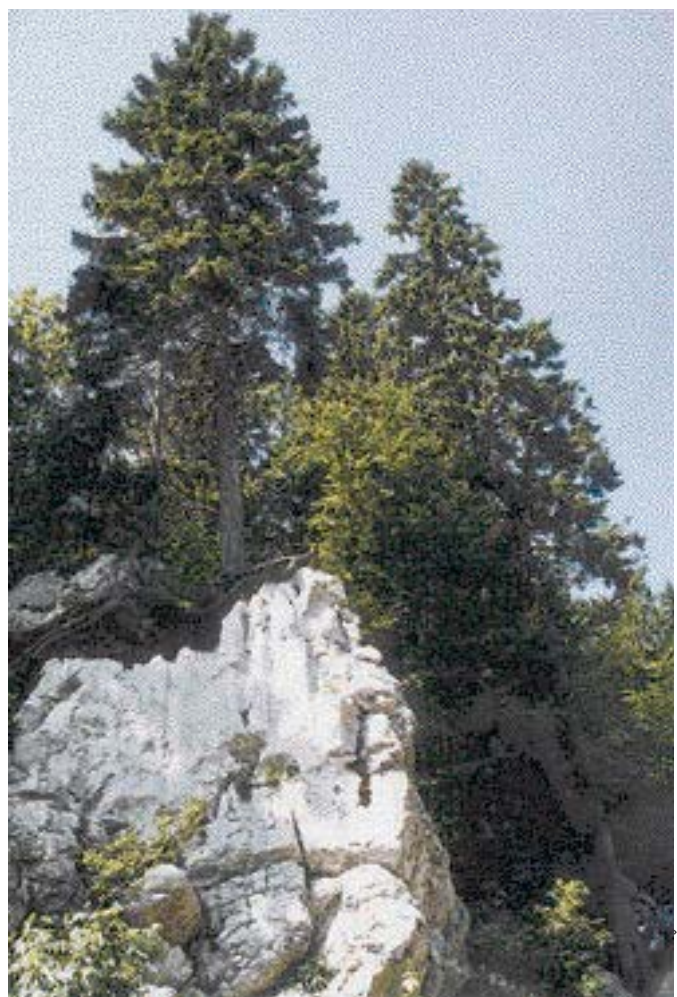
Danes pa ... Ko se spomnim Gregorčičeve pesmi Soči, me obidejo zle slutnje ... Nad našim gozdom so se začeli zbirati še bolj črni oblaki od tistih, ki s sabo prinašajo industrijske strupe. **Oblegati so ga začele horde motoriziranih, do narave brezčutnih ljudi, predvsem tujcev – sosednjih Italijanov.** Ni je še tako skrite gozdne ceste, da je ne bi našli; ni je še tako plahe tišine, da je s svojim glasnim govorjenjem in kričanjem ne bi razbili. Če zaradi zapornic ne morejo naprej z avtomobili, gredo pa s terenskimi motornimi kolesi, z gorskimi kolesi, celo z motornimi sanmi pozimi ali pa peš. Za njimi ostajajo kupi nesnage, poškodovano in potrgano rastje, iz-

ropani gozdni plodovi, splašena divjad. Ob poletnih nedeljah se tihemu popotniku zdi, kot bi bil na kakem sejmu v Italiji.

In kaj šele bo, ko bomo (smo) tudi Slovenci v Evropski skupnosti! Dobili bodo še večjo moč. Že doslej so se obnašali, kot bi bilo vse njihovo!

Poleti sem sedel pred gozdarsko hišo na Mali Lazni, v srcu Trnovskega gozda. Srh me je spreletel, ko sem pri sosednji mizi zaslišal pogovor v italijanščini – trojica se je pogovarjala, da je bil ta gozd včasih njihov in da je čas, da si ga vzamejo nazaj. Pred očmi so se mi zvrstila pripovedovanja o dogajanju v obeh svetovnih vojnah, ko so naši stari očetje in očetje branili prav ta gozd in ga ubranili prav pred Italijani. Ali nam bodo zdaj vzeli zlepa, kar nam niso mogli zgrda?

In spomnil sem se še enega dogodka ... Bilo je lani na veliki šmaren na Lokvah, v vasi blizu Trnovega. Sedeli smo pod košato lipo, pri obedu, in kramljali. Bili smo praznično razpoloženi.



Iz Trnovskega gozda, ki je bil doslej ponos gozdarjev, lovcev in prebivalcev. Bati se je, da bo postal odlagališče tuje navlake ...

Foto: U. Černigoi

Po cesti iz smeri Nove Gorice je pripeljalo pet avtomobilov z italijanskimi registrskimi tablicami. Vozila so se ustavila na stranski makadamski cesti, blizu nas. Iz njih je poskakalo kakih petnajst glasnih Italijanov. Zganjali so tak hrup, kot bi jih bilo petdeset. Iz prtljažnikov so jemali mizice, stole, sončnike in drugo navlako ter vse skupaj začeli nositi v senco dreves tik pod nami. Gospodinja, pri kateri smo bili na kosilu, jim je želela vljudno pojasniti, da je ta svet zasebna lastnina in ne javni prostor za piknik. Zanj se skoraj niso zmenili, moški srednjih let pa jo je začel v italijanščini celo zmerjati. Obnemeli smo. Gospodinja, ki italijanščino dobro obvlada, mu je začela v enaki meri vračati. V njenih očeh sem zaznal jezo in srd, česar pri njej nisem bil vaje. V njej so se zbudili spomini iz otroštva, ko so jo v tem tujem jeziku poniževali ...

Pomislil sem: Tudi to bo davek, ki ga bomo Slovenci plačevali tujcem za vstop v EU! In najbolj ga bomo občutili prav Primorci in Korošci, saj se tujci naši zemlji še zdaleč niso odpovedali. Ali bomo imeli toliko poguma in ponosa, da bomo to, kar so nam s krvjo ohranili naši predniki, zmogli obvarovati?

Preprosta Lokvarka mi je na lanski veliki šmaren pokazala, da se ne smemo pustiti poniževati. Tujcu moramo odločno povedati: To je naše!

Igor Polanc
LD Trnovski gozd

Zdraviliški in lovni turizem na Dobrni

Ob sotočju hudourniške Dobrne in Topličice je dolgo nastajalo naselje Dobrna. Od kod ime za kraj? Še vedno je živo ljudsko izročilo, da je dolino pokrivalo jezero, okrog njega pa so rasli bogati gozdovi plemenitega hrasta doba (*Quercus robur*), po katerem naj bi kraj dobil ime.

Ko je voda odtekla, se je iz močvirja na severozahodnem delu doline ob hladnih jutrih vedno kadilo. Po močvirju so radi rili divji prašiči. Pravijo, da prav njim velja zasluga za odkritje termalne vode in nastanek zdaj evropsko in svetovno znanih toplic. Nad dolino so krožili krokarji. Nič čudnega, če je na grbu



Po končanem uspešnem lovu na srnjaka v lovišču LD Dobrna.

Dobrne iz leta 1567 upodobljen ta ponosni črni ptič.

S termalnim vrelcem je povezana vsa zgodovina Dobrne. Najstarejši pisni viri segajo v 12. stoletje. Posest Dobrne je prehajala iz rok v roke. Ime *toplica* srečamo prvič leta 1403. Takrat sta jih odkrila Sigmund in Andrej Dobrnska, kar naj bi bil tudi uradni začetek delovanja toplice Dobrna. Lani so toplice slavile 600-letni jubilej.

Sledili so jim: rodovine Gačnik - Schlangenberg, Brandenau, Dienersberg in Hoyos. Večina od njih je poleg lastništva nad zemljo pridobila tudi pravico do lova v bogatih loviščih okoliških gradov. Kje so časi hrupnih večerij po bolj ali manj uspešnih lovih na okoliških gradovih: Ramšperk, Schlangenberg in Lemberg. Še vedno so v rabi imena za nekatera stojišča v lovišču: Grafenstant (grofovo stojišče), kjer je padlo tudi več 10 zajcev na enem stojišču.

Tako je bilo vse do cesarice Marije Trezijske, ki je spremenila vse lovske predpise (po vsej državi). S patentom iz leta 1750 je uveljavila vladarski regal in določila, da je treba v prihodnje

dajati vsa lovišča velikega in malega lova v zakup. Lovna pravica ni bila več vezana na zemljiško lastnino. Velja omeniti, da je bila lovozakupnica v letih 1919 do 1945 lastnica hotela Triglav na Dobrni gospa **Walburga Rožanec**, lovski čuvaj pa **Alojz Pan**. Njen sin **Karl** je bil med člani ustanovljene Lovske družine Dobrna leta 1946.

Dandanes LD Dobrna gos-

podari s 4600 ha lovišča. Nekaj lovišča se razteza tudi na območje sosednjih občin: Velenje in Vojnik. Lovska družina je že slavila 50-letni jubilej.

Manji gostje oddih na Dobrni izrabijo za lov v loviščih naše LD. V strugi Dobrnice je še vedno najti potočno postrv. LD ima v zakupu tudi dva od treh ribnikov, kjer je mogoč ribolov. Niso redki primeri, ko se za dopust na Dobrni odločijo cele družine, glava družine pa je navadno lovec. Medtem ko on kar nekaj ur preživi z našimi člani v lovišču, pa so drugi družinski člani deležni storitev, ki jih ponujajo Terme Dobrna. Slikovita okolica nudi možnost sprehodov v vse smeri. Radi se podajo do lovske kočice nad Dobrno, kjer se lahko pomerijo v streljanju na umetne golobe in v drugih strelskih veščinah. Poleg strelske prireditve, ki jo vsako leto organiziramo pri lovski koči, pa člani lovci sodelujejo tudi na vseh večjih prireditvah v kraju, ki popestrijo turistični utrip Dobrne.

Anton Mogu

Čekani merjasca z Madžarske - novi svetovni rekorderji CIC

Na povabilo Ministrstva za varstvo narave in lovstvo ter Madžarske lovske zveze je mednarodna komisija CIC Razstave in trofeje pooblastila posebno komisijo ocenjevalcev CIC, da je 13. marca 2004 izmerila in ocenila predvidene najmočnejše merjasce čekane na svetu. Merjasca s takšnimi čekani je 4. novembra 2003 v madžarskem gozdu Bu-



Mednarodna komisija pri meritvah najmočnejših merjaščevih čekanov (*Sus scrofa*) na svetu. Od leve: I. Lovrić, V. Varičak, L. Szidnai, N. Ninov in G. Bolčina.

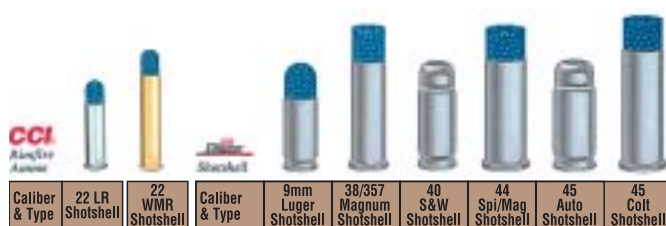
Foto: Arhiv CIC

dakezsi uplenil španski lovski gost **Javier Botin**. Komisija jim je prisodila **162,85** točke CIC.

Prejšnji najmočnejši merjašči čekani so od leta 1996 uplenjenega bolgarskega merjasca, ki so bili ocenjeni s **158,20** točke CIC. Drugi prejšnji najmočnejši čekani po vrsti pa so od merjasca, ki je bil uplenjen leta 1930 na Poljskem in so ocenjeni s **151,00** točkami CIC. Omenimo naj še, da doslej le 10 merjaščjih čekanov (trofej) dosega 150 točk CIC.

Ob tej priložnosti je komisija ocenila tudi tri močna damječja rogovja. Mednarodno komisijo CIC so sestavljali: **Michel Nolens** (Belgija) kot predsednik, člani pa so bili **Veljko Varičak** (Slovenija), **Nino Ninov** (Bolgarija), **Ivica Lovrić** (Hrvaška), **Gregor Bolčina** (Slovenija), **Gabor Bognar** (Madžarska) in **Laslo Szidnai** (Madžarska).

B. L.



Šibreni naboji za kratkocevno orožje

plazilce, nezavarovane ptice in nekatere manjše zveri. Ob tem velja pripomniti, da je treba upoštevati veljavno zakonodajo in da pri nas nobene živalske vrste ne imenujemo zgolj »škodljivci«.

V praksi strelivo poimenujejo tudi »snake shooter« (strelec kač). Pri nas so kače zavarovane, zato naši kupci, kljub proizvajalčevim navodilom, streliva ne bodo uporabljali za take namene. Strelivo na splošno nima kakšne posebne praktične lovske vredno-

Strelivo je na voljo v kalibrih 9 mm Luger, .38 Spec. (.357 Mag), 40 S&W, .44 Spl./Mag., .45 ACP, .45 Colt, ter v .22 l.r. ter .22 WMR. Tulci nabojev (razen v kalibru .22 WMR) so iz aluminija in jih ni mogoče ponovno napolniti. Šibre so ujeve v plastičnih kapsulah, ki se pri izstrelitvi razletijo. Roj šiber se je pri strelu iz 11,5-cm pištolske cevi dokaj hitro raztegnil ter na pet metrov oddaljeni tarči zarisal sled v premeru 50 cm. Če upoštevamo, da ima 9-mm Luger naboj v kapsuli približno 230 šiber, premera 1,5 mm, ugotovimo, da je razdalja petih metrov do cilja že prek meje uporabnosti tega naboja. Drugi naboji s centralnim vžigom imajo šibre premera 2,0 mm, naboj z robnim vžigom

čilo o pazljivem ravnanju z njimi in o uporabi zaščitnih očal nika kor ne bo odveč.

Mitja Rebec

Spoznali smo užitke ob poslušanju divjega petelina

Na povabilo lovskih prijateljev iz **LD Dravograd**, da lahko pridemo poslušat svatovsko petje divjega petelina, smo se v njihovo lovišče odpravili trije Meniševci, ki smo bili v stiku z lovci omenjene LD že od lani.

Domenili smo se za 8. in 9. maj, da se dobimo pri njihovi lovski koči na Košenjaku (1.200 m). Bili smo prijetno presenečeni, saj so nas pričakali s tovariško dobrodoščilo.

Po seznaitvi so nas pogostili in nam povedali marsikatero zanimivost o divjem petelinu. Ker je bilo napovedano slabo vreme, so nam omenili, da bomo morda doživeli tudi snežene plohe, kar se je pozneje tudi uresničilo. Od



Šibrene naboje za strele na cilje na kratki razdalji lahko uporabljamo tako za pištole kot za revolverje.

Šibreno strelivo celo za pištole in revolverje

Ameriško podjetje **CCI/SPEER**, ki je del korporacije **Alliant Techsystems**, v svojem prodajnem programu ponuja šibreno strelivo tudi za pištole in revolverje, in sicer v osmih različnih kalibrih.

Naboji so namenjeni za strele iz neposredne bližine, kjer bi bila uporaba krogelnega streliva nevarna zaradi odboja izstrelka.

Proizvajalec ga priporoča za zatiranje škodljivcev na kratkih razdaljah, t. j. ne več kot na nekaj metrov. Pojem »škodljivcev« se v tem primeru nanaša predvsem na neželene glodavce, nevarne

sti, zato ga bomo obravnavali zgolj kot zanimivost. Uporabnik bi sicer z njim v jeseni lahko uplenil kakšnega polha, vendar bi s tem nepopravljivo poškodoval polhov kožuh in telo. Verjetneje je, da bodo med našimi lovci posamezni naboji obogatili razne zasebne zbirke nabojev.

Imel sem priložnost testirati nekaj tovrstnih nabojev različnih kalibrov. Uporabil sem jih v revolverjih in pištolah. Orožje je delovalo brez težav. Tudi pri pištolah ni bilo zastojev. Tek zaklepa ter polnjenje cevi je potekalo brez zapletov. Proizvajalec navaja, da strelivo ni primerno za cevi s kompenzatorji odsuna ter za polavtomatske pištole in revolverje, ki delujejo na načelu odvoda smodniških plinov.



Skupinski posnetek ob našem prihodu na Košenjak pred lovskim bivačkom Piramida, kjer smo prenočili, naslednje jutro pa so nas gostitelji odpeljali poslušat divjega petelina.

pa sta polnjena z 1,3 mm šibrami. Največje hitrosti (merjeno na ustju 11,5 cm cevi) dosega 4,15-gramski šibreni izstrelki v kalibru 9 mm Luger, in sicer kar zavidljivih 442 m/s, sledijo 6,8-gramski izstrelki kalibra .40 S&W s hitrostjo 381 m/s, v drugih kalibrih se hitrosti izstrelkov gibljejo od 290 m/s (.22 l.r.) do .335 (45 ACP).

Morebitnim uporabnikom sporočam, da imajo opisani šibreni izstrelki na kratki razdalji kar precejšnjo energijo in da so zato lahko zelo nevarni. Zato priporo-

lovske koče na Košenjaku so nas v njihov lovski bivač Piramida, ki je zgrajen 1400 m visoko, pospremili Branko, Matjaž in Franček.

V popoldanskem času nas je že dosegla snežna ploha, ki pa na našo srečo ni bila predolga in tudi snega ni zapadlo veliko. Tako smo lahko že pred mrakom krenili s svojimi vodniki na v naprej določena mesta, kjer naj bi imeli največ možnosti za poslušanje petja divjega petelina. Veseli smo, da je narava nam, Notranjcem, v naslednjih dveh

dneh to tudi vsem omogočila. Doživeli in tudi videli smo petelina.

Ob jedači in seveda dobri kapljici smo v Piramidi zelo poglobili razne lovske doživljaje in naše lovske tovarištvo. Pridružil se nam je tudi stari »petelinar« Dolfe s svojimi doživljaji. Noč je postajala vse bolj vedra, jasna. Napovedali so, da če bo zjutraj slana, bo malo manj možnosti za poslušanje, saj po njihovih izkušnjah v takšnem vremenu petelinom »zamrznejo« kljuni. Tako pravijo, ker petelin ne poje rad, če je slana.

Naš pogovor se je zavlekel do 2. ure zjutraj. Ob 4. uri je bila že budnica za naslednje poslušanje in opazovanje. Po krajšem obotavljanju smo se odpravili na mesta, kjer naj bi imeli petlini svoje svatbene plesne. Kar preveč smo verjeli domačinom, da nam je mati narava s slano po vsej verjetnosti res onemogočila nadaljnja doživetja in srečanja z divjim petelinom od blizu. Vendar smo jih vseeno slišali in videli! Za piko na i smo videli celo ruševca ali »malega petelina«, kot domačini pravijo ruševcu.

Za nas je bil obisk v lovišču naših lovske tovarištev na Korškem svojevrsten doživljaj, saj smo vse, čeprav že stari lovci, doživeli in slišali prvič. Zato se zdaj nič več ne čudimo, da je bilo petje te ptice in lov na divjega petelina ter razne zgodbe o tem čudovitem ptiču tolikokrat opisano v več slovenskih literarnih delih. Vsakemu, ki se mu ponuja podobna priložnost bliže spoznati tega lepega ptiča in njegovo petje, bi svetoval, naj jo le izkoristi! Izplača se!

Članom LD Dravograd velja zahvala, da so nas tako prijazno in tovariško sprejeli medse in nam pokazali tudi drugače strani »lova«, ki imajo zagotovo večjo vrednost kot nekdanji lov na tega ptiča v ožjem pomenu besede.

Pavel Nared

Mednarodno tekmovanje rogistov na Češkem

Približevali smo se nemško-češki meji. Na nemški strani je pripekalo sonce in prijetno gredo. Nad obzorjem pred nami, kamor smo bili namenjeni, so se zbirali temni oblaki. Nad dolinami med hribi, poraslimi z gozdovi, se je dvigala meglica.

Policač Čeh, ki nas je spuščal čez mejo, je smeje dejal, da smo imeli srečo, ker je pred desetimi minutami na češki strani divjalo hudo neurje, ki je nasulo za deset centimetrov toče.

Po nekaj sto metrih vožnje je pod kolesi zahreščalo. Gume so zarezale globoko sled. Gozdnata tla ob cesti je na debelo prekrivala bela zrnata odeja. Po jarkih se je valila rjava blatna voda in odnašala vse, kar je našla na svoji poti: listje, veje, smeti, ki jih odlagajo v gozdu tako, kot žal, tudi pri nas.

Je to slabo znamenje za naš nastop? Verjetno ne. Bili smo pripravljeni. Nad nami res ni več bedela stroga skrbna roka pokojnega glasbenega učitelja **Grleca**, ki je v našem igranju že med vajo zaznal vsak napačen ton in ga odpravil, smo pa pridno vadili pod taktirko novega operativnega vodje **Zdeneka Bilyja**.

Namestili smo se v lovske gradci, ki je bil zgrajen leta 1876 v švicarskem slogu. Stoji ob jezercu sredi nepreglednih gozdov, na obrobju zdravilišča Kynzvar, ki je osem kilometrov oddaljeno od veliko bolj znane zdravilišča Marianske lazne. Sobe so bile čiste, urejene, ogrevane, uslužbenci pa razen češčine niso obvladali nobenega drugega jezika. Prevajal nam je



Foto: L. Števanec

Prekumurski in Šentjernejski lovski rogisti pred gradom Kynzvar

Zdenek, ki je po narodnosti Čeh in v Sloveniji živi že trideset let.

Tekmovanje se je začelo drugi dan, 24. aprila, ob 10. uri pred obnovljenim gradom Kynzvar; obnovili so ga s sredstvi EU. Dolga stoletja je služil kot letna rezidenca številnim avstro-ogrskim oblastnikom, največ omenjajo kanclerja **Metternicha**. Na gradu so bila diplomatska srečanja, zbirale in zadrževale so se znane osebnosti iz javnega življenja, med njimi tudi **J. W. Gothe**. V gradu je neprecenljivo bogata zbirka redkih knjig, kovancev, odlikovanj, orožja, slik, skulptur, steklenih in porcelanskih kolekcij ter pohištva. Grad

stoji sredi naravnega parka ob jezeru, obdajajo ga obsežni gozdovi. (Po Češki smo se vozili mimo številnih močvirij in jezerc, na katerih se je pozibavalo nešteto vodnih ptic, predvsem različnih vrst rac.)

Dan je bil hladen. Pihal je strupen, ledeno mrzel veter, ki je komisiji odnašal papirje. Komisija je drgetala pod majavo streho šotora in se grela s pitjem čaja. Po uvodnih govorih so se tekmovalci razšli po dvorišču, prezebali in čakali na svoj nastop. Vmes je občasno rosilo. Tekmovanje je trajalo od 10. do 16. ure. Zakaj ga niso prenesli v eno od dvoran v gradu, ne vem. Zaradi gledalcev prav gotovo ne, ker jih ni bilo ravno veliko.

Nastopili so rogisti iz **Česke, Slovaške, Poljske, Nemčije in Slovenije**. Avstrijcev, ki so bili tudi prijavljeni, ni bilo. Iz Slovenije so prišli **Prekumurski rogisti** in skupina **rogistov iz Šentjerneja**.*

Tekmovalce so razdelili v dve skupini, v kategoriji B in Es, glede na instrumentalno zasedbo. V kategoriji B je bilo 24 skupin, v Es pa 6. Prekumurski rogisti so nastopili v kategoriji B. Njihova instrumentalna zasedba je s t. i. »Furstpless« in »Perforce« rogovi. V isti skupini so nastopali tudi rogisti iz Šentjerneja.

Tekmovalce so skupine in posamezniki.

Tekmovanje je potekalo po čeških pravilih, ki se razlikuje od meril v nemško govorečih dež-

* Šentjernejski rogisti so bili ustanovljeni pred tremi leti. Vodita jih **Goran Kranjc**, kot umetniški vodja, in **Marko Rešetič**, predsednik. Sestavljajo jih prizadevni posamezniki: **Rok Kranjc**, **Tomislav Baburič**, **Drago Kranjc**, **Filip Mikuš** in **Tomaž Prašnikar**. Lani so na mednarodnem tekmovanju v Avstriji osvojili **zlati rog** in tudi letos z mednarodnega tekmovanja na Češkem niso odšli praznih rok.

VI. evropsko prvenstvo v privabljanju jelena - oponašanju jelenovega ruka na Madžarskem

Madžarska lovska zveza in njihova državna lovska zbornica sta organizatorja letošnjega **VI. evropskega prvenstva** v klicanju jelena oz. v lovski večini oponašanja jelenovega rukanja.

Prireditve bo **28. 8. 2004 ob 15. uri** pred gradom v mestu **Keszthely ob Blatnem jezeru** in bo potekala v sklopu madžarskih **Državnih lovske dni**.

Na tekmovanje so prireditelji povabili tekmovalce iz **Bolgarije, Nemčije, Hrvaške, Avstrije, Poljske, Romunije, Srbije in Črne gore, Slovaške, Češke, Ukrajine**. Tudi Slovenija ima možnost in pravico nastopiti z enim tekmovalcem, zaželeno pa je, da se prvenstva udeleži tudi čim več gledalcev!

Ker LZS še nima podatkov o primernih kandidatih iz naših lovske vrst, ki bi zastopali našo lovske organizacijo, prosimo vse lovce, naj prek vaše območne lovske zveze do **23. 7. 2004** sporočijo na naš e-mail naslov lzs@lovska-zveza.si imena tistih lovcev, ki to večino dobro obvladajo in bi se po našem mnenju lahko pomerili z že uveljavljenimi in večkrat nagrajenimi tekmovalci. Če bo še dovolj časa, bomo pred tekmovanjem v grajskem parku Bistra pripravili tudi izbirni nastop desetih potencialnih kandidatov. Zmagovalec bo odšel na stroške LZS in prireditelja na tekmovanje na Madžarsko, kjer bo v tej večini sploh prvič nastopil tudi slovenski lovec iz naših jelenjih lovišč. Vaša **priporočila** z obvezno poprejšnjo privolitvijo kandidata pričakujemo samo prek vaše območne lovske zveze.

Strokovna služba LZS

STROKOVNI ZBORNIK LIVING WITH BEARS NAGRAJEN V BUKAREŠTI

*Prestizna nagrada CIC PRIX TECHNIQUE
delu slovenskih avtorjev*

(Ljubljana, 18. maj 2004) – Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) je na svoji 51. redni letni Generalni skupščini, ki je bila od 27. 4. do 1. 5. 2004 v Bukarešti (Romunija), med drugim podelil tudi strokovno nagrado za knjižno delo – *CIC PRIX TECHNIQUE*. Letošnjo literarno nagrado je prejelo delo *Living with bears - Živeti z medvedi*, dveh slovenskih avtorjev in urednikov **Borisa Kryštufka** in **Božidarja Flajšmana** ter že pokojnega angleškega avtorja **Huwa I. Griffithsa**. Prestižno priznanje je na novinarski konferenci v imenu slovenske nacionalne delegacije CIC avtorjem in urednikom slovesno izročil direktor Lovske zveze Slovenije mag. **Janko Mehle**. V imenu predsednika in strokovne žirije CIC je čestitke avtorjem izrekel tudi slovenski predstavnik v CIC, podpredsednik CIC in koordinator CIC za Srednjo in JV Evropo, **Veljko Varičak**.



Foto: B. Leskovic

*Z novinarske konference LZS, na kateri so predstavniki LZS in avtorji ponovno poudarili pomen in poslanstvo knjige *Living with bears*, ki jo je Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi nagradil s prestižno nagrado Prix technique. Od leve: Božo Flajšman, dr. Boris Kryštufek, mag. Janko Mehle, Bojan Lepičnik, Veljko Varičak in Greta Kokot.*

Kakor smo že poročali v Lovcu, 7–8/03, je knjiga *Living with bears* s podnaslovom *A Large European Carnivore in Shrinking World* izšla lani spomladi pri **Ekološkem forumu LDS** in je izjemno strokovno informativno knjižno delo na področju ekologije medveda, predvsem pa se ukvarja s sobivanjem velikih zveri (medveda) in človeka v kulturni krajini, kjer so človekovi vplivi in interesi iz dneva v dan večji. Slovenija je s svojo ohranjenostjo in stabilno subpopulacijo rjavega medveda, ki je najbolj severozahodni del dinarske populacije, lep primer za sobivanje človeka z velikimi zvermi in tudi s tem povezane konflikte.

Knjigo sestavljajo poglavja, kjer so sodelovali tudi številni drugi slovenski in tuji avtorji; poleg navedenih še: D. C. Schreive, A. P. Currant, I. Turk, P. Kaczensky, R. Erhatic Širnik, M. Adamič, C. Štrumbelj, Đ. Huber, A. Frković, Z. Štahan, J. Kusak, A. Majić, N. Spassov, J. Červený, P. Koubek, N. Martinikova, A. Zahradnikova, J. Vidic, A. Simonič (+), G. Ferrier, D. Wilson, M. Jonozović in A. Mustoni.

Sicer je angleška izdaja z naslovom *Living with bears* nadgrajena in prirejena različica prejšnjega slovenskega zbornika *Človek in velike zveri*, ki je izšel leta 2000 in v tako rekoč v trenutku pošel. Namen informativnega strokovnega zbornika v angleškem jeziku pa je bil predvsem širši javnosti predstaviti občutljivo problematiko ohranjanja velikih zveri v majhnih tranzicijskih državah.

Uredništvo

lah. Po čeških pravilih je le en zmagovalce; podobno kot pri športu. V nemško govorečih deželah se ocenjevanje točkuje. V isti kakovostni razred se uvrsti več tekmovalcev, če dosežejo in presežejo določeno število točk. Po čeških merilih lahko tri točke uvrstijo skupino daleč nazaj.

Organizator določi pogoje in skladbe, ki so sestavljene tako, da so vključeni vsi glasovi. Število nastopajočih je odvisno od partitur. Vsaka skupina, tudi posamezniki, so odigrali po tri partiture; dve sta bili določeni, ena pa po lastni izbiri. Sestava programa je bila prirejena posebej za kategorijo B, ki so jo sestavljale skupine z lovskimi rogovi, in posebej za kategorijo Es, v kateri so nastopale skupine tudi z orkestralnimi rogovi z ventili in brez njih, s katerimi v nemško govorečih deželah ne tekmujejo.

Po tekmovalstvu smo se premraženi povzpeli na bližnji hrib do majhne odprte, lesene kapelice, kjer je bila *Hubertova maša*, ki se je vlekla in vlekla z brezkončno pridigo v češčini o sv. Hubertu in kaj o njem pravi legenda. Veter, ki je na hribu pokazal prave zobe, nas je prepihal do kosti.

Po maši so bili pred gradom objavljeni rezultati, podeljeni peharji, priznanja in posebna nagrada, ki jo je prejel Zdenek Bily za lastno skladbo. Prekmurski rogisti so zasedli 11. mesto. Med posamezniki sta **Zdenek Bily** in **Andrej Marušič** zasedla 9. mesto, **Vlado Kolman** in **Bojan Pap** pa 24. Skupina iz Šentjerneja je zasedla 7. mesto, med posamezniki pa sta **Goran Kranjc** in **Drago Kranjc** zasedla 12. mesto. Prva mesta so pobrali tekmovalci iz Češke, ki so bili poklicni glasbeniki.

Dr. Lojze Števanec

Zopet divji prašič v LD Škale

V zadnjem času se na območju **LD Škale** po več kot dvajsetih letih zopet zadržuje trop divjih prašičev. Toda nihče se jih ne veseli, saj ti črnuhi družno uničujejo njive kmetov oz. koruzo. Prejeli smo veliko pritožb, škoda je občutna. Prav zato smo se člani **LD Škale** odločili, da se podamo na lov in zmanjšamo odškodninske zahtevke kmetovalcev. Tako sem poskušal živali

speljati na svoje lovske »limanice« tudi jaz. Toda pot do uspeha je bila naporna in polna nepričakovanih naključij ter dogodivščin.

Kot prvo me je čakala dokaj težka naloga; ugotoviti sem moral, kje in kdaj se največkrat zadržujejo. To mi je hitro uspelo, zato sem na tisti kraj – **Krhovsko** – postavil svojo prežo. Uredil sem si tudi krmišče za privabljanje. Opazil sem, da prihajajo mimo moje opazovalnice vsake tri do štiri dni. Zato približno vsakih nekaj dni preverjam, če so pojedli pripravljeno koruzo, da se zvečer odpravim na lov.

Tako sem se tudi tistega dne zvečer odpravil le pogledat, če so pojedli hrano. Vse je bilo kot prejšnji dan: koruze se niso dotaknili, tudi njihovih odtisov stopal ni bilo videti nikjer. To je pomenilo, da bodo prišli četrty dan.

Naslednji dan sem se odpravil na lov. Zanimivo, da s preže nisem videl veliko živali. Le srno, ki se je pasla na sočni trati, ter zajca, ki je neutrudno skakal med grmovjem. Skorajda sem že bil pozen, vendar sem mislil, da je še skrajni čas. Prašiči bi morali priti čez kakšno uro. Počasi sem se odpravil proti opazovalnici. Nenadoma sem v njeni neposredni bližini zaslišal glasen ropot. Lahko priznam, da mi je postalo kar tesno pri srcu, ko sem se zavedel, da stojim le nekaj metrov stran od ... divjih prašičev! Dih mi je zastal. Sprva nisem vedel, kaj naj storim, nato pa sem hitro nameril v manjšo žival in ustrelil. Kljub polni luni sem žal zgrešil, saj sem, kakor sem pozneje ugotovil, streljal malce prenizko. Po strelu so se prašiči pognali v dir. Kmalu ni bilo od njih ne duha ne sluha. Kljub temu sem se nekoliko jezen ali pa razočaran odpravil na prežo. Kmalu sem zopet zaslišal šumenje. Z zanimanjem sem radovedno opazoval in kmalu nedaleč stran zagledal lisico. Moram reči, da sem postal kar boljše volje, saj sem ob odhodu od doma kar čutil, da v kratkem ne bom odšel praznih rok s preže.

Sedaj lahko rečem, da sem pri lovu na prašiče, ki jih v našem lovišču prej tako rekoč nismo niti poznali, skoraj na začetku. Prepričan sem bil, da se na kraj tistega nesrečnega dogodka še nekaj časa zlepa ne bodo vrnili. Prav zato hodim na lov drugam – ampak v bližino prejšnjega mesta, vestno pa pregledujem, če imajo tam vedno nekaj koruze.

Neki večer se mi je le nasmehnila lovska sreča. Že nekaj ur



Naravni leseni most čez potok na gozdnem območju Orlovšček v Črenšovcih.

sem sedel in čakal. Med čakanjem sem celo malo zadremal. Iz dremeža me je prebudilo čudno oglašanje. Takoj sem bil buden, ko sem prepoznal glas prašičev. Zato sem se hitro pripravil tudi na strel, čeprav jih še nisem videl. Končno sem jih zagledal. Štirje so bili. Domneval sem, da je prva izmed njih verjetno vodeča svinja, zato sem jo spustil. Spustil sem tudi drugega – za rezervo. Tretjega pa sem pomeril za pleče in ustrelil. Ker ni obležal takoj, sem ponovno ustrelil. Takrat je obležal. Medtem mi je četrti prašič ušel predaleč, da bi lahko zanesljivo streljal še nanj. Toda vseeno sem se počasi in z veseljem odpravil k plenu.

Naslednji dan smo uplenjenega lanščaka vozili kazat lovcem po domovih, da so si ga vsi dodobra ogledali, saj je bil po 23 letih to prvi ustreljeni prašič v LD Škale. Nase sem še danes zelo ponosen, kajti vem, da sem si tistega prašiča zaslužil z delom in predvsem lovsko vztrajnostjo. Sedaj sem še bolj prepričan, da se delo in lovska vztrajnost pri lovu izplačata.

Marjan Glinšek

Narava se je poigrala z živim drevesom

Na območju Občine Črenšovci je veliko gozdno območje, ki se imenuje Orlovšček, kjer je še vedno stara logarnica, v kateri je nekoč bival gozdni logar. Z omenjenim gozdnim območjem gospodarijo lovci Gojitvenega lovišča Fazan iz Beltincev. Tod raste mešano drevje, v začetku je tudi velik ribnik, kjer ribiči lovijo ribe. Ribiči so si tod postavili tudi lepo urejen ribiški

dom, kjer si krajšajo čas in kjer večkrat prirejajo družabna srečanja.

V tem velikem gozdnem kompleksu se zadržuje tudi veliko divjadi, ki si tod najde varno zavetje. Največ je srnjadi, divjih prašičev in tudi ptice imajo v tem gozdu miren dom. Nedaleč od ribiškega doma je narava ustvarila lep, živi naravni most, ki povezuje potok ob cesti. Narava se je z drevesom morda poigrala, ko je neurje nagnilo drevo čez potoček, in se je del pritalne veje vrasel v zemljo ali pa se je dvignila nad površje ena od korenin. Tako lahko varno stopimo na mostiček in prestopimo potoček v gozdu. Z leti se bo mostiček še bolj odebelil, saj bo širši in varnejši za prestop potočka.

Bojan Žerđin

Zahvala ob odhodu v pokoj

Po skoraj 36 letih neprekinjenega dela na tajništvu Zveze lovskih družin Gorica v Novi Gorici sem 16. aprila 2004 odšla v pokoj. Še pred odhodom sem želela nazdraviti z vsemi tistimi, ki so mi bili v teh letih blizu, s katerimi sem dolga leta delala ali vsaj sodelovala, skratka z vsemi tistimi, ki so veliko prispevali, da mi je bilo delo na tajništvu naše območne lovske zveze v veliko veselje. Sicer je sodelavec veliko več, kot jih je bilo povabljenih, a žal lovska kočja sprejme le omejeno število ljudi ...

V soglasju s sedanjim vodstvom ZLD Gorica sem to storila po redni letni skupščini, ki je bila prav 16. aprila 2004 v **lovski koči LD Hubelj** v Lokavcu pri Ajdovščini.

Ob začetku uradnega dela skupščine nisem niti slutila, da mi je za po seji pripravljenih toliko presenečenj. Že takoj na začetku mi je kar vzelo sapo, ko sem pred vrati kočje zaslišala glasove **Vokalne skupine Rihemberk** iz Branika. Čeprav v tej skupini prepeva tudi hčerka, nisem vedela, da so jih povabili in da bodo pele.

Po končani seji se je torej začelo. Od tu naprej skoraj ne vem, kaj se je godilo; presenečenje je sledilo presenečenju. Vem le, da se nisem uspela dovolj zahvaliti za vse, kar je bilo tisti večer storjeno zame, pa tudi ne za vsa prejeta darila in priznanja, ki sem jih prejela. Zato bi to pomanjkljivost rada odpravila prek glasila Lovec in s pomočjo delavcev uredništva naše revije, s katerim

hvala za vašo prisotnost in skrbno izbrana ter podarjena darila.

V posebno čast mi je bilo, da sta bila prisotna tudi predsednika Lovske zveze Slovenije **Bojan Lepičnik** in predsednik IO LZS **Štefan Virjent**. Darilo, ki sta mi ga izročila, je bilo zame najprej presenečenje, pa tudi velika čast.

Zahvaljujem se tudi predstavnikom zamejskega **Društva SLF - JK - Doberdob** za njihov obisk na domu in njihovo spominsko darilo. Ne morem tudi mimo zahvale vsem **starešinam, gospodarjem, tajnikom in blagajnikom lovskih družin**, ki ste se zvrstili v teh 36 letih in s svojim strpnim odnosom do mojega dela tudi veliko prispevali, da mi je bilo delo na tem delovnem mestu v veliko veselje. Hvala vam tudi za vse tiste skromne, a pri-



16. aprila letos so se v lovski koči LD Hubelj ob odhodu strokovne tajnice ZLD Gorica Marice Tominec v pokoj poslovili in se ji zahvalili za dolgoletno požrtvovalno delo v lovstvu predsedniki organov te območne zveze in drugi povabljeni.

sem dolga leta odlično sodelovala. Verjemite mi, da takih pozornosti, ki so mi bile izkazane ob moji poslovilni slovesnosti, res nisem pričakovala.

Iskrena zahvala velja prav vsem, ki ste se s tako ali drugačno pozornostjo spomnili in udeležili mojega odhoda od aktivnega dela. Omeniti moram predvsem vse dosedanje predsednike organov ZLD Gorica v moji delovni dobi, sedanjega predsednika skupščine ZLD Gorica **Edija Krašno**, predsednika IO ZLD Gorica **Aleksandra Petriča** in druge člane sedanjih organov zveze, dolgoletno sodelavko **Majdo in Boruta**, ki me je nadomestil na delovnem mestu, vse predstavnike območnih LD in njihove člane, kolegice iz sosednjih območnih lovskih zvez, funkcionarje Lovske zveze Slovenije in vse druge posameznike;

srčne pozornosti, ki sem jih bila deležna vsa leta, zlasti ob novoletno-božičnih praznikih, pa tudi 8. marca se vas je veliko spomnilo name.

Posvetilo na sliki, ki ste mi jo podarili vsi lovci ZLD Gorica, me je najbolj ganilo. Naj mi bo dovoljeno, da citiram le del napisanega posvetila: ... »*Verjela si v pot in dosegla cilj, ki ga sploh nisi imela. Svet lovstva je prerasel besedo služba. Postal ti je gonilna sila in način življenja. Ljubezen, dana redkim ... Marica, hvala ti za del življenja, za del, ki si nam ga podarila. Res hvala, vendar dovoli, da ti tudi mi, v zameno za vsa ta leta, ponudimo del nas samih ...*« Zgovorne misli, ki jih ni treba komentirati.

Še enkrat pristrčna in iskrena hvala vsem; tudi neimenovanim!

Marica Tominec

Hitro pripravljeno zajčje meso s čebulo

Za 6 oseb potrebujemo: 1,20 kg mesa divjega zajca brez kosti, 350 g rdeče čebule, razrezane na rebrca, 6 strtihi brinovitih jagod, sol, poper, vejico žajblja, vejico timijana 200 ml rdečega vina, dva stroka česna, 100 ml olivnega olja, 200 ml kisle smetane, sok ene limone, lovorov list, naribano korenje, žlico drobno zrezanega drobnjaka.

Zajčje meso operemo, zbršimo do suhega, ga razrežemo na dolge trakove in ga čez noč mariniramo z limoninim sokom, naribanim korenčkom, rdečim vinom in lovorovim listom.

Naslednji dan meso s penovko poberemo iz marinade, nacejene tekočino ne zavržemo, meso hitro opečemo na olivnem olju, potresemo z razrezano čebulo, dodamo strt česen, zalijemo s kropom ali še bolje z vročo juho in pokrito počasi kuhlamo dvajset minut.

Posodo odkrijemo, dolijemo tekočino iz marinade, dodamo vse začimbe, solimo, potresemo s sveže mletim poprom in pokrito dušimo, dokler meso ni popolnoma mehko. Seveda bomo morali meso starejših zajcev dušiti dalj časa kot meso mladih.

V posodo stresemo zrezan drobnjak in kislo smetano, na hitro povremo in postrežemo s pire krompirjem.

Okusna pečenka iz mesa srnjega mladiča s pivom in dušeno zelenjavo

Za 6 oseb potrebujemo: 1,30 kg mesa s hrbta srnjega mladiča, 70 g masla, sol, poper, 350 ml svetlega piva, 500 g mladega krompirja, 200 g korenja, 300 g čebule, 200 g cvetov cvetače, žlico rjavega sladkorja, vejico rožmarina, 500 ml mesne juhe za zalivanje, za noževu konico mletega čilija, dva lovorova lista, 100 g na kocke narezane slanine, sok ene limone in 100 ml olivnega olja.

Meso mariniramo kot ponavadi z limoninim sokom in olivnim oljem ter ga za uro postavimo v hladilnik. Pečico segrejemo na 250 °C, meso položimo v pomaščen pekač in ga prelijemo z raztopljenim maslom in kozarcem piva. V pečici znižamo temperaturo na 200 °C, nato pa meso pečemo 20 minut. Med tem ga večkrat obrnemo, da se lepo in enakomerno obarva (opeče).

Olupimo in operemo vso naštetno zelenjavo in slanino, jo poljubno narežemo ter dodamo k pečenki.

Pečenko, ki smo jo ves čas peke polivali s pivom in juho, solimo, popopravimo, ji dodamo začimbe in nato vse skupaj pečemo še slabo uro. Zelenjavo potresemo z rjavim sladkorjem, jo zalijemo s preostalim pivom

in ob razrezanem mesu ponudimo z motovilcem, v katerega mo dodali kuhan krompir.

Lahka osvežilna pašteta iz mesa mladega srnjaka

Za 6 oseb potrebujemo: 1 do 1,20 kg mesa iz stegna mlajšega srnjaka (brez kosti), 100 g srnjakovih jeter, 150 g zelenih oliv, 150 g črnih oliv, tri stroke česna, 150 ml olivnega olja, naribano lupinico dveh, v topli vodi opranih pomaranč, 180 g mladega kravjega sira, 10 g želatine v prahu, sol, poper, 1 l furlanskega tokaja, dve vejici timijana, dva lovorova lista, žlico zrezane drobnjaka, 100 g sesekljanega rdečega čebule.

Marinirano meso odcedimo, dobro zbršimo in ga narežemo na koščke v velikosti oreha. Jetrom s prsti odstranimo vrhnjo kožico in jih prav tako narežemo. Meso in jetra stresemo v kozico z vročim oljem in vse skupaj dobro opražimo, zalijemo z litrom vina in na počasnem ognju kuhamo dvajset minut. Dodamo naribano pomarančno lupino, lovorov list, timijan, sesekljano čebulo in nato kuhamo še dvajset minut. Olivam odstranimo koščice, jih razpolovimo, sesekljamo česen in vse skupaj stresemo k mesu. To pokuhamo še deset minut ter meso odcedimo. Tekočine ne zavržemo, odstranimo le vejico timijana in lovorove liste.

Podolgovati model namažemo s preosta-



Kulinarični kotichek

lim olivnim oljem in ga obložimo s papirjem za peko.

Medtem v 0,5 dl hladne vode raztopimo želatino in jo namakamo deset do petnajst minut.

Nabrekli želatino ob neprestanem mešanju prilijemo v vročo tekočino, v kateri se je kuhalo srnjakovo meso.

Po dnu modela naložimo srnjakovo meso, ga z roko rahlo stisnemo, nanj naložimo rezine mladega sira, prek njih pa zopet naložimo srnjakovo meso. S toplo želatino napolnimo model, ga narahlo potresemo in za deset do dvanajst ur postavimo v hladilnik.

Pred uporabo model na hitro pomočimo v vročo vodo, ga previdno obrnemo, z njega odstranimo papir in pašteto narežemo na dva centimetra debele rezine, ki jih zložimo na ohlajene krožnike ter dekoriramo s svežo baziliko ali krebujlico.

Matjaž Erzar,

gostilna.pr.maticku@volja.net



Hitro pripravljeno zajčje meso s čebulo.



Iz vrst LD Kajuh iz Šmartnega v Rožni dolini je 10. 12. 2003 za vedno odšel naš **Rudi Blazinšek**. Vsi smo ga imeli radi, zato je bilo lovsko slovo od njega toliko težje.

Rudi se je rodil 18. 4. 1927 v osrčju našega lovišča.

Lovski spomini nanj segajo v leto 1950, ko je bil eden izmed najbolj prizadevnih ustanoviteljev naše LD. Lovski izpit je opravil leta 1952, dve leti za tem pa je opravil lovskočuvarjski izpit. S kakšno predanostjo se je vključil v delo lovske družine, pove podatek, da ga je občni zbor že leta 1953 izvolil za lovovodjo (to funkcijo je opravljal 14 let). Leta 1956 pa je postal tajnik lovske družine (do 1962).

Sobivanje z naravo se je odražalo v njegovem izjemnem poznavanju divjadi ter okolja, v katerem se je gibal kot profesionalni logar in lovec do svoje upokojitve.

Lovec ni lovec, je vedno dejal, če si ne izbere tudi svojega manjšega, pa vendar pomembnega prijatelja – lovskega psa. V vseh lovskih letih je znal vzgojiti odlične lovske pse. Nemaokrat je uspešno s katerim od njih poiskal slabo ustreljenega srnjaka ali srno in jih tako rešil muk dolgega umiranja. Od leta 1974 in skoraj do današnjih dni je uspešno vodil naše lovske goste. Bil je predvsem pravičen in odločen lovski vodnik in mnogokrat gostu ni dovolil pritisniti na petelina in položiti na dlako mladega in obetajočega srnjaka.

Svojo ljubezen do narave in divjadi je Rudi prenesel tudi na sinova in vnuka. Lovci LD Kajuh ga bomo ohranili v spominu kot šegavega birača na mnogih lovskih krstih, kjer ohranjamo naše šege in navade. Mladi lovci pa se bodo še dolgo spominjali vzornega, poštenega in odgovornega lovca.

Za dolgotrajno in zavzeto delo v lovski organizaciji je Rudi prejel več lovskih odlikovanj in priznanj: znak LZS za lovske zasluge in red III. stopnje ter plaketo ZLD Celje.

Hvala ti, Rudi!

LD Kajuh – F. K.



Lovci LD Dekani so ob prisotnosti lovec lovskih družin z območja OK ZLD – Koper, pobratenih lovec LD Draga Trava in Društva slovenskih lovec iz Furlanije – Julijske krajine – Doberdob pospremili k večnemu počitku našega lovca **Ivana Primožiča**, ki je umrl je 2. 12. 2003.

Ivan se je rodil 25. 1. 1926 v revni družini na Tinjanu. Umirjen, a vendar vder je Ivan v življenju vztrajno izpopolnjeval svoje sposobnosti, da bi lahko koristil naši družbi. Bil je med ustanovitelji tovarne pohištvenega okovja Lama – Dekani, kjer je s svojimi delovnimi izkušnjami pridobil ugled in spoštovanje delavcev in vodstva. V tej delovni organizaciji je tudi končal svojo delovno dobo.

Že v zgodnji mladosti je bila narava njegova velika ljubezen, ki ji je namenjal domala ves svoj prosti čas.

Lovec je postal leta 1953 v LD Dekani. V tem času je opravljal več funkcij. Bil je starešina (od 1960 do 1962), predsednik NO LD (od 1962 do 1966), predsednik DK LD (od 1979 do 1980) in član Nadzornega odbora pri OK ZLD Koper (od 1971 do 1973). Svoje naloge je Ivan vsekoli vestno in odgovorno opravljal. Mladim lovecem je bil dober svetovalec in mentor.

Za svoje delo v LD je prejel več priznanj in odlikovanj, med drugimi tudi red LZS za lovske zasluge III. stopnje. V LD Dekani smo mu podelili naziv častni član. Njegova ljubezen do petja ga je skupaj s prijatelji vodila v ustanovitev LPZ Dekani, kjer je bil ves čas aktiven pevec in deset let predsednik zbora, s katerim je doživljal vzpone in krize. Slednje je uspel vedno uspešno rešiti. Postal je dosmrtni častni predsednik LPZ Dekani – OKZ LD Koper. Lani je srečen dočakal 30-letnico delovanja zbora. Njegov zadnji pevski nastop pa je bil 10 dni pred smrtjo na Reviji pevskih zborov Občine Koper.

Zaslužnemu lovecu smo se poklonili z žalostjo in spoštovanjem. Naj mu bo Diana naklonjena v večnih loviščih.

LD Dekani – J. K.



Jožef Likar - Oblevrški je 29. 1. 2004 nepričakovano zapustil vrste LD Kozje Stena. Še toliko bolj nas je prizadela nenadna vest o njegovem odhodu, ker je bil vselej trden in zdrav in ni nikoli občutil kakšne hujše bolezni.

Joško je zagledal luč sveta v domačem kraju na Otlici 10. 4. 1932. V mladosti mu ni bilo prizaneseno, okusil je vse grenkobe takratnega časa. Odraščal je v naravi, jo vzljubil in se ji zapisal za vse življenje. Ogromno truda je vložil in veliko potu prelil, da je lahko preživela številna družina na Oblevrški domačiji. Nadvse je imel rad svoj Obli Vrh, užival je ob pogledu z domačega praga, ki je segal vse do morja.

Življenje in delo sta ga z leti utrdila in naučila pridnosti in zagnanosti. Pri vsaki novi preizkušnji je znal najti nekaj dobrega in lepega. Joško ni poznal slabe volje in hude besede.

Svojo ljubezen do živali in narave, ki jo je izkazoval na domačiji, je želel prenesti tudi na divjad. Posebno hudo mu je bilo pozimi, ko je gledal onemoglo in prezeblo divjad pred hišo. Da bi svojo skrb do divjadi uresničil, se je leta 1956 včlanil v zeleno bratovščino. Kmalu po vstopu v LD se je aktivno vključil v njeno vodenje, saj mu je bila takoj po opravljenem lovskem izpitu zaupana funkcija tajnika lovske družine, ki jo je opravljal v letih od 1958 do 1960, nato pa funkcija starešine, ki jo je opravljal celih deset let, to je do leta 1970. Zaradi poštenega in pravilnega odnosa tako do narave in divjadi kot do lovskih tovarišev smo mu zaupali tudi predsednikovanje v disciplinskem razsodišču (1970–1972), pozneje pa tudi članstvo. Kot resnemu in poštenemu članu smo zaupali tudi predsednikovanje NO LD (1974–1976) in nato članstvo.

Ni bil eden tistih, ki bi mu lov pomenil zbiranje trofeje, skrbel je predvsem za divjad in lovišče. Nobeni nalogi se ni odrekel, vse je z veseljem, skrbno in vestno opravljal. Posebno rad je bil z mladimi, jih učil in jim pripovedoval o divjadi in loviščih.

č. Ker je mlade znal pritegniti k pravilnemu razmišljanju, smo mu radi zaupali mentorsko delo. Še posebno smo bili veseli, da je v tem duhu vzgojil tudi sina Jožeta.

Za marljivo, zavzeto in požrtvovalno delo smo Jožku podelili priznanje LD. Za aktivno delo pri vodenju LD in za delo v njenih organih ter za uspehe pri vzgoji mladih lovec je prejel znak ZLD Gorica. Za dolgoletno delo (več kot štirideset let članstva) pa je prejel znak LZS.

Radi smo imeli našega Jožka Oblevrškega, veseli smo bili vsakega snidenja z njim. Kot živa legenda je rad pripovedoval svoje spomine iz minulih let. Zaman ga bomo čakali v Šibeh in se ozirali proti Vrhu Klanca, kjer se je vsako leto prikazal, ko je prihajal na delovno akcijo v lovišče.

Z žalostjo v srcih smo se od Jožka poslovili na otiškem pokopališču. Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili domači lovci in številni drugi iz sosednjih LD.

LD Kozje Stena – A. K.



Lovci in lovka LD Gornja Radgona in sosednjih lovskih družin smo se v zimski soboti na pokopališču v Gornji Radgoni častno poslovili od častnega člana

Franca Rožmana.

Franc je bil rojen 1927. leta v Lomanošah, umrl pa je 8. 1. 2004. Franc se je rodil kmečkim staršem in je bil tako že od rane mladosti povezan z naravo, ki jo je želel še bolj spoznati prek lovske dejavnosti. V lovske vrste je vstopil že leta 1947 in je bil ustanovni član LD Gornja Radgona. V lovskih vrstah je bil cenjen lovski tovariš posebno še zato, ker je znal živo pripovedovati o dogodkih iz njegove mladosti, ki so bili povezani predvsem z lovstvom. Francu so zaradi njegove sposobnosti naložili veliko funkcij v lovskih vrstah, in sicer: tajnik LD je bil od 1948 do 1952, starešina od 1952 do 1956, blaginjak od 1956 do 1958, bil je član IO LD, član disciplinskega razsodišča, stalni lovovodja pa prek 25 let. Za vse omenjeno in še veliko drugega dela v korist lovstva je dobil veliko priznanj in odlikovanj; najvišje je red LZS III. stopnje. LD Gornja Radgona ga je kot enega izmed dveh živečih ustanovnih članov imenovala za častnega člana LD.

Takšnih lovec, kot je bil Franc, si slovenski lovci lahko le želimo. Zato se ti, dragi lovski tovariš Franc, iskreno zahvaljujemo za vse, kar si naredil za ljudi, za LD in lovstvo v celoti. Za tabo ostaja praznina, ki jo bomo lovci le težko nadomestili, tebe in tvoje delo pa bomo ohranili v trajnem spominu.

LD Gornja Radgona – R. S.



Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Anton Breznik,
LD Gradišče,
* 31. 5. 1935, † 1. 6. 2004.

Anton Drugovič,
LD Krško,
* 17. 1. 1924, † 24. 4. 2004.

Stanko Mavsar,
LD Krško,
* 10. 10. 1947, † 12. 5. 2004.

Stanislav Uršič,
LD Porezen, Cerkno,
* 16. 3. 1933, † 3. 5. 2004.

Alojz Jere,
LD Pugalj,
* 2. 4. 1957, † 10. 5. 2004.

Dare Primc,
LD Mirna Peč,
* 28. 11. 1937, † 10. 4. 2004.

Jože Ropoša,
LD Grad, Kuzma,
* 16. 3. 1941, † 9. 3. 2004.

Štefan Gubič,
LD Grad, Kuzma,
* 19. 11. 1946, † 26. 3. 2004.

Jožef Bunderla,
LD Grad, Kuzma,
* 13. 10. 1919, † 28. 3. 2004.

Oskar Glavač,
LD Prosenjakovci,
* 4. 12. 1936, † 2. 5. 2004.

Jože Bertalanč,
LD Ivanovci,
* 1. 8. 1933, † 16. 5. 2004.

Ivan Robin,
LD Destrnik,
* 6. 7. 1933, † 23. 10. 2003.

Jožef Hrastnik,
LD Loka pri Zidanem Mostu,
* 8. 12. 1937, † 25. 4. 2004.

Martin Pivec,
LD Polšnik,
* 5. 11. 1949, † 5. 3. 2004.

Janko Fajdiga,
LD Vipava,
* 4. 11. 1937, † 26. 4. 2004.

Ludvik Vogrinec,
LD Ivanjokovci,
* 28. 7. 1954, † 16. 4. 2004.

Jakob Turšič,
LD Begunje,
* 6. 4. 1930, † 20. 4. 2004.

Božidar Haupt,
LD Izola,
* 3. 4. 1943, † 29. 4. 2004.

Darko Korošec,
LD Bled,
* 18. 12. 1936, † 29. 4. 2004.

Rado Gantar,
LD Dole nad Idrijo,
* 16. 2. 1948, † 22. 5. 2004.

Ivan Tkalec,
LD Kresnice,
* 4. 12. 1940, † 28. 12. 2003.

Feliks Katič,
LD Dobova,
* 19. 5. 1932, † 19. 2. 2004.

Milan Božič,
LD Dobova,
* 28. 11. 1929, † 8. 6. 2004.

Umrlim časten spomin!

Arieški zajčar - ARIEGOIS

Standard FCI, št. 20 / 24. 1. 1996

VI. skupina, goniči, srednja velikost, z zahtevo po delovni preizkušnji

Država izvora: Francija

To je še ena izmed številnih (sedemindvajsetih) francoških pasem iz niza bogate, kinološke zakladnice te dežele. Čeprav je malo verjetno, da bo ta pes kdaj v večjem številu lovil po naših poljih in gozdovih, se je ob njem vredno ustaviti, saj izhaja iz dežele, kjer so lov s psi goniči, da ne rečemo ravno izumili, zagotovo pa razvili skoraj že v umetnost.

Zgodovina in uporaba

Pasma je nastala v pokrajini Ariege ter deloma v sosednjih pokrajinah. Vzreditelji so pasmo ustvarili iz starih *briquet* pasem (manjši, garaški psi z zelo močnim lovskim nagonom, s katerimi so večinoma lovili posamezno) ter pasem iz vrst *chian d'ordre* (plemenite, visokorasle pasme, ki jih je vzrejalo francosko plemstvo (glej Lovce, 7/8 – 2003, Porcelanec). Od svojih prednikov so podedovali najboljše lastnosti in tako so ob strogi in načrtni selekciji dobili psa, ki ga odlikujejo marljivost, volja do dela ter poslušnost.

Znano je, da so se pri ustvarjanju pasme, kot predstavnika *chien d'ordre*, poslužili gasconsaintonževca (znanega tudi pod imenom virelade), ki je v preteklosti nastal iz velikega modrega gaskonca in zdaj že izumrlega saintonževca. Manj znano ali sploh neznano pa je, katerega psa so uporabili kot *briqueta*. Potemtakem je torej znana polovica njegovega izvora, medtem ko o drugi polovici lahko le sklepamo.

Vsekakor je pasma po predniku *chien d'ordre* podedovala nezmotljiv nos, značilen zategnjen glas pri gonji, ubran in eleganten tek, nagnjenost k delu v skupini, poslušnost in vodljivost, ki mejita že na pokornost, ter disciplino, ki se kaže v tem, da psi ne preskakujejo z ene sledi na drugo. *Briqueti* so pasmo obogatili z bistrostjo, odločnostjo, odpornostjo proti slabim vremenskim razmeram ter sposobnostjo samoodločanja brez vsakokratnega vodnikovega posredovanja. Dandanes lahko vzreditelji pri svojih psih opazijo, da se ti v svojem obnašanju nagibajo bolj k eni ali bolj k drugi veji

Kakšen je arieški zajčar

Arieški zajčar je lahek, eleganten pes s plečno višino 52–58 cm pri psih in 50–56 pri psicah.

Okrogla lobanja z rahlo zaznavnim zatiljem prek spoteg-

njenega čelnega stopa prehaja v enako dolg gobec, ki pa ne sme biti preveč koničast. Uhlji – zaviti, dolgi do smrčka – so nastavljeni v višini oči z živahnim pogledom. Lahek, eleganten



Arieška zajčarja

prednikov in tako tudi pri paritvah na podlagi lastnega okusa, prepričanosti ali potreb izbira med enimi ali drugimi osebki.

Pasma je bila ob nastanku in po njem zunaj meja pokrajin, kjer je nastala, malo znana. To je treba pripisati predvsem francoski nečimrnosti, ki se je izkazala, ko so hoteli pasmo razvrstiti v eno od zvrsti goničev in ji nikakor niso našli mesta. Spadala ni namreč niti med *chien d'ordre* niti med *briquet*, nekateri so jo uvrščali celo med mešance in je niso priznavali kot čisto. Tako je pasma po prvem nastopu na razstavi leta 1890 v Parizu in uspešni uveljavitvi pri lovu že čez slabih dvajset let doživela velik upad, ki je bil posledica: z ene strani zmanjšanja številčnosti divjadi, z druge pa zaradi opuščanja lova tipa *Chasse a courre*. Nazadnje je bil leta 1908 ustanovljen Klub Gaston Phoebus, ki si je za svojo nalogo zadal obdržati in razširiti pasmo, kar mu je tudi uspelo. Ariežuaji so dandanes dobro zastopani povsod tam v Evropi, kjer je tradicija lova z goniči.

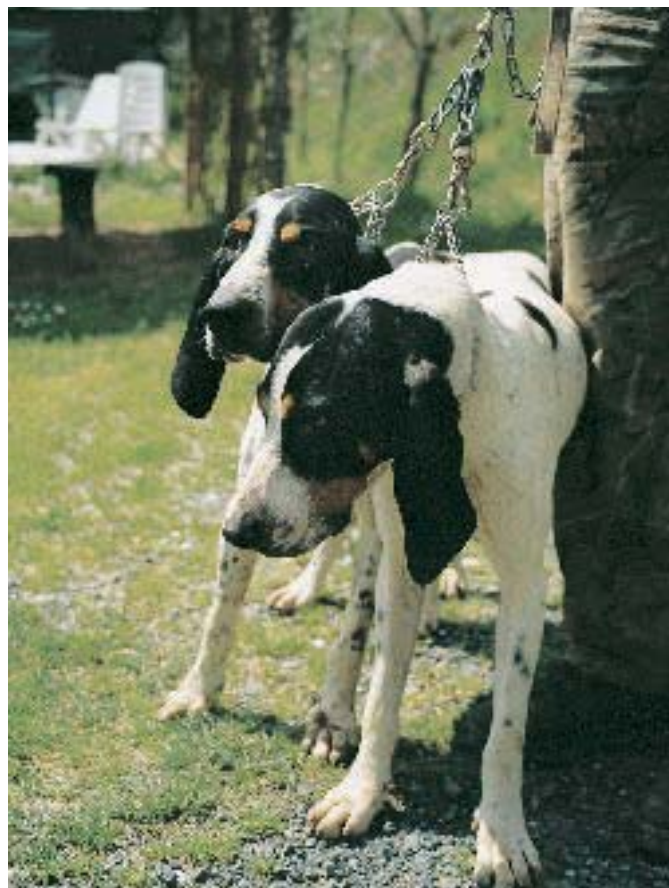




Foto: T. Jamšek

Značilna glava arieškega zajčarja

vrat prehaja v mišičast trup. Prsi – globoke vsaj do komolcev – imajo rahlo ukrivljena rebra. Dokaj raven hrbet se konča v rahlo padajočem križu, na katerega je dobro nastavljen do peta dolg rep, nošen v obliki sablje. Dovolj močne sprednje noge se končajo z zajčjo šapo, ravno tako zadnje, ki imajo mišičasta stegna, a brez izboklin. Mehko kožo brez madežev pokriva kratka, dokaj mehka in priležna dlaka bele barve z različno velikimi, ostro obrobljenimi črnimi krpami. Dovoljena je črna poškrbojena, na glavi pa najdemo rjave ožige nad očmi in na ustnah.

Na lovu ...

Psi so podjetni in zagnani ne glede, če z njimi lovimo v tropu ali z enim samim. V preteklosti je bil namenjen predvsem lovu s tropom psov na zajce (*chasse a coudre*), zdaj pa ga s pridom uporabljajo tudi pri lovu na veliko divjad, kot je jelenjad in divji prašiči. To dokazujejo številne visoke uvrstitve na tekmah, ki jih prirejajo večinoma v oborah pa tudi v naravi, kjer to dopušča gostota divjadi. Brez težav se znajde tako na odprtih travnikih kot na poraslih in grmovnatih površinah.

Navezanost na trop, lastnost, ki jo je podedoval po plemenitem gascon-saintonževcu, omogoča, da pes med iskanjem pregleduje razmeroma majhen krog okoli nas ter ves čas ohranja vsaj viden stik z vodnikom, kar pomeni, da se na zaraščenih po-

vršinah od vodnika oddaljuje manj, kot na odprtem polju. V fazi iskanja je dokaj hiter, na sledi pa upočasni in poskuša biti natančen. Pri sledenju velike divjadi je previden, ponavadi ne napada in je odličan oblačaj na mestu. Med razpletanjem sledov se pes oglašja z dvojnim tuležem: prvič v tla, sled, drugič pa iztegne glavo naravnost naprej (nikoli navzgor) in zatuli. Tulež je manj votel in krajši kot pri predniku gascon-saintonževcu, zato pa bolj odrezav in jezen.

Loviti z arežujem je za ljubitelja goničev pravi užitek, tako zaradi poslušnosti, ki ga odlikuje, kot zaradi prijetne »glasbe«, ki se razlega po polju ali gozdu, ko je njegov smrček »prilepljen« na sled divjadi. Če bi ga hoteli oceniti kot psa, primerneza za naš način lova in naša lovišča, lahko ugotovimo, da je v ta namen nadvse primeren.

Tomaž Jamšek

Ptičarji očitno spet na pohodu ...

Lovsko-kinološko društvo Maribor je v soboto, 15. 5. 2004, organiziralo preizkušnjo naravnih zasnov za ptičarje (PZP). Tudi tokrat, kot že mnogokrat v preteklosti, je bila gostiteljica LD Starše, za kar se jim v imenu LKD Maribor in vseh prisotnih vodnikov iskreno zahvaljujem. Ob jutranjem pozdravu predsednika LKD Toneta Selinška, ki je bil z nami ves dan na terenu, je prisotne pozdravil tudi starešina

LD gostiteljice Marjan Malek. Slednji je prisotnim na kratko predstavil LD. Menim, da je primerno, da tudi ob tej priložnosti povem, da je LD Starše bila ter je še vedno pripravljena odstopiti lovišče za izvedbo vseh vrst kinoloških prireditev, za kar gotovo velja največ zaslug prav starešini ter nekaterim več kot prizadevnim kinologom iz omenjene LD. Priznati moram, da sem bil navdušen in obenem presečen nad številčnostjo privedenih psov, saj je bilo prijavljenih kar 23 vodnikov (13 nemških kratkodlakarjev, 7 nemških žimavcev, 2 epagneul bretona in 1 irski seter) in prav vsi so se preizkušnje tudi udeležili. To je vsakakor rekordno število v zadnjih 15 letih za območje, ki ga pokriva Lovska zveza Maribor in LKD Maribor. Da so se lovci spet začeli navduševati za vodenje in šolanje pri nas nekaj že zelo priljubljenih in vsestransko uporabnih ptičarjev, je vzrok tudi v tem, da se v zadnjem času opazno povečuje številčnost male divjadi, ki pa se bo spet hitro zmanjšala, če bodo nadaljevali s čiščenjem mej in vetrobranskih pasov (glej Lovec, 6/04, str. 352). Pravega in pravičnega lova na malo divjad pa si ne moremo predstavljati brez izšolanega in uporabnega ptičarja.

V lepem vremenu so v glavnem vsi psi, razen dveh izjem, ki preizkušnje nista opravila, pokazali zelo dobre naravne zasnove za opravljanje svojega poslanstva v prihodnje, če jih bodo vodniki tudi ustrezno izšolali. Do jesenske vzrejne preizkušnje (JZP) pa bodo morali vodniki še marsikaj postoriti s svojimi štirinožnimi prijatelji. Vodniki si namreč ne bodo smeli dovoliti, da njihov pes na JZP ne bi pravilno prinesel zajca, ki je bil potegnjen po zajčji vlečki in položen na koncu oz., ki ne bi prinesel ustrelnih race iz vode ali poiskal in prinesel izgubljene druge pernate divjadi na kopnem (fazana, poljske jerebice). Še večja napaka bi bila, da bi kateri od vodnikov, ki so sedaj uspešno opravili PNZ, menil, da je to kar dovolj za uspešno udejstvovanje na lovu! Pravilnik o uporabi lovskih psov v lovišču jasno določa, da morajo ptičarji, če jih želimo uporabljati, uspešno opraviti vsaj jesensko (JZP) preizkušnjo. Lahko pričakujemo, da bodo lovski inšpektorji, če bodo imeli potrebno teoretično kinološko predizobrazbo, slej kot prej začeli preverjati tudi uresničevanje te-

ga podzakonskega akta, česar za prejšnje obdobje in zakon ne bi mogli trditi. Ob tej priložnosti ne morem mimo priznanja in javne pohvale, da sem spoznal, da so psi, s katerimi vodniki obiskujejo tečaj osnovne poslušnosti (VP₁ in v nadaljevanju VP₂), izredno dobro vodljivi v lovišču in v večini primerov zelo odstopajo od psov tistih vodnikov, ki se takšnih tečajev ne udeležujejo. LKD Maribor že drugo leto zapored organizira te tečaje, ki jih uspešno in v zadovoljstvo vseh vodi kin. sodnica Andreja Strajnar. Rezultati so več kot zgovorni, zato bomo s takšnim načinom izobraževanja nadaljevali tudi v prihodnje.

Za konec naj omenim, da je bil vodja tokratne prireditve prizadevni kinolog Branko Kirbiš, sodniško nalogo pa smo opravljal Andreja Strajnar, Franc Turnšek in podpisani.

Miroslav Bauman,
kinološki sodnik

Tečaj za vodnike krvosledcev 2004

V prvih junijskih dneh se je na Mašunu zbrala skupina 15-tih udeležencev letošnjega, že 9. zaporednega tečaja za vodnike psov krvosledcev. Nekateri udeleženci smo že davno zapustili šolske klopi, drugi šele nedavno. Zanimiv je bil tudi sestav štirinožnih tečajnikov, od jazbečarjev do ptičarjev, seveda s prevlado psov specialistov za to delo, kot so bavarci in hanovrčani.

Trije polni dnevi so bili več kot dobro izkoriščeni za teorijo, pa tudi za povsem praktične, z izkušnjami preverjene napotke, ki so še kako pomembni za šolanje resnično uporabnega krvosledca (v širšem pomenu besede). Za to imamo na voljo dobro leto, ko bo na vrsti še neke vrste zaključni izpit.

Nobenega dvoma ni, da so šolani psi za delo po strelu vse pomembnejši ter da je pri tem šolan in uporaben krvosledec ne le gospodarsko, pač pa tudi etično nenadomestljiv v vsakem lovišču. Tudi iz lastnega okolja dobro vemo, da je tej panogi lovske kinologije namenjeno vse premalo pozornosti in sredstev, s čimer se sooča tudi prireditelj, to je posebna delovna skupina za spremljanje dejavnosti vodnikov krvosledcev pri Komisiji LZS za lovsko kinologijo. Prizadevne člane te komisije vedno znova motivira vedno večje za-



Foto: B. Krže

Udeleženci letošnjega 9. tečaja za vodnike krvosledcev, ki je bil od 2. do 6. junija na Mašunu.

nimanje za tovrstno usposabljanje, tako da vsako leto ne morejo ustreči vsem zainteresiranim.

Menim, da lahko v imenu vseh udeležencev pohvalim izjemno raven predavanj, pa tudi praktičnega dela, česar človek preprosto ne more pozabiti čez noč. Če je treba koga posebej pohvaliti, sta to nedvomno poklicna lovca **Boris Žele** in **Ciril Oiclj**, katerih izkušnje in nasveti so bili nedvomno med najbolj prepričljivimi. Tudi za omenjeno komisijo kot prireditelja in v nekem pomenu gostitelja GL Jelen-Snežnik naj velja iskrena skupinska pohvala in zahvala vseh udeležencev.

Vsem, ki še ne poznate tega dela Slovenije, svetujem obisk omenjenih neokrnjenih in z izjemno zanimivo zgodovino prežetih gozdnatih prostranstev. Poleg narave vas bosta zagotovo navdušila gostoljubnost in ponudba gostišča na Mašunu, ki ga vodi mlada in zagnana družina Bolčina. Kljub neprijaznemu in hladnemu vremenu smo preživeli nekaj svetlih in toplih dni. Ko smo se v sobotnem popoldnevu na poti domov spuščali proti Koritnicam in Knežaku, smo srečevali lanske tečajnike, ki so iz vseh koncev Slovenije pa tudi tujine prihajali na zaključni izpit.

Blaž Krže

Preizkušnja naravnih zasnov ptičarjev v Kotingbrrunu

S Francom Drekslerjem iz Pfarsdorfa pri avstrijski Radgoni sva se spoznala lani spomladi, ko sva v St. Poltnu v leglu nemške kratkodlake ptičarke izbirala mladiče zase. Najino dru-

ženje je preraslo v iskreno lovsko in kinološko prijateljstvo, od njega pa sem se naučil tudi osnovnih najnужnejših opravil pri



Foto: V. Pirher

Arko von Grafendorf stoji na fazana.

skrbi za malo divjad. Takoj po novem letu sva se dogovorila, da bova oba psa odvedla na preizkušnje v Avstriji in Sloveniji. Za 17. april sva se prijavila na preizkušnjo naravnih zasnov, ki jo je razpisalo Društvo nemških kratkodlakih ptičarjev Avstrije, sam pa sem ob prijavi priložil še izjavo o včlanitvi v njihovo društvo. Po štirinajstih dneh sem prejel zajetno pošiljko in v njej člansko izkaznico, pravila društva, vse pravilnike za ocenjevanje dela, standard pasme, nalepko za avto in društveno značko. Priloženo je bilo tudi potrdilo o prijavi psa **Arka von Grafendorf** na preizkušnjo, ki je bila 17. aprila v Kotingbrrunu.

Po dveh urah in pol vožnje sva se zjutraj prijavila prirediteljem. 37 psov so razvrstili v devet skupin, jim določili vodjo na terenu in sodniško dvojko, ki je ocenjevala delo štirih psov. Po kratki

sodniški seji so nas še pred osmo uro napotili na teren, na delo.

V okolici Badna tiste dni dežja ni bilo, prek obširnih polj in nepreglednih vinogradov pa je pihal enosmerni veter, kar je bilo za preizkušanje psov skoraj idealno. Imel sem srečo in bil z Arkom prvi na vrsti za iskanje. Pes je iskal po obrasli nepreorani njivi. Že po nekaj minutah iskanja je pred seboj zaznal divjad, natezal nekaj metrov in nato trdno obstal z visoko dvignjeno glavo. Pred psom sem opazil par jerebic in ko sta zagledali tudi sodnika, sem moral psa nemudoma privezati. Na istih jerebicah sta nato kakovost nosu in zasnovo za stoji pokazala še dva psa iz naše skupine. Le Francov Ari do stoji ni prišel in je zaradi nekoliko previhrega iskanja spodil jerebice. Ariju so dali še nekaj mož-

da so upoštevali tudi, če je pes stal na zajca. V nobenem primeru pa niso šli za napako, če na prvi tekmi pes na zajca ni obstal, če ga je slučajno preskočil ali prepodenega gonil. Po zahvali lastnikom lovišč so preizkušnjo sklenili, nas vodnike pa povabili še na jesensko preizkušnjo.

Franc z doseženim seveda ni bil zadovoljen. Svetoval sem mu, naj do naslednje preizkušnje utrjuje stoji s pomočjo domačega goloba, ki sem mu ga priskrbel takoj naslednji dan, pri iskanju pa naj skuša nekoliko preveč temperamentnega psa nekoliko umiriti.

Žal se zaradi neuspeha na tej prireditvi ni mogel udeležiti naše PZP naslednje soboto, ki je bila v Kidričevem. Povedal mi je tudi, da mu naše preizkušnje (PZP) v matičnem klubu ne bi priznali. Ob tem se mi postavlja nerešeno umestno vprašanje in nujnost ponovne vključitve Društva ljubiteljev ptičarjev (DLP) v delovanje Svetovnih zvez nemških kratkodlakih ptičarjev in nemških žimavcev. Le tako bomo namreč postali njihovi priznani in polnopravni člani, tako kot smo to že bili v osemdesetih letih prejšnjega stoletja in so bili rezultati naših vsestranskih uporabnostnih preizkušenj objavljeni tudi v njihovih knjigah šolanj psov.

Vojko Pirher

»Zgrešeni« jelen

Bilo je lani septembra, v roku. Prebudilo me je hladno, jasno in mirno jutro. V jutranjem svitu sem bil že globoko v gozdovih naše Velike gore. Kljub hladnemu jutru jelenov ruk ni bil preveč glasen; le nekeje v daljavi je bilo zaznati, da se oglašja jelen. Previdno in tiho sem se pomikal v smeri rukajočega. Čez dobre četrte ure sem bil že blizu mesta, kjer ga je bilo prej slišati. Ko sem po pobočju prišel nad stečiče vlak v jelovo-bukovem debeljaku, sem se umiril in čakal. Vse je bilo tiho, a vedel sem, da jelen ne more biti daleč. V roke sem vzel rog (rukalo) in zarukal. Dobil sem odgovor in jelen se je rukajoč pomikal po vlaki navzdol. Kmalu je bil na križišču vlak, kjer sem ga dobro videl, ko je še zadnjič zarukal. Imel sem dovolj časa, da sem ga ocenil po telesu in rogovju in nato pomeril. Jelen je po strelu odskočil, ne da bi jasno nakazal strel.

Malo sem še počakal, nato pa

sem se, ne da bi pregledal nastrel, potihoma odpravil v smeri, od koder sem prišel. V mislih sem imel samo eno, svojo bavarko Mago. Na poti domov se mi je vseskozi postavljalo vprašanje: »Pa ga vendar nisem mogel zgrešiti, saj sem dobro pomeril. Sem pred njim zadel še kakšno vejo, ki je nisem videl?« ... Čez slabe tri ure sva bila s psičko že poleg nastrela, nared za iskanje. Maga je bila odložena in vsak moj gib je spremljala s pogledom, ko sem natančno preiskoval nastrel. Jelena sem streljal na vlaki in tam je bil dobro viden sled, kamor je odskočil po strelu. Na robu vlake sem kmalu našel tudi ris, ki ga je napravila krogla, in ki mi je povedal o smeri strela ter me naposled prepričal, da sem na svojo veliko žalost jelena zgrešil. Našel nisem niti kapljice krvi ali drugega znaka, ki bi kazal le na obstrelitev. Pri vsaki kontroli nastrela dam možnost tudi Magi, da mi pokaže svoje mnenje. Maga, živahna kot vedno, v veliki želji po iskanju je na nastrelu napravila nekaj krogov, se dvakrat sama popra-

vila in nato prosto, brez jermena potegnila v smeri, kamor je odskočil jelen. Vedel sem, da za zdravim sledom ne bi tako potegnila, kar je po nekaj desetih metrih potrdila tudi drobna kapljica krvi na sivi apnenčasti skali. Ko sva prišla na rob pobočja, sem opazil, da je jelen prečkal mladje, saj je tam pustil drugo vidno kri, ko se je podrgnil ob list mlade bukve. Maga je zvesto držala sled, ki je vodila po skalovitem terenu kraških vrtač. Po dobre pol ure sva prišla do jelove gošče, kjer je Maga naredila majhen krog in nato zacvilila. Srce mi je začelo močneje biti, ko sem tudi sam zavohal značilen vonj jelena v roku. Sledil sem ji še nekaj korakov po gošči in ko sem zagledal jelena, je bila pri njem tudi že Maga. Ležal je za panjem mogočne jelke, že mrtev; nepravilni ledniški deseterak.

Jelen je imel na sredini telesa vhodno strelno rano visoko pod hrbtenico. Krogla se je ustavila pod kožo na drugi strani nekoliko bolj zadaj, izstopil je le del plašča krogle, ki je naredil ris v



Foto: M. Lesjak

Štirinožni tečajniki (LKD Zasavje); pomlad 2004.

vlaklo. Vhodna strelna rana se je zaprla s tkivom. Rano, ki jo je naredil del plašča, pa je zaprla krogla.

V lovski praksi je takšnih in podobnih »zgrešenih« strelov veliko, zato menim, da ne malokatera tako obstreljena divjad po pregledu nastrela, ki ga opravi lovec strelec, velja za zgrešeno in se kontrola nastrela s psom krvosledcem sploh ne opravi. Zato so taka in podobna iskanja samo še ena potrditev, **kako nujen je pregled vsakega, tudi domnevno zgrešenega strela s psom, preizkušenim za delo na krvnem sledu.** To nujnost nam nenazadnje nalaga tudi Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih (UL št., 98/02).

*Jure Škulj,
LD Sodražica*



Bavarska barvarka Maga Jureta Škulja iz Ribnice ob izsledenem jeleni, za katerega je sprva mislil, da ga je zgrešil.



Bavarska barvarka Maga

Foto: J. Škulj

Med programe šolanja vodnikov in mladih psov vključiti tudi »malo šolo«

Tečaj osnovnega šolanja psov v LKD Zasavje

Letos spomladi smo v LKD Zasavje organizirali že 9. tečaj osnovnega šolanja lovskih psov (in vodnikov) na poligonu v Podšentjurju pri Litiji. V tečaj že nekaj let vključujemo tudi vodnike psov športnih pasem. Med »športniki« je namreč zanimanje za šolanje izredno veliko, kajti zavedajo se, da mora biti pes za bivanje v urbanem okolju ustrezen socializiran in vodljiv.

Osnova tečaja je bil *Program osnovnega šolanja lovskih psov*. Dandanes lovec ne uporablja svojega psa izključno samo za lov, ampak mu je pes vedno bolj

(in pretežno) spremljevalec in družabnik. Zato smo programu šolanja dodali tudi vaje, ki vključujejo gibanje psa ob vodniku tudi na prometni cesti. Čeprav so se psi spoznali s prometom šele takrat, ko so že obvladali vajo hoje ob vodnikovi levi nogi (poleg), so imeli na začetku nekateri psi velike težave. Vendar vaja dela mojstra.

Med različnimi temami, ki smo jih obdelali na tečaju, je bilo zelo poučno predavanje veterinarke Eve Lesjak, sicer članice LD Gabrovka. Njeno predavanje je bilo zanimivo predvsem zato, ker je poleg tem, zanimivih za vodnike, na svojem psu nazorno pokazala, kako na primer psu pravilno očistimo uhlje in sluševod, praznimo analne vrečke, odstranimo tuje iz očesa ipd.

Vodniki prihajajo na tečaj s psi, starimi osem ali več mesecev. Največ težav imajo pri vzpostavljanju stika s psom, kajti marsikdo izmed njih ne ve, kako pomembno je obdobje od dneva, ko psa dobijo od vzreditelja, pa do takrat, ko pridejo z njim v »osnovno šolo«. To je obdobje vzgoje iz osnovnih vaj ubogljivosti, ki poteka v igri med psom in vodnikom. Opažamo namreč, da v lovski kinologiji pri oblikah šolanja vodnikov z mladimi psi manjka stopnja t.i. »male šole« – nekakšne pasje igralne urice. Namen teh uric je, da se vodniki naučijo prek igre vzpostaviti stik s psom. Pozneje med praviim šolanjem čutni učinki s kovinsko ovratnico na zadrgo skoraj ne bodo več potrebni. Čas je, da bi v koncepte šolanja lovskih psov vključili tudi malo šolo, za kar pa vsekakor potrebujemo usposobljen inštruktorski kader. Pobude so bile že, le upamo, da bo ideja kmalu uresničena.

Maja Lesjak

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLT):

O: 5/I, m: 5/II, 17. 7.,
Andrej Puželj, Lipovščica 14,
1317 Sodražica.
O: 5/I, m: 5/I, 18. 7.,
Srečko Pirš, Mrčna sela 53,
8282 Koprivnica.
O: 4/I, m: 5/I, 8. 7.,
Jure Ješovnik - Pavček,
Stari trg 208, 2380 Slovenj
Gradec.

Beagli (SLRBig):

O: 5/I, m: 5/I, 26. 6.,
Jože Kalan, Kajuhovo
naselje 16, 1330 Kočevje.
O: 5/I, m: 5/I, 23. 6.,
Psarna Brakada - družina
Omejec, Selca 6, 4227 Selca.
O: 5/I, m: 5/I, 26. 6.,
Bojan Valenčič, Navratilova
pot 2, 8330 Metlika.

Ogrski goniči (SLREK):

O: 5/I, m: 4/I, 15. 7.,
Marjan Šiker, Gozdna pot 1,
2344 Lovrenc na Pohorju.

Istr. kdl. goniči (SLRGik):

O: 5/I, m: 5/I, 11. 6.,
Franc Jakljevič,
Ul. Belokranjskega odreda
18, 8330 Metlika.
O: 5/I, m: 4/I, 1. 7.,
Mitja Dodič, D. B. B. 9,
6240 Hrpelje.
O: 5/I, m: 4/I, 12. 6.,
Franc Perušič, Butosoj 24,
8340 Črnomelj.

Res. istr. goniči (SLRGir):

O: 5, m: 5, 22. 6.,
Drago Mazij, Vodovodna pot
49, 1381 Rakek.

Posavski goniči (SLRGp):

O: 5/I, m: 5/II, 15. 6.,
Vinko Močnik, Pot v Čelo 29,
5282 Cerkno.

Basset hound (SLRBH):

O: 5/II, m: 5/II, 5. 6.,

Lejla Irgl, Beblerjeva 25,
5271 Vipava.

Hanovrski barvarji (SLRHB):

O: 5/I, m: 5/IB, 17. 6.,
Anton Gabor, Mostje 93,
9220 Lendava.
O: 5/B, m: 4/I, 8. 7.,
Stanislav Erman, Lancova
62, 4240 Radovljica.
O: I/II B, m: I/II B, 21. 6.,
Branko Plesnik, Križan Vrh
23, 3256 Bistrica ob Sotli.

Bloodhoundi (SLR CSH)

O: I/II, m: II/I, 6. 6.,
Tomaž Šelenar, Hotunje 15a,
3232 Ponikva.

Brak- jazbečarji (SLRBj):

O: 5/I, m: 5/III, 4. 6.,
Branko Baškovič, Mrzlava
vas 16, 8262 Krška vas.
O: 5/I, m: 4/I, 15. 6.,
Dušan Belingar, Ravnica 44,
5251 Grgar.
O: 5/I, m: 3/II, 20. 5.,
Andrej Vidmar, Šmihel 7,
83609 Žužemberk.
O: 5/I, m: 4/I, 11. 6.,
Ignacij Sadar, Marinča vas
22, 1303 Zagradec.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Serci:
O: 5/I, m: 5/I, 5. 7.,
Jože Pogorevc, Zeljne 20,
1330 Kočevje.
O: 5/I, m: 5/I, 25. 6.,
Viktor Baš, Litijska c. 18,
1275 Šmartno pri Litiji.

Rjavci:

O: 5/I, m: 4/I, 21. 6.,
Ivo Pahič, Pretrež 2,
2310 Slov. Bistrica.

Kinološka zveza Slovenije
3. 6. 2004

Mali oglasi

Prodaj revolver Taurus, kal. .44 Mag., v garanciji, z usnjenim etuijem ali brez. Ugodno! Tel.: 041/315-679.

Prodaj kombinirano puško Sabatty, kal. 12/30 - 06. Tel.: 041/664-878.

Prodaj mlade brandel brake (goniče), odličnih staršev, poležene 1. 5. 2004. Tel.: 041/789-039, Harij.

Prodaj šibrenico Simson Suhli, kal. 12 - 12. Tel.: 031/341-784.

Prodaj trap puško IŽ 39E. Tel.: 031/341-784.

Prodaj puški šibrenico - brezpetelinko Krup, staro, v celoti obnovljeno, kal. 20 - 20 in

karabinko CZ, kal. .223 Rem. Tel.: 031/692-255.

Kupim psa goniča, starega 3-4 leta, za lov na zajca in divjega prašiča. Pes mora imeti odličen nos, iskati blizu in kratko goniti. Ne sme goniti srnjadi. Preskus v mojem lovišču med srnjado. Tel.: 041/810-155.

Izdelujem gamsove čope (divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 514-11-81 ali 041/819-231.

Izdelam vam 3 vrste pasti za lov polhov, več vrst ptičjih krmilnic ali vam **pritrdim lovске trofeje na naravne podložne deščice**. Tel.: (01) 895-15-96.

Kupim: lepo ohranjene **nemške ali avstrijske puške** prelamače - šibrenico, polrisanico, trocevko, štiricevko, dvocevno risanico; rusko petelinko; Winchester starejše izdelave; trofejne samokrese - kolenarico P.08, Mauser 7,63 mm (s kopitom), Colt 11,43 mm, Steyr 8 mm, Gasser 11 mm; daljnogled Hensoldt/Zeiss Dyalit 8 x 56. Tel.: 041/223-460.

Prodaj mlade nemške lovске terierje. Tel.: (02) 876-06-94 ali 041/346-914.

Prodaj resaste jazbečarje odličnih staršev (mati 5/I in R. CACIB, oče 5/I). Leglo je bilo povrženo 4. 4. 2004. Tel.: 040/323-399 ali 041/727-873.

Kupim rabljeno risanico, kal. .300 Mag., z dobrim str. daljnogledom. Tel.: (02) 575-17-27.

Naprodaj so nemški prepeličarji - serci, poleženi 7. 5. 2004. Oba starša sta vrhunska v delu in po zunanosti. Opravljenost imata vse delovne preizkušnje, vključno s KS. Sta tudi dobitnika več priznanj v delu in za zunanost (PRM, BOB, CAC, CACIB). Ogled mladičev je mogoč vsak dan po poprejšnji telefonski najavi: GSM: 041/444-873 ali po 20. uri na tel. štev.: (03) 734-03-05.

Prodaj stare umetniške slike (olje/platno) z lovsko in sorodno tematiko. Tel.: 041/ 223-460.

Prodaj klasično šibrenico CZ, kal. 16 - 16, malo rabljeno, za 40.000 sit. Dodatne informacije po GSM: 031/683-607.

Prodaj Suhlovo šibrenico, kal. 16/16, in **lovski kraj** št. 54. Tel.: (01) 70-93-350 ali 041/925-783.

Prodaj Suhlovo tricevko, kal. 12 - 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Svarovski. Puška je odlično ohranjena. Cena 350.000 sit. Tel.: 031/879-996.

Sprejemam rezervacije za vrhunsko leglo špringer španjelov. Leglo bo predvidoma 18. 6. 2004. Mati je uvožena iz Češke, vzrejna vrednost 5/I, PNZ - 128 t, oče iz Češke, CACIB, CAC, BOB, z opravljenimi vsemi delovnimi preizkušnjami, tudi KS, in preizkušen v lovu na divje prašiče. Tel.: 041/528-233.

Kupim tricevko, kal. 12 - 12 / 7 x 65 R ali močnejšo. Tel.: (01) 232-82-29, zvečer.

Psarna Prepeličarska obvešča, da si lahko **ogledate in rezervirate mlade nemške prepeličarje** (poleženi 27. 5. 2004). Oba starša sta vsestransko lovno uporabna, ocenjena z odlično oceno zunanosti in I. oceno v delu. Oba imata tudi mednarodna priznanja BOB, CAC in CACIB. Vzreditelj: Vinko Otorepec; tel.: 041/809-143 ali (03) 571-75-95.

Prodaj hanovrske barvarje, stare 6 mesecev. Psi so specialisti za delo po krvnem sledu. Tel.: (01) 367-10-24.

Prodaj šibrenico CZ, kal. 12 - 12, **risanico** CZ, kal. .270 Win., nov **strelni daljnogled** Lisenfeld 4 - 12 x 56 (Suhlova montaža) in italijansko **MK puško**. Tel.: 041/594-225.

Prodaj risanico Ruger (blok sistem), kal. .30 - 06, s str. daljnogledom Leupold 4 - 12 x 40 (lahko tudi brez njega). Tel.: (05) 720-29-10 ali 031/859-518.

Gumbi iz jelenje roževine, za lovske kroje in lovske jope. Izdeluje Anton Intihar, Kamnik pod Krimom 8/a, 1352 Preserje. Tel.: (01) 36-31-293.

Prodaj mladiče pasme brandl brak (psičke), odličnih delovnih staršev. Leglo 6. 6. 04. Tel.: 041/ 21-64-43.

Prodaj mlade nemške prepeličarje - serce. Oče Björn v.d. Schanenburg (5/I), CAC, CACIB; mati: Ada (5/I). Tel.: (01) 895-25-49 ali 051/344-321.

Prodaj kratkodlakega istrskega goniča (psičko), staro 5 let. Tel.: (05) 30-94-800.

Prodaj risanico - prelamačo, izdelano po naročilu, staro 2 leti (še v garanciji), kal. 6 x 62 R Freres, s str. daljnogledom Habicht 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/679 - 385.

Prodaj legli posavskih goničev (26. 4. in 15. 6. 2004). Starši mladičev so ostrji goniči. Tel.: (05) 374 - 52 - 08 ali 051 - 410 - 302.

molex
LOVSKA OBLAČILA

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrota 1
Tel.: 00386 (01) 562 13 10

STRELSKI BREZROKAVNIKI
LOVSKI BREZROKAVNIKI IZ LODNA
POLO MAJICE, KRATEK ROKAV
POLO MAJICE, DOLG ROKAV
DELOVNE HLAČE IZ
VODOODBOJNEGA BOMBAŽA
JAKNE IZ TERMOVELURJA
LOVSKE ČEPIČE

Prodaj planinske goniče, stare 5 mesecev, vrhunske vzrejne linije. So izredno učljivi in vodljivi. Janko Logar, Pod bregom 2, 2380 Slovenj Gradec. Tel.: (02) 88 - 44 - 633 ali 031/613 - 302.

Sprejemam prednaročila za mladiče, črne brak-jazbečarje. Leglo pričakujemo 15. 8. 2004. Branko Puc, Kosovelova 23, Vipava. Tel.: (05) 366 - 50 - 96 ali 041/657 - 042.

Prodaj planinske goniče (stare 10 tednov) odličnih delovnih staršev. Starši so vsestransko lovsko uporabni; odlični goniči divjih prašičev, zajcev in lisic ter tudi izredni krvosledci. Tel.: (035 - 826 - 577 ali 040/366 - 100 ali 040/325 - 465.

Prodaj brak-jazbečarja, starega 3 mesece, potomca delovnih staršev. Zamenjam ga tudi za odstrel smjaka. Tel.: (01) 895 - 35 - 96 ali 031/497 - 824.

Prodaj leglo (17. 5. 2004) **nemških prepeličarjev - rjavcev**. Tel.: 041/544 - 516.

BRAVURA USNJA UNIKATNO ROČNO DELO

Po meri izdelani pasovi za hlače in puške ter razni tokovi.

Unikatnost zjamčena!

Vsako soboto me najdete tudi v Ljubljani na Pogačarjevem trgu, kjer vam ob nakupu mojega izdelka in ob predložitvi lovske izkaznice priznam 10 % popust!

BORUT FON

ZADOBROVŠKA 65/a, Ljubljana

Tel.: (01) 52-93-480, 031/442-695



Hubertus
Club d.o.o.
Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

HRVAŠKA

4-DNEVNI PROGRAM LOVA
z vključenim bivanjem in hrano,
organizacijo lova ter odstrelom MUFLONA
Z ROGOVI ZA BRONASTO MEDALJO
497.000 SIT
(mogoč je odstrel tudi muflona z rogovi
za srebrno ali zlato medaljo)

KANADA – BRITANSKA KOLUMBIJA

9-dnevni program z vsemi kopenskimi prevozi od/do zadnjega letališča, namestitvijo in prehrano, organizacijo lova ter odstrelom
ČRNEGA MEDVEDA (lov s psi, 100 % uspeh) že od 2.000 USD
MULASTEGA IN BELOREPEGA JELENA že od 2.500 USD
VAPITJA že od 4.500 USD
LOSA že od 4.500 USD
PUME (lov s psi, 100 % uspeh) že od 4.500 USD
RISA in BOBCATA (lov s psi) že od 3.500 USD

KANADA – Victoria Island

8-dnevni »All inclusive« program z vključenimi poleti, prevozi, namestitvijo in hrano, organizacijo lova ter odstrelom
MOŠKATNEGA GOVEDA
5.490 USD

JULIJ

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navtič.)
vzide	zaide	vzide	zaide
začet.	konec	začet.	konec
1. Če	20:34	3:33	5:15 20:57 3:45 22:26
2. Pe	21:39	4:33	5:15 20:56 3:46 22:26
3. So	22:29	5:46	5:16 20:56 3:47 22:25
4. Ne	23: 6	7: 9	5:17 20:56 3:48 22:25
5. Po	23:33	8:33	5:17 20:55 3:48 22:24
6. To	23:55	9:53	5:18 20:55 3:49 22:23
7. Sr	-----	11: 9	5:19 20:55 3:51 22:23
8. Če	0:14	12:21	5:19 20:54 3:52 22:22
9. Pe	0:32	13:30	5:20 20:54 3:53 22:21
10. So	0:49	14:38	5:21 20:53 3:54 22:20
11. Ne	1: 7	15:45	5:22 20:52 3:55 22:19
12. Po	1:28	16:52	5:23 20:52 3:56 22:18
13. To	1:54	17:58	5:24 20:51 3:58 22:17
14. Sr	2:26	19: 0	5:25 20:50 3:59 22:16
15. Če	3: 5	19:57	5:26 20:50 4: 0 22:15
16. Pe	3:53	20:45	5:27 20:49 4: 2 22:14
17. So	4:51	21:23	5:28 20:48 4: 3 22:12
18. Ne	5:55	21:55	5:29 20:47 4: 4 22:11
19. Po	7: 2	22:21	5:30 20:46 4: 6 22:10
20. To	8:12	22:42	5:31 20:45 4: 7 22: 8
21. Sr	9:21	23: 0	5:32 20:44 4: 9 22: 7
22. Če	10:30	23:18	5:33 20:43 4:10 22: 6
23. Pe	11:40	23:35	5:34 20:42 4:12 22: 4
24. So	12:53	23:54	5:35 20:41 4:13 22: 3
25. Ne	14: 9	-----	5:36 20:40 4:15 22: 1
26. Po	15:28	0:17	5:37 20:39 4:16 21:59
27. To	16:51	0:45	5:38 20:38 4:18 21:58
28. Sr	18:11	1:22	5:39 20:37 4:20 21:56
29. Če	19:21	2:13	5:41 20:35 4:21 21:54
30. Pe	20:18	3:19	5:42 20:34 4:23 21:53
31. So	21: 0	4:38	5:43 20:33 4:24 21:51

AVGUST

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navtič.)
vzide	zaide	vzide	zaide
začet.	konec	začet.	konec
1. Ne	21:31	6: 3	5:44 20:32 4:26 21:49
2. Po	21:56	7:26	5:45 20:30 4:28 21:48
3. To	22:17	8:46	5:47 20:29 4:29 21:46
4. Sr	22:35	10: 2	5:48 20:27 4:31 21:44
5. Če	22:53	11:14	5:49 20:26 4:32 21:42
6. Pe	23:11	12:24	5:50 20:25 4:34 21:40
7. So	23:31	13:33	5:52 20:23 4:36 21:38
8. Ne	23:55	14:41	5:53 20:22 4:37 21:37
9. Po	-----	15:48	5:54 20:20 4:39 21:35
10. To	0:25	16:53	5:55 20:18 4:41 21:33
11. Sr	1: 1	17:51	5:57 20:17 4:42 21:31
12. Če	1:47	18:42	5:58 20:15 4:44 21:29
13. Pe	2:42	19:24	5:59 20:14 4:45 21:27
14. So	3:44	19:57	6: 0 20:12 4:47 21:25
15. Ne	4:52	20:25	6: 2 20:10 4:48 21:23
16. Po	6: 1	20:47	6: 3 20: 9 4:50 21:21
17. To	7:11	21: 6	6: 4 20: 7 4:52 21:19
18. Sr	8:22	21:24	6: 5 20: 5 4:53 21:17
19. Če	9:32	21:41	6: 7 20: 4 4:55 21:15
20. Pe	10:44	22: 0	6: 8 20: 2 4:56 21:13
21. So	11:59	22:21	6: 9 20: 0 4:58 21:11
22. Ne	13:16	22:46	6:10 19:58 4:59 21: 9
23. Po	14:36	23:19	6:12 19:56 5: 1 21: 7
24. To	15:55	-----	6:13 19:55 5: 2 21: 5
25. Sr	17: 7	0: 3	6:14 19:53 5: 4 21: 3
26. Če	18: 8	1: 1	6:15 19:51 5: 5 21: 1
27. Pe	18:54	2:13	6:17 19:49 5: 7 20:59
28. So	19:29	3:34	6:18 19:47 5: 8 20:56
29. Ne	19:56	4:58	6:19 19:45 5:10 20:54
30. Po	20:19	6:20	6:20 19:44 5:11 20:52
31. To	20:38	7:37	6:22 19:42 5:13 20:50

Naprodaj sta še dve psički pasme **brandl brak**, odličnih staršev, poleženi 16. 3. 2004, linija Blegoška, Reseniška in Meninska. Cena ugodna. Tel.: 041/704 - 836.

Prodaj lovski kraj št. 52, **polavtomatsko pištolo** Be-

retta 98 FS in **risanico**, kal. .223, s str. daljnogledom.

Kupim pa ohranjeno **polavtomatsko ali repetirno risanico**, kal. .22 I. r., **polavtomatsko** rusko šibrenico in **revolver**, kal. .22 Mag. Tel.: (07) 49 - 64 - 647 ali 070/262 - 965.

LD GOZDNIK - GRIŽE

vabi na

TRADICIONALNO STRELSKO TEKMOVANJE za pokal KS Griže

Tekmovanje bo v **nedeljo, 11. 7. 2004**, z začetkom ob **8. uri** na strelišču LD na Gozdniku.

Pot do strelišča bo označena iz smeri Žalec - Gozdnik v Grižah.

Program tekmovanja: tekmovalci bodo streljali na 20 glinastih golobov, 10 strelv na MK tarčo smjak in 5 strelv na MK tarčo bežeči merjasec.

Tekmovalci bodo **tričlanske ekipe** (člani iste lovske družine) in **posamezniki**.

Nagrade: najboljše ekipe in posamezniki bodo prejeli poleg pokalov tudi bogate praktične nagrade.

Tekmovanje bo na pokritih streliščih.

Prijave: na dan tekmovanja od 8. do 12. ure.

Vabljeni!

LD REČICA PRI LAŠKEM

prireja

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE MEMORIAL VEZJAK - HORJAK

Tekmovanje bo v **nedeljo, 22. 8. 2004**, na strelišču Šmohor, z začetkom ob 8. uri.

Tekmovanje bo **ekipno** (3 člani) in **posamezno**. Tekmovalci bodo streljali na 20 umetnih golobov (športni položaj), 10 strelv v MK tarčo smjaka in 10 strelv v MK tarčo bežečega merjasca.

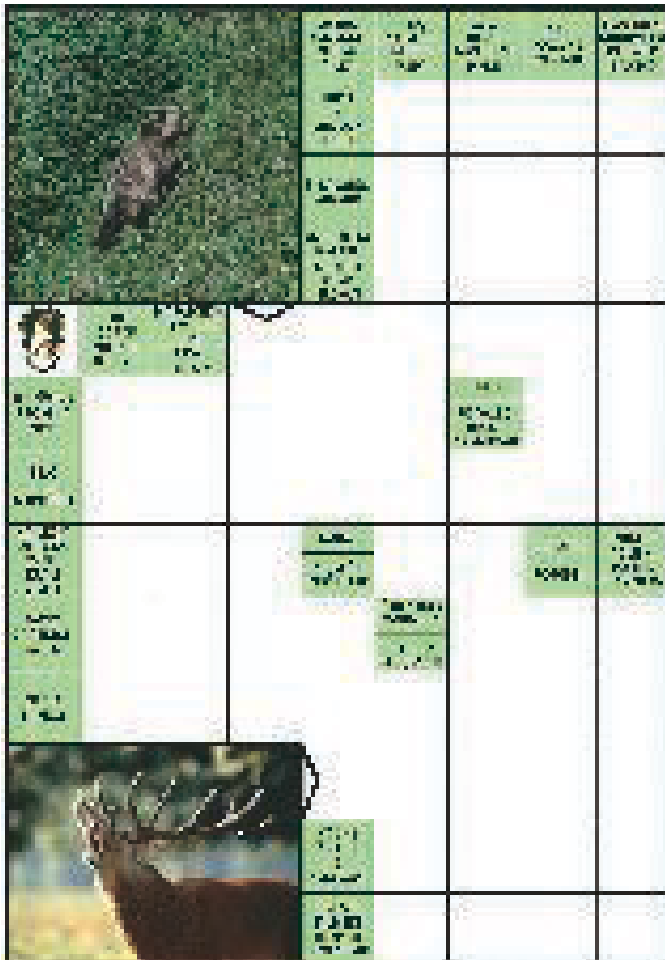
Najboljše ekipe bodo prejele pokale, posamezniki pa bogate praktične nagrade.

Pot na strelišče bo primerno označena.

Za hrano in pijačo bo poskrbljeno.

Trening bo omogočen v soboto, 21. 8. od 15. ure naprej.

Vabljeni!



11. lovski poletni veleslalom na Skutinem ledeniku

11. lovski poletni veleslalom lovčev za **pokal KRISTALNEGA GAMSA** bo v **nedeljo, 4. julija**, s **startom ob 10. uri** na ledeniku pod Skuto. Kategorije, tekmovalni razredi so nespremenjeni.

Tekmovanje bo na lastno odgovornost.

Vsi lovci smučarji, ki ljubite »zdrav duh v zdravem telesu« in gorski svet, domovanje gamsov, ruševcev in kozorogov, *prisrčno vabljeni!*
LD Jezersko



Na Mašunu bo
22. 8. 2004 z začetkom ob 11. uri
lovsko-kulturna prireditev –

X. HUBERTOVA MAŠA.

Po maši bo lovsko družabno srečanje.

Vabljeni!

Informacije po telefonu
031/623-053 ali 031/832-596
e-mail: masun01@yahoo.com

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV

organizira

PRIPRAVLJALNI TEČAJ ZA JESENSKO VZREJNO PREIZKUŠNJO PTIČARJEV (JZP)



Pripravljalni tečaj za JZP bo obsegal predvidoma **40–45 ur** in bo dvakrat na teden na območju **GL Ljubljansko polje - Rožnik**.

Tečaj bo iz teoretičnega dela, kjer bodo tečajniki seznanjeni s Pravilnikom o JZP, načinom ocenjevanja, pripravo psa na preizkušnjo itn. Praktični del tečaja pa bo v lovišču in bo zajemal celotno delo psov na polju in v vodi.

Začetek tečaja in teoretični del bo v **ponedeljek, 30. 8. 2004, ob 18. uri** na sedežu Društva ljubiteljev ptičarjev (DLP), Župančičeva 9/II, Ljubljana.

Cena tečaja: 20.000 sit za vse člane DLP, 25.000 sit za lovce, ki niso člani DLP in 30.000 sit za nelovce, ki niso člani DLP. V ceno je vključena tudi **vsa divjad**, ki jo bomo uporabljali pri šolanju.

Plačilo tečaja na TTR Društva ljubiteljev ptičarjev: **02010-0253852458**, s pripisom »za tečaj JZP 2004«.

Vse dodatne informacije: **Andreja Strajnar**; tel.: 01/534-31-12, GSM: 041/484-242

Pogoji za prijavo psa na tečaj: pes mora imeti opravljen tečaj osnovne poslušnosti lovskih psov po programu VP oziroma kateri koli drug soroden program šolanja.

Prijava psa na tečaj mora biti **pisna** na naslov: **DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV, Župančičeva 9/II, 1000 Ljubljana**. Ob prijavi priložite fotokopijo obeh strani rodovnika in dokazilo o plačanem tečaju.

Zadnji rok prijave: 20. 8. 2004.

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV

organizira

v sodelovanju z LKD Bela krajina

27. MEMORIAL BOGDANA SEŽUNA

(Mednarodna ŠPP ptičarjev)

CACIT – FCI

Preizkušnja bo **2. in 3. oktobra 2004** v **Beli krajini**.

Startnina: **7.000 sit** (za tujce **35 €**) in jo je treba vplačati na TTR Društva ljubiteljev ptičarjev:

02010-0253852458, s pripisom »za ŠPP-SM 2004«.

Vse dodatne informacije: **Andreja Strajnar**; tel.: 01/534-31-12, GSM: 041/484-242.

Pogoji za prijavo psa na preizkušnjo: telesna ocena najmanj prav dobro, opravljena PZP z najmanj 60 točkami, JZP z najmanj 165 točkami ali PP/ŠPP ali VUP z najmanj II. n. r. Psi iz tujine morajo imeti poleg najmanj prav dobre telesne ocene opravljeno tudi preizkušnjo v delu na polju in v vodi.

Čitljivo napisane prijavnice z dodanimi fotokopijami obeh strani rodovnika in potrdilom o plačani startnini pošljite na naslov: **DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV, Župančičeva 9/II, 1000 Ljubljana**.

Zadnji rok prijave: 15. 9. 2004.



LOVSKA DRUŽINA CERKLJE OB KRKI

prireja

v **nedeljo, 22. avgusta 2004, ob 8. uri**

STRELSKO TEKMOVANJE V STRELJANJU NA UMETNE GOLOBE (športni položaj).

Tekmovanje bo na strelišču pri lovski koči na Izviru.

Določila:

V ekipnem delu bo **ekipo** sestavljalo **5 tekmovalcev**; veljal bo rezultat najboljših treh; sestava ekip je poljubna - ekipni rezultat posameznika ne bo štel v posamezno tekmovalstvo. Pri določanju uvrstitve bo v primeru enakega rezultata veljal boljši rezultat prvega strela in v seriji prej zgrešeni strel. V primeru enakega rezultata bo dodatno tekmovalstvo po sistemu SHOT OFF. Tekmovalna serija bo štela 10 golobov, za posamezno tekmovalstvo bosta šteli najboljši seriji. Število serij bo neomejeno. Prijave sprejemamo, dokler bo tekmo mogoče regularno izpeljati.

Nagrade:

V ekipnem delu bodo tri prvouvrščene ekipe prejele **pokale** v trajno last; v posamezni konkurenci bodo prvi trije najuspešnejši strelci prejeli **denarne nagrade** (1. - 70.000 sit, 2. - 50.000 sit, 3. - 40.000 sit), preostalih deset najboljših tekmovalcev pa bo prejelo bogate **praktične nagrade**.

Uradni trening bo v soboto, 21. 8. 2004, od 16. ure naprej.

Informacije po tel.: 041/807-528, Andrej Janežič (strelski referent).

Vljudno vabljeni!



PRIREDITVE KLUBA LJUBITELJEV PSOV JAMARJEV – JESEN 2004

4. SEPTEMBER:

DRŽAVNA VSESTRANSKA UPORABNOSTNA PREIZKUŠNJA ZA JAZBEČARJE - CACT
O mestu in času prireditve bomo vse prijavljene **interesente obvestili po pošti**.

PRIJAVE: najpozneje do 27. avgusta. Pogoj za prijavo je opravljen PNZ ali vzrejna preizkušnja.

25. SEPTEMBER:

VZREJNA PREIZKUŠNJA ZA JAZBEČARJE
LD BREZOVICA; ZBOR OB 8. URI PRED GASILSKIM DOMOM V NOTRANJIH GORICAH.

PRIJAVE: najpozneje do 17. septembra. Pogoj za prijavo je opravljena telesna ocena in preizkus v rovu. Za dolgodlake jazbečarje, pritlikave jazbečarje in kunčarje preizkus v rovu ni obvezen, je pa zaželen.

2. OKTOBER:

VZREJNA PREIZKUŠNJA ZA TERIERJE
LD VRHNIKA; ZBOR OB 8. URI V KAMNOLOMU POD ČELOM NA VRHNIKI.

PRIJAVE: najpozneje do 25. septembra. Pogoj za prijavo nemških lovskih terierjev je opravljena telesna ocena in preizkus v rovu. Za druge pasme terierjev za lov preizkus v rovu ni obvezen, je pa zaželen.

16. in 17. OKTOBER:

MEDNARODNA VSESTRANSKA UPORABNOSTNA PREIZKUŠNJA ZA TERIERJE - CACIT

LD: HUBELJ, ČAVEN, LIJAK; ZBOR 16. OKTOBRA OB 8. URI PRI LOVSKEM DOMU LD ČAVEN.

PRIJAVE: najpozneje do 1. septembra. Pogoj za prijavo je opravljen PNZ ali vzrejna preizkušnja.

Pisne prijave za vse navedene prireditve pošljite do navedenih rokov na sedež Kluba: KLPJ, Župančičeva 9, 1000 Ljubljana. Prijavam obvezno priložite tudi obojestransko fotokopijo rodovnika psa.



LOVSKA DRUŽINA PREBOLD

prireja tradicionalno

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE ZA ČLANE IN VETERANE

v streljanju na glinaste golobe, na MK tarčo srnjak in bežeci merjasec.

Tekmovanje bo v nedeljo, 25. 7. 2004, pri lovskem domu na Goljavi z začetkom ob 9. uri.

Prijave tričlanskih ekip in posameznikov bomo sprejemali do 12. ure na kraju tekmovanja. Najboljše ekipe in posamezniki bodo prejeli **pokale** in bogate **praktične nagrade**.

Za dober srnjakov golaž in prijetno počutje bo tradicionalno dobro poskrbljeno.

Vse **dodatne informacije** dobite po telefonu: 041/608-345.



Loviti je naravno! PONATIS?

Komisija LZS za odnose z javnostjo je pred dvema mesecema pripravila in izdala novo knjižico z naslovom **LOVITI JE NARAVNO**. V njej najdemo odgovore na nekatere trditve in vprašanja ter pomisleke o lovu in lovstvu, ki jih največkrat izražajo nelovci. Knjižica je v pomoč vsem lovcom pri pogovorih z vsemi tistimi, ki jih lov zanima, in tudi s tistimi, ki lovu nasprotujejo.

Komisija je v okviru razpoložljivih sredstev založila le 5000 izvodov in jih že razposlala območnim lovskim zvezam, te pa so jih razdelile lovskim družinam.

Na željo mnogih lovskih družin ali območnih zvez, da bi dobili še več omenjenih knjižic, je treba povedati, da je mogoče **ponatis knjižice** v zelo kratkem času po ceni **70 sit/izvod**.

Komisija meni, naj bi knjižico dobil vsak naš član z Lovcem in jo koristno uporabil ali pa bi jo poklonil kateremu od naših nasprotnikov.

Naročilo lahko pošljete na LZS, Župančičeva 9, 1000 Ljubljana, naslovljeno na **Mitjo Kersnika** in s pripisom »Loviti je naravno!«

Izdali smo in na območne lovske zveze tudi razposlali 5000 plakatov, ki obiskovalce narave opozarjajo, kako naj se obnašajo v naravi. Tudi prek našega glasila vas prosimo, da poskrbite, da bodo plakati prišli na primerna mesta, še posebno v vse šole.

Komisija LZS za odnose z javnostjo
Edvard Krašnja

